

EFSANELERİMİZ

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EFSANE DERLEME YARIŞMASI

EFSA NELERİMİZ

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EFSA NE DERLEME YARIŞMASI

YAYIMA HAZIRLAYANLAR

Prof. Dr. Cahit KAVCAR

Öğr. Grv. Mehmet YARDIMCI

Kapak : Şeyda AYDAN - Erol YILDIR
İç Desenler : Erol YILDIR

ÖNSÖZ

Manevî inançla dolu tarihî ve millî malzeme ile yüklü efsanelerimizin büyük bir bölümünün halen yazıya geçirilmediği bilinen bir gerçektir. Bu gerçekten hareketle halk kültürümüzün gülşeninden, bir demet gül dermek niyetiyle Efsane Derleme Yarışmasını başlattık.

Bir mumla koca hamam külhanını ısıtmak, bir geyiğin sırtına binip mutluluk diyarına gitmek, üvey ana korkusu ile Cenâb-ı Hakka sığınıp kuş olup uçmayı istemek, kötü niyetlilerin taş olmasını tertemiz gönüllerde dilemek ve Allah'ın gazabıyla taş kesilmek gibi bir çok motiflerle süslenerek dilden dile, kulaktan kulağa söylenen efsaneler demeti, kutsiyeti ön planda tutup inançlara dayanan manevî olgunlukla tarih malzemesi ile yoğrularak şekillenmişlerdir.

İnönü Üniversitesi Rektörlüğü olarak efsane dünyamızın güzelliklerini yakalamak, onu kendi sihirli diliyle yazıya geçirmek, unutulup yok olmaya ve asıl şeklinden uzaklaşarak bozulmaya yüz tutmuş efsanelerimizden bir bölümünü yeniden kazanmak için düzenlediğimiz efsane yarışması umulanın üzerinde ilgi görmüş ve yarışmaya 251 efsane gönderilmiştir.

Üniversitemiz öğretim elemanlarından Prof.Dr. Cahit KAVCAR ve Öğr.Grv. Mehmet YARDIMCI titiz bir çalışma düzeni içinde tanzim ederek Dr. Müjgân CUNBUR, Prof.Dr. Cahit KAVCAR, Doç.Dr. Bilge SEYİDOĞLU, Dr. Mehmet ÖNDER, Yrd.Doç.Dr. Ali Berat ALPTEKİN ve İrfan Ünver NASRATTİNOĞLU'ndan oluşan jürinin incelenmesine sunmuş ve ilk üç derece ile beş adet mansiyona lâyık efsaneleri tesbit edip kitapta yayımlanmaya değer görülen 126 efsaneyi belirlemiştir.

Rektörlüğümüz tarafından bu tip çalışmaları destek için birinciye 250.000.₺., ikinciye 150.000.₺., üçüncüye 100.000.₺. ile birer plaket mansiyonlara da 50'şer bin lira ile birer başarı belgesi verilmiştir.

Üniversitemizde bu tip kültür faaliyetlerinin devamlı olacağını belirtir, Türk Halk Kültürüne EFSANELERİMİZ adı altında böyle bir eser kazandırmanın mutluluğunu duyar, Yürütme ve Değerlendirme Kurulu Üyeleri ile emeği geçenlere teşekkür eder, çalışmaları bu kitapta yer alanları tebrik eder, başarılarının devamını dilerim.

Prof.Dr. Engin M. GÖZÜKARA
İnönü Üniversitesi Rektörü

**İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ EFSANE DERLEME YARIŞMASI
JÜRİ ÜYELERİ**

Dr. Müjgân CUNBUR (Başkan): Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Edebiyat ve Folklor Bilim Kolu Başkanı.

Prof.Dr. Cahit KAVCAR : İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü.

Doç.Dr. Bilge SEYİDOĞLU: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

Yrd.Doç.Dr. Ali Berat ALPTEKİN: Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

Dr. Mehmet ÖNDER: Emekli Müsteşar, Araştırmacı, Yazar.

Yürütme Kurulu Genel Sekreteri:

Öğr.Grv. Mehmet YARDIMCI: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Halk Edebiyatı Öğretim Görevlisi.

İnönü Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Engin M. GÖZÜKARA
Efsane Derleme Yarışması Jüri Üyeleri ile.

SUNUŞ

Üniversitemiz tarafından Türk Kültürü'ne hizmet gayesiyle düzenlenen Efsane Derleme Yarışması'na memleketimizin değişik köşelerinden gönderilen 251 efsane katılmıştır.

Bu efsaneler jüri üyeleri tarafından yarışmacıların ismi saklı kalmak koşulu ile tek tek incelenerek değerlendirilmiştir. İncelemede efsane özelliği olmayan, bilinen veya yayımlanmış efsaneler değerlendirme dışında tutulmaya özen gösterilmiştir.

Sonuçta dereceye girenler ve mansiyona layık görülenler tesbit edilmiş, kitaba alınabilecek olan efsaneler de belirlenmiştir. Yayına değer bulunan efsaneler kitap için tertip edilirken efsanenin orijinal özelliğinin bozulmamasına gönderildiği hali ile kitapta yer almasına dikkat edilmiştir.

Bu nedenle anlatılanlardaki bütün yerel deyimler ve özdeyişler efsaneyi gönderenin imla ve anlatım düzenine dokunulmadan bizlere iletildiği şekliyle kitaba aktarılmıştır.

Efsanelerin kitapta yer alışı sırası ise ödül ve mansiyon alanlardan sonra yarışmaya katılanların soyadının alfabetik sırasına göre düzenlenmiştir.

Üniversitemiz Resim Okutmanı Erol YILDIR tarafından desenlenerek bir bütünlük sağlanan EFSANELER kitabının Türk Halk Kültürü'ne kazandırılması ile mutluluğumuz büyük olmuştur.

Prof. Dr. Cahit KAVCAR

Öğr. Grv. Mehmet YARDIMCI

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ EFSANE DERLEME YARIŞMASI
SONUÇLARI

Birinci : "Kanlı Mağara" - Hayri YILDIZ

İkinci : "Baho Gölü" - Muhsine (Helimoğlu) YAVUZ

Üçüncü : "Gudret Köprüsü" - Rasim KUBAT

1. Mansiyon : "Taş Mercimek Tarlası" - Selvi ÜLKÜ

2. Mansiyon : "Fatmacık Kayası" - Servet ERTAŞ

3. Mansiyon : "Sis Dağı-Gelin Kaya" - Hamdi DEDE

4. Mansiyon : "Piri Baba ve Eski Hamam" - İlhan TARHAN

5. Mansiyon : "Dede Balıkları" - Türkân MİSKİOĞLU

KANLI MAĞARA

Vakti ile Toros dağları eteklerinde yaşayan bir aşiret beyi vardı. Bu bey yoksuklara yardım eder, fakirlerin karnını doyurur. Çok iyilik severliği ile tanınan sevilen ve sayılan bir beydi. Bir işi yapacağı zaman aşiret büyüklerini toplar, onların fikirlerini alır, soracağı bir şey olursa sorardı.

Bey bir gün aşiret yaşlılarını topladı. (Hey ağalarım, büyüklerim, akıldanelerim, bilirsiniz benim oğlum akıllı ve düzenli işlerde bulunmaz. Ne edeyim ki yerimi tutacak, töremizi götürecek, ışığımı yakacak uslu bir evlat olsun.) Deyince aşiret büyükleri (İyi dersin beyim oğluyun, senin yerini tutabilmesi için, onu çekip çevirecek bir kadına ihtiyaç vardır. En iyi çare onu evlendirmektir.) Deyince bey yerinden kalkıp düşünerek çadırına gider. Oğlunu yanına çağırarak:

-Hey oğul, büyüdün delikanlı oldun. Güneş karşısında boy atan fidan gibi boy attın. Ama aklın hiç büyümedi. Dağda taştan ah ile vah ile günün geçirmekteşin. Ne edeyim ki, benim çıramı ısıtıp, töremi götür, yokluğumu bildirme, bana dilediğini de ki merhem olam. Evlenmekse muradın töreme uygun, gözü gözüme, yüzü yüzüme, aşı aşım benzien birini bulup isteyeyim. Altın isterse takayım. Adak isterse göndereyim. Gölük isterse sürdüreyim. Sayvant isterse döşeteyim. Bütün obalarım davul çaldırıp, kaşık vurdurayım. Kırk gün yemek dökerek, herkesi konuk edeyim. Sürü kesip beyleri ağırlayayım.) Deyince oğlan iki dizinin üzerine gelerek: "Babamsın" deyip elini öper. Çok iyi edersin, Atamsın, büyüğümün, ulusun, zenginsin, herşeye gücün yeter. Sana saygım pektir. Deki öl ölem. Eenimde sana bir deyeceğim vardır. (Ben Konya beyinin kızı Ak sultana vurgunum. Alırsan bana onu al, gayri dünyayı versende istemem.)

Bey bu sözleri duyunca çadırından çıkıp biraz düşünür. Hemen etrafındakilere (Hey Çobanlarım, kızanlarım, kadınlarım, hizmetçilerim, tez elden kırk atlımı hazır edin. On tane buğur deveye hediye yükleyin. Kırk atlı önde, develer arkada yola çıkılsın.) Deyince beyin etrafındakiler kaynaşmaya başlarlar. Kısa bir zaman sonra "yola hazırız" diyerek haber gelir.

Böylece büyük kabile hazırlanıp Konya'nın yolunu tutarlar. Toros dağlarının derin vadilerinden, ormanlı yamaçlarından aşarak Konya'ya varırlar. Zaman geçirmeden Konya beyinin sarayına misafir olurlar. Yerler içerler konarlar göçerler sözü esas meseleye bağlarlar.

Allahın emri ile kızınız Aksultanı oğluma istemeye geldim. Karar ve söz senindir. Deyince Konya beyi düşünür taşınır, "senden iyisine verecek değilim ya verdim gitti. Allah bir iken bin etsin, oğulları uşak. kızları hizmetzi kullansın, sürüleri ekiz doğursun, dördü sekiz doğursun. Deyip sözü keser."

Söz kesilir ama Aksultana hiç danışan olmaz. Aksultan bu söz kesmeden de hiç memnun olmaz. Ne yapsın baba sözüdür, ölüm bile olsa uymak törenin gereğidir.

Konuklar oturup yiyip içip konuştuktan sonra müsadde alıp vedalaşarak Konya'dan ayrılırlar. Geldikleri yollardan obalarına dönerler.

Günler haftaları haftalar ayları kovalıyarak düğün günü gelip çatar. Bütün obalara haber salınır. Yemeklerin, ayranların, etlerin hazırlanması için gerekli bütün hazırlıklar yapıldıktan sonra, bey kırk yiğidini alarak gelin almak üzere Konya'ya hareket eder. Düğün alayı bir kaç gün yolculuktan sonra Konya'ya gelirler. Hoş beşten sonra yemekler yenip hazırlıklar tamamlanıp büyük bir törenle gelin uğurlaması yaparlar.

Görkemli düğün alayı günlerce yolculuktan sonra Toros dağları arasında Eğri göl isimli bir gölün kenarındaki geniş çayırılığa konak verirler. Bu çayırılıkta geceleme için uygun bularak her tarafı çiğdem, sümbül, akçıragan çiçekleri ile süslü bir vadiye gelin çadırını kurarlar. Gelin çadırına yerleşip biraz istirahatından sonra, gelinlik elbiselerinin üzerindeki kırmızı örtüyü açıp etrafı seyreder.

Gelin hanım çadırından çıkar gölün kenarındaki yamaca doğru gezer. Etrafı iyice seyrettikten sonra güneşin kırmızılıkları kaybolupta akşamın alaca karanlığı basmaya başlayınca çadırına dönmek isterken ayağı tōkeziyip düşer, bayılır. Kocaman düğün alayı yolun yorgunluğu ve dağ havasının temiz ve hafif rüzgarı ile ninniler içinde uykuya dalar.

Gelin hanım sabaha kadar baygın olarak yatar. Sabahın ilk ışıkları ile gözlerini açtığı zaman baş ucunda görkemli boynuzları ile pervasız vücudu yere doğru yaslanmış bir geyik keçisi kıtır kıtır geviş getirerek beklediğini Gelin

yerinden doğrularak dikkatlice geyik keçisine bakar. Keçinin ikiboyunuzu arasında bağlı bir kutu görür. Yanaşıp kutuyu çıkarır. İçini açar. Kutunun içinde yazılı bir kağıdı görünce alıp okur. (Hey bu dağların çiçekleri kadar güzel, havası kadar temiz, gölü kadar temiz ve berrak, toprağı kadar bereketli, güneşi kadar sehavetli, esen rüzgarı kadar alçakgönüllü dilber, söyle muradını ne istersen merhem olayım. İstersen bin üstüme seni mutluluk diyarına götüreyim.) Yazıyı okuyunca düşünüp taşınır, dağa sorar, öüneşe sorar, göle sorar, türüm türüm kokan çiçeklere sorar, ötüşen kuşlara, ılgıt ılgıt esen yele sorar hepside (bin geyiğin üstüne, o seni mutluluk ve huzur diyarına, güzellikler ülkesine götürecektir.) cevabını alır. Bu cevabı alan Aksultan yerinden kalkıp geyiğin üzerine oturur. Geyik yerinden sıçrayıp, enginlerden seller gibi, yükseklerden yel gibi giderek çok uzaklardaki pamuk yığınları gibi bulutların kırmızı duvağı ile kaybolup gider.

Arkada kalan gelini çadırında sanarak çadırın açılmasını beklerler. Bir ses gelmeyince çadıra bakarlar. Bir de ne görsünler Aksultan gitmiş. Hemen durumu beye haber verirler. Bey büyük bir gazap içinde etrafındakileri haşlar. Haşlar ama kaç para eder gelin yok. Etrafı didik didik ararlar, fakat bir ize tesadüf edemezler.

Etraftaki aşiretlerden yardım isterler. Yaşlı ve tecrübeli bir çoban aramak üzere gelir. Dağ yamaçlarında ararken bir geyik izine tesadüf eder. Bu izi takip ederek Torosların en yüksek yerine kadar çıkar. İz büyükçe bir mağaranın ağzında son bulur. Çoban arkasından gelenlere dönerek (Aradığınız gelin bir geyiğe takılarak bu dibi olmiyan mağaraya gitmiştir. İz burada bitti. Gelinin kırmızı duvağından bi iblikburada bulundu. Bunların hepsinden başka bir de, yıllardır bu mağarayı tanırım. Mağaranın taşları kırmızı değildi. Şimdi ise gelinin kırmızı duvağının rengi mağaranın taşlarını boyamış. Varın söylen beyinize Aksultan muradına ermiş. O artık dağların olmuş.) Deyince hepside birden ağılıyarak geriye dönüp giderler. Hepsi bir olup bir dua yaparlar. Göz yaşları ile yollarına devam ederler.

O gündür bu gündür mağaranın taşları kıp kırmızıdır. Bütün aşiretler toplanıp bu mağaranın adı kanlı mağara olsun kimisi de kırmızı mağara olsun bazıları da gelin mağarası olsun derler.

Bundan sonra bu mağaraya kanlı mağara adını verirler. Torosların en yüksek tepesindeki dağda geyiğin adına, Geyik dağı, Geyik dağının bitişiğindeki dağa da Ak sultanın adı olan Ak dağ adı verirler. Bu adlarda baki kalır. Her yıl

aşiretlerin bazıları bu mağaraya gidersen
bu anıları tekrarlatırlar

aşiretlerin bazıları bu mağaraya giderek bu anıları tekrarlarlar.

Kanlı Mağara Efsanesi Hayri YILDIZ tarafından Toros Dağları'nın Geyik Dağı yöresindeki köylerden derlenmiş ve GÖL rumuzu ile yarışmaya katılarak birincilik ödülü kazanmıştır.

BAHO GÖLÜ

Baho Gölü'nün eteklerinde yer aldığı, Diyarbakır'ın Çarıklı Köyü-Kurtkayası Mezraası'nda, yaşayan Baho adında bir çoban varmış. Gece-gündüz hiç ayrılmadığı koyunlarını, hep bu gölün kenarında otlatırmış.

Baho, mutsuz, hüzünlü bir çobanmış. Hiç insan içine karışmaz, geceleri de gölün kıyısına sırtüstü yatarak, yıldızları seyredermiş. Gökteki yıldızlardan birisi çobana aşık olmuş ve bir gece gökyüzünden kayarak Baho'nun yanına gelmiş. Uzun, yaldızlı, parlak saçları olan çok güzel bir peri kızı olmuş ve başını çobanın omuzuna dayamış. Fakat, bu yıldız kızın bacakları ve ayakları yokmuş. Bacaklarının yerinde, tıpkı deniz kızlarında olduğu gibi, parlak yaldızlı bir kuyruk varmış.

O geceden sonra, yıldız kız her gece gökten kayar gelir, başını Baho'nun omuzuna koyar ve sabaha kadar öylece oturlarmış. Bazan da yanyana, gölün kenarındaki çiçeklerin, çayırların üstüne sırtüstü uzanıp, hiç konuşmadan gökyüzünü seyredерlermiş. Sabah yaklaşıırken yıldız kız yine göğe dönermiş.

Çoban çok mutluymuş. Bu sırrını herkesten saklar ve hergün bir an önce gece olmasını istermiş çünkü, yıldız kızı çok özlermiş.

Çobanın çok kıskanç ve kurnaz bir karısı varmış. Bir gün Baho'nun omuzunda bir parça yıldız tozu görmüş. Çok merak edip hemen dostu olan cinlere koşmuş ve bunun ne olduğunu sormuş. Cinler de kendileri gibi olan gerçek dışı yaratıkların hiçbir ölümlü insanla beraber olmasını istemezler, onları da çok kıskanırlarmış. Bu nedenle kadına, çobanla yıldız kızın beraberliğini anlatmışlar ve eğer kocan bu yıldız varlığından, bir ölümlüye sözederse, yıldız kaybolur, bir daha da hiç görünmez demişler.

Kurnaz kadın, günlerce uğraşıp, ağlayıp sızlayarak, kocasının yıldızdan söz etmesini sağlamış. Çoban tılsımı bilmediği için, karısının ısrarlarına dayanamayıp, yıldız kızla beraberliklerini ve ona duyduğu sevgiyi anlatmış.

O günden sonra Baho yıldızı boşuna beklemiş, ama bir daha hiç görememiş. Bir süre sonra çoban da ortadan kaybolmuş. Kimilerine göre çok uzaklara gitmiş kimilerine göre de kendisini o, çok sevdiği göle atmış.

Şimdi ne zaman, gökten bir yıldız kaysı, Baho Gölü'nün suları ürperirmiş. Bu halâ, yıldız kızın dönmesini bekleyen, çoban Baho'nun ruhunun ürpertisiymiş.

Özellikle bahar aylarında, sevdikleri uzaklarda olanlar, bu gölü ziyaret edip, gölün sularına çiçekler atarlar. Atılan çiçekler kıyıya doğru yaklaşırsa sevgililere kavuşma zamanı yakın demektir. Kıyıdan giderek, gölün ortasına doğru uzaklaşırsa, kavuşmak uzak bir zamana kalmıştır.

Baho gölü efsanesi Muhsine (Helimoğlu)YAVUZ tarafından Diyarbakır Çarık-
lı Köyü Kurtkayası mezarasında derlenmiş ve Lirik rumuzu ile yarışmaya
katılarak ikincilik ödülü kazanmıştır.

GUDRET KÖPRÜSÜ

Boğalı Köyü, Görele yakınlarında Haç Dağı'nın yamaçlarında kurulmuş bir Karadeniz köyüdür. Köyün çevre irtibatı, vadinin dibinden akan dere üstündeki GUDRET köprüsüdür. Çevrede bu köprü için anlatılan ilginç bir efsane vardır. Bu efsaneyi büyük küçük herkes bilir.

Vaktiyle Boğalı Köyünde EBE NİNE denilen yaşlı bir kadın yaşarmış. Çevre köylerin bütün doğumlarını bu yaptırdığından bu isimle anılır. Ebe Nine kendisini başkasına yardım etmek için adanmış sanki. Öyle ki bu yörede, tarlada kullanılmadığı için kimse öküz beslemez. Besleyenler de, boğa olarak besleyip, getirilen ineklerden, bir GOT mısır veya fasulye almış. Ebe Nine ise, bir tek ineği dahi olmadığı halde bir boğa besler ve hiç bir ücret almazmış. Çevre halkı her gün inekleriyle onun yaşadığı köyün yamaçlarına tırmanmış.

Ebe Nine, çevrenin bütün köylerinde hangi kadının ne zaman doğum yapacağını da çok iyi takip eder ve bilirmiş. Bir kış mevsiminde, derenin karşısındaki Kandahor köyündeki Gülüzar Kadının da doğumunun yaklaştığını böylece biliyordu. Bu mevsimde dereden geçmenin imkansız olduğunu da bildiğinden, her gece uykusu kaçıyordu. Ya derede sel olduğu bir gün Gülüzar Kadın hasta olur da onu çağırırlarsa... Derenin azgın sularından nasıl geçecek, Gülüzar Kadına nasıl yardım edecekti? Korktuğu da başına geldi. Yağmurlu bir akşam, karşı köyden çağırıp, Gülüzar Kadının doğum hastası olduğunu söylediler. Ebe Nine nasıl yardıma gidecek? Derenin azgın sularından geçmek imkansız. Ömründe ilk defa birine yardım edememekten duyduğu üzüntü ile Allah'tan affını diler, dua eder ve yatağına girip yatar.

O gece öyle bir deprem olur ki, yer yerinden oynar sanki. Ebe Nine şafakta uyanır. Bir de ne görsün. Yağmur dinmiş, hava açmış. Üstelik derenin dar bir yerinin üstünü öyle bir kaya kapatmış ki, derenin azgın sularının üstünde

taştan bir köprü. Üstünden üç tane yükiü katır yanyana geçer. Ebe Nine durur mu? Koşmuş hemen karşı köye. Gülüzar kadının yardımına.

Ebe Nine bu gün yok artık ama, bu taş halâ bu köyün tek ulaşımını sağlayan yer olarak durur. Adına da GUDRET KÖPRÜSÜ, Ebe Nine'nin köyüne de boğasından dolayı BOĞALI KÖYÜ derler.

Gudret Köprüsü Efsanesi Rasim KUBAT tarafından Görele yöresinden derlenerek ESERLİ rumuzu ile yarışmaya katılıp üçüncülük ödülü kazanmıştır.

TAŞ MERCİMEK TARLASI

Bir mesire yeri olan Ağbaba, Hüseyin Gazi Tepesi'nin eteklerinde yer alır. Zile'ye 4-5 km. uzaklıktadır. Burayı ziyarete gelenler mutlaka Hüseyin Gazi Tepesi'ne çıkıp, türbeyi ziyaret ederler ve hemen yanındaki tarladan mercimeğe benzer taşlar toplayarak;-Çocuklarımızı bize başışla diye mercimek taşları tarlaya geri fırlatıp Tanrı'ya dua ederler. Çocuğu olmayan kadınların, bu taşlardan çocuğu olması için yuttuğu bile söylenir.

Yıllar önce kalabalık bir akraba gurubu ile Ağbaba'ya gitmiştik. Yenilip içildikten sonra Hüseyin Gazi Tepesi'ni ziyaret etmek için tepeye tırmanmaya hazırlandık. Taş ve kayalar arasında, kıvrılıp bükülen incecik bir patika yol dik ve yorucuydu.

Tepeye vardığımızda hepimiz nefes nefese ve ter içindeydik. Türbeyi ziyaret ettik. Taş mercimek Tarlası dedikleri yere geçtik. Yere dikkatlice bakıldığında mercimek şeklinde yeşil taşlar görölüyordu. Ben merakla topladığım taşlara bakarak:-Mercimekler nasıl taş olmuş dediğimde Melek Aba:- Bunun hikayesini sen duymadın mı? Buralarda çok anlatılır, bilmiyorsan ben anlatayım diyerek oturdu. Hepimiz merakla çevresini aldık, anlatmaya başladı.

-Ailesini çok seven Güllü isminde bir gelin varmış. Güllü fakirmiş, yoksulmuş, ama çok mutluymuş. Günün birinde Güllü'nün mutluluğu kocasının ölümüyle uçup gitmiş. Güllü Gelin, çaresiz bebeğini alıp anne ve üvey babasının evine gelmiş. Üvey babası geçim darlığı çeken, kötü kalpli bir kişiymiş. Güllü'yü eve almak istememiş, ama hasta anası:- Güllü'mü eve komazsan ev benim değil mi? Evimden Güllü'nün yerine sen çık git demiş. Üvey baba istemeye istemeye Güllü ve bebeğini eve almış, Güllü'yü evden çıkartmak için sinsice çareler aramaya başlamış.

Hüseyin Gazi Tepe'sinde uzak ve çıkışı zor olduğundan ekmediği bir tarlası varmış adamın. Bu tarlayı kazması için Güllü'ye bir kazma vermiş. Tarlaya göndermiş. Güllü çaresiz çocuğunu sırtına sarmış ve tepeye tırmanmış, tarlaya gelmiş.

Bebeğini ziyaret duvarının kenarına yatırmış, toprağı kazmış kazmış...Dinlenmek ve bebeğe bakmak için kazmayı bırakmış. Hüseyin Gazi Türbesi'ne geçip Tanrı'ya el açmış:-Allahım yardım et bana, güç ver diye yalvarmış, Bu durum günlerce sürmüş. Tarla kazılmış, bakımsızlık gıdasızlık ve soğuk çocuğun hasta olmasına sebep olmuş.

Güllü Gelin, üvey babasına bebemi hekime götür diye yalvarmış. Üvey baba kazma işini bitir mercimeğı ekelim. Çocuğu götürün demiş. Güllü yılmadan kazma işini bitirerek ümitle eve gelmiş. Mercimek ekme günü üvey baba da Güllü ile tarlaya gitmiş. Güllü Gelin iki elinde mercimek torbası, sırtında hasta yavrusuyla tırmanmış tepeye. Tarlaya vardıklarında Güllü türbenin içine, bir kenara yatırmış bebeğini. Üvey baba ile tarlayı ekmeye başlamışlar.

Bir müddet sonra Güllü Gelinin yüreğine bir ateş düşmüş. Çocuğuna bakmak için türbeye gelmiş. Çocukta ne inilti ne de ses varmış. Güllü sarsmış bebesini, öpmüş sallamış... Ses çıkmamış bebekten. Bebesinin ölmüş olduğunu anlamış Güllücük. Öyle bir bağırarak ki, Yavrum...Yavrum...diye. Dağ taş sarsılmış. Hüseyin Gazi'nin Kabrinden bir ses yükselmiş, O zaman:

-Mercimeğin taş ola... Mercimeğin taş ola... diye ve tarlaya atılan tüm mercimek taş olmuş.

İşte söylentiye göre ermiş kişi Hüseyin Gazi Güllü Gelin'in feryatlarına dayanamamış. Kötü kalpli üvey babanın tarlaya ekilen tüm mercimeklerini taşa çevirmiş.

Taş Mercimek Tarlası efsanesi Selvi ÜLKÜ tarafından Zile'den derlenmiş ve mansiyona layık görülmüştür.

FATMACIK KAYASI

Efsanemiz adını bundan üç asır önce yani XVII. yüzyıl'da yaşamış olan "Sadrazam Mehmet Paşa'dan almış bulunan, Darende'nin şirin bir köşesi olan Mehmet Paşa Mahallesinde geçer.

Bu efsanede adı geçen Fatmacık Kayası Darende İlçesinin, Mehmet Paşa Mahallesinin karşısında yer alan Suvacık Tepesinin biraz aşağısındadır.

Efsaneye göre Mehmet Paşa Mahallesinde orta halli bir aile yaşarmış. Ancak evin adamı öldüğü için evin geçimini oğlu sağlamış. Bunların üç tane de koyunları varmış, bu koyunları bazen evin ihtiyar kadını bazen de gelini mahallenin hemen karşı tarafında bulunan ve etekleri mahallenin bahçelerine kadar uzanan Suvacık Tepesi diye anılan dağa yaymaya götürürlermiş.

Bir gün evin ihtiyar kadını hasta olduğu için gelinine koyunları bu gün sen götür yay ben hastayım demiş. Adı fatma olan geline mahalle'de dili tatlı, yüzü güleç olduğu için "FATMACIK" derlermiş.

İşte Fatmacık gelin, küçük çocuğunu da beşiğiyle birlikte alarak Suvacık epesine koyunları yaymaya gitmiş. Kendisi çocuğu uyutmak için beşiği nenni çağıra, çağıra sallarken aç olan koyunlar Fatmacığın yanından yayıla, yayıla uzaklaşıp gitmişler. Fatmacık biraz sonra etrafına bakınca koyunları görememiş ve sağa, sola bakarak aramış, taramış; koyunları bulamayınca acaba geri evemi kaçıp gittiler diye düşünmüş ve çocuğu da beşikte uyuduğu için eve götürmeye kıyamamış, orada bırakarak hemen eve gidip bakayım koyunlar gitmişler mi? diye söylenerek Suvacık tepesinden hızlı, hızlı inmeye başlamış. Koşa, koşa eve varmış hasta yatağında yatan kaynanasına ben tepede koyunları yitirdim acaba eve mi geldiler diye bakmaya geldim demiş.

Aslında titizmi, titiz-cimrimi, cimri olan kaynanası "Gelin koyunları ister evde ister dağda bul ama bulmadan gelme yoksa seni akşama oğlana der bir iyice kötek attırırım demiş." Fatmacık koyunları evde bulamayınca acele, acele Suvacık tepesine gitmiş bakmış ki çocuk halen mışıl, mışıl

uyuyor başlamış koyunları aramaya ve aramış, aramış bulamayınca naçar kalıp beşiği de iki eliyle kucaklayıp ağlaya, ağlaya Suvacık tepesinden inmeye başlamış.

Tepeden inerken uzaktan evleri ile karşı, karşıya gelmiş ve o anda kaynanasının sözlerini hatırlamış ve ben şimdi eve nasıl gideyim diye korkmuş, beşiği kucağından indirip yere koymuş. Bu ara'da çocukta uyanmış ağlar dururmuş, çocuğun ağlaması ve kendisinin korkudan ağlaması ile kaynanasının sözleri birbirine karışınca Fatmacık iyice yüreklenmiş ve efsaneye göre Allahım koyunları bulamadım, kaynanam bana akşama kötek attırır konu komşuya rezil eder, dayak yiyip ve konu, komşuya rezil olmaksızın "YA BENİ TAŞ ET YA DA KUŞ ET" diye alvarmış, işte o anda hava birden kararmış bir uğultu gelmiş ve Fatmacık gelin çocuğu içinde beşiği ile birlikte taş olmuş. O gündür, bu gündür bu taş Mehmet Paşa Mahallesinin karşı yamacında Suvacık tepesinin biraz aşağı kısmında yüksekliği yaklaşık üç, dört metre çevresi bir buçuk iki metre olarak ayakta durmaktadır.

Fatmacık kayasının baş kısmı yuvarlakça olup, boyun kısmına doğru hafif inceler vaziyettedir. Ayrıca yanında koca bir sandığa benzer bir de taş bulunmaktadır ki işte bu da Fatmacık gelinin beşiği ile birlikte çocuğu denilmektedir.

Şimdiye kadar dîmdik ayakta duran bu Fatmacık kayası diye anılan taş daha nice yıllar bu efsanenin cansız bir abidesi olarak karşımızda duracaktır.

Fatmacık Kayası Efsanesi Servet ERTAŞ tarafından Darıdend'den derlenmiş ve YEŞİL VADI rumuzu ile yarışmaya katılmış ve mansiyona layık görülmüştür.

SİS DAĞI-GELİNKAYA

Sis Dağı, Doğu Karadeniz dağ sırasında yer alan, denizden yaklaşık 2.200 m yüksekliği olan bir dağdır. Giresun'un Görele ilçesinin 30 km güneyinde bulunan Sis Dağı, yörenin en yüksek dağıdır. Görele ve çevre ilçelerin halkı, yazları Sis Dağı yaylasına çıkıp, birkaç aylık burada kalırlar. Bu yaylada yaz aylarında kurulan ve halk arasındaki yaygın adıyla "Sis Pazarı" olan panayır, yakın çevrenin çok renkli bir festivali sayılır. Bu pazar-panayır, haftanın Cumartesi günleri kurulur, tüm yaz boyunca sürer. Sis pazarında, türlü alış-verişin yanında, yenilip içilir, eğlenilir. Renkli yerel giysilerle genç kızlar, delikanlılar, davul-zurna ve kemençe eşliğinde horonlar oynar, folklor gösterileri yaparlar.

Görele yöresi folkloru, Sis Dağı'ndan derin izler taşımaktadır. Halkın sevinci, üzüntüsü, neşesi, tasası hep Sis Dağı ile doludur. Sis Dağı, yöre halkının dünyasında, en büyük dağdır. Hani ne derler, 'Başka büyük yok' tur. Sis Dağı'nın doruğundan, Karadeniz'i, Görele'yi, Giresun'u, hatta İstanbul'u ve dünyanın öte ucunu görebilirsiniz. Halkın inancı budur. Çevre halkının ezgileri, türküleri, deyiş ve ağıtları Sis Dağı ile doludur:

Sis Dağı beri bakar,	Oy Sis Dağı, Sis Dağı,
Suyu bulanık akar.	Ben yemem koyun yağı.
İki gözümün biri,	Kızlar benden istiyor,
Dayma (daima) güzele bakar.	Zülûfüne gülyacağı.

Oy Sis Dağı, Sis Dağı,
Eritemedin karı.
Bu yıl da böyle geçsin,
Yüreğimin efkârı.

Sis Dağı, çevre halkıyla nerdeyse bütünleşmiş, onların günlük yaşamının bir parçası durumuna gelmiştir. Halk söylenceleri, efsaneler de Sis Dağı'ndan izler taşır. Bunlardan birisi de "GELİNKAYA EFSANESİ" dir:

Gelinkaya, Sis Dağı'nın güneybatısında, Görele'nin 30 km güneyindedir. Kuşköy'ün doğusundaki yamaçlarda bulunan

doğal bir engebedir. Bu doğal kaya-engebe, Sis Dağı'nın yamacına yaslanmış, 30-40 m yükseklikte ve bebeğini sırtında taşıyan bir kadın görünümündedir. Halk arasındaki yaygın söylencesi şöyledir:

Uzun mu uzun, ama çok çok uzun yıllar önce, güzel bir gelin varmış. Bu gelinin, çok sevdiği bir kocasıyla bir de çocuğu varmış. Karı-kocayla birlikte oturan bir de yaşlı kaynana varmış. Bu ailenin geçimi, hayvancılığa dayalıymış, küçük baş, büyük başhayvan besliyorlar, çobanlık yapıyorlarmış. Yaşlı kaynana, karı-koca-çocuk üçgeninden oluşan bu mutlu ailenin mutluluğunu gölgeliyormuş. Kaynana çok titiz, kavgacı, yüzü gülmez, gürültücü, sert ve geçimsiz birisiymiş. Cadalo, yöresel deyişle 'acuze'nin tekiymiş. Hele hele genç gelinine karşı çok sert, kırıcı ve acımasızmış. Genç gelin, çoktan bu yaşlı acuzeyi terkedip gidermiş ya, ne var ki kocasını ve çocuğunu çok seviyormuş. Bu sevginin verdiği güçle, kaynanasının baskı ve işkencelerini göğüslemeye çalışıyormuş.

Günlerden bir gün, genç gelin, yanında çocuğuyla birlikte, Sis Dağı'nın yamaçlarına ineklerini otlatmaya gitmiş. İneklerden biri, Sarıkız diye adlandırılanı, çok hoyrat, dikbaşlı, ötekilere uymayan, onlardan ayrılıp ormanın derinliklerine giden bir hayvanmış. Genç gelin, bebeğini avutup emzirirken, Sarıkız kışla göz arasında yok olmuş. Öteki siğirlardan ayrılıp, ormanın derinliklerinde yitip gitmiş. Gelin, neden sonra ineğin yokluğunu, yittiğini farketmiş, aramaya başlamış.

Genç gelin, Sarıkız'ı bulabilmek için Sis Dağı'nı dolanıp durmuş, her yanı aramış. Ama yok, yok, yok. Yer yarılmış da sanki Sarıkız onun içine girmiş, aramadık yer bırakmamış, ama yine yok. Akşam yaklaştıkça, gelinin yüreğini korkular daha çok sarmış. Hem de bu kez, iki kat korkmaya başlamış: Eve gitse, ineksiz, Sarıkız'sız nasıl gidecek? Burda, ormanda kalsa, börtü-böceğin, kurdun-kuşun elinde nasıl kalacak? İşte böyle, iki katlı, iki yanlı korkular kaplamış körpecik yüreğini. Tanrının günü kendisiyle kavg, gürültü yapan kaynanasının yanına nasıl varabilir? Sarıkız'ın yokluğu, hem kaynanaya yeni silahlar verecekti. İşte bu nedenle, gelinin yüreğinde kat kat korkular yığılmış. Öyle korkular yığılmış ki "Sis Dağı kadar." Eve gitmesi de, ormanda geceleme de olanaksızmış. Ne yapsın?

Umarsız, çıkar yol bulamayan genç gelin, çocuğu sırtında, bir süre daha ormanda dolanmış, aranmış. Hiç bir şey, hiç bir iz bulamamış, ağlamış, gözyaşları akan derelere karışmış. Karanlık bir iyice bastırıp, gecenin yüreklerle korku veren sessizliği çökmüş, her yanı kaplamış. Korku,

nerdeyse elle tutulur olmuş, gelinin tüm dokularına işlemiş. Artık yapabileceği hiç bir şey yokmuş. Son bir çabayla, "Tanrım, ya beni kuş et uçur, ya da taş et dondur." diye yakarmış. Gelinin yalvarışları kabul olunmuş, o anda taş olup donmuş, öylece, sırtındaki çocuğuyla kalakalmış.

İşte o gün bu gündür, Sis Dağı'nın yamacına yaslanmış olan Gelinkaya, sırtında çocuğuyla, gelip geçenlere, binlerce yıl ötesinden, kendi öyküsünü anlatıp durur.

Sis Dağı Gelin Kaya Efsanesi Hamdi DEDE tarafından Görele'den derlenip BEBEK rumuzu ile yarışmaya katılmış ve mansiyona layık görülmüştür.

PİRİ BABA VE ESKİ HAMAM

Merzifon demek Piri Baba demektir. Piri Baba'da Merzifon demektir. Piri Baba Merzifon'un kişiliğidir.

Piri Baba bazı efsanelerde ayakkabıcıdır. Bazı efsaneler de ozandır. Bazı efsanelerde de, Eski Hamamda tellaktır.

"Piri Baba öğlene kadar erler ile yıkanır imiş, öğleden sonra da avratlar ile yıkanır imiş. Kendi halinde meczup bir veliymiş. Bazıları bu nasıl iştir diye Sultan Mehmet'e durumu arzederler. Ama yine de Piri Baba'ya kimse dokunamaz imiş."

"Günlerden bir gün hamamda otururken, müşteriler hamamın terlemesinden yakınır. Buz gibi soğuk su damlalarının sırtlarına düşmesinden rahatsız olduklarını söylerler. Piri Baba parmağıyla tavanı işaret eder.

-Ya hamam! terleme! Der.

0 gün bu gün eski hamam terlemez."

"Bir gün dahi külhan yanarken cus edip mübarek elinde bir yük ekseri olup, ekseri külhan ocağında bir taş yumruğu ile kakar. İşte külhanın üzerine gelen halvette Piri Baba'nın takunyalarının izi ve yumruğunun izi bulunmaktadır."

"Piri Baba Sufilerin -Melâmatî dedikleri cinsten bir coşkun delidir."

Piri Baba'nın Eski Hamamda tellaklık yaparken gösterdiği pek çok kerumetten söz edilir. Bunlardan birinde de şöyle denir.

Günlerden bir gün Eski Hamamın külhancısı ağır hastalanmış. Hamam sahibi de tasalanmış. Hamamın haznesini yakmak, külhancılık öyle kolay bir iş değilmiş. Her babayiğit külhan ocağının karşısında sıcakta durupta odun atmaya dayanamazmış.

Hamam sahibi, hamamında tellaklık yapan genç delikanlı Piri Baba'yla dertleşmiş.

-Ben şimdi nereden külhancı bulacağım. Zor durumdayım, diye yakınmış.

Piri Baba'da ustasını çok severmiş.

Hiç üzülmeye. Git sende dinlen. Kırk gün bu hamamın sorumluluğu bana ait. Yalnız gözünün arkada kalmayacağına söz ver. Giderken dönüp arkana bakma bile. Kırk gün sonra çık gel. Ama sakın şaşıp yanıltta kırk günden önce çıkagelme, Sözünde durmazsan tüm çabam boşa gider.

Diye hamam sahibine tembih etmiş. Hamam sahibi de:

-Bu deli oğlan birşeyler kuruyor ama hadi hayırlısı. Dediğini bir yapalım bakalım, diye düşünmüş.

Gidip evine kapanmış. Yalnız her akşam üzeri hamama gelir hasılatı Piri Baba'dan almış. Ama Piri Baba'ya verdiği sözü tutar külhanı hiç dolaşmamış.

Günler günleri kovalamış. Eskiden eşeklerle katar katar odunlar hergün hamama taşınırken; artık hamama kimsenin odun getirmez olduğu hamamcının ilgisini çekmiş.

-Yav, bu deli oğlan külhanı neyle yakar acep? İşin başına geçtiğinden beri hamama ne bir oduncu uğradı, ne de bir eşiğin sırtında odun yüküne rastladım. Bu oğlan külhanı neyle ısıtır acep? diye meraklanır dururmuş.

Hamamcının merakı her gün biraz daha artmış. Günlerde 39'a dayanmış. "Otuzdokuz da bir, kırkta bir. Artık dayanamıyorum gidip bakacağım" demiş. Doğru külhana yollanmış.

Birde ne görsün? Su haznesinin altında bir tek mum yanmakta. Koca hamam bu mum ile ısınmakta.

Tam bu sırada içeriye Piri Baba girmiş:

-39 gün bekledinde, bir gün bekleyemedin mi? Bir gün daha bekleseydin hamamı gaipden ısıtacaktım, demiş.

Yani hamamcı bir gün daha bekleseymiş yeraltında sıcak su fışkıracakmış ve hamam öyle çalışacakmış. Hamamcının aceleciliği ve merakı yüzünden Piri Baba'nın kerameti bozulmuş. Hamamcı çok pişman olmuş ama iş işten geçmiş. Hamamı mumla ısıttığını gelip görmeseymiş Allah'ta ona kudretten sıcak su gönderecekmiş.

Not: Efsanede adı geçen Eski Hamam Merzifon'dadır. 1980'li yıllara kadarda çalışır durumdaydı. Ben içini gezdiğimde Piri Baba'nın ayağının izi denilen izi ve yumruğunun izini gördüm. Piri Baba kurnasının önünde taşının, tarağının ve kilinin

izlerinin olduğunuda söylerler ama ben mermer üzerine bu izleri göremedim.

Eski hamamın olduğu yöreye "Çukur mahalle" denir. Bu çukurluğa dikçe yapılmış "kırk badal" denilen merdivenlerle inilir. Kırk badalın bin yıl kadar önce toprak altından çıkarılan hamama inilmek için yapıldığı söylenir. Bu çukur yörede hamamdan başka tarihi pek çok yapı vardır. Bu çukurlukta başka evlerin temellerinden de tarihi binalar çıkmakta olduğu söyleniyor. Ben evlerden birinde bulunmuş yine eksi bir hamam kalıntısını gördüm. Ayrıca başka bir evin kuyusundan da kaynar su çıkmaktaydı. Halk bu gibi buluntuları belediyeye veya hükümete haber vermiyor. Evlerinin ellerinden alınarak yiktirilmasından korkuyorlar.

Efsanelerde Merzifon'un eskiden bir kaplıcalar kenti olduğu, fakat Varvara adında bir kadının önderliğinde topluca hristiyan oldukları için kral tarafından evleriyle birlikte toprağa gömüldükleri söylenir.

Bir başka söylencede ise kral; Varvara adındaki hristiyan kadını bir kayayı oyarak içine hapsedmiştir. Bunun üzerine Allah tarafından büyük bir deprem halkolunmuş ve Varvara'nın hapsedildiği kaya yumurta kabuğu gibi yarılarak Varvara kurtulmuştur. Aynı depremde Kralın ülkesi olan bu kaplıcalar kenti de yerle bir olmuştur. Allah kralın ülkesinden sıcak suyu almış ve şimdiki adıyla "Havza" ilçesine vermiştir.

Eski Hamam iki külhan eskitmiştir. Biri hamam ilk bulunduğu anda inşa edilmiş, diğeri de bunun yıkılması üzerine Mehmet Çelebi tarafından inşa ettirilmiştir. Külhan kısmının ayrı bir zamanda yapıldığı bakar bakmaz anlaşılır. Ayrıca Eski Hamamın içinde çok kalın simsiyah is tabakası vardır. Sanki yüzlerce yıl, hamamın içinde tonlarca odun yakılmış hissini veriyor. Bu da benim dikkatimi çeken hususlardan biri.

Piri Baba ve Eski Hamam efsanesi İlhan Tarhan tarafından Merzifon'dan derlenip ZÜHRE OYMAK rumuzu ile yarışmaya katılmış ve mansiyona lâyık görülmüştür.

DEDE BALIKLARI

Balıkesir ili Pamukçu köylülerinden sorarak edindiğim bilgilere göre Balıklar Efsanesi, çok eski tarihlere dayanmaktadır. Dede balıklarının köye ne zaman geldiklerini, kimin getirdiğini köyün en yaşlısı bile bilmemektedir. Köylülerden edindiğim bilgilere göre Pamukçu köyüne 15 dakika uzaklıkta "Akpınar" denilen mesire yerinde topraktan kaynayan suların meydana getirdiği küçük bir su birikintisinde "Göze-Kaynak" boyları 20-30 cm kadar olan siyahlı-beyazlı balıklar varmış. Bu balıklar daha sonra Akpınardan yerin altından su yolu olarak köyün ortasındaki pınarda görülmüşler. Bundan sonra Dede Balıkları ölünceye kadar köyün ortasındaki pınarda yaşamışlardır.

Balıkların ne zaman, nereden geldiğini sorduğum Pamukçulu 71 yaşındaki Hüseyin Köse Dayı şunları söyledi:

"Dede Balıklarının ne zaman geldiklerini hiç kimse bilmez. Bu balıklar Akpınar'ın suyundan doğmuştur. Dede balığı denmesinin sebebi; bu balıkların istiklâl Harbine katılması ve harpten yaralı olarak dönmesindendir. Halk, balıkların yaralı dönmesinden sonra onlara karşı hem bağlılık, hem saygı, hemde onları kutlu balık saymıştır. Onun için bu ismi vermişlerdir. Balıklar pınardan su alan köylülerden hiç korkmazlar hatta onların ellerine dokunurlardı. Pınarın suyunu hem içer; hem yemeklerimize koyardık ve su balık kokmazdı.

Dede Balıklarının Harbe gidip yaralı döndükleri hakkındaki sorumu 75 yaşındaki Hacı Yakup Ergün şöyle cevapladı. "Balıklı Pınarındaki balıklar, Balkan Harbi patlak verdiğinde Pınar'dan kayboldular. O zamanlar balıkların nereye gittiklerini hiç kimse anlayamadı. Balkan Harbi bittiği zaman bir sabah gördük ki balıklar pınara gelmişler. Emme çok sevindik. Bir de ne görelim; Balıkların çoğu yaralı, sırtlarında bıçak izleri, suyun içinde oldukları halde yaralarında kurumuş kanlar vardı. Bazılarında kuyrukları yamrılmıştı.(Yamulmuştu.) Yaralar bir sene zarfında iğleşti. Aradan bir müddet geçtikten sonra bu defa SEFERBERLİK çıktı. SEFERBERLİKTE DE balıklar yine pınardan kayboldular. Bu defa onların nereye gittiklerini biliyorduk. Balıklar, askerler gibi harbe gitmişlerdi.

SEFERBERLİK bittikten sonra balıklar pınara döndüler. Aradan yıllar geçti. Yunan Harbi çıktı. Balıklar gene ortadan kayboldular. Yunan Harbi bitince eskisi gibi pınara yaralı-be-reli döndüler. Bu balıklar uğurumuzdu. Halk balıklara zarar verilmesini istemiyordu. Yabancıların bilmeden tutmamaları için ellerinden geleni yapıyorlardı."

Yıl 1968

Balıkların uğruna ilişkin sorumu 56 yaşındaki Mustafa Özoğlu adındaki başka bir köylüde şunları söyledi: "Balıklar köyümüzde yaşarken toprağın bereketi şimdikinden daha fazlaydı. Yağmurlar vaktinde yağar, ekinler vaktinde biterdi. Köyümüzün mahsulünün fazla olmamasının sebebi balıkların olmadığından mıdır, yoksa Allah'a karşı ödevlerimizi iyi yapmadığımızdan mıdır orasını garî (Gayrı) Allah bilir."

Balıkların neden öldüğüne ilişkin sorumu 65 yaşındaki Şuayip Yılmaz Dayı şöyle anlattı:

"Yunan Harbi'nde Yunanlı Subayın bir köydeki Balıklı Pınardan su içerken Dede Balıklarından bir kaçını yakalayıp pişirmeye kalkmış. Subay, balığın bir yanını kızartmış, öbür yanını kızartmak için çevirirken balıklar tavadan kaybolmuş. Bu durumu gözleri ile gören subay aklını kaçırmış. "Yine Şuayip Yılmaz şunları anlattı: "Köye gezmeye gelen iki yabancı pınardaki balıkları kimsenin ortalıkta olmadığı bir zamanda tutmaya çalışmışlar ancak Dokuz tanesini yakalaya-bilmişler. Köyün hocası sabah ezanını okumak için camiye doğru gelirken pınarın suyunun bulanık olduğunu fark etmiş. O sırada balıkları tutanlar Balıkesir'in yolu üzerinde oldukları halde Balıkesir yolunu bulamamışlar şaşırılmışlar.

Erkenden kahveyi açan kahveci Şerif'e Balıkesir yolunu sormuşlar. Kahveci ellerindekinin ne olduğunu sormuş onların kahvesine çay içmeye çağırmış. yabancılar çaylarını içerken bu balıkları nasıl yakaladıklarını sorar. Onlardaç binbir güç-lükle ancak 9 tanesini tutabildiklerini; bunları da taşla vura vura güç ile öldürdüklerini söylemişler. Ama yakaladıkları yeri söylememişler. Kahveci onlara Balıkesir yolunu göstermiş. Yabancılar yola çıkmışlar. Artlarından pınardan abdest alan Hoca, kahveci Şerife pınarın bulanık olduğunu söylemiş. Kahveci Şerif de hocaya olanları anlatmış ve derhal yabancı-ların peşlerinden koşup yaka paça yakalayıp köye getirmişler. Balıkları nereden nasıl tuttukları sorusu üzerine: "Birimiz gözcülük ettik, diğerimiz tuttu." deyince yabancıları sâplıkla dövdüler. Bağırsıkları duyan halk olayı öğrenince yabancıları etrafı yüksekçe bir yere koyup bir daha güzelce dövdüler, akşama kadar da onları orada bekletiler. Sonra muhtar

balıkları alarak bana (Şuayip Yılmaz'a) verdi. Bende dokuzunu kefenledim, hoca okudu ve köyün mezarlığına gömdük."

Yıl 1968

Mehmet Özen şunları anlattı:

"Köyün, Balıklı Pınar'dan başka içecek suyu olmadığı için Doktor Kemal Yalçın köye temiz ve fennî su kazandırmak için Balıklı Pınar'ın olduğu yere çeşme yapılması için teşebbüse geçti. 1957 yılında Balıklı Pınar'ın yanında geride kalan balıklara zarar gelmesin diye bir kuyu kazılmış ve balıklar bu kuyuya konmuştur. Balıklar yeni yerlerini beynememişler, kuyunun suları tekrar eski yerine kaçıp orada birikmiş, susuz kalan balıkların hepsi ölmüş. Köylüler çok fazla üzülmüşler, onları da kefenleyerek mezara gömmüşler."

Bu olaydan sonra köy yedi gün yedi gece sarsılmış sanki zelzele oluyor gibi topraklar çatlamıştır. Bu olayın sebebinin köylüler balıkların ölmelerine bağlamaktadırlar.

70 yaşındaki Mehmet Deniz şunları söyledi:

"Eskiden beri köyümüzde Balıklı Pınarında mevcut olan balıklar hakkında bir çok efsaneler söylenir bu söylentiler doğrudur. Bir çok delillerin bugün hâlâ ortadadır."

72 yaşındaki Tefvik Güngörmüş de şunları söyledi:

"Gelecek neslin Balıklara dokunmaması için balıkların pişmediği, pişerken kaybolduğu ve pişirenin aklını kaçırdığı söylentisi ağızlarda dolandır."

Bugün Balıklı Pınar'a balık yavruları koymuşsalar da balıklar yaşamamaktadır.

Dede Balıkları Efsanesinin Geçtiği Yer.

Dede Balıkları efsanesi Türkân MİSKİOĞLU tarafından Balıkesir'den derlenip AKPINAR rumuzu ile yarışmaya katılmış ve mansiyona layık görülmüştür.

EREN GÜLLÜ

Aydın ili Germencik kasabasında yaklaşık yüzyıl önce yaşayan bir Anadolu ailesinin iki oğlu bir kızı vardır. Bu ailenin büyük oğlunun adı Eren küçük oğlunun adı Harun kızlarının adı da Güllü'dür. Aile büyükleri olan ana baba ölmüştür. Öksüz kalan kardeşler henüz gençlik çağındadırlar.

Kardeşler bir arada "kendi yağıyla kavrulur" misali mutlu ve sağlıklı olarak hayatlarını sürdürürken bir kaç sene sonra kız kardeşleri olan Güllü'nün karnının gün geçtikçe şiştiğini gören erkek kardeşler telaşa düşmüşlerdir. Büyük ve küçük efe Güllü'ye sorup soruşturmuşlardır ama ne yazık ki nedenini öğrenememişlerdir. Büyük ve küçük efe Güllü'ye kötü gözle bakmaya başlamışlardır. Güllü'yü namus ve şerefini mizi iki paralık etti diyerek suçlamışlardır. Güllü kardeş "benim hiç bir suçum yok" dediysede inanmayan efeler kız kardeşi olan Güllü'yü aldıkları gibi iki dağ arasında kışın yağmur sularıyla akan fakat yazın bir damla su akmayan bir yere götürürler. Büyük ve küçük efenin amacı; Güllü'yü suçlayıp namus uğruna orada kesmektir. Güllü kesilmeden önce "Size bir çift sözüm var. Benim hiç suçum olmadığı halde keseceğiniz için benden akan kan ve gözyaşlarım Allahın bütün kullarına şifa olsun" demiştir. Bu sözden etkilenen Eren Güllü'nün karnını yarmıştır. Güllü'nün karnından çocuk çıkacağını umarken çıka çıka bir kara yılan canlı olarak çıkmıştır. Güllü'nün karnını yaran Eren'e kara yılan sokmuştur. Büyük efe olan Eren yılanın akıttığı zehirle ancak yüz metre kadar ileriye gidebilmiştir. Eren'in de hayatı Güllü'den yüz metre aralıkta sona ermiştir. Küçük efe ve Güllü'nün ölüsünü kayalar altına bastırmıştır. Eren'in ölüsünü de öldüğü yerde kayalarla örtmüştür. Küçük efe ise sağ olarak evlerine dönebilmiştir.

Ertesi gün küçük efe halktan bir gün önce Güllü ve Eren'in öldüğü yerlerde çok sıcak suyun çıktığını öğrenmiştir. Halkın henüz orada olan olaylardan haberleri yoktur. Güllü'nün ölüsünün bastırıldığı yerden sıcak suyun çıktığını ve suyun sesinde bir kız sesi feryadı "yapmayın, kesmeyin" sesini işitmiştir. Eren'in öldüğü yerde ise sıcak su yoktur. Küçük efe kendi gözleriyle bütün olanları görüp dayanamamış-

tır. Bir ermişe başından bütün olan olayları anlatmıştır. Ermişte halkımıza bu olayın Allahın bir mucizesi olduğunu yaymıştır. O seneden günümüze kadar oradan bütün hastalar, dertliler şifa bulmuşlardır.

Günümüzde büyük bir önem verilip kaplıca olarak yaz kış işlemektedir. Oraya giden hastalarımız, dertlilerimiz şifa bulmuştur. Güllü'nün kesildiği yerde dikkatlice bakılırsa bir insan yüzü ve gözünden yaşlar akıyor gibi taşlar mucize olarak bir heykel oluşturmuş ve suyun akış, fışkırış sesinde feryat eden kız sesine benzemektedir. Eren'in Güllü'yü keseceği sırada tuttuğu kayalar, taşlar, sürüldüğü yerlerden sıcak suyun çıktığı ve Güllü'nün başında bir mineç ağacı yetişmiş halk da bu ağaca dilek dileyip çaput parçası bağlamaktadır. Eren'in mezarının başında da sadece bir mineç ağacı yetişmiştir. Onun da başında dilek dilenip çaput bağlanmaktadır.

Günümüzde hastalarımıza şifa dertlilerimize deva olmaktadır. Efsaneyi anlatan kişi hastalığına şifa bulduğu gibi oradaki her şeyi görmüştür. Turistik bir yer olduğu da söylenmektedir.

BİLAL DEDE

Bu bölge zamanla yerleşim bölgesiymiş, halen akan çeşmeler kazılan bazı yerlerde ev temelleri çıkmaktadır.

Bu yerde bir ağa yaşamaktayken işte o ağa günün birinde Hacca gitmiş. Ağanın ev işlerini gören kölesi varmış. Evinde kalan eşi bir gün un helvası pişirir. Bunu gören evin kölesi hanıma ağam bu helvayı çok severdi der.

Hanımda şöyle düşünür, arabın canı istedi helva yiyecek gayesiyle bir tabak helva koyup Arabın eline verir haydi ye bakalım der. Helva tabağını alan Arap hanıma görünmeden ortadan kaybolur, bir anda dumanı tüten helva tabağıyla Hacda sabah namazı kılan Ağasının yanına varır.

Ağa Esselam verdiğinde geldin mi Bilâl der ve helvayı ağasına yedirir. Bilâl boş tabağı alıp geri döner ağanın hanımı yedin mi Bilâl der tabağı alıp yıkar.

Aradan aylar geçtikten sonra bir gün ağa Hacdan döner o yöre halkı ağaya karşılamaya çıkarlar bu günkü türbenin olduğu mevkiye geldiklerinde elinde asasıyla orada bekleyen Bilâl ve halka ağa şöyle der arkadaşlar bana karşılamayın benim Bilâle karşılayın der durumu bildirir.

Tekrar Bilâle döner dile benden ne dilerse der ağa:

Bilâl şöyle der benim kabrimi ve türbemi buraya yaptırıver der.

O gündür bu gündür böyle söylenmektedir. Memleketin dört yanından türbeye ziyaretçi gelir adaklar adanır kurbanlar kesilir.

Bilâli Dede Efsanesi Erdoğan AKIN tarafından Koçerlili'den derlenerek GÜL rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

GELİN KAYA

Gelinkaya (Dikilitaş) Halen mevcut olup, tahmini 4-5-6 metre yükseklikte ve bir Gelin Tacı giyiminde, uzaktan arkasında bir odun veya çalı yüklenmiş İnsan(Kadın) görünümündedir. TİREBOLUTORUL(İRAN) Yolu kenarında, Tirebolu Merkez ilçeye 15 km mesafe ve Örenkaya köyü doğusundadır.

Evinde huzursuz olan yeni gelin, beşik te beleli bebeğini bırakmış, "ben oduna gidiyorum" diye çıkmış. O gün geç saatler olmuş, gelin birdaha gelmek bilmezmiş. Beşik te ağlayan körpe bebek ağlamaktan, boncuk boncuk yüzleri, gözleri kızarmış. Bebeğin ağlamaktan sesleri kısılmış. Durumu bilen, Gelin'in kaynanası, giden gelinine ünün yeterince çağırması, bağırması, işittirememiş sesini.

Bir de ne görsün, Gelin, evlerinin aşağı karşıda Harşıt çayı kıyısında odunlar, çalılar topluyor. Sırtlanıyor, dikiliyor, oyalanıyor. Evine bebeğine hatırlayıp bir türlü dönmüyor. Bu manzara karşısında içten öfkelenen Kayınanne beddualarla: "Uy... gelin taş olasın da donakalasın..." diye ilenç ediyor. O sıra da odunu sırtında olan gelin olduğu yerde dikilip taş gelin oluyor. O günden bugüne dek Gelin görünümü taşı a yöre halkı, "GELİNKAYA" demekte, söylemektedir.

Gelinkaya Efsanesi Salih AKSOY tarafından Tirebolu'dan derlenerek SA rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

YAŞMAKLIĞAÇBAŞI

Yaşmaklıağaçbaşı, denen mezkûr yer, Giresun-Tirebolu Yayla yolunda, halen Hanlar ve Kâhveler'in olduğu Depe Alan Mıntıkasında olup, "Yaşmaklıağaçbaşı" olarak bilinmektedir. Rakımı: 2000 metre civarında, Tirebolu İlçe merkeze 40-50 km mesafede, Meşhur Yaylaların yol güzergahıdır. Oldukça işlek, ağaçlı Alan olup dinlenme ve sayfiye yeridir.

Allah'ın bir Leyleyi Kadir gecesidir. Yaylaya göçler gitmektedir. Ağaçbaşı denen yerdeki Hanlar'ın birisinde bir göç yatar. O Göçün Gelini, geceleyin (Kadirgecesi-Kutsalgecede) başına bağladığı YAŞMAĞINI, güzelce bir yıkar. Gecenin ay ışığında kapıya çıkmış. Bütün ağaçlar yerde yatar görmüş. Yerde yatar olan ağaçların birtanesinin tepesine, yıkadığı ıslak yaşmağını bağlamış. "Kurusun da yarın sabah alırım, başıma sararım" demiş. Gelip Handa çocuklarıyla yatıp uyumuş.

Sabah uyandığında, bir de ne görsün: Gece yerlere secde edercesine yatan ağaçlar tümcek ayakta dimdik duruyorlarmış. ıslak serdiği yaşmağı da yüksek ağacın tepe ucunda aynı bağladığı vaziyette sallanmaktaymış. Hayretler içinde kalan gelin baka kalmış. "Demekki bu gece mübarek Leyle i Kadirgecesi, idi, geceki gördüğüm bütün ağaçlarda Allah'a secde ye varmışlardı, şimdi eskisi gibi dimdik durmaktadırlar...." demiş.

O günden sonra da AĞAÇBAŞI denen yere "YAŞMAK-LIĞAÇBAŞI" söylenmiş, günümüze dek hep böyle söylenmiş, adı da "Yaşmaklıağaçbaşı" kalmış.

Yaşmaklıağaçbaşı efsanesi Salih AKSOY tarafından derlenerek S.A. rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

TÖDÜRGE GÖLÜ

Çok eski zamanlarda, şimdiki Tödürge Gölünün yerinde Tödürge köyü varmış.

Birgün bir yabancı derviş köye gelmiş. Fakat onu kimse misafir etmek istememiş. Bunun üzerine derviş, köyün bir kenarında ateşi yakarak yatmak istemiş evlerden ateş istemiş kimse vermemiş.

Bu duruma çok içeren derviş "ocağınızdan su çıksın" diyerek ortadan kaybolmuş.

O andan itibaren her evin ocağından gürül gürül sular akmaya başlamış ve kısa zamanda köy sular altında kalmış. Canını kurtaran köylüler de bu günkü Tödürgi köyüne yerleşmişler.

Bu gün bile orada ölen insanlar balık oldukları ve her sene o gün sırt üstü dönerek pişmanlık duyduklarını belirttiklerine inanılır.

Tödürge Gölü Efsanesi Suna AKKOYUN tarafından derlenerek ŞEMSİYE rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayınlanmaya değer bulunmuştur.

KENİTİR BABA EFSANESİ

Dördüncü Murat İran seferine çıkarken, Hamur'un Süleymankümbet köyü yakınlarında yolun ortasına oturmuş, elindeki sopasıyla meşkul; Gayet temiz ve Nur yüzlü bir ihtiyarla karşılaşır, ihtiyar'ı selamlar ve ihtiyarın yoldan çekilmesini söyler. Bu ihtiyar, Dördüncü Murat'ın adını anarak yoldan çekilir.

Dördüncü Murat ihtiyarın kendi adını anması karşısında duygulanarak ihtiyar'a bir soru yöneltir. ya ihtiyar Baba der, adımı bildiğin gibi, acaba bu seferinde akıbetini söyleyebilirmisiniz? İhtiyar Baba gülerek, Dördüncü Murat'ın sorusuna karşılık bir beyit okuyarak cevap verir.

Sabah vakti paşam selam durdu cennet yurduna
Arkasına bakmaz haberi yok ordudan Yürür acem
gavuruna
Dökülüyor ordusu başsız gövdeler gibi yem olacak
acem'in aç kurduna
Doyur ordunu paşam Haktan haber gaza senindir.

İhtiyar Babanın deyişiyle kayboluşu bir olur. Dördüncü Murat bu sözler üstüne, dönüp askerlerine baktığında, aylarca yol alan uykusuz, aç ve yorgun askerler, gerçektede bineklerinin üstünde adeta başsız bir gövdeyi teşkil ediyorlardı. Nihayet Şöşik'e vardıklarında, Dördüncü Murat, Şöşik kalesi beyi Çaşid'in İranlılarla olan işbirliği nedeniyle görevinde alır. Uzun bir istirahatden sonra, İran'a sefer düzenler ve yirmi dört saat içinde İran'ı alt eder. Geri döndüklerinde yine yolları Hamur'un Süleymankümbet köyüne düşer, köyün illeri gelenlerinde Süleyman paşa, Dördüncü Murat'ı ve beraberinde bulunan elli bin kişilik ordusunu, üç yüz hanelik olan köyüne misafir eder. Akşam olur, sohbetlerden sonra, Dördüncü Murat, Süleyman paşaya İran seferine giderken, köylerinin yakınında bir ihtiyarla karşılaştığını ve ihtiyarın bir tuhaf konuştuğunu ve aniden kaybolduğunu söyler. Süleyman paşa, bu ihtiyarın bir zamanlar tek başına bir ordu Urus Saldat'a karşı koyduğunu ve Urus ordusunu aynen bu yol üstünde geri çevirdiğini, yine kısa bir süre sonra Uruslar köylerini basar, Büyük küçük demeden hemen hemen köyün tümünü kılıç'tan

geçirir. O anda ihtiyar Baba belirir, Allah Allah naraları çeker ve Uruslarla kahramanca döğüşür, döğüşe döğüşe o, yolun üstüne geldiğinde bir beyit okur ve Şehit düşer. Köylülerce yolun hemen kenarına defnedilir ve yanına birde ağaç dikilir, işte o, gün bu gündür, gerek ağacın ve gerekse ihtiyar Babanın adı kennir Baba türbesi olarak anılır, Darda kalan çoğu Müslümanın hem rüyasına ve hemde yardımına koştığı köylülerce söylenir. Sabah olur Dördüncü Murat beraberinde Süleyman paşa gidip Kennir Babanın türbesini Tuvaf eder, ve köye döndüklerinde Dördüncü Murat Süleyman paşayla vedalaşır, ordusuyulan beraber köyden arılırlar. O, günden günümüze dek Kennir Babanın türbesi Tuvaf edilir ve yöre halkı arasında büyük saygınlık duyulur.

Kennir Baba Efsanesi Ekrem ANDIÇ tarafından HAMUR'dan derlenerek K.B. rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ÜÇ ŞEHİTLER EFSANESİ

Müslümanlarla Uruslar arasında çıkan amansız bir savaş neticesinde Uruslar bir çok Müslümanlı katlı eder, bir çoğunuda Yesir alır. Bu Yesirler arasında kaçmayı başaran Üç kardeşlerden Ahmet, Yusuf ve Halil; tekrar Müslüman ordusuna katılır ve var güçleriyle Uruslarla vuruşurlar.

Doğubeyazıt'ta başlayan bu vuruşma taa... Hamur'a kadar devam eder, her üç kardeşle Uruslara ağır kayıplar vererek kendileri ağır bir şekilde yaralanırlar. Hamur'a vardıklarında Urus Saldatları Bark kurarak gecelenir. Ahmet, Yusuf, Halil ve beraberindekiler Hamur'un üç dört kilometre ötesinde bulunan Şehida Sirtında gecelenmek isterler, durumu çok ağır olan küçük kardeşleri Halil bir yudum su ister, gecenin Kor karanlığında atrafı arar tararlar bir yudum su bulamazlar, çaresiz Halil'in yanbaşına çöküverirler. Halil inim inim inlerken aniden elinde uzun asa olan Nur yüzlü bir ihtiyar belirir, Halil'in yanbaşına çöküp bekliyen kardeşleri Nur yüzlü ihtiyarı görür görmez koşup ellerinden öperler. Bir elinde Asası diğer eliyle her iki kardeşin beline üç kez el vurduktan sonra, Cenab'ı Hak kazanızı mübarek kılsın der ve asasını üç kez yere vurur süt renginde buz gibi bir su akmaya başlar. Bu sudan içmelerini söyler ve aniden kaybolur. Halil su içer içmez şahadet parmağını üç kez kaldırarak Eşhedü'nü getirir ve şehit düşer.

Halil'i bulundukları Şehida sırtına defnederler ve Ahmet beraberinde bulunanlara döner, Ey Müslüman kardeşlerim; Eğer yarınki gazamızda ben ve kardeşim Yusuf şehit düşersek, beni şu gördüğünüz yüksek sırta defnedin, kardeşim Yusuf'uda şu gördüğünüz ortanca Sırta defnedin der. Sabah olur olmaz bi ordu Urus saldatı loşklara binmiş kılıç kuşanmış tam techizatlı Müslümanlara saldırır, Müslümanlar nara çekerek var güçleriyle Urus'a karşı koyar. Uzun bir vuruşmadan sonra her iki kardeşle şehit düşer. Uzun süren vuruşma Müslümanların zaferiyle sona erer ve her iki kardeş'in vasiyetleri yerine getirilir. Büyük kardeşlerden Ahmet büyük Sirtın, ortancı kardeşi Yusuf'u ortanca sırtın üstüne defnederler. Bu vuruşmadan uzun yıllar sonra Ağrı'nın Küpkıran köyünde Yemen isminde bir köylü aklını yitirir, her ne

kadar Hekimlere götürörlersede bir çare bulamazlar, aradan aylar yıllar geçer, bir gün Yemen; Üç şehitler'i rüyasında görü , köyde imamlık yapan kardeşi Recep'e rüyasını anlatır. Recep kardeşi Yemen'e gidip Üç şehitleri tuvaf etmesini söyler. Yemen kalkıp Hamur'a geldiğinde akşam olur, kalacak bir yer için hangi kapıyı çalarsa, deli diye kapıyı yüzüne kapatırlar. Yemen çaresiz aynı gece "Üç şehitler'i" tuvaf'a gider, gecenin kor karanlığında her üç şehit'i tuvaf eder, dönüşünde şehit Yusuf'un yanına uzanır bir taşın üstüne kafasını koyar ve yatar. Sabah olur Yemen, uyanır kendinde bir canlılık olduğunu farkeder, sapa sağlam köyüne döner. Yemenin iyileştiğini görenler ve duyanlar, kabile kabile Üç şehitleri tuvafa gider, dualar okur, kurbanlar keser ve hastalıklarına şifa dilerler. Bu gelenek o, günden bu güne dek aralıksız sürdürölür.

Üç Şehitler Efsanesi Ekrem ANDİÇ tarafından HAMUR'dan derlenerek Ü.Ş. rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ÇEÇ TEPEŚİ

Çok eski zamanlarda bir çiftçi harman sapını devenle dövmüş-sürmüş, rüzgarın esmesini beklemiş. Tınazın savrula-bilmesi için, rüzgarın doğudan esmesi gerekiyormuş. Nihayet uzun bekleyiştten sonra rüzgar esmeye başlamış. Aradan çok günlerin geçmesine rağmen, tınaz yığının o kadar büyükmüş ki bir türlü bitmek bilmiyormuş. Tam bir ay sonra savurma işini bitirebilmiş. Artık buğdayı gözerle eleyerek, temizleyeceği sırada, karşısında bir dilenci belirivermiş. Dilenci çiftçiden Allah rızası için sadaka olarak buğday istemiş. Çiftçi "benimlemi çalıştın, ben buğday haline gelmesi için aylardır çalıştım, sende hazır malın başına gelerek benden ekin istiyorsun, sizler terlemeden yemeye alışmışsınız" diyerek dilenciye ekin (buğday) vermez. Dilencinin ısrarlarına rağmen, yalvarmalarına rağmen, dilenciye eli boş gönderir. Dilenci yerden bir avuç toprak alıp, buğday yığınının üzerine atar. Atmasıyla da buğday yığını toprak olur.

Köyün 3 km. batısında bulunan bu tepe, aynı buğday yığını gibi görünmektedir. Bu tepede ot dahi bitmemektedir. Sadece saman olan yerinde ot bitmektedir.

Dilenci gibi gelen kişinin Hızır Aleyhisselam olduğu söylenmektedir. Bu olay köylüye ibret olmuş, o günden sonra bu güne kadar hiç bir dilenci, köyümüzden hasat zamanı, hiç bir zaman boş çevrilmemiştir.

Çeç Tepesi Efsanesi Metin ALKAN tarafından İskilip'ten derlenerek YAVUZ rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

KATIR YAVRULATAN

Asarçayı köyünün kuzeyinde bulunan Kızıltepenin üstünde (Mehmet Dede) Katır kunnatan (Katır yavrulatan) bir tepe vardır. Bu tepeye çocuğu olmayan kadınların ziyaret ettikleri görülür.

Böylece çocuğu olmayan İstanbul'dan gelen bir kadın buraya dua etmek ve adakta bulunmak için gelmiş. Gelince burada da belli bir yer olmadığı için "taşlarla dolu yermi bana çocuk verecek; ben buraya boşuna gelmişim der" Bu söz üzerine binip geldiği katır orada hemen yavrulamış. Bunun üzerine kadın sözünü geri almış ama sonrası nasıl olmuş bilen yok.

Böyle bir efsane çevre köylerde de bilinir. Bu yüzden buraya katır kunnatan mevki denir.

Katır Yavrulatan Efsanesi Metin ALKAN tarafından derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

NİGAR KAYASI

Anadolunun şirin bir kasabası olan Kızılcahamam'a bağlı Taşlıca köyü, kasabaya nazaran etrafı dağlarla çevrili ve taşı çok olan bir yerdir.

Halkı, neşe ve sevinç içinde yaşarlardı, birbirlerine öyle bir bağla bağlanmışlar ki; acı, tatlı günlerde yardımlarını birbirlerinden hiç esirgemezlerdi. Elele gönül gönüle olmayı insanlara yaraşır olarak kabullenmişler, iyimserliklerini sürdürmeyi bir görev olarak saymışlardır.

Taşlıca köyü 1142 senesinde kurulmuş, kışları çok sert geçermiş, su olmadığı için, halk kar suyunu içermiş. Bu yüzden hayvanlar fazla yaşamazlarmış.

Taşlıca köyünde, Nigâr adında bir kız varmışki, Nigâr köyün en güzel kızlarından biriydi. Babası çobanlık yapardı, 9 çocuğu vardı. Nigar kardeşlerinin en büyüğü olduğu için, evin işleri, çocukların bakımı, tarla, bağ bahçe işleri hep onun üzerindeydi.

Nigâr, birgün köy kızlarıyla birlikte tarlaya ekin biçmeye giderken, karşıdan bir atlının geldiğini gördüler. Köy'e pek yabancı gelmediği için, hepside merak içinde gelen atlının yaklaşmasını beklediler. Nihayet bekledikleri atlı yanlarına yaklaşıncaya yiğit bir delikanlı olduğunu gördüler.

Delikanlı; ürkek ve titrek sesle "Köye nereden gidilir" diye sordu, kızlar birbirlerine bu delikanlı kimdir, neyin nesidir gibilerinden bakışırken, Nigâr ile Delikanlı göz göze geldiler. Bu arada Nigâr'ın kalbi sanki yerinden fırlayacakmış gibi oldu. Aynı duygu ve heyecan delikanlıda da belirdi. Ama, Nigâr'la - Delikanlının bu anlamlı ve heyecanlı bakışlarını diğer kızlara belli etmemeye çalışsalar da, diğer kızların gözünden kaçmamıştı. Fakat, Nigâr'ın kızlarla ekin biçmeye, delikanlının köye gitmesi gerekiyordu. Delikanlı, istemiyerek de olsa, Nigar'dan gözlerini kaçırdı, arkasına baka baka yoluna devam etti.

Nigâr kız arkadaşlarıyla ekin biçmeye gitsede, göz göze geldiği delikanlıyı bir türlü duygularından çıkaramıyordu.

O günden sonra, Nigâr'ın kalbindeki ateş, gönlündeki hasret bir yangın gibi içinde alevleniyordu. Delikanlının hayâli bir türlü gözünün önünden gitmiyordu, bir görüşte aşık olmuş, aşık olduğu delikanlı için kara sevdaya uğramışki, her geçen gün için için eriyordu, derdini kimseye anlatamıyordu.

Aradan bir süre geçti, yine Nigâr tarlaya giderken, ağaçların arasında bir karaltı (gölge) gördü, korku ve heyecanla, karaltıdan uzaklaşmaya, koşmaya başladı. Gölgedeki adam, Nigâr'ın kaçtığını görünce, "Nigâr yalvarırım kaçma dur, n'olursun dur... sana kötülük yapacak değilim, sadece konuşmak istiyorum dur" diye peşinden bağıarak yalvardı. Nigâr, kendisine seslenen sesi duyunca hemen tanıdı. Çünkü, o ses yolda tanıdığı (rastlaştığı) ve onun için kalbinin çarptığı delikanlının sesiydi. Bu sesi duyan Nigâr durdu, titrek ve heyecanlı bir sesle "ne istiyorsunuz?" diye sordu. Delikanlı ise, "sizi ilk gördüğüm günden beri unutamıyorum, sizi tanımak, sizinle tanışmak istiyorum. Sizinle evlenmek, acıyı, tatlıyı, paylaşmak istiyorum. Size olan tutkum beni günlerdir kasdı kavurdu, size aşık oldum, sizden ayrı yaşayamam n'olur kabul edin, ne isterseniz yaparım, gerekirse kulun kölede olurum" diyerek genç kızın ayaklarına kapandı. Nigâr; bu teklife dünden razıydı, çünkü delikanlıyı sevmişti, delikanlı için kara sevdaya uğramıştı. Günden güne eriyip gidiyordu. Ama, içlerindeki yanan aşk ateşine rağmen, ailesinin bir yabancıya kız vermeyeceğini de biliyordu. Bunu bildiği için, Nigâr ne evet ve ne de hayır diyebilirdi. Hayır dese delicesine aşıkı diyemezdi, evet dese, ailesini karşısında bulacaktı. Nigâr, bir müddet düşündükten sonra, "Ben ne desem boş, size vereceğim her söz, ailemin nazarında geçersizdir. Bunun için size söz veremiyorum, babam ne derse o olur, bizde, bizim yöremizde yabancıya kız vermezler" dedi ve koşarak uzaklaştı.

Birkaç gün sonra, delikanlı kendi ailesini, Nigâr'ı istetmek için, Nigâr'ın babasına gönderir. Nigâr'ın babasından Nigâr'ı Allahın emri, Peygamber'in kavli ile isterler. Ancak, Nigâr'ın babası, bende yabancıya verecek kız yok diyerek kestirir atar. Delikanlının babası ise, oğlunun Nigâr'ı delicesine sevdiğini bildiği için, Nigâr'ında oğlunu sevdiğini bildiğinden, birbirlerini seven iki insanın hayatını birleştirmek için, delikanlının babası durumu muhtara "O köyün muhtarına" anlatır.

Taşlıca köyünün muhtarı ile o köyün ileri gelen büyükleri, Nigâr'ın babasına iknaya giderler, ama birtürlü ikna edemezler, ikna edilmediğini gören, delikanlının babası istemeyerekte olsa geri dönerler.

Nigâr'ın babası, düğürcüler gittikten sonra, Nigâr'ı yanına çağırır, Nigâr'a; kız sen bu oğlanla görüştün mü? kimdir bu gelenler, seni nerden tanıdılar, bana doğruyu söyle, eğer doğruyu söylemessen senin kemiklerini kırarım, öldürürüm diyerek kızı Nigâr'a vurmaya başlar, zavallı kız ise o delikanlıyı tanımadığını, görüşmediğini haykırır, ağlar, sızlar. Annesi ise, kızının ağladığını, dövüldüğünü görünce dayanamaz; Dur bey, yalvarırım dur, biricik Nigâr'ımı öldüreceksin, der ve kızını kocasının elinden kurtarmaya çalışır.

Babasının elinden kurtulan Nigâr, odasına kapanır, kimseyle görüşmez, yemez içmez deli divane gibi durmadan göz yaş dökerek.

Nigâr'ın yaşadığı zor günleri öğrenen delikanlı, bir yandan kendini suçlar, diğer yandanda, Nigâr'la buluşma çarelerini aramaktadır. Delikanlı, kendi köyünün çöpçatan teyzesini aracı olarak Taşlıca köyüne gönderir ve sonunda, Nigâr'ın babasıyla konuşmayı gerçekleştirir, bu görüşme sonucunda, Nigâr'ın babasını ikna eder, törelerine görede istediği başlığın kendisine verileceğini söyler.

Öte yandan, delikanlı ise; çöpçatan teyzesinin eli boşmu dönecek, dolu mu dönecek, hayır haberlerle mi, yaksa hayırsız haberlerle mi dönecek bunun merakı içinde iken, çöpçatan teyzesi delikanlıya hayırlı haberle varınca, Delikanlı, köyün ileri gelenlerini de alır, Nigâr'ın babasına düğürlüğe giderler ve razı ederler.

Bunu duyan Nigâr'da, içindeki alevin söneceği günü sabırsızlıkla beklemeye çalışır. Daha sonra, düğün hazırlıkları başlar, Düğün Dernek kurulur, Şehirden davulcular, köçekler getirtilir, böylece: Nigâr'da Delikanlıda birleşeceği günlerin hayalini kurarak sevinç ve mutluluk içindedirler. Akşam üstü damat evinde ateş yakılır, Sinsin'ler oynanır, gelin evinde ise, kınalar yakılır, sabahlara kadar yenilir, içilir.

Ertesi günü öğle namazından sonra, gelini almak için, gelin halayı ile büyükler gelir. (Gelenek ve göreneklerine göre damat gelmez).

Davul-Zurma ve Köçekçiler eşliğinde kırmızı pullu gelinlik içindeki gelini alırlar, süslenmiş At'a bindirirler. Gelin Halayı, tepe yamacına geldiği sırada; Oruç Gazi Sultan Dede, gelin halayının önüne geçerek, durun durun, çalmayın" diye yedi defa seslenir. Davulcu ve gelin Halayındakiler aldırış etmezler. "Aman Oruç Gazi Dede ne olacak hiç birşey olmaz, davulsuz gelin gidermiymiş" derler. Oruç Gazi Dede, yine, durun, durun, tanrı aşkına durun evlatlarım, benim içime doğdu, Davulu çalarsanız, geline birşeyler olacak çalma-

yın, sonra sizlerde pişman olursunuz" dedi. Fakat, hiç kimseye dinletemedi.

Gelin Halayı ve Gelin tepeye gelince, aniden şimşekler çakmaya, rüzgar esmeye, fırtına kopmaya başladı. O anda, Gelin atı ile beraber olduğu yere taş oldular. Halk panik içinde, sağa sola kaçmaya başladı. Başladı ama iş işten geçmiştir. Talihsiz Nigâr (Gelin) ve atı, Davulcunun Davulu, Nigâr'ın çeğizleri, ayağı kırık sacağı, oldukları yerde taş oldular.

Düğün Halayında bulunanlarda, düğüncülerde, Oruç Gazi Dedenin sözünü dinlemekte çok geç kalmışlardı. Birbirlerine, Oruç Gazi Dede haklıymış, bizlerin cahilliği Nigârın sonu oldu, birbirlerini delice seven insanların sonu oldu diye dert yandılar.

Rivayetlere göre; Taşlıca köyünde, kesinlikle davul çalınmaz ve kimsede çalmaya cesaret edemez.

Yıllar sonra olaya inanmayan düğün sahibi, yaşlıların anlattığına aldırış etmez, düğünlerinde köye davulcu çağırır, yenilir içilir, gece "Yatsı" namazından sonra ateş yakılır, Sinsin'ler oynanır, Davullar çalınır. O anda Damat evinin penceresi aniden alev alır ve yanmaya başlar, davulcu hemen çalmaktan vaz geçer, düğün davetlileri ateşi söndürürler ve eğlence davulsuz devam eder.

Efsaneye göre; aradan yıllar geçer, yine düğün dernek kurulur, düğün sahibi Ağa; Ben biricik oğluma şanlı-şöhretli, dillere destan düğün yapacağım, herkez yesin içsin, vursun davullar, çalsın zurnalar der. Yine akşam namazından sonra ateş yakılır, Sinsin'ler oynanır. O sırada damat evinde bağışmalar duyulur...

"Durdurun çalmayı, Ağamız fenalaştı, yetişin, yetişin diye bağırır. Herkez koşarak eve giderler. Birde ne görsünler; "İri yarı dağ gibi Ağa felç olmuş."

Bunun üzerine, o köyün halkı, o günden sonra birdaha davulcu getirmeye, düğünlü dernekli düğün yapmaya cesaret edememişlerdir, o gün bu gündür köyde davul-zurna çalınmaz.

Düğünler davulsuz zurnasız yapılır, aksi halde başlarına bir belânın geleceğine inanırlar.

Olayı yaşayan Oruç Gazi Sultan Dede'nin Türbesi yine bu köydedir.

Zavallı Delikanlının ise, akıbeti belli değildir. Delikanlının o uğursuz davullu zurnalı düğünden sonra sağ kalıp

kalmadığı hakkında hiçbir bilgi yoktur.

Nigâr Kayası Efsanesi Narin ARIGÖZ tarafından Kızılcahamam'dan derlenerek BİRSEN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ALİ BAZ

Keramet : Evliyanın olağan üstü davranışı.

Tayyubu-ı mekan: Evliyanın en üst derecesidir. Bir anda Evliyanın istediği yerde bulunması halidir. Ali Baz'da Tayyubu-ı mekan mertebesinde.

Bir Hac mevsimi Hacı İbrahim Dede Hac'a gidiyor. Sultan Hatun evde Helve pişiriyor. Akşam sofrada helvayı yerken Sultan Hatun;

- Ali Baz; Hacı İbrahim Dede bu helvayı çok severdi şimdi burada olsada o da yese der. Ali Baz; Abıla; helvadan bir tabağa çokca doldurda Hacı İbrahim Dede/ye götürüyüm der.

Sultan Hatun, Ali Baz için "Herhalde helvayı çok seviyor. Utandığınan sofrada çok yiyemedi.". diye düşünerek bir tabağa sıcak sıcak helvayı doldurur verir yatsı vakti tabağı yıkamak için Ali Baz'dan geri ister. Ali Baz;

- Abıla, helvayı Hacı İbrahim dedeye götürdüm. Tabak Hacı İbrahim dede/de der.

Sultan Hatun üstelememiş. Aradan bir zaman daha geçmiş. Hacılar hac'dan dönüyorlarmış. Çevre halkı Hacı İbrahim dede'yi karşılamaya çıkmışlar. Coşku ile kendisine hoş geldin demek ve elini öpmek için yaklaşan halka şöyle hitab ediyor.

- "Beni karşılamayın, Ali Baz'ı karşılayın benim elimi öpmeyin Ali Baz'ın elini öpün. Keramet O'ndadır" der.

Halk "neden öyle diyorsun" diye sorunca halka şöyle anlatır.

- Ben Mekke'de Haram-ı Şerif'te akşam namazının farzının sonunda sağa selam verdiğimde, o anda elinde ki tabağı sağıma bırakan Ali Baz'ı gördüm. Soluma selam verdikten sonra tabak yanımda fakat Ali Baz yoktu. Tabağın kapağını açtığımda içindeki helva sımsıcaktı. Bugulanıyordu der. Tabağın hircundan çıkarır gösterir Sultan Hatun ve halk bu tabağı tanır.

Ali Baz'ın elini öpmek öbür dünyada Şefahatına kavuşmak için halk O'na doğru akın ederler. Ali Baz bir an için gözden kaybolur. Yakında ki bir tepede gözükür. Halk oraya akın eder. Halkın kendisine iyice yaklaştığını gören Ali Baz sırtında ki abayı olduğu yere bırakır, tekrar gözden kaybolur. Bir daha görünmez. Halk abanın olduğu yeri taşla çevirirler. Şimdi oraya çoban Tekkesi denir.

Ali Baz Efsanesi Halit ARPAZ tarafından derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

HACI İBRAHİM DEDE

Efsanenin geçtiği yer; Çorum İli Sungurlu İlçesi Kırankışla Köyü arazisi içerisindedir. Burayı özetliyerek tanıtmak için, bizim bölgemizde 17-18 yıl önce, bazı diğer bölgelerde halen at, öküz veya traktörle döven sürmekmarifetiyle yapılan harman işlerini bilmek lazım. Bu harman işi şöyle yapılırdı; Tarladan toplanan üzerinde başaklar bulunan hububat sapsarı düz ve poyraz rüzgarını alan bir yere getirilir (harman yer!) burada çapı 8 metre ile 30 metre arasında değişen daire şeklinde yayılır. Dögen denilen alete at, öküz, katır... gibi koşu hayvanları yada traktör koşulur. Bu sapın üzerinde döndür. Ara sıra karıştırılır. Saplar ve başaklar ezilir, malama haline gelir. Bu malama tınaz halinde toplanır. Küçük yabalarla poyraz rüzgarında savrulur. Böylece taneler samandan ayrılır, taneler çeç, saman'ı, samanın çok irisini rüzgar götürmediği için bir miktar tane ile karışık kesmik olarak yığılır.

Kırankışla Köyü arazisi içerisinde tahmini çapı 250 metre, yüksekliği 150 metre kırmızı renkli Çeç Tepe, yanında iki tane kırmızı renkli (küçük) Kesmik Tepe/leri diğer yanda birbirine bitişik iki tane açık gri renkli Saman Tepe (halk arasında bu tepeler aynı isimle anılır) ve bunlara çok yakın (150 metre civarında) bir türbe vardır. Bu türbeye Hacı İbrahim Dede Türbesi denir. Türbe içinde Hacı İbrahim Dede/ye, hanımı Sultan Hatun/a ve başka bir zata ait olduğu sanılan üç mezar bulunmaktadır

Efsanemiz bu zat/lar ile hizmetkarı Ali Baz ve bu arazi yapısına aittir.

Efsaneye göre yukarıda tarifleri yapılan Çeç Tepe buğday yığını, Saman Tepe saman yığını, Kesmik Tepe/de kesmik yığını imiş. Burada (bölge) Hacı İbrahim Dede ve hizmetkarı Ali Baz tarım işleri ile uğraşırlarmış. Evin hanımı Sultan Hatun bu arazi çalışmalarını görmezmiş. Özellikle görmesi yasakmış. O hep evde oturmuş. (Evin temeli halâ vardır.)

Sultan Hatun bir harman zamanı evinde otururken içini bir merak kaplamış. Bu meraktan kendini ne kadar zorladı ise de kurtaramamış. Kendi kendine;

- Bizimkiler ekim zamanı her gün iki üç kağı bugday götürür iki çift öküzle bu bugdayların hepsini tarlaya ektik diyorlardı. Bu ekme işi doğru olsa bile iki kişi ile bu kadar harmanı yapılması imkansız. Her ne kadar yasak da olsa bizimkilere görünmeden bir bakayım, ne yapıyorlar demiş.

Bir tepeye çıkmış, harman yerine bakmış ki birde ne görmüş. Yüzlerce geyik Hacı İbrahim Dede ve Ali Baz/la birlikte harman sürüyorlar ve savuruyorlar.

Sultan Hatun/un baktığını hisseden geyikler zelveleri kırıp yabaları atıp dağa kaçıyorlar ve o anda bütün harman taş, toprak haline geliyor.

İşte bu tepelerin o zaman oluştuğuna çevremizde inanılır.

Hacı İbrahim Dede Efsanesi Halit ARPAZ tarafından Sungurlu'dan derlenerek YENİDEN DOĞMAK rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

GELİNKAYA

Malatya'nın adı kadar güzel Bahçekapı adındaki kasabayı yanında Aslantepe adında tarihçiler tarafından Malatya'nın ilk yerleşme merkezi olduğu kabul edilen bir tepe vardır, bu tepenin üzerinde gelin alayını andıran kayalar vardır. Çevre halkının gelincik kayaları dediği bu taş yığınının efsanesi şöyledir.

Bir zamanlar bu Aslantepe'de kızıyla birlikte yaşayan fakir bir kadın varmış. Kız ise güzelliği dillere destan melek gibi birşeymiş. Efsaneye göre civarda yaşayan kralın oğlu onun güzelliğini duyar ve görmeden âşık olur. Babasını da kandırarak kızı istemeye elçi gönderirler. Kızı istemeye gelenler kıza kabul edip etmeyeceğini sorarlar. Kız anasına sormadan ve kendisi giderse onun burada yalnız başına ne yapacağını düşünmeden "Evet" der. Ananın hiç gönlü yoktur kızını göndermeye.

Günlerce düğünler yapılır, şerbetler içilir ve nihayet kızı almaya bir alay gelir. Gelini alıp yola koyulurlar. Bu gün kayaların bulunduğu yere gelince alay durur. Çünkü gelin annesinin evinde oklavasını unutmuştur. İki atlı süratle oklavayı almaya giderler. Yaşlı ana artık dayanamaz ve;

"Gelinliğinle, alayınla, askerlerinle, çeyzinle taş kesil" diye beddua eder. İçi yanmış ananın duası kabul olur. Hepsini birden taş kesilir.

Gelinkaya Efsanesi Selma ASLAN tarafından derlenerek AY rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

CABBAR DEDE

Adana ili Ceyhan ilçesi Misis bucağının 20 Km. güneyinde Belören ile Kütüklü köylerinin ortasında, Cebeli Nur dağlarının eteğinde hafif bir tümsek üzerinde 200-300 yıllık 10-15 kadar meşe ağacının bulunduğu Sultan Söğüt mevkiisinde cenneti andıran yeşillikler arasında, Adana ili ve çevresinin en meşhur evliyası olan Cabbar Dede huşu içinde yatmaktadır.

Burada Cabbar Dede'nin türbesi, mezarı ve camisi bulunmaktadır, Tarihi eski olan bu caminin üzeri kubbelidir. Cami ile türbe bitişik vaziyette yapılmıştır. Caminin batı tarafından bir giriş kapısı ile içeri girilir. Güzel halılarla döşenmiş bu cami içinde 40-50 kişi namaz kılabilir. Caminin kuzey tarafından bir kişinin geçebileceği şekildi engin bir kapı ile türbeye inilir. Ortada büyük haşmeti ile geniş ve uzun bu mezarda yatan evliya Cabbar Dede. Üzeri halılar ve Türk bayrağı ile örtülüdür. Mezarın her tarafı betonla kaplanmıştır. Mezarın etrafı halı, kilim ve hasır serilidir. Yan tarafında dört ayrı mezar daha bulunmaktadır. Bu dört kişinin Cabbar Dede'ye hizmet eden, onun türbesini bekleyen hocalara ait olduğu söylenmektedir. İki penceresi ve bir de çıkış kapısı bulunmaktadır. Çıkış kapısının önü yaşlı ağaçlar ve mezarlarla çevrilidir. Burada ayrıca bir de dilek taşı vardır.

Cabbar Dede'nin mezarı üzerinde bir el girecek kadar delik vardır. Daha önceleri mezarın üzeri açık ve içinde toprak varmış.

Cabbar Dede'yi ziyarete gelenler birer avuç toprak alarak giderlermiş. Bir gün kurnaz bir adam Cabbar Dede'nin mezarına yatar. Üzerine yeşil halıları ve cüppeyi örter. Kolu altın bileziklerle dolu bir kadın dua eder, dilekte bulunur ve toprak almak için kolunu delikten içeri sokar. Adam bilezikleri kadının kolundan sıyrır alır.

O zaman kadın korkar ve bağırır;

- Koşun!... Yetişin, Cabbar Dede kolumdan bileziklerimi aldı, der. Etrafta bulunan ve ziyarete gelenler koşup yetişirler. Mezarın üzerindeki örtüleri kaldırır ve adamı yakalarlar.

Onun üzerine mezarın her tarafının betonla kaplı olduğunu söylediler. Ancak bir kol girecek kadar bir delik bırakıldığını zamanla toprak alına alına artık toprağın kalmadığını, derinleştiğini, bizlerde elimizi sokarak anladık. Elimiz boşlukta sallandı, toprağa değmedi.

Cabbar Dede'nin hayrına olmak üzere, mezarın baş ucuna kilitli bir kutu konmuştur. Hayırseverler o kutunun içine dilediği kadar para yardımıyla bulunmaktadır.

Anadolu evliyalarının genellikle üç ve yedi kardaş oldukları rivayet olunmaktadır.

Cabbar Dede'nin de yedi kardaş olduğu ve Yavuz Sultan Selim zamanında yaşadığı söylenmektedir. Cabbar Dede'nin bir kardaşı Bulamaç Dede, Çal dağında, şimdiki Adana çimento fabrikasının bulunduğu yerde imiş. Sökülmüş ve yeri kaybolmuş. Bir diğer kardaşı Ali Baba ise Adana da yaşamış. Ali Baba Mahallesi vardır. Diğerleri ise Ceyhan ile karataş ilçelerinin hudutları içinde olduğu söylenir. Bacıları Sultan Abla ise Cabbar Dede türbesinin güneyinde Cebeli Nur dağlarının üzerinde Sarı Mağra denilen mevkideki uzun ve geniş mezarında huzur içinde yatmaktadır.

Yavuz Sultan Selim Mısır seferine çıktığında Misis'e gelir.

Cabbar Dede koyunlarıyla Cebeli Nur dağlarının eteklerinde yaşarken, Misis halkı Cabbar Dede'yi, koyunları ekinleri yiyor diye Yavuz Sultan Selim'e şikâyet ederler. Yavuz Selim Cabbar Dede'nin ifadesini almak üzere iki atlı salar. O vakitler Cabbar Dede Ceyhan ırmağı kenarında harman dövmektedir. Atlılar varır, selam verirler;

- Padişahın emri var sizi ister. Bizimle geleceksin" derler.

Cabbar Dede;

- Siz gidin ben gelirim, der.

Askerin biri;

- Olmaz... Bizimle beraber geleceksin, der.

Cabbar Dede tekrar;

- Siz gidin, ben gelirim, der.

O sırada yazın kavurucu sıcağından bunalan askerin biri;

- Baba suyun yok mu? der.

Cabbar Dede yerdeki Kalburu alır Ceyhan nehrine daldırıp çıkartır. Suyun akmadığını gören askerler şaşırırlar. Alıp suyu içerler.

Fazla ısrar etmezler ve Misis'e dönerler.

Cabbar Dede de geyiğine biner, elinde asası olan yılanı alır ve yola çıkar. Atlılardan önce Misis'e varır. Gelen iki atlı kendilerinden önce gelen Cabbar Dede'yi görünce şaşırırlar. Padişahın huzuruna çıkarırlar. Cabbar Dede'ye köylülerin şikayeti söylenir.

Cabbar Dede de;

- Benim malım başkasının malını, haramı yemez, der.

Doğruluğunu ispat için gidip koyunları alır gelir. Bir ekin tarlasının içine bırakılır. Koyunlar ekinlerin içinde ot yer, ekin yemezler. Bunun üzerine Yavuz Selim Cabbar Dede'nin iyi bir zat olduğuna inanır ve serbest bırakır.

Birinci dünya savaşında Adana ve çevresindeki Ermeniler ayaklanırlar. Kilikya denilen büyük bir Ermenistan devleti kurmaya çalışırlar. Müslüman Türklerle çarpışmaya başlarlar. Fazla dayanamayıp Adana'yı terkedip giderler. Yaşlı ve mazlum bir ermeni köyünde kalır.

Bir gün un üğötmek için eşiyle Misis'teki değirmene buğday getirir. Türklerden korkusundan en son sıraya geçer ve bekler.

Sıra Ermeniyeye geldiğinde akşam olmuştur. Etraf karanlık ve sessiz. Ermeni gece değirmende kalsa, eşkiyalar gelir öldürür, eve gitse yolda eşkiyalar basar ya soyar ya öldürürler diye korkmaya başlamış. Dayanamayıp eve gitmeye karar vermiş. Gece karanlığında giderken eşi bir çamurun içine çöker kalkamaz. Başlamış iyice korkmaya. Ne yapsam, nasıl kurtulsam diye düşünürken, birden aklına bir fikir gelir.

Köylerindeki müslümanlar sıkıştığı, darda kaldıkları zaman Abdulkadir Geylani'yi çağırırlardı. Bir de ben çağırayım Bakalım gelip bana da yardım edecek mi? demiş. Başlamış bağırmaya;

- Ya Abdulkadir Geylani... Ya Abdulkadir Geylani... Gel beni kurtar.

Az sonra uzaktan sanki deprem oluyor gibi bir gürültünün geldiğini duyar. Ermeni iyice korkmaya başlar:

- Eyvah !... Eşkiyalar geliyor beni soymaya, demiş.

Gürültü gittikçe yaklaşmış. Az sonra ak sakallı bir ihtiyar belirmiş orada.

- Beni sen mi çağırдың, derdin nedir? demiş.

İhtiyar Ermeni;

- Evet ya Abdulkadir Geylani ben çağırđım. Yüklü eşeğim çamura çöktü çıkaramıyorum. Bana yardım edermisin?

- Beni ta !.. Bağdat'tan bunun için mi çağırđın? Bak karşı dağda Cabbar Dede vardı. Onu niçin çağırmadın da beni ta buralara yordun demiş.

Adama yardım eder ve gider.

Deliler, çocuğu olmayanlar, sıtma tutanlar, hasta olanlar ve dileği olanların bir uğrak ve mesire yeri olmuş Cabbar Dede.

Cami ve türbesi yeniden tamir edilmiştir. Camide kur'an okuyacak ve namaz kıldırarak hocalık yapan ve türbeyi bekleyen bir de bekçisin vardır.

Cabbar Dede Türbesinin Dıştan Görünüşü.

Cabbar Dede Efsanesi Kadir ASLAN tarafından Ceyhan'dan derlenerek GEVURDAĞLI rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta ayayılanmaya değer bulunmuştur.

KARA TAŞ

Hatay ili Dört Yol İlçesi Kuzuculu kasabasında birbirine sarılmış vaziyette iki kara taş vardır. Hikâyesi şöyledir:

Kuzuculu kasabası kurulmadan önce, Deliçay kenarında bir köy varmış. Bu köyü iki kardeş yönetirmiş. Birinin kızı, diğerinin de oğlu olmuş. Büyümüşler. Kız köyün en güzel kızı olmuş. Emmisioğluna nişanlamışlar. Bir gün oğlanın babası ölür. Kızın babası da "Ben babası olmayana, malı mülkü olmayana kız da vermem, mal da vermem" demiş.

Oğlanı kızı istemekten kovar. Oğlan da köyden kaçarak Halep veya Mısır'a gider. Oranın valisine durumu anlatır ve yardım ister. Vali de konutana emir verir:

- Gidin, o köyü basın ve kızı alın bu oğlana verin" der.

Bir gemi dolusu askerle Akdeniz'in Dört Yol iskelesi yakınlarında Kenetinhöyüğü denilen yerden karaya çıkarlar. Cuma günü olduğu için köylülerin çoğu camiide imiş. Köye baskın yaparlar. Camiiden çıkan ve karşı koyanların çoğunu öldürürler.

Sevgilisine kavuşan oğlan koşarak kıza sarılır. O anda ikisi birden birer siyah taş olurlar. Askerler ve köylüler şaşırır kalırlar.

Eskiden beri birbirlerini çok seven bu iki gencin birbirlerine kavuşmalarını anlatan iki kara taş, genç aşıkaların ve dileği olanların iki kara taşın arasından geçerek dilekte bulunmaları ve adak adamaları devam etmektedir.

Zamanla hazine avcıları (Altın arayıcıları) tarafından yeri kazılan ve taşları kırılan bu iki kara taşın sadece iki büyük parçası kalmıştır. Yine de halk bu iki kara taşta iki sevgili olarak bakar ve inanır.

Bu iki kara taş şu anda Kuzuculu kasabası Şen Mahmutlu mahallesinde, Deliçay ile anayol kenarında durmaktadır.

Kuzuculu Kasabasındaki Kara Taş.
(Resimde Kara Taş'ın şimdiki hali)

Kara Taş Efsanesi Kadir ASLAN tarafından Dört Yol'dan derlenerek GEVUR-
DAĞLI rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer
bulunmuştur.

MURTAZA DEDE

Hatay ilinin Dört Yol ilçesi Kuzuculu kasabasının Şen Mahmutlu mahallesinin Keçeli sokakta "DEDELER" diye anılan Murtaza Hoca adlı bir ermiş kişinin evi vardır. Daha önceleri kerpiç ve huğdan yapılmış olan evi yıkılmış, iki defa yeniden taş duvarla yapılmış. En son iki yıl önce yeniden tamir görmüş ve düzenlenmiş.

Geniş bir salon şeklinde olan bu evde ocak, elektrik ve yataklarla beraber yatacak yer vardır. Bu ev ziyaret yeri olarak gelip gidenlerin bir uğrak yeri olmuştur. Aklında noksanlık olanlar yatıp kalkamayanlar, yürüyemeyenler, çok konuşanlar, bayılanlar, korkanlar, başında yarası olanlar, konuşamayanlar ve bütün hastalıklar için şifa bulmak isteyenler buraya gelir giderler. Bu evde bir iki gece kalır, namaz kılar. Allah'a dua eder, uyur ve giderler. Halk arasında çok şifa bulanların olduğu söylenmektedir. Murtaza Dede'nin hikâyesi şöyledir;

Vaktiyle (En az 300-350 sene ewel) bilinmeyen bir yönden gelerek, şimdiki Kuzuculu kasabası üzerinden Halep'e kadar koyun kuzu otlatarak gidip gelen Murtaza Hoca adlı bir zat varmış. Kuzuculu çevresinde Nalçaçeken adlı bir ot varmış. Koyun ve kuzular bu otun hem yeşilini, hem de kurusunu yer, çok iyi beslenirlermiş. Murtaza Hoca koyunlarıyla gelip Kuzuculu'nun üst tarafından akan Deliçay'ın kenarına yerleşmiş. Çok koyun kuzu türetmiş. Soranlarada "Kuzuların yayıldığı yere gittim" dediği ve Kuzuculu kasabasının isminin de buradan kaldığı söylenmektedir.

Murtaza Hoca, Payas'tan Genç Osman ve İstanbul'dan Hanım Sultan ile üçü bir hergün sabah namazını istedikleri yerde kılar gelirlermiş.

Ocaklı ve Çaylı köylerinde yaşayan köylüler; " Murtaza Hoca koyun ve kuzularıyla suyun başına oturmuş, suyu kirletiyor" diye su vermiyor ve Deliçay'dan su kestirmiyorlar.

Bunun üzerine Murtaza Hoca azığını alarak İstanbul'a gider. Durumu Hanım Sultan'a anlatır. Hanım Sultan'da durumu padişaha bildirir. Padişah, Deliçay'dan koyun ve

kuzuların sulanması için 12 ağızlık bir suyun verilmesi için ferman yazar verir.

Murtaza Hoca Kuzuculu'ya döner. Köylüler suyun alınmasına itiraz ederler. Murtaza Hoca o zaman padişahın mühürlü fermanını gösterir ve inanırlar. 12 ağızlık bir suyun Kuzuculu'ya verilmesine razı olurlar.

Murtaza Hoca'nın 17-18 yaşlarında bir oğlu varmış. Kaval çalarak koyunları denize kadar olan arazide güdermiş.

Padişah 4. Murat Bağdat seferine giderken Dört Yol ovasından geçer. Çaylı köyünün alt tarafında ve deniz kenarında Kenetinhöyüğü denilen mevkiye geldiklerinde, buranın bol otlu ve sulak bir yer olduğunu gören padişah konaklama emri verir. Konaklama esnasında askerler çevrede sahipsiz yayılan bir kaç koyunu yakalar ve keserler. Durumu gören çoban koşarak eve gelir. Murtaza Hoca oğluna;

- Niye eve geldin, oğlum?

Oğlu da durumu anlatır. Murtaza Hoca hemen askerlerin bulunduğu yere gider. Askerlere kumandanlarıyla görüşmek istediğini söyler.

Padişahın huzuruna çıkarılırlar. Padişaha;

Nereden gelip, nedeye gidiyor sunuz? der.

Padişah da:

- İstanbul'dan gelip, Bağdat seferine gidiyoruz, der.

Murtaza Hoca ;

- Sen bir padişah olarak, böyle hırsızlıkla mı harp kazanacaksın, der.

Bu söz üzerine padişah öfkelenir;

- Sen kim oluyorsun da bana hırsız diyebiliyor sun?

- "Bana Şih Murtaza Hoca derler" deyince padişah ayağa kalkar ellerine sarılmak ister:

- Demek Murtaza Hoca sensin ha?... Anam Hanım Sultan seni görmemi ve harbe götürmemi istemişti. sana çok selamı var, der.

Murtaza Hoca selamı alır ve biraz yumuşar. Askerlerin koyunları yanlışlıkla sahipsiz diye yakalayıp kestiklerine inanır.

Padişah, Murtaza Hoca'yı harbe götürmek için çok ısrar eder ama kabul ettiremez. Murtaza Hoca vekili olarak

oğlunu harbe göndermek ister. Padişahda razı olur ve oğlunu askerler arasına katar.

Payas'a varırlar. Genç Osman'ı bulurlar. Annesinin biricik oğlu imiş. Padişah anasına oğlunu savaşa götürmek için geldiklerini söyler. Genç Osman'ın anası padişaha;

- Oğlumu geri getirirsen götür, der.

Padişah da söz verir, oğlunu geri getirmeye.

Bağdat kuşatılır. Günlerce savaş yapılır. Kaleden atılan bir top mermisi tam Murtaza Hoca'nın oğlunun bulunduğu askerlerin üzerine düşeceği bir sırada havadan bir ayak uzanır. Top mermisi o ayağa çarpar ve patlar. Ayak param-parça olur. Türk askerleri de kurtulur.

Kale kuşatmasında savaşan Genç Osman'ın kılıçla kellesi uçar. Genç Osman kellesini koltuğunun altına alarak savaşmaya devam eder. Kırk gün savaşır. Onun bu halini görenler "Amanın!... Bu askerler kellesini koltuğunun altına alıp savaşıyorlar. Biz bunları yenemeyiz" deyip teslim olurlar.

Padişah Bağdat'ın fethinden sonra Genç Osman'ı kellesi ile beraber Payas'a getirir. Bir evin duvarına dayar, kellesini de üzerine koyar. Evin kapısını çalar. Genç Osman'ın anası çıkar. Padişah;

- Ana sözümde durdum. İşte oğlunu geri getirdim, der ve İstanbul'a gider.

Savaşın sonra köye dönen Murtaza Hoca'nın oğlunu yolda karşılayanlar "Baban çok hasta" derler. Asker eve gelir. Babası yatakta yatmaktadır. Bir ayağı yoktur. Babasının elini öper. Murtaza Hoca oğluna sorar;

- Oğlum, savaşta ne yaptınız?

Oğlu da anlatır ;

- Biz Bağdat savaşındayken düşman bizleri yok etmek için top güllesi attı. Tam bizim üzerimize düşerken bir ayak uzandı. Top mermisi o ayağı çarptı ve parçalandı. Biz de kurtulduk. Peki, baba sana noldu?

Babası ayağını göstererek;

- Oğlum, işte o ayak buydu, der.

Bu ermiş Murtaza Dede'nin top mermisi değerek deldiği mesdi ile giydiği hırkası yaşadığı evde durmakta imiş. Ağız eğilenler mesdi ağızlarına yüzlerine sürerlermiş. Hırkasından

bir miktar yakılarak ttss hastaları iyi etmek iin kullanılmış.

İki  defa yıkılan bu evdeki o eşyaları bundan 60-70 yıl nce kaybolmuştur.

Mezarının da yeni yapılan bu evinin yanında olduğu tahmin edilen Murtaza Dede'nin yaşadığı ev hasta ziyaretilerle dolup taşmaktadır.

Murtaza Dede Efsanesi Kadir ASLAN tarafından Drtyol'dan derlenerek GEVURDAğLI rumuzu ile yaşışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

MURAT DEDE

Murat Dede, Murat Dağı ılıca hamamlarının olduğu yerde yine başka devletlerle harbederken, Murat Dedenin kellesini kopartmışlar. O zaman o da kellesini koltuğuna kıstırmış, el yordamıyla, kime gelirse, bütün milleti kırmış. Orda, o zaman kadının biri demişki:

- "Adama bak yahu! Kellesini koltuğuna kıstırmışta bütün milleti kırıyor."

Öyle diyince eliyle kellesini koltuğundan usulca yere koymuş. O zaman kılıcını yere bir saplamış. Kılıcı çekince, yarasından sıcak su kaynamaya başlamış. Oraya yatmış. Onun defnini sıcak suyla orada yıkamışlar.

Yakın mesafeden hem sıcak hem soğuk su çıkar. Şifa için gelen bütün hastalar iyileşir gider.

Murat Dede Efsanesi Mehmet ATAK tarafından Gediz'den derlenerek ANADOLU rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

KERVAN SARAYI

Bir gün düğüne gittik. Kervansarayına rastladık. Kervan sarayının hadisesi halk arasında şöyle anlatılmaktadır.

Bundan çok uzun zaman önce bir hükümdarın dillere destan, çok güzel bir kızı varmış. Kız uzun boylu, saçları topuklarına kadar uzanmış. Siyah gözleri ve kara kaşlarına herkes hayran kalmış. Dillere destan bu kıza iki padişah aşık olmuşlar. Kızın babası, kızın evlendirmek için iki padişaha şart koşmuş. Şartı yerine getiren padişah kız ile evlenebilirdi. Bu şartlara göre hükümdar, kim burada bir kervansarayı önce yapıp balıklı göldeki suyu getirirse ona kızını vereceğini söylemiş. Böylece iki padişah arasında bir yarış başlamış. Padişahlardan biri kervansarayı yaptırmayı başlatmış. Diğer padişah ise suyu getirtmeğe çalışıyormuş. Her iki padişahda gece gündüz demeden gayret gösterip çalışıyorlarmış. Bu sırada kervansaray bitmek üzereymiş.

Suyu getiren padişah kervansarayı yaptırırken suyu önce getirmek için bir kurnazlık düşünmüş. Karşı dağın yamacına bir bez düzüp, hükümdarı uyutmaya çalışmış. Bu sırada kervansaray bitmek üzereymiş. Kervansarayı yaptıran padişah bakıyorki beyaz bezler dağın yamacından adeta bir suyun geldiği hissini uyandırıyor. Suyu getiren padişah davul çalarak ben suyu getirdim diyerek hükümdara haber salıyor. Bu olayın acısından diğer padişah aklını kaybediyor. Bu olay her tarafa yayılır, düğün hazırlıkları başlarken, durumu bilenler hükümdara gelerek, sen kızını veriyorsun ama su falan gelmedi demişler.

Kervansarayı bakarsan hakikaten bir taş ile üzeri kapanmıştır. Şu anda yazısı vardır. İrevan İğdır ovasının Ağrı dağlarının etrafındaki, Taşlıca, han, kaç, kelehama ve mezirek köyü ile sinek yaylası gibi on adet köy vardır. Düz bir ovadadır, yüksek bir dağın eteklerine yerleşmiştir. Çevre köyleri şu anda bu kervansarayın bölümlerini hayvan barınağı olarak kullanılmaktadır.

Kandırıldığını anlayan hükümdar padişahın boynunu vurdurmuştur.

Kervan Sarayı Efsanesi Mehmet AVCI tarafından derlenerek Derviş AVCI rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayınlanmaya değer bulunmuştur.

TAŞ KESİLEN ÇOBAN

Kars'ın kazası olan Kağızman'a bağlı bulunan Kızılöküz köyünde bir efsane anlatılmaktadır. Bu efsaneye göre bundan çok uzun zaman önce bu köyde fakir bir çoban yaşarmış. Bu çoban geçimini köy halkının koyunlarını otlatıp çobanlık yaparak sağlamaktaymış.

Yazı'nın en sıcak günlerinden bir gün bu çoban o bölgenin en güzel ve en yüksek dağına çıkarak koyunlarını otlatmaya başlamış. Bu dağ çok güzel olmasına güzelmış ama gelgelelim hiçbir yerde bir damla su bulunmazmış. Aradan geçen zaman ve havanın çok sıcak olması nedeniyle, hayvanlar ve çoban çok susamış, susuzluktan bağı delinen çoban ellerini gökyüzüne kaldırarak "Ya rabbim sana yedi kurban keseyim, yeterki şuradan su çıkartıp şu kulunun ve aciz hayvanların susuzluklarını gider" demiş. O anda çobanın bulunduğu yerin az yakınında birdenbire yerden su fışkırmış. Sevincinden çığına dönen çoban o buz gibi sudan kana kana içip hayvanlarına içirerek susuzluklarını gidermiş.

Ancak çoban sözünde durmayıp şöyle demiş "Koyunlar benim değil bunun yerine yedi bit öldürüp adağımı gerçekleştiririm" diye düşünmüş. Çoban düşüncesini yerine getirerek yedi koyun yerine yedi bit öldürmüş. Öldürdüğü bitleride suyun içine atmış. Ancak aradan çok zaman geçmeden çoban ve koyunlar bulundukları yerde taşla dönmüşler. Çobanın ve koyunların geri gelmemesini merak eden köylüler çobanı aramağa çıkmışlar. Çobanın ve bütün koyunların yerden fışkıran suyun yanında taşla dönmüşlüğü görmüşler. Aradan geçen çok uzun zamana rağmen bugün bile o yörenin halkı, suyun yerden fışkırdığı çevrede koyunların ve çobanın taş haline dönmüş kalıntılarını görürler.

Taş Kesilen Çoban Efsanesi Mehmet AVCI tarafından Kağızman'dan derlenerek DERVİŞ AVCI rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

BEDDUA

Bu efsanemiz Tokat ili Niksar İlçesi Sarıyazı (Onan) köyümüzle ilgilidir.

Bundan 60 sene önce köyümüz şimdiki yerleşim yerine 700 metre aşağıda kurulmuş olup çevresinin sulu ve bataklık olduğu halen söylenir. Bu eski yerleşim yerinin adı da eski Onan olarak söylenmeye devam etmektedir. Camisi de şimdiki köye 300 m. uzaklıkta, bulunan küçük bir tepe üzerinde kurulmuş, fakat ne zaman ve kimin yaptığı bilinmeyen bu tarihi Camide namaz kılarlarmış. Ancak Kelkit çayının taşıdığı ovayı kaplaması ve sıtma hastalığının bulaşması üzerine köylüler şimdiki yere konaklamak zorunda kalırlar.

Kışın camiye gitmek zor oluyor diyen köylüler, camimizde buraya yapalım kararına varırlar. İşte esas efsanemiz Caminin yıkılmasından başlar. Eski dedikleri o tarihi Camiyi yıkıp o düzenli taşlarından yeni camilerini yapmaya karar veren köylüler Mezraları olan Yağan köyüne ve büyük ve yakın olan Hurî (Budaklı) köylerine haber salarlar. O zaman böyle önemli işler imeceyle yapılır, böylece çalışabilen kişiler bu üç köyden olmak üzere kazmalarını alarak camiyi birinci gün biraz yıkarlar. Ne varki çok sağlam ve hatta içerisi büyüleyici bir güzellikte sanat va yazılarla süslenmiş olan bu caminin duvarları da çok sağlamdır. Onun için de zor yıkılır. Yaz Temmuzunda devam eden yıkımın ikinci gününde, gecesinde o küçük tepede koyunlarını otlatan bir çoban ay ışığında bazı insanların caminin yıkılan yerlerini yaptığını görür ve korku ve heyecan içerisinde köye koşarak köylüye haber verir.

Bunun üzerine köylüler toplanır. Diğer Hurî (Budaklı) ve Yağan köylerine de haber salarlar, her üç köyden de kendine güvenenler silahlarıyla birlikte hemen giderek Camiye gizlice yavaşlar. Hakikaten yıkılan kısımların geyik başlı insanlar tarafından yapıldığını görürler. Heyecanları ve korkuları daha da artar. Hep birlikte silahlarıyla ateş ederler. İşte ne olursa o zaman olmuştur. Oradan kalın ve yüksek sesle şu sözler işitilir. "Ey gafiller, Onan onmasın 10 haneden fazla olmasın, Yağan da küçük evli köye geri dönerler.

Toplanarak şu karara varırlar. Biz bu yapıyı (Camiyi) yıkmazsak bu yaratıklar bize zarar verirler diyerek Camiyi ha gayret gündüzleri yıkmaya devam ederler. Böylece camiiyi yıkarlar.

Babam gine aynen şöyle derdi son 15 sene ben bilirim. Onan 11 hane olunca bir hane hastalıktan veya kazadan ölür o ocak söner. Huri'de de pehlivan yetişir bir iki güreş yapar yapmaz oda ölür. Yağan da da çocuklar çok ölür yeni evli genç olmazdı. Derdi.

Bu efsaneyi babasından dinlediğini, babasına da benim dedem anlatmış derdi. Babam 1939 Zelzelesinde Onan, Huri ve Yağan köylerinde çok insan öldüğünü fakat o tarihten bu yana Onan da haneler çoğalmakta, Huri'de Pehlivan yetişmekte, Yağan da çocuklar çoğalmaktadır. Demek ki bu bedduanın süresi dolmuş derdi. Şimdi hala köyümüzde ve çevremizde bu efsane anlatılır. Çoban o geceden sonra koyunlarını otlatamaz çünkü şiddetli bir hastalığa yakalanarak ölür. Peşinden, Annesi, Babası ve diğer kardeşleride hep ölürler o hane söner. Koyunlar 39 Zelzelesinde ölmüştür.

Bu küçük tepeye camii tepesi ismi halen söylenir.

PAŞA PINARI

İbrahim Hakkı Hazretleri zamanında Rusya'ya esir düşen bir asker orada yedi sene esir kaldıktan sonra bir Ramazan bayramına yakın memleketinin hasreti ile, çoluk çocuşundan uzak kalmanın hasreti ile ağlamış. O Rus paşasının bahçesinde bahçevanlık yapıyor, diğer işlerine bakıyormuş. Yedi sene zarfında gerek paşa, gerekse ailesi onu her zaman izlermiş. Namaz kıldığını, oruç tuttuğunu, Allaha yalvardığını dua ettiğini görürlermiş ama hiç ağlamamış.

O gün yani arefe günü ağlayınca, paşanın hanımı kendisini sıkıştırdı o da söyler.

Yedi yıldır cezam dolmadımı, memleketime, aileme hasretim demiş. Paşanın hanımı o iş kolay diyor. Akşam paşaya durumu anlatıyor. Paşa bunu hemen çağırıyor. Paşa bir kır at çekiyor, bir mektup veriyor. Diyor ki: gözlerini yum hiç açma. At durunca gözlerini aç, ancak mektubu İbrahim Hakkı hazretlerine vermeden evine gitme diyor.

At durduğu zaman iniyor. Biraz yürüyor, bu arada at kaybolup gidiyor. Geldiği yerin Hasankale olduğunu görüyor, şehre doğru yürüyor. İbrahim Hakkı Hazretlerinin bulunduğu camiye varıyor ki, sabah ezanları okunuyor. Bayram namazını kıldıktan sonra bekliyor, mektubu İbrahim Hakkı Hazretlerine veriyor. İbrahim Hakkı Hazretleri mektubu okuyunca benimle gel diyor. Konuşmadan eve gidiyorlar. Öküzleri koşturuyorlar. Bu arabaya kepçe, kazan, kazma, kürek, perde, odun, su, sabun gibi cenaze harcı yerleştiriliyor, şimdiki "Paşa Pınarı"nın olduğu yere geliniyor.

İbrahim Hakkı Hazretleri bir mezar açtırıyor, ateş yakmak için de bir yer hazırlattırıyor, ateşi yakıyor, ateşe kazanı koyuyor. Şuradan su getir diyor. Parmağı ile işaret ediyor. Ancak orada su yoktur. Çalışmış, yorulmuş, bu arada susamış, getirdikleri su da bitmiş, su nereden bulunacak diye bakıyorki orada büyük bir su akıyor. Yatsı ezanları okunuyor, namazlarını kılıyorlar.

Gökten bir nurun bunlara doğru yaklaşmakta olduğu-

nu görüyorlar. Parlak ay gibi bir nur, yaklaştıkça uzun tabut gibi oluyor, ancak etrafa ışık saçıyor.

İbrahim Hakkı Hazretleri, hazır ol diyor buna. Bu arada kendisi korkuyor, acaba beni mi öldürecek buraya defnedecek diye aklından geçiriyor. İbrahim Hakkı Hazretleri önde bu arkada dizlerinin üzerine çökerek bu ışık saçan, nurlu tabutu indiriyorlar. İbrahim Hakkı Hazretleri tabutu açıyor, yıkayıp, defnetsin, bu şaşıyor.

- Hocam bu benim Paşam, yedi senedir hizmet ettiğim paşam.

- Tabii senin paşan, sen ağlar sızlarsan, buraya gelmek istersen, Paşa seni gönderir, ailesi de bu sırra vakıf olursa paşa da ölür.

Bugün "Paşa Pınarı" diye bilinen Erzurum-Masankale (Pasinler) yolu üzerindeki yere defnedilir.

Paşa Pınarı Efsanesi Emriye AYDIN tarafından derlenerek ARIKAN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitede yayımlanmaya değer bulunmuştur.

FIRIN KÖSEĞİSİNİN YEŞERMESİ

Vaktiyle köyün birinde, yiğit bir köy delikanlısı varmış. Köyün ağası, on yıl yanında çalıştırdığı bir öksüz çocuğa hakkını vermediği gibi, o çocuğu, hakkını istedi diye kamçıyla evire çevire dövüyormuş. Bu olaya tanık olan delikanlı, öksüz çocuğa arka çıktığı için ağayla kavgaya tutuşup onu öldürmüş.

Aradan uzun yıllar geçtiği halde, çevrede olay unutulmayıp haksızlara birer ders olmuş.

Delikanlının bulunduğu köy, öteden beri kıraç ve hep susuzluk çekiyormuş. Bir gün varlıklı bir çiftçinin tarlasından billûr gibi su çıkmış. Çiftçi, "tarlam harap olur" diyerek, suya cıva döküp kaynağı hemen kurutmuş. Bunu işiten delikanlı, gidip o çiftçiyi de öldürmüştü.

Köyde, kendi halinde kimsesiz yaşlı bir kadın yaşıyor-muş. Yaşlı kadın, günün birinde ormana sırtıyla odun taşımaya gitmiş. Köyün geniş otlaklarına sahip çıkmış olan bir sağıncı, at üstünde dolaşırken, azgın köpeklerini de yanından hiç eksik etmezmiş. Ormanda yaşlı kadını görünce, köpeklerini kadının üstüne kısıslayıp, onu keyifle parçalatmış. Olay, köyde duyulur duyulmaz delikanlı, kısa sürede, gidip sağıncıyı da öldürmüştü.

Aynı köyde, türlü yollarla mal biriktiren açıkgoz bir zengin kimse varmış. Bu zenginin evinin bitişiğinde ise, sağır ve dilsiz bir akrabası yaşıyormuş. Zengin köylü, savunmadan yoksun sağır ve dilsizin bütün malını ve düşürceliğini, kendi mal varlıkları içine katmış. Bunun üzerine Sağır ve Dilsiz, durumu kadiya iletilince; zengin adam, Dilsizi uşakları aracılığıyla bir kör kuyuya atıp, üstünü de toprakla kapattırmış. Durumu öğrenen yiğit delikanlı, o hak yiyici zengin adamı da öldürmüştü.

Bütün bu öldürme olaylarından sonra delikanlı, derin bir vicdan azabına kapılmış. Ölümünün karşılığını yerine getirmek amacıyla türlü çareler aramak üzere devrinin en ulu hacasına başvurmuş. Dardını baştan sona bütün ayrıntılarıyla hocaya anlatıp, Tanrı katında bağışlanma yollarını aramış.

Hoca da, pişmanlıktan kıvranan bu delikanlının umutsuz tövbesinin, büsbütün yararsız olduğunu belirtmeksizin yorgunu yokuşa vurarak, şu öğütlerde bulunmuş:

- Hemen git, dört yol ağzında bir tarlaya bostan ek. İçine de bir fırın köseğisi dik. Karpuzlar ve kavunlar yetişip olgunlaşınca onları, birer ikişer oradan geçen her yolcuya parasız olarak dağıt.

Eğer fırın köseğisi yeşerirse, senin günahların Tanrı katında bağışlanacaktır. Yeşermezse, o zaman alınyazına küs oğlum, demiş.

Delikanlı, hocanın verdiği tüm öğütleri olduğu gibi yerine getirmiş. Dört yol ağzında bir tarla satın alıp oraya bostan ekmiş, içine de bir fırın köseğisi dikmiş.

Kavunlar ve karpuzlar gelişip olgunlaşınca, yoldan gelip geçen herkese, onları dağıtmaya başlamış. Ne var ki, her akşam ve sabah fırın köseğisini denetlediğinde, köseğinin yeşermediğini görerek, son derece üzülürmüş.

Bir gün, bir temmuz sıcağında, uzaklardan dörtlü gelen bir atlı belirmiş. Delikanlı, tarladan karpuz ve kavunları kaptığı gibi atlının karşısına çıkmış ve onları yolcuya sunmuş.

Nedense atlı, kavun ve karpuzları bir türlü almak istememiş. Bunun üzerine atlıyla delikanlı arasında, sert bir tartışma çıkmış. Sonunda delikanlı, "Nasıl olsa tövbem bağışlanmadı. Bu da beşinci olsun!... diyerek, çekip atlıyı vurmuş ve öldürmüştü.

Bir de fırın köseğisine bakmış ki, köseği yeşermiş. Meğer o atlı, iki aile ve köyün arasını açmak için dörtlü gidiyormuş.

Fırın Köseğisinin Yeşermesi Efsanesi Mehmet AYDIN tarafından derlenerek MBA rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

DELES TEPE! (DEİL İLYAS TEPE!)

Yıllar... yıllar önce şu anda kınık olarak bilinen bu yörede Oğuzların Kınık boyundan bir aşiret yerleşir. Yurt edinip, benimserler. Kınık Beyi'nin emrinde sayısız cengâver, dostu güven, düşmana korku verirdi. Osmanlı'ya destek olur; asker yanında katar katar erzak göndermeği severmiş. Kısacası güçlü bir bey ve beylik. bu yöreden kuş geçse tutulur, Bey'in izni olmadan, haberi olmadan geçemezdi. Gelip geçen yolculara, konukluk Türkün töresi gereği hizmet edilirdi. Yedirmek, içirmek, temiz yerde yatırmak, gideceği yere güven içinde gitmesini sağlamak beyin görevi ve şanından sayılırmış.

Eskilerin anlattıklarına göre; Aşık Paşa'nın yolu buralara düşmüş. İlim adamlarına gösterilen yakın ilgi ile karşılanmış ve ağırlanmış. Yenmiş, içilmiş, sohbetler edilmiş.... Aşık ilgiden memnun kalmış. Ancak... derler ya "Aşığın gözü yolda" eğleşmek olmaz. Maksada ermek için gezmek gerek...

Bey, bu bilgiyi yalnız başına göndermek istemez. Çünkü, Karesi'ye giden yollar tehlikeli. Yol değil ölüm girdabı... eşkiya cabası... Adam kıymeti bilmezler. Bey çok güvendiği, sevdiği cengâver'lerinden İLYAS'ı Aşık'a yoldaşlık etmesi için görevlendirir. Bu arada Karesi Beyi'ne vermesi için bir mektup verir. "Senden tez vakitte haber beklerim." der. Yola çıkılır.

İlyas üzerine aldığı bu görevi yerine getirir. Yolda birkaç yerde eşkiya basar, ama onları tek başına analarından doğduklarına pişman eder. Öyle üç,beş çulsuza pabuç bırakacak değil ya... Aşık, bu yiğiti gördükçe şaşkınlığını, hayretini gizleyemez" -Allahım, böyle yiğitleri her daim eksik etmesin. İlyas, koca İlyas Allah ne muradın varsa versin." diyerek dualarda bulunur. Aşığı Karesi Beyi'ne teslim eder. Beyinin selâmını iletir, teslim ettiğine dair bir mektubu aldıktan sonra geriye döner. Yolda çok zorluklar çeker. Hasta olur, güçsüz düşer. Aradan uzun zaman geçmiş, İlyas'tan bir haber alınamamış, hayatından ümit kesilmiştir.

Koca İlyas, kınık'ın kuzeyine düşen Göçbeylibaşı denilen yere geldiğinde yaklaştığını anlar. Ancak çok yorgun ve bitkin düşmüştür. Son bir gayretle yola koyulurken "- Beyime varmadan Allah canımı almasın... Öldüğümde de beni şu görünen tepeye (Delles Tepesi) gömsünler." diye içinden geçirir. Bu duaları ettikçe sanki ayağına biraz daha güç kuvvet geliyormuş. Azimdir insanı yaşıtan, derler. Doğrudur.

Haber verdiler Beye... "- Can yoldasın Koca İlyas gelmiştir." diye kucaklaştılar, hasret giderdiler. Anlattı bir bir olanları İlyas. Cebinden Karesi Beyinin verdiği vesikayı uzatır.

Emriniz yerine gelmiştir beyim. bu da teslim belgesi...

Bey:

- İlyas... sözün senettir, belgeye ne gerek. Şükür seni bize kavuşturana. Bu hizmetin için benden ne dilersin...?

- Beyim artık benden hayır yoktur. Dünya malı neme gerek, sağlığına duacıyım. Yalnız, gönlümden geçen bir şey vardır. Emr-i Hak vaki olunca beni aha.. şu tepeye gömmelerine izin verin. İzin verin ki bu güzel memleketi sonsuza dek seyredeyim.

Bey:

- Be İlyas...! Koca İlyas.... Deli İlyas...! Bu nasıl gönül geçirmedi. Ancak bu isteği yerine getirilecektir.

Deli İlyas, bu sözleri belki duyamamıştı. Ruhunu teslim ederken yüzünde bir tebessüm vardı. Çünkü sonsuza dek bu güzel tepeden yemyeşil ufku seyrederken, yaradanına daha yakın olmanın mutluluğunu duyacaktı. Aynı zamanda Türk'e has bir gururla, onurla hatıralarda yaşayacaktı.

İşte...! Bugün DELLES TEPEŚİ olarak bilinen yerde altı selvinin gölgelediği bir mezar vardır. Orada Deli İlyas medfunur. Çevresindeki selviler O'nunla yaşıttır. Öyle dikilmişlerdir ki Kınık'ın neresinden bakarsanız bakınız hep dört adet görünecektir. yakından görmek isterseniz daha hayret verici bir durumla karşılaşsınız. Kabrin hemen yakınında bulunan kayanın üzerindeki ayak izlerini andıran şekiller için halk "-Bu hakkın bir sırrıdır." diyor.

Delles Tepesi Efsanesi ŞÜKRÜ AYDIN tarafından Kınık'tan derlenerek RCDOPLU rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ÇILDİR GÖLÜ

Kars'ın Çıldır İlçesi çok eski bir yerleşim merkezi dir. Tarihçiler kuruluşunu Miladın çok öncesine götürürler. İlçe Saka Türklerine, Osmanlılara bağlı Merkez Eyalet de oimuştur. İlçe Karaçay'ın vadisinde küçük bir ovaya kurulmuştur. Kuzey, Güney ve Batısını Kısır dağları, Doğusunu Gök dağ çevirir. İçinden Kür ırmağının bir kolu olan Karaçay ve Kcravel (Sazlısu) deresi geçer. Kuzeyinde Hozapın gölü Güneyinde Çıldır gölü ile çevrilmiştir. Su ile böylesine içiçe olurda efsanesi cimazmı? Efsane Sakelar devrine, bilinmeyen tarihlere uzanıyor.

"Bugünkü Çıldır Gölü'nün zemini düz bir ova imiş. Bu ovada bir köy, köyünde çok sevilen bir beyi varmış. Gel zaman git zaman bu beyin biri kız, biri erkek iki çocuğu olmuş. Bunlar Babasından ziyade köyün sevgilisi olurlar. Bu iki kardeş birbirine çok düşkün olarak büyümekte iken, köy susuz kalmış. Buna çare olarak çok gür bir bulaktan köye çeşme yapılır. Köyün yerleşim merkezi çanak gibi olduğundan evleri su basmasın diye bu çeşmeden su alınmadığı zaman kapatılmış. Gün döner kardeşler büyür. Erkek bir yağız delikanlı, kız misli görülmemiş bir güzel olur. Bu yağız delikanlı kimi ccr askere gitmiş, kimi der aşk yüzünden Kerem gibi gurbet ellere düşmüş.

Bu ayrılık kardeşini çok seven kızı tepeden tırnağa kedere batırır imiş. Uzun yıllar sonra bir akşam üstü kız çeşmeden su alırken bir müjce ulaşır: "Kardeşin geldi!" artık kızın aklında sumu kalır çeşme mi kalır. Görülmemiş bir şölen verilir. Kimsenin aklına sevinçten ne çeşme gelir, ne kapamak. Gece herkes evine çekilip uyuyunca..."

Ertesi gün civer köylerde yaşayanlar takarlar ki köyün yerinde koskoca bir göl var. O günden sonra bu efsane dilden dile dolaşır.

Çıldır Gölü Efsanesi Nurettin AYGÜN tarafından Çıldır'den derlerck GİZEM rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaye değer bulunmuştur.

DÜLDÜL İZİ

Adım Memet Demir. Burdur'un Kapaklı köyündenim. Aslen Antalya'nın Kovanlık köyünden gelip yaylak olarak yerleşmeyiz. Ama buranın tarihi 200 yılıktan az değil, belkide fazladır.

Bu iz Hz. Ali'nin Düldülünün izidir. Buna bu yörede "Düldül izi denir" Ben kendimi bildim bileli bu iz buradadır, hiç değişmemiştir. Bununla ilgili böyle geniş bir efsane yoktur, ancak şöyle derler:

Hız. Ali Düldülü ile birlikte bu yöreden geçerken atı bir yılan görüyor, at ürküyor, ama çok ürküyor, öyle bir sıçırıyor ki Kestel dağına aşır, Bucak Yüreğil köyüne iniyor.

(Bu arada Kapaklı köyünden 1927 doğumlu Mandıracı Mehmet İnan söze karışıyor.) Hız. Ali'nin atı günümüz atlarından çok büyük ve kanatlıdır. Bu, izden bile bellidir. Kılıcını çektiği zaman 50 m. uzadığını söylerler. Zaten bu atı İskenderiyeden Hız. Muhammede hediye etmişlerdir. O'da Hız. Ali'ye hediye etmiştir.

Aynı efsanenin devamıda şöyle; Atın kuvvetli sıçraması sonucu bu iz olmuştur. Aynı izden Bucak Yüreğil köyünde ve Antalya Kovanlık'ta bulunduğunu söylerler. Yani iki yerdede aynı iz vardır.

Daha sonra halk bu izi Tekke haline getirmiştir. Her hangi bir dileği muradı olanlar, mesela çocuğu olmayan evliler, sütü olmayan emzickliler, evlenmek isteyen bekarlar, Şifa bulmak isteyen hastalar buraya gelip çaput ve ip parçacıkları bağlarlar, 3 taş atarlar ve arkalarına bakmadan dönüp uzaklaşırlar. Dilekleri olunca da ve tekrar buraya gelip, şükür niyetine kurban keserler ve etini fakirlere dağıtırlar.

(Mehmet Demir bu arada örnek veriyor; Benim gayın pederimin gayının çocukları olmuyordu, hanımını getirdi, dilekte bulunup döndüler ve çocukları oldu. Tekrar gelip kurbanlarını kesip, etini fakirlere dağıttılar. Bu sadece bir misal. Bunun gibi insanların Dilekte bulunduklarını çok gördüm gizim. Benim bildiklerim bunlar.

Adım İsmail Akkan. Burdur i324 doğumluyum. Kapaklı-da çiftçiyim. Bu konuda fazla bir bilgim yok yalnız çocukluğumdan beri bu ize Döldül izi" derler. Hz. Ali'nin atının nalının izidir. Bunun efsanesinin, nasıl meydana geldiğini bilmiyorum. Ama 3 kulhüvallahü, bir Elham okunup çaput bağlanırsa çeşitli hastalıkların, çocuğu olmayanların, yürüme-yen çocukların derdine deva olduğunu biliyorum.

Ayrıca buralarda geceleri Halkalı deve ve bülüçlü tavukların gezdiklerini görenler olduğu söylenmektedir.

Burdur-Antalya asfaltı yönünde gidilirken, 7-8 Km. sonra sağa bir yol ayrılır. O yöne doğru sapılır. Bayındır'ı, Büğdüz'ü ve Bereket köylerini geçtikten sonra Kapaklı köyüne girmeden, 1,5-2 Km. kala, yolun sol tarafında 3-4 ağacın ortasında yerde büyükçe bir taş vardır.

Hz. Ali'nin atının nalının izi bu taşın ortasındadır. İz büyüktür. Aşağı yukarı 23-25 cm² kadardır. Çevresindeki ağaçlar, dilekte bulunan insanların bağladıkları bez ve ip parçaları ile doludur.

Döldül İzi Efsanesi **Raziye** AYKUT tarafından Burdur'dan derlenerek DÖLDÜL rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

SOMUNCU BABA

Bursa'daki Ulucamii yapılırken, fırında ustalara ekmek yaptığı için "Ekmekçi dede" diye biliniyor. Bu arada Camiinin inşaatı bitinceye kadar çalışan ustalara Ekmek vermiş. Camiinin açılışı merasiminde hutmeye kendisi çıkıyor (Fatiha) suresine 7 mana veriyor.

1'nci ve 2'nci manasını cemaatin yanısıra meleklerde anlayamıyor. 3'ncü manayı kendiside anlayamıyor bunu sadece melekler anlamış. 4'ncü manayı hem melekler hemde kendisi anlamış, 5. 6. ve 7'nci manasının da kendisiyle birlikte cemaatta anlamış.

Halk onu o zaman büyük bir zat olduğunu anlayınca camiinin kapısında elini öpmek istiyorlar. Bu arada halk camiinin her 3 kapısında da aynı anda elini öpüyorlar. Halk beni tanıdı diye oradan ayrılıp izini kaybediyor. Bu arada Bursa'dan ayrılan Ekmekçi dede Tavşanlı'nın Beyköy köyüne gelip burada sığır çobanı duruyor. Burada kendisini son derece gizleyen bu zatı kimse tanıyamıyor. Fakat bir gün köy sakinlerinden huysuz bir kadının ineği sığırı ile birlikte gelmiyor. İnek sahibi olan bu kadın Ekmekçi dedeye çok hakarete bulunuyor. Dede hemen ineği aramaya çıkıyor. Bir rivayete göre Tunçbilek-Tavşanlı arasındaki mezarının olduğu yere bakıyorki, İneğin orada olduğunu ve otlandığını görüyor. Ekmekçi dede ineğe şöyle sesleniyor;

- Ya mübarek hayvan, niçin eve gelmedin? Senin sahibin bana bir sürü hakarete bulundu, deyince (İnek) Biiiznil-lahiteâîlâ lisana gelerek:

- Sahibim beni her zaman dövüyor, neden senin sütün çıkmıyor diye. Memelerime vuruyor. Ben karnımı iyice doyurup sütüm daha çok olsun diye eve geç gitmemin sebebidir budur.

Geriden bu durumu takip eden ineğin sahibi olan bu kadın, konuyu köylülerine anlatıyor. haliyle buradada tanınan ekmekçi dede Allaha dua edip Yarabbi burada benim ruhumu al diyor ve orada vefat ediyor.

Bir ara Zatın kabristanının bulunduğu yerdeki viraj

karayolları tarafından kaldırılmak istenmiş isede tam 3 tane Grayderin bıçağı kırılmıştır. O günden bugüne kadarda o mevkiide hiç bir kazaya rastlanmamıştır.

Başka bir rivayete görede, bu tür sevilip sayılan evliya-lar sevilip halk tarafından sayıldığı için bunlara sahip çıkan çok olmaktadır. Bu nedenle Niğde/Aksaray eşrafıda bu şahsın mezarının kendi bölgelerinde olduğunu söylemektedirler.

MAHMUT İLE MEHMET

Eski zamanlarda Adıyaman'ın Kömür köyü civarında Mahmut ve Mehmet isminde iki kişi yaşamış. Bunlar Allah tarafından birbirlerine çok sevdendirilmişler ve arkadaş olmuşlar. Mahmut sağırmış ve bunlar sofuymuşlar.

İki arkadaş bir gün değirmene giderken yol kenarında bağ budayan köylüler bunlarla alay etmek istemişler, "Yazın herkes üzüm getirir, eğer siz sofuysanız şimdi kuru bağdan bize üzüm getirin" demişler. Mahmut'un kulakları sağır olduğu için Mehmet'e "Ne diyorlar" diye soruyor, "Bizim üzüm getirmemizi istiyorlar" diye işaretle anlatıyor Mehmet. Oradaki köylülerden mendil isteyen Mehmet bağın içine girerek Allah'ın emriyle üzümle geri döner. Bu manzara karşısında inananlar kaçıp giderler, inanmayanlar ise üzüme ellerini uzattıkları sırada taş kesilirler.

Mahmut ile Mehmet değirmene geldiklerinde orada bulunanlar da bunlarla alay etmek isterler ve sofuluklarını alay konusu yaparak keramet göstermelerini isterler. Mahmut duymadığı için yine Mehmet'e ne olduğunu sorar ve Mehmet anlatır. Bunlar bu sefer Allah'ın emriyle değirmenin taşını durduruyorlar ve taşın altından bir yılan çıkarıyor. Sanki bir ata binmiş gibi değirmen taşına binip, yılanı da bir değnek gibi eline alarak uçarlar. Adıyaman'ın dağlarını aşarak, Malatya'dan geçerek Sivas'a varırlar ve orada Allah'ın emriyle ölürler. Mezarlarının ve değirmen taşının hâlâ Sivas'ta olduğu söylenmektedir. Bunların torunlarının torunları hâlâ Adıyaman'da yaşamaktadır şeklinde bir inanç halk arasında yaşamaktadır.

Mahmut ile Mehmet Efsanesi Ayhan BACAK tarafından Adıyaman'dan derlenerek NEMRUT rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

GUGUK BABA

"Zamanın birinde bi adam yaşarımış. Bu adam güleç yüzlü, datlı dilli biriymiş. Herkese şaka yaparımış. Kimi görsé ona: "Nasılsın guguk, ne yapıyon guguk" gibi şeyler söylüyomuş. "Guguk" dediği için bu adama herkes "Guguk Baba" demiye başlamış. Guguk Baba'nın bir Ermeni dostu varmış. Bu dostu bir gun ölmüş. Herkes toplanmış, onun ölümünü konuşurlarken Guguk Baba oturduğu yerde dalmış. Dostunu görmüş. Dostu Cehennem'de katıran gazanında gaynı-yomuş. Guguk Babaya oradan bir ses gelmiş. "Dostuna yardım etme" diyorlarmış. Ermeni dostu ise "Yardım et, yardım et" diye feryat ediyomuş. Guguk Baba dayamamamış. Dostunu kurtarmak için elini uzatmış. O anda güççuk parmağı katrana batmış. Eli yanmış. O anda elini çekmiş, birden sıçramış. Herkes ona bakmış. Birde bakmışlar ki parmağı ikiye katlanmış. O'na n'oldu?" diye sormuşlar. O'da herşeyi anlatmış. Kimisi: "Guguk Baba evliya oldu" demiş. Kimisi de: Guguktan evliya heç olurmu" demişler. Yine gasabaya uzak bi yere Guguk Baba'nın yolu düşmüş. Dönüşde bi hana uğramış. Geceyi orda geçirecamış. O gece handa gaz bittiği için lambalar yakılamı-yormuş. Guguk Baba hancıya: "Sen ver şişeyi ben kasabadan getiriyim" demiş. Herkes buna gulmuş. Heç kimse onun getire-ceğine kanaat getirmiyorlarmış. Guguk Baba şişeyi almış, handan çıkmış. Diğerleri Guguk Baba'yı izliyorlarmış. Guguk Baba hanın yanındaki mescide girmiş. Orada namazını gılmış. Mescidin önünde sular akıyomuş. Guguk Baba şişeyi suya tutmuş, içinden gelerekten: "Bismillahirrahmanirrahim" demiş. Şişeyi suyla doldurmuş. Hancıya götürmüş, yahmasını söylemiş. Herkes alay ediyomuş. "Suyu gaz diye yahtıracak" diyorlarmış. Hancı Guguk Baba'ya acımış. Gazı lambaya koymuş. Ateş almış, lambaya tutunca lamba yanmış. Herkes hayret edmiş. Guguk Baba'dan af dilemişler. O'nun yüce bir zat olduğunu anlamışlar. Şimdi Guguk Baba'nın türbesine akın akın insan geliyormuş."

Guguk Baba efsanesi İsmet BAŞ tarafından derlenerek ÖZLEM rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

BEYAZIBESTEN

"Beyazibesten'de yatan evlialardan birinin adı Abdurrahman Çelebi'dir. Abdurrahman Çelebi'nin bir abisi varmış. O'da bu caminin imamıymış. Abdurrahman Çelebi çok dindar, alim bi insanıymış. Bi akşam namaz vakti abdest alıyomuş. Abdest alırken dahi kendinden geçiyomuş. O akşamda abdestini alırken, suya bakmış kendinden geçmiş. Allah tarafından O'na suda bazı şeyler gösterilmiş. Suda Karadeniz'i görmüş. Karadeniz'de bi balıkçı teknesi, fırtanaya tutulmuş, bir oyana, bi buyana sanki ceviz gabuğu gibi sallanıyomuş. İçindeki balıkçılar ne yapacaklarını bilmeden Allah'dan yardım diliyolarmış. Bir dalga çok şiddetli teknenin üzerine geliyomuş. Abdurrahman Çelebi o zaman öyle bi hışımınan sanki denizin yanındaymış gibi Allah tarafından öyle bir güç veriliyor ku Karadeniz'e atlıyor. O anda balıkçı teknesini doğrultuyor. O zamanlar üç peşli entari giyiyolarmış. Abdurrahman Çelebi o tekneyi doğrulturken peş olan yerlerinin arasına balıklar girmiş. Yine Allah'ın verdiği kuvvetle geri dönmüş. Akşam namazına yetişmiş. Entarisinin peşini düzeltirken, balıklar mescide dökülmeye başlamışlar. Balıklar camide canlı canlı, hopur lopur oynuyorlarmış. Kendinden büyük olan imam abisi balıkları görünce noruyo: "Abdurrahman karındaşım. Bu balıklar neyin nesi? "Abdurrahman Çelebi ona şu cevabı veriyö: "Karadeniz'de bir balıkçı teknesi baktım batıyodu. Onu düzeltmeye gittim. Balıklar ordan girmişdir." demiş. Böylece Abdurrahman Çelebi'nin ulu bi evliya olduğunu anlamışlar." Beyazibesten Zile'nin en büyük evlialarından biridir.

Beyazibesten efsanesi İsmet Baş tarafından Zile'den derlenerek PINAR rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kütapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

BALIKLI

"Korucuk Köyünde bi evliya varımış. Balıklı derlermiş. Amma bu evliyanın çok büyük kerametleri varımış. Kendisine inanmayanları öyle bi belaya uğratıyomuşki, insan nerden geldiğini bilmiyomuş. Eskiden bu evliyanın hemen yanında bi havuz varımış. Bu havuzda beyaz beyaz gümüş rengi balıklar varımış. Bu evliyaya bu yüzden balıklı denmiş. Savaş sıralarında buraya bi tabur asker gelmiş. Tabur komutanı askerlerine oradaki balıkları yakalamalarını ve kızartmalarını söylemiş. O zamanın köyün büyükleri : "Yapma, etme. Orası bizim ulu evliyamızdır. Onlara birşey yaparsan, kendine, çoluğuna-çocuğuna Allah öyle bir bela verirki, bin pişman olusun" demişler. Komutan: "Balıktan evliya olurmu hiç" demiş. Köylünün karşısında gülerek, balıkları birbir yakalamış. Akşam üzeri olduğu uçun balıkları evine götürmüş. Karısına: "Bunları kızart" demiş. O gün çocuğunun biri yüksek bir yerden düşmüş, ölmüş. Öbürü oyun oynarken ortalıktan kaybolmuş, çocuğu aramışlar bulamamışlar. Karısı tavada balıkları kızartırken tavanın başında ölmüş. O anda balıklar tavadan yok olmuşlar. Herkes hayret etmiş. O zamandan sonra komutan yaptığına bin pişman olmuş, tövbe dilemiş. O günden sonra komutanı hiç gören olmamış. Köylüler dikkat etmişlerki suda tekrar balıklar çıkmış. Amma bu seferkiler beyaz, gümüş renginde değıllermiş. Bir tarafı beyaz, bir tarafı siyahmış. Siyah olan yerler tavadayken kızaran yerlermiş. O günden sonra havuzun üstünü kimse zarar-ziyan vermesin diye kapatmışlar. Fakat daha sonra oradaki balıklar yokolmuş. Şimdi bu evliyanın başka bi yerde yattığını söylüyorlar, amma ginede ordan bi şey alana Allah bin belâ veriyomuş."

Balıklı Efsanesi İsmet BAŞ tarafından Zile'den derlenerek DUYGU rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

KIZILIRMAK

Kızılırmak'ın bir tarafından öbür tarafına gelin gidecekmiş. Gelin ailedeki yedi kardeşten tek kız imiş. Kızı ailesi ata bindirmiş. Kızılırmak'ın öbür tarafından gelen seymen alayı gelini alıp yola çıkmışlar. düğün alayı Kızılırmak Köprüsü'nün üzerinden geçerken köprü seymen alayının ağırlığını çekemeyip çökmüş. Gelin ve düğün alayına katılanların çoğu ölmüş. Kurtulanlardan bazıları gelinin ailesine, bazıları ise erkeğin ailesine haber götürmüşler. bu haberi duyup, gelinin ailesinden gelen kardeşi köprü'nün başında şunları söylemiş:

"Yedi kardeşlik de bindirdik ata
Köprü'nün başında oldu bir hâtâ
Aldırdık gelini Kızılırmak'a
Ne yaptın Kızılırmak ne yaptın allı gelini
Gelini gelini de Türkmen torunu

Köprü'den geçerken köprü bükülüp çöktü,
Bütün seymen Kızılırmak'a düştü,
Bu hâli görenin hep aklı şaştı,
Ne yaptın Kızılırmak ne yaptın allı gelini
Gelini gelini de Türkmen torunu

Devulcusu kaya başı dolaşır
Seymeni koyun gibi meleşir
Damat Bey'e kara haber ulaşır
Ne yaptın Kızılırmak ne yaptın allı gelini
Gelini gelini de Türkmen torunu

Haber damat tarafına ulaşınca; damat koşarak gelip; köprü'nün başında şunları söylemiş:

"Bileydim de nazlı yâre varaydım
Atının başından tutup yedektim
Düşüyorum dedikçe de sıkı sıkı tutaydım
Ne yaptın Kızılırmak ne yaptın allı gelini
Gerdanı beş karış benim yârimi

Damat bir süre sonra kendinden geçip, sersemleşir ve şunları söyler:

"Avcıyı getirinde Şu kartalı vursun
Dalgıcı getirinde gelini bulsun
Cerrah getirinde Damat Bey'in halinden bilsin
Ne yaptın Kızılırmak ne yaptın allı gelini
Gerdanı beş karış nazlı yarimi

Bir süre sonra düğün alayından ölenleri bulmak için;
bir çok kişi Kızılırmak boyunca dizilip ölenleri aramışlar.
Bulanları köylüler kendi köylerine götürüp toprağa gömmüşler.
Sonunda da bu olay günümüze kadar gelmiştir.

Kızılırmak Efsanesi Ahmet BAŞARAN tarafından derlenerek GELİN rumuzu
ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değeri bulunmuştur.

SEPETTEKİ KAR

Madran bir yüce dağdır. Uzanıp da soluklanmak için Çine ovasına şöyle yaslanıvermiş zeybeğe benzer. Sırtını Bozdoğan'a emanet etmiş, ayağını Yenipazar'ın eşiğine uzatmış bir zeybek sanki.

Bugün bakıldığında, bir efe gibi, söyleşir gibidir kızan'larıyla; irili ufaklı tepelerle, tepeciklerle, oğullarıyla, torunlarıyla. Bir baba gibidir Madran.

Görmeye değer.

"Baba Madran" beğenmiş olsa gerek toprağın sıcaklığını. Aydın'ın toprakları oldum olası, Zemheri'de bile kadın ılıkliğındadır. ne ki, her ulunun bir alâmeti de aklıdır. Bizim efe hiç eksik etmez omuzbaşında karları, yazın bile. Onun süsü müdür? Belki.

Armağanı mıdır? Evet. Bu karlar yazboyu taşınır durur aşağılara, okkalarca. serinlik iletir dillere damaklara, yangınlığını giderir pamuk toplayan yüreklerin. Pekmeze bulanır, bala katık edilir. Güç verir, direnç kazandırır bütün dizenlere. Dahası, Madran, bağrından akıtageldiği kaynak sularıyla karpuz çatlatır, ve de düşman çatlatır. Bilen bilir.

Ya kalkıp giderse?

Gidebilemez efem. O bizim köylü olmuştur gayri. Kalıp dinlenecek, uzandığı yerden bu efsaneyi dinleyip daha bir keyiflenecek.

.....

"Madran Baba" bir yüce bilgeymiş. Günboyu ufuklara bakar, doğayı dinler, düşünürmüş. Düşündüklerini yoğurup bırakırmış mayalanmaya. Doruktaki bulutlar önce onun saçlarını yalazlar, "Deniz Yeli" onun sakalında eleklenir, tomurcuklar ona içini açar, dallar ona secde edermiş.

Efsane uluları böyle değil midir?

O, börtü-böcüyle konuşur, çiçeklerden şifa sağlar, onmayanları ondururmuş. Ufuklarca mavi gözleri, bulutlarca aklanmış saçları, çatlamış bakırrengi yüzüyle bir derin adam-
mış.

Bir yalnız adammış...

Madran baba, adını Baba Madran'dan mı aldı, bilinmez. Bilinen o ki, bu ulu kişi bir serin kişiymiş. Elindeki kar erimezmiş...

Mezarı, Baba Madran'ın böğrünü verdiği Çine sınırları içindedir. Her yıl çaput bağlamaya giderler.

Böyle gördük.

Aynı çaputlar Kara(ca) Ahmet'in mezarına da bağlanabilir. Hiçde heybetli değildir. Aydın ilinin kıyıcığında mütevazı bir tümsektir. Çevresinde yoktur oğulları, torunları, kızan'ları. kendi gibi ölümcül, bir dizi ahiret yoldaşıyla bekler durur.

Bekler durur Pazar günleri ve de Bayram günleri, dolmasıyla böreğiyle gelip salıncak kuran, uçurtma koşturan, ip atlayanları, dilek için avuç açanları, adak adayanları.

Vaktiyle böyle olurdu.

Karaca Ahmet saraçmış. Ünü bütün yöreyi tutan bir hünerli kişi imiş. Diktiği mestleri, yemenileri görenin parmağı ağzında kalırmış. Ha var, ha yok say ayağında. Öylesi hafif, rahat, ama dayanıklı. Sanki dillendirilmiş yaptıkları. Hani bilinir, "Adam sanki konuşuruyor". Bu da öyle: Meşini, köseleyi konuştururmuş. İyi de, kendisi pek konuşmazmış.

Dinledim, anladım, anlatıyorum.

Karaca Ahmet esmer miydi? Öyle olsun. sabah namazından günbatımına kadar güneş görmeyen dükkânında, deri parçalarıyla, çirişle, bezle uğraşmalı, bunların tozuyla kokusuyla haşır neşir olmalıydı. Bu yüzden, sarı-yeşil bir çehrenin içinden, kömür gibi, kor gibi bakmalıydı. Karaca Usta.

Diri gözler dingin yürekte bulunur.

Ustalık müşteri çeker, insanlık insan. Zennesiyle, sübyaniyla, dedesiyle. karaca Ahmet'e herkes gelirmiş. Giydirisin, korusun, yürütsün diye. Ne ki, pabuç dediğin ayağa giymek içindir. Oysa ustamız insanların ayaklarından çok başlarıyla ilgili düşünür dururmuş.

"Gün çarığı sıkınca, çarık da ayağı sıkar".

Atalarsözü böyledir.

"Ayağı daralanın kafası daralır".

Bu kadar mıydı Karaca'nın düşünce sınırları? Bilsek

de paylaşsak. Duyup aktardığımız, kendi kulağımız kadar. Ellerimiz ise Karaca Usta'nın elleri değil.

Anlayacağınız, karaca Ahmet de bir bilgeymiş.

.....

Bu toprak bin alır, ama sadece bir vermez. İki, güzeldir, üç olursa, dengedir. Biz şimdilik güzeli bulduk, güzel söyleşelim.

Karaca Ahmet'in eşiğini aşındıranlar sadece ayağı darda olanlar değilmiş. Kimler gelip, kimler gidermiş...

Madran Baba da duymuş Karaca Ahmet'in bilgeliğini. Varıp görmek, görüp duymak, duyup anlamak dilemiş. Dilemiş ya, eli boş gidilmez ki. Bu bir töredir Anadolu'da yaşayan. Yaşatmak için ululanmaya gerek yok. Töre bilmek yeterlidir.

İli boş gidilmez ki... İyi de, ne götürsün?

Aza koysan dolmalı, doluya koysan taşımamalı. Yani makbule geçmeli. İndirmiş askıdaki sepetini Madran Baba, koymuş içine Baba Madran'ın karlarını, düşmüş yollara.

.....

Yol dediğin, bugünkü motorlu araçlarla dağdan Çine'ye ve de Çine'den Aydın'a, neresinden baksan iki saattir. Piyadenin cebrî yürüyüşüyle dursuz duraksız yirmi saat.

Ama Madran Baba savaşa gitmiyordu.

.....

Üç gün sonra asmış sepetini Karaca'nın tezgâhı üstündeki çengele. Vermiş selâmını, varmış eline. Vermezlenmiş elini Karaca. İki ulunun kucaklaşması yürekten yüreğe, gönülden gönüle olur. Karaca'nın gönlü serinlemiş nur dolu bu yüzü görmekle, yüreği serinlemiş sepetteki karı görmekle.

Aydın'ın sıcağı yamandır. Yakar, kavurur. Gitmiş bir çanağın içine oturmuş gibidir şehir. Cezve kızar da sapı kızmaz mı? Çine'den Aydın'a uzanan yol cezenin sapı gibidir. Yol da olsa, sap da olsa tutana aşkolsun.

"Aşkolsun erenlere...". Karcı Ahmet sepete bakıp da, yağdığı yerdeki tazeliğiyle durmakta olan karları görünce kimin kim olduğunu anlamış ve böyle geçirmiş içinden:

"Aşkolsun Madran Baba'ya..."

Cezve küle gömülmek içindir. Öyle de yapmış komşu

ocakçı. Telveli, kallâvi. Karşılıklı h  p  rdetedsunlar, kapı açılınca bir sıcak dolmuş içeriye. Bir değil iki. Tezg hın g l-gesini yalamış bir kadınısı yel, de ki bir "Badem aldatan". Sonra bir etek hışirtısı.

"Terlik isterdim usta".

D kk nın kuytulugunda yankılanmış körpe ses. Bir zenne sesi.

Karaca Usta alışı . "Sahtiyan mı olsun?". "Olsun".

 l   almak için astar bezi açılır. Ayak, kabından çıkar,   ylece basar, yayılır, bir el çevresinde dolanıp kalıbını çizer. yakın zamanlara kadar böyleydi.

 l   almak için astar bezi açılmış. Ayak, kabından çıkmış,   ylece basmış, yayılmış, bir el çevresinde dolanıp kalıbını çizerken...  alvarını az bir ey yukarı çekmiş zenne.  ekmiş de bile inin çıplaklığı g r nm  .

Gören kim?

Ne demiştik? İki, güzeldir,    olursa dengedir. D k-k nda    nc den başka kimse yok.

Karaca Usta  ıpla a bakmış... görmemiş. Madran Baba da bakmış, görmüş. Görmüş ve de içinde bir eyler kılmıdayan şey kıpırdatır da...  zlemleri, kişinin kendinden esirgediklerini, geçmişte bırakıp da unuttuklarını... Madran Baba'nın serinli i çözülmüş, çözülmüş de ı ıl ı ıl s z lm  .

İşte o saat sepetteki kar damlamaya başlamış.

.....

"Rastgele biri değilsin. Duydum ki yek başına ya armışsın.  n n da ları, ta ları tutmuştur. Ve bana aya ındakini yenilemeye değil, yüreğini göstermeye geldin, ho geldin. Vel kin gördün. İnsanlarla yaşamak başka, uzaktan erdem üretmek başka".

.....

Böyle demiş Karaca Ahmet. Biz o günün de, bugünün de kadısı değiliz. Ulu kişilerin üstüne konuşulur, üstünde konu ulmaz. Öyle yapmaya kalkanın, onların y celi ine eri miş olması gerek. Bilen kişi iyice kişidir. Haddini bilen, daha bir makbul kişidir.

Bizden nakletmesi. Gerisi gönül işidir, kimse gönül koymasın. Efsane böyle.

Nur içinde yatsınlar.

Sepetteki Kar Efsanesi Özdemir BAŞAT tarafından derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

BİR BAŞKA SEVDA

Uzun yıllar önce Zile'nin Şeyhköy'ünde bir genç yaşar. Her haliyle her davranışıyla diğer tüm gençlerden ayrıdır. Yoksul bir ailenin üç çocuğundan en küçüğüdür. Ne oyuna katılır ne işe. Bir garip tutkusu vardır: Saz çalıp dağa, taş a kuşa dalgın bakıp türküler yakmak. İşe hiç önem vermez. Büyüklerinin dilediğince hiç bir işe yaramaz. Sık sık kızar babası. "Ya doğru dürüst çalış, ya da yok ol gözümün önünden." der. Bir gün dayanamaz Hüseyin. Babasının önünde durur ve söyle der. "Var say ki oğlun Hüseyin ölmüş, yok olmuş. Ona göre davran. Benim bir yitiğim var, onu bulmam gerek. Ya onu bulurum, ya bu uğurda ölürüm. "Anlar babası oğlunun durumunu. Üstüne üstüne gitmeyi doğru bulmaz. "Ne halin varsa gör." diyerek onu kendi haline bırakır.

Hüseyin alır sazını omuzuna yollara düşer. O köy senin, bu köy benim, her gittiği yerde söze sohbete katılır. İçinde eksikliğini duyduğu yitiğini arar. Zile'nin tüm köylerini gezer. Tatmin olmaz. Bulamaz aradığını. Amasya'ya sonra Çorum'a geçer. Bir köy, beş köy derken bir değişik kişi ile karşılaşır. Bu bir kişi değil sanki çağılayan bir ulu nehir. Bir engin denizdir. Konuşur sözü baldır. Çağırır, kelamı haktır. Hüseyin'in içini bir aydınlık doldurur. Sürer yüzünü eşiğe, pir tutunur kendine. Yıllar nasıl geçer, ne kadar kalır orada? Saymaz geçen zamanı. Bir zaman gelir gönül evi ister. O da nasibini alır. Ak sakallı pir olur. Destur diler, destur alır ustasından ve gene yollara düşer. Döner köyüne, kalır hayli bir zaman. Herkes ondaki değişikliği görür. Görür ya deliliği-ne sayar. Kimse veliliğini kabul etmez. O da sesini çıkarmaz. Gel zaman git zaman "Ova'ya in" emrini alır. Ova'ya iner. Ağcakeçili, Masat, Çiftlik, Elarap köylerini gezer. Elarap Köyü'nde Musa Çavuş'un Sadık adında biri ile dostluk kurar. İyi anlaşırlar. Gelir giderler bir zaman Sadık Ağ'a'nın evde bir it vardır, ki adına layık. Tam adı ile sanı ile it. İtliği ile ün yapmıştır o çevrede. Beri benzer tanıdık filan demez atılır üstüne. Kurtulabilene aşkolsun. Kapı önünden kuş bile uçurtmaz. Ama her nedense daha ilk geldiğinden beri Hüseyin Ağ'a'ya hiç sesini çıkarmaz. Sesini çıkartmak bir yana onun geleceğini nereden bilirse bilir, ta bir saatlik yoldaki Çadıroba.

dan karşılar konuğu. Atının ayaklarına kapanır. Bacaklarını yalım yalım yalar. İler, türlü türlü sesler çıkarır, yalvarır gibi. İtin sahibi bir anlam veremez buna, şaşır kalır.

Bir akşam içindekini döker ortaya. "Hüseyin Ağa" der. "Sende bir iş var. Bir iş var emme nedir anlayamadım, gitti. Bizim kapıdan kuş uçurtmayan azgın it geleceğin gün seni ta nerelerde karşılar. Gideceğin zaman gene nerelere kadar yolcu eder. Sende ne var ki bu böyle davranır? Bizim sende göremediğimizi yoksa bu it mi görüyordu? Şu sendeki her neyse bana da anlat. "Hüseyin Ağa önce bir şey söylemek istemez. "Ne olsun Bende Sadık. Yok bir şey." derse de ev sahibi ısrar eder. O zaman anlatır yavaştan, yavaştan. İçindeki ummanı. İşliğini salar odaya, çevreye. Okur bir garip dilden. Sırrı Baba der okudukları deyişlerdeki adına. Sabaha dek sürer bu. Zaman durur. İkilik kalkar birlik sırasına dururlar. Derken bir, iki yıl daha geçer aradan. O köyden başka arayıp soran olmaz.

Aşağıda bir Çiftlik Köyü vardır. Elarap'a yakın bir köy. Çiftlikte bir ayağı topal bir Ali vardır. Adına Gaydur Ali derler. Geçimi davulculuktur. Nerede düşün, Ali ekmek parası için oradadır. Nasıl olur, olur Ali Elarap köyüne gelip giden Şeyhköylü Hüseyin'i duyar. Herkes Hüseyin Ağa aleyhine atıp tutmaktadır. Çeşit çeşit suç yakıştırmaktadır. Gaydur Ali merak eder. Bir gün gene Elarap'a geldiğini duyunca yanına gider. Oturduğu odanın kapısını aralar, selam verir. Köşede ak sakallı, iri cüsseli, hoca sarıklı biri oturmaktadır. Göz göze gelirler, bir an. Bir keskin ışık girer Ali'nin gözlerine. Davulcu Ali'nin yüreğine bir ateş düşer. Cayır cayır yakan bir yalım sarar her bir yanını. Oturmayı akıl edemez bir türlü. Zaman durmuştur. Varlık yoklukla, çokluk birlikle içiçe olmuştur. Gözlerinden süyüm süyüm yaşlar boşanır. Neden sonra Sırrı Baba'nın aydınlık yüzünde bir gülümseme yayılır. "Gel Ali, Erenler evrahını tanıdı. Gayret et bul yitiğini." der.

Ali uyanır bir tatlı düşten. Varır niyaz eder oturur. Gözünü gözünden ayıramaz, bir daha. "Beni de al yanına, aydınlat ruhumu, yolumu." der. "Olur Ali'm, eşinle birlikte bizim köye gel, konuşup tanışalım.

O gün Ali'nin ötmeyen dilleri ötere döner. İçinden çağlayıp gelen dizelere engel olamaz. Nereye baksa Sırrı Baba'nın gözlerini görür. Baktığı her şeye aşık olur. Okuma yazma bilmeye Ali, bir canlı ozan olur çıkar.

Gaydur Ali topaldır, yarımdır ama bir eşi vardır ki

dünya güzeli. Babayiğit görenin yüreğini hoplatan biri. Ali, bir iki kez ona da anlatır Sırrı Baba'yı karısı olmazlanır. Hemde kesin kes olmazlanır. Ne etse, nasıl anlatsa ki karısını kendi ile birlikte gitmeye inandırsa.

Hayli bir zaman geçer. Konu unutulmuş gibidir. Gaydur Ali, güz gelipte ürün içeri alındığı gün, karısını yanına çağırır. "Bak Hanım, geçen yıl Acısu Köyü'nden filancaya biraz ödünç buğday vermiştim. Birlikte gider, hem gezer hem de onu alır geliriz." der. Hanımı inanır buna. Gezmeyi sever zaten. İki eşeğe binerler, yola koyulurlar.

Acısu, Şeyhköyü yolu üzerinde bir köy. Oraya yaya iki saatlik bir yer. Hele oraya bir varsınlar gerisi gelir. Öğleye doğru Acısu'ya ulaşırlar. Köyün alt başından yokuş yukarı yürürken. "aha şu ileriki ev, aha bir öteki ev" diyerek köyün üst tarafına ulaşırlar. Daha ileride ev yoktur. Karısının kafasında bir şimşek çakar. Anlar kocasının niyetini. Hemen oracığa oturur. "Sen beni Şeyhköyü'ne götürüreceksin, ama imkanı yok gitmem." Zavallı Ali'de oturur. Yalvarır, yakarır. İkna etmeye çalışır. Kırk dereden kırk su getirir. Dilini bülbul eder bile şakıtır. Ama yok, bir türlü yumuşatamaz karısını. Ne yapsa ne etseki bilemez. İçi kaynar gelir, ağlar. Gözünden yaşlar sel gibi akar. Karısı biraz yumuşar. Sonunda, "Eşeğe binmem, eğer beni sırtında taşırsan götürürsen ne ala. yoksa bir adım bile atmam." der. Tekrar yalvarır, yakarır Ali. Etme, eyleme. Ben seni nasıl taşıyım? Zaten yarım bir insanım. Ayağım sakat. Kendimi zor taşıyorum. Seni nasıl taşıyım? Ama nafi. Ne dese, ne anlatsa boş. Karısını yürütemeyeceğini, eşeğe bindiremeyeceğini anlamıştır. "Ver elini." der, karısına. dediği ile de yüz kiloluk koca gövdeyi sırtına atar. Koşarcasına yürür. Yokuş yukarı tüy gibi gider. İki saatlik yolu nasıl yürüdüğünü anlamaz. Uzakta köy görünür. Karısının utanası gelir. "Bırak beni artık, yürüyeceğin." Bırakır Ali. Kan ter içinde kalmış olmasına rağmen yorgunluk hissetmez. İçinde baharın tatlı melteminin ferahlığını duyar.

Sırrı Baba'nın evini sorarlar, bulurlar. Sırrı Baba evinde, odasındadır. Vurur kapıya girerler, içeri. Sırrı Baba'nın gözleri ateş gibi çıkmak çakmaktır. Kızgın kızgın Ali'nin eşine bakar. "Bre utanmaz kadın, derdin ne ki bu zavallı adama olmadık eziyetler edersin? Arada şu Nişanın Keh Tepesi var diye erenleri görmezmi sanırsın? der. Kadının başından kaynar sular dökülür. Dizlerinin bağı çözülür. Yığılır eşiğin üstüne, içini bir korku kaplar. Niceden sonra varır niyaz eder, af diler, eşinden ve de Sırrı Baba'dan.

Ve işte bir güneş daha oluşmaya başlamıştır. Zaman gelir, nöbet değişimi olur. Sırrı Baba göçer. Ali Baba alır görevi. Ustasının kaldığı yerden, ısıttığı alanı daha da genişleterek devam eder ,gider...

Bir Başka Sevdâ isimli bu efsane Bilal BENGÜ tarafından Zile'den derlenerek DOST rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

TAŞ OLAN KERVAN

İstanbul'dan yola koyulan büyük bir kervan (eski ipek yolu olan) eski Erzurum-Erzincan yolundan ağır ağır ilerlemektedir. Kervandaki yük ve binek hayvanları ve insanlar oldukça yorgun, perişan ve bitkindir. Ayrıca susuzluktan ne hayvanların ne de insanların artık bir adım atacak halleri kalmamıştır. Çünkü o yıl görülmemiş bir kuraklık ve kıtlık yaşanmaktadır. Ele bir kuraklık ki Fırat'ın kolu olan Karasu'nun yatağında dahi damla su kalmamış köylerimizde bile ekinler kurumuş, dedelerimiz ot kök yemişler oğul.

Kervancı başı bakmışki olacak gibi değil yolun kenarındaki minik tepeye konaklamışlar. Etrafta damla su yok. Gelmişler yakın köylerden su istemişler.

Hey oğul! O zamanlar kervana yetecek su ne gezer. Birkaç pakraç su ancak verebilmişler. O da kime yete? Çoluk çocuk ancak ağızlarını ıslatabilmişler? Hayvanlar inim inim iniliyorlar ele böyürtüler çıkartıyorlarmışki eşitenlerin yürekleri parçalanırmış. Melmeket melmeket olalı bile kıtlık kuraklık çekmemiş.

Kervandaki yolcular gelip kervan başı Hasan'a "Hasan Ağa neydersen et bize su bul. Yoksa aha vallah, hemi billah bizi burada bırak git. Bizim adım atacak mecalimiz kalmadı."

Hasan Ağa netsin ne desin. Her birine birşeyler söylemiş, teskin etmeye çalışmış.

Akşam olmuş, biraz serinlik basmış. Oğul, sen bilmez-misen bizim Erzincan'ın temmuz sıcağını, Hecaz sıcağı gibi ortalığı gasıp gavurur. Hele birde suyun yoksa dayan delikanlıysan.

Akşam serinliğinde herkes bir köşeye çekilmiş. Hasan Ağa'da biraz ileride bir daşın üstüne oturmuş gara gara düşünmeye başlamış. Birde bakmışki ak sakallı piri fani bir ihtiyar gelmiş elini Hasan Ağa'nın omuzuna koymuş. "Ey Oğul, biliyem çok büyük dardasan. Allah darda kalana yardım eder. Sende Allah'a dua et, birde adakta bulun, bak ondan

sonra Allah ne kapı açacak." demiş ve ondan sonra gözden kaybolmuş. Hasan Ağa anlamış ki bu adam Hızır Aleyhisselam'dır. Hemen kalkmış teyemmüm almış, namaz kılmış ondan sonra da Allah'a yalvarmaya başlamış. "Ey Allah'ım bize su verde nasıl su olursa olsun. Eğer su verirsen ben de sana en iyi devemi kurban edeceğim."

Hey oğul, Cenab-ı Allah neye muktedir değilki. Kul darda olurda Allah'ı ararsa Allah onu hiç görmez mi?

Hasan Ağa birde bakmış ki yanındaki çakılların arasından bir pınar akmaya başlamaz mı? Sevindiğinden ne yapacağını şaşırmış. Koşmuş oraya bağırmış, koşmuş buraya bağırmış "Ey millet gelin su buldum, hele gelin. "Kervan ahalisi bakmış kervancı deli gibi oraya buraya koşup duruy. Hemide su buldum diye bağıry. Hele gidip bakalım, adam delirdimi netti. Gelip bide bakıylar ki essahtan da taşların arasından bir su akıp durmıy mı?

Hep ellerini yukarıya kaldırıp Yaradana dua etmişler, binlerce şükür etmişler. Gene bu arada Hasan Ağa akıl etmiş." Hele şu sudan bir içek, elimizi yüzümüzü yıkayak."

Gitmişler suyun başına Hasan Ağa avucunu bir güzel doldurmuş suyu içmiş. İçmiş amma ne içsin bakmışki su tuzlu, ekşi, sıcak bir su. Ağzını yüzünü buruşturmuş, bir acayıp suymuş. Oradakilerde gelip sudan içmişler. Essahtanda suyun tadı acayıpmış. Amma Hasan Ağa'dan gayrısı onun gibi ekabirlik edip yüzlerini gözlerini buruşturmamışlar. Binlerce şükür etmişler Allah'a. Sabaha kadar sevinçlerinden eğlenip türkü söylemişler. Sabahtanda hayvanlarını sulamışlar, su kablarını doldurmuşlar. Yol hazırlığını tamamlamışlar.

Hasan Ağa yol yardımcısını çağırmış. "Hele siz ilerleyin benim develerim mallarım burada kalsın benim bir adağım vardı, onu yerine getireyimde gelir size yetiştirim." demiş. Yardımcısı, "Hayırola ağam, ne adağı bu?" diye sormuş. Hasan Ağa'da gördüğünü ve başından geçenleri anlatmış. Yardımcısı daha üzerinde durmamış kervanı sürmüş.

Ağa eline bir deynek almış gitmiş en iyi devesini getirmiş. Getirmiş amma şeytan lainde kalbine bir vesvese düşürmüş. "Allah sana su verdi amma tuzlu, ekşi, sıcak, sarı bir su verdi. Sana ancak bunu layık gördü. Şimdi sen kalkıp en iyi deveni O'na kurban mı edeceksin?"

Hasan Ağa'da şeytanın vesvesesine aldanmış. Devesini kurban etmekten vaz geçmiş. Sayde vaz geçmekle de kalsa iyi. Şeytan ele vesvese vermişki bir de haşa Allahtan intikam almaya kalkmış. Sirtında giden bir biti yakalamış "al sana

kurban, ele suya böyle kurban olur." demiş ve biti bir sıkışta öldürmüş. Öldürmüş amma oğul, işte o zaman da olan olmuş. Hasan Ağa, yüklü develeri, malı mülkü neyi varsa hepsi o anda taş kesilmişler. İşte oğul, o gördüğün tepedeki iri iri taşlar varya dikine olanı derlerki Hasan Ağaymış. Öteki taşlar da yüklü develeriymiş. Taşların arasında bir çalı vardı ya, işte derlerki o Hasan Ağa'nın elindeki deynekmiş.

Bugün Erzincan'ın / Km doğusunda Böğert Maden Suyu tesislerine giden yolun sağında bir küçük tepe vardır. Tepenin üzerinde iri iri taşlar ve bir çalı ağacı vardır. Çocukluğumdan hatırlarım, suyun çıktığı yerde de bir hamam vardı. Şimdi yıkılmış sadece temelleri kalmış. Suyu şifalıdır diye gidip yıkanırlandı. Şimdi Erzincan belediyesi o suyun biraz daha aşağısına suyu alarak büyük ve modern bir kaplıca yaptırmıştır.

Taş Olan Kervan Efsanesi Metin ÇANKAYA tarafından derlenerek KERVAN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

GÖZYAŞI KÖPRÜSÜ

Zamanın birinde hayırseverliği ile tanınan Mehmet Efendi diye bir zat yaşarmış Manyas'ın köylerinde. Mehmet Efendi nerede bir hayır işi olsa oraya koşar, birşeyler yaparmış. Çeşitli yerlere çeşme, cami, yol yaptırmış. Bu arada haç farazasını yerine getirmek için, üç defa hacca gitmiş. Mehmet Efendinin en çok hoşuna giden de, kendisinden Hacı Mehmet Efendi olarak anılmasını ve tanınmasını istemiş.

Hacı Mehmet Efendi, son olarak Manyas ile Gönen arasından geçen Koca Çay üstüne bir köprü yaptırmış. Kaya-cık köyü yakınında olan bu köprünün açılışında kurbanlar kesilmiş, mevlüt ve kuranlar okunmuş. Merasimde bulunanlar Hacı Mehmet Efendinin elini öpüp, kendisine hayır dualar etmişler. Hacı Mehmet Efendi etrafına gülücükler dağıtıp, gururla elindeki DOKSANDOKUZLUK tespihini çekip çekip kasılıyormuş. Merasim bitince Hacı Mehmet Efendi yanındaki ekâbirlerden oluşan bazı şahıslarla merasim yerinden ayrılarak, şahsına ait yaylı at arabasına binmek için, arabaya doğru yola koyulurlar. Yağız atlar, Mehmet Efendiyi görünce adeta şahlanırlar. Bu arada yolun kenarında, üstü başı perişan bir garip, "Allah rızası için bana biraz yardım edin," diyerek elini Hacı Mehmet Efendiye uzatır.

Hacı Mehmet Efendi, espirili bir nazarla garibe bakar, gelir ve yerden aldığı küçük bir taş parçasını garibin avucunun içine koyar. "Ben bu köprüyü, camileri, çeşmeleri hep taşla yaptım." diyerek tekrar güler. O anda garibin gözünden iki damla gözyaşı dökülür. Garibin gözyaşları, Hacı Mehmet Efendiyi hiç etkilememiştir. Arabasına atladığı gibi, köyün yolunu tutarken garip, Hacı Mehmet Efendinin arkasından bakar ve, "Allah işini bilir," der.

Hacı Mehmet Efendi köyüne varınca, köylüler onu yolda karşılar ve köy kahvesinin önüne oturup, hoş sohbetten sonra kulpsuz filcanıyla ona bir sade kahve yapıp getirirler. Hacı Mehmet Efendi, kahvesini yudumlarken, bütün gözler onun üzerinde toplanır. Daha sonra da dinlenmek için, odasına çekilir. Aradan ancak birkaç saat geçmiştir ki, Hacı Mehmet Efendinin kehyası ışımla kahveye girer. Hacı Mehmet Efendi-

nin hastalandığını söyleyince bütün köy halkı telâşa düşüp, doktor getirmeğe koşarlar. Aradan üç gün geçmesine rağmen, Hacı Mehmet Efendi halâ kabuslar içinde kıvrınmaktadır. Nezaman gözlerini yumsa, karşısına avucuna taş koyduğu garip gelip dikilir. Garibi bulmaları için bütün köye emir verdiyse de, günlerce garip bulunamaz. Böylece aradan on gün kadar geçmiştir. Bir akşam üstü hava birden kararır ve tufan denecek şekilde, rüzgâr fırtına ile karışık, bardaktan boşanırcasına hava yağmaya başlar. Bu hengâmeyi dehşet karşısında kimse evinden dışarıya çıkamaz. Sabah olduğunda hava biraz sakinleşirse de, her tarafı seller alıp götürmektedir. Daha sonra gelen bir habere göre, Hacı Mehmet Efendinin yaptırdığı köprüyü de, seller alıp Manyas gölüne kadar parçalayarak sürüklemiştir. Bu haberi duyan Hacı Mehmet Efendi, bir iki kekeledikten sonra gözlerini yumar ve allahın rahmetine kavuşur.

Hayırsever Hacı Mehmet Efendiye, şanına lâıyk bir merasimle defnedilir. Ve böylece son görev de yapılmış olur.

Köylüler kendi aralarında oturup sohbet ettikleri bir gün, söz Hacı Mehmet Efendiden açılır. Zamanın bilim adamı ve erenlerden sayılan Hacı Sayit Efendiye köylüler sorarlar. "Bizim Hacı Mehmet Efendi sağlığında çok hayırlar yapmıştı, acaba şimdi cennetin hangi katındadır," ya Sayit Efendi derler. Hacı Sayit Efendi, biraz düşündükten sonra, "Malesef, Hacı Mehmet Efendi günahkârdır. Şimdi de, günahlarının cezasını çekmektedir," der. Yanındakiler, "Nasıl olur, ya Sayit Efendi, bu adam sayısız hayırlar yapmıştı."

Biliyorsunuz son yaptırdığı köprünün açılışında, yolun kenarında duran bir garip ondan yardım isteyince, Hacı Mehmet Efendi yerden aldığı bir taş parçasını, fukaranın avucuna koymuş ve bir de gülererek, "Ben bu köprüyü ve diğer hayırlarımı böyle taşla yaptım," demişti.

O zaman garibin gözünden dökülen iki damla yaş, Hacı Mehmet Efendinin yaptırdığı bütün hayır ve iyilikleri alıp götürmüştü. Hesap günü geldiğinde Hacı Mehmet Efendinin yaptığı bütün hayırlar ve ibadetler, adaletin terazisinin bir kefesine konur, fukaranın iki damla göz yaşı da, terazinin diğer kefesine konduğunda, iki damla gözyaşı daha ağır geldiği için, Hacı Mehmet Efendi şimdi günahkâr olarak, cezasını çekmektedir," der.

Adı geçen bu Kayacık köprüsünü seller götürünce birkaç sene ulaşım sallarla yapılmış ve daha sonra bu yere,

Karayolları bir köprü yaptırmıştır. Yaşlılar arasında bu köprünün adı da, GÖZYAŞI köprüsü olarak bilinir ve söylenmektedir.

Gözyaşı Köprüsü Efsanesi Recep ÇAVUŞOĞLU tarafından Manyas'tan derlenerek GÖZYAŞI rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ASAR KAYA EFSANESİ

Bu efsane Ordu'nun Ünye ilçesinin Yüceler köyünde gerçekleşmiştir.

Efsaneye göre burada iki tane çoban yaşamış. Her gün sürüleri alıp otlağa götürürlermiş. Birgün çobanlardan biri odun keserken diğeri onun kız olduğunu anlamış. Daha kendisiyle gelmesini yasaklamış. Daha kendisiyle kız bir daha gitmemiş. Bir gün pencere önünde nakış işlerken çoban Hasan'ın kaval sesini duymuş, Ona eşkiyaların saldırdığını anlamış. Köylülere söylemiş, inandıramamış. Ama onun ısrarına dayanamayan köylüler o bölgeye gitmişler, gerçekten eşkiyaları görmüşler. Onları kayadan aşağıya atmışlar. Bu kayanın adı bundan sonra "Asar Kaya" olarak anılmış.

Asar Kaya Efsanesi Emine Çelik tarafından derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayınlanmaya değer bulunmuştur.

GAZEMİR

İmam Birgivi "kadınlar kâfir olur, üstüne fazla varmayın, halince kullanın" demiş. O da padişahın karısının kulağına gitmiş, böyle dediği:

- "Bu hoca gelecek, burda kellesi alınacak" demiş padişaha. Padişah asker yollamış. Hoca mecbur olmuş gitmeye:

- "Hadi oğlum varıyorum. Siz gidekoyun. Ben ne gün orda olacağım?" demiş. Cebine yufka ettirmişte iki yufka koşmuş, yufkalar soğumadan oraya varıvermiş. İzmir gibi yerden İstanbul'a! Varmış:

- "Nereye gideceğiz biz?"

- "Büyük saraya?"

- "Hadi gidelim."

Padişah:

- "Sen böyle böyle demişsin?"

- "Dedim." demiş:

- "Kellen alınacak senin."

- "Al ya! Doğrudan doğruya kelle alınmaz. Benim dediklerim senin karında olmazsa al." demiş:

- "Nasıl olacak?"

- "Bir mağazaya gidelim. On bir yana, on bir yana, böyle her bir şeylerden yırtıralım. Bu ne diye sana sorduğu zaman "Ben evleniyorum, nişanlandım, ona alıverdiğim kadar sana alıveriyorum" de. Hiç ağzından bir şey çıkmaz, sukût ederse, o zaman benim kellemi al." demiş hoca. O da:

- "Peki." demiş.

Gitmişler. Ünlemişler padişahın karısını, on metre şu yana yırt, on metre bu yana yırt. Kadın:

- "Adam ne bunlar böyle?"

- "Karı, duymadın mı? Nişanlandım, haftaya düğünümüz var."

- "Ne düğünü?"

- "Allah'ın emri değil mi? Ondan ötürü oluyor, evleniyorum."

- Böyle Allah'ın emri mi olurmuş?" demiş. Hoca:

- "Gördün mü dinden çıktı. Allah'ın emrinden çıktın mı sende dinden çıkarsın." Hemen orda padişah:

- "Bağışladım seni haydi git diyor."

İmam Bilgiyi gelirken yolda ölüyor. İzmir 'liler" burada gömülecek", köylüleri de "Biz götüreceğiz cenazemizi?" diyor.

- "Hayır, iki tabut yaptıralım. Ehl-i keramet hangisine girerse oraya gömelim." diyorlar.

Tabi, köylülerinki tahtadan mahtadan, onlarınki yaldızlı mulduzlu, bir şeyler yapmışlar. Oraya girmiyor, eski kendi tabutlarına giriyor.

- "Cenaze sizin haydi götürün." diyorlar.

Şimdiki Gazemirin olduğu yere varıyorlar. Öğlen vakti olmuş, abdest alacaklar:

- "Len nerden bulacağız suyu?" diye gezinirken, cenaze kafasını kaldırıpta:

- "Aha şuraya kaz Emir." diyor.

Hemen orayı kazıyorlar. Su çıkıyor. Gazemir diye manası ondan kalıyor.

SARIKIZ

Yazihan ovasından kaçan atın peşinden gelen kız atı takip ederek bugünkü sarıkız çeşmesinin bulunduğu yerde çayırılıkta yayılan atını yakalar ve dönüşte babasına müstesna çayır ve güzel soğuk su ile donatılmış beldeyi babasına tarif eder. Hemen göçler yükletilerek suyun başına yerleşilir evler yapılır. Fakat bir yıl sonra burasını bulup aileyi buraya getiren kız nişanlanır ve evlenmeden bekan iken ölür. Kızın babasıda kızın anısına bir çeşme yaptırır. Ve çeyizlerinin çeşmenin altında olduğu söylenir.

Şahane bir mimari güzelliğe sahip olan çeşmenin kemerlerinin iki tarafında iki tane kızın göğüsleri halen mevcut olup dimdik ayaktaadır. Adı geçen kız sarışın olduğu için çeşmeye sarıkız çeşmesi denildiği söylenir ve köyün ismi de sarıkızdır. Arapça olarak 1171 tarihi çeşmenin üzerinde yazılıdır.

Sarıkız efsanesi Keziban ÇINAR tarafından derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayınlanmaya değer bulunmuştur.

DİREKLİ

Direkli, Amasya-Taşova asfaltına yaklaşık oniki kilometre mesafede kurulmuş bir ormanîçi köydür. Halkı geçimini orman ürünlerinden temin etmektedir. Yolu ve okulu son zamanlarda yapılmıştır. Yakın bir geçmişte köye elektrik de bağlanmıştır. Eski adı Göndes'dir.

Karaabdal Yeşil Yenice Köyü'nden yoluna devamla Direkli Köyü'ne gitmiş. Burada tüm köy halkını baca temizlerken görmüş. Halkın haline acımış. Ellerini semaya kaldırarak Allah'a duada ve niyazda bulunduktan sonra köylülere dönerek:

Bundan sonra bacalarınız kurum tutmasın, tutmayacak demiş.

Gerçekten de bugün Direkli Köyü evlerinin bacaları kurum tutmuyormuş.

Direkli Efsanesi İbrahim ÇİTİR tarafından derlenerek ÇEKEREK rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

SERÇOBAN

SERÇOBAN: Karasenir Köyü'nün batısındaki balıksırtı toprak bir tepenin Yeşilirmak tarafındaki ucunda ahşap bir türbede gömülmüştür. Bu mezar bilinen mezarlardan çok çok daha uzundur.

Türbenin dışında bakımsız birkaç mezar daha göze çarpmaktadır. Bu mezarlar normal boylarda olup, Karasenir Köyü halkından öldükleri zaman Serçoban'ın yanına gömülmeyi vasiyet edenlere aittir. Kimbilir, belki bu kişilerde Hak Katı'nda ermiş kimselerdir.

Türbenin bulunduğu tepede çok sayıda bakımsız gibi görünmekte olan ağaçlar vardır.

Özellikle yaz günleri halk bu türbeye piknik gezileri ve ziyaret için gider. Türbenin yanında su bulunur.

Buraya pikniğe ve ziyarete gidenlerin konuştukları mevzu mutlaka Serçoban hakkındadır. Konuşulan konular ne kadar çok konuşulursa konuşulsun dinletene de dinleyene de son derece zevk vericidir.

Türbenin ne zaman inşa edildiği, Serçoban'ında ne zaman yaşadığı belli değildir. Ancak bu konuda yine de şu bilgi mevcuttur. Bugün Amasya halkının söylediğine göre bu zat yani Serçoban, Amasya'daki Saraçhane Camisinin bahçesinde gömülü olan Şeyh Zekerîyya Hazretlerinin kardeşi imiş. Bu zatın mezarı başında tanıtma levhasında hicretin 871. yılında vefat etmiş olduğu belirtildiğine göre beyan doğru ise Serçoban'ın'da o devirlerde yaşamış olduğu düşünülebilir.

Serçoban'ın asıl adının ne olduğu da kesinlikle belli değildir. Türbe başında bir sohbetle dinlediğime göre Serçoban adı şuradan gelmektedir.

Bir kumandan bu bölgeden geçiyormuş. Serçoban kumandana ikramda bulunmak istemiş. Ancak kumandan vakti olmadığını ileri sürerek tatlı bir dille ikramı kabul edemeyeceğini özür dileyerek belirtmiş. Fakat Serçoban aşırı ölçüde isteğini tekrarlayınca, kumandan dudaklarında beliren tatlı bir tebessümle Serçoban demiş. Yani kur sofranı demek istemiş.

EFSANESİ: Serçoban bulunduğu yeri ziyarete gelenlerden son derece memnun olur. Müziği ve içkili eğlenceleri sever. Ağaçlarını keserek orada yakanlara dokunmaz. Fakat

oradan yakacak götürenlere asla rahatlık vermez. Ta ki götürülen yakacak geri getirilinceye kadar. Bu konuda Serçoban'ın cezalandırdığı kişilerin mevcut olduğu söylenir. Tepedeki tüm ağaçların, serçoban'ın davarı olduğuna ayrıca inanılır.

Tanıtma bölümünde de belirtildiği gibi Serçoban'ın yaşadığı tarih belli değildir. Amasya'da Saraçhane Camisinin bahçesinde yatan Şeyh Zekerriyya Hazretleri Serçoban'ın ağabeyisi olarak bilinir. Bu da ermiş bir zattır. Geçimini temin için ayakkabıcılıkla iştigal edermiş.

Serçoban zaman zaman ağabeyisine mendil veya zembil içerisinde süt getirmiş. Bir seferinde yine Serçoban bir mendil veya zembil dolusu süt getirerek duvardaki birbirinden sağlam çivilerin birine asmış ve boş bulunan bir oturak tahtasına oturmuş. Tam bu esnada Serçoban'ın ağabeyide bir kadına ayakkabı yapmak üzere ölçü alıyormuş. Serçoban kadının bembeyaz topuğunu görünce birdenbire fikrini bozmuş. Bunun üzerine duvarda asılı olan süt akmaya başlamış. Bu durumu farkedene ayakkabıcı sert bir dille Serçoban'ı ikaz etmiş. Serçoban fikrini düzeltmiş. sütün akması da durmuş. Tabii bu arada müşteri de dükkanı terketmiş. Bir süre Serçobanla ağabeyisi arasında çıt çıkmamış. Olaya çok sinirlenen ağabey daha sonra kardeşine dönerek:

Yavrum. Dağın başında Evliya olmalı değil. Gel de kartopukluların içerisinde Evliya ol da görelim demiş.

Serçoban Efsanesi İbrahim ÇITIR tarafından Amasya'dan derlenerek TOZANLI rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

YENİCE

Yeşil Yenice Köyü Amasya Şehri'ne yaklaşık onaltı kilometre mesafede kurulmuş bir yerleşim yeridir. Köyün ne zamanda kurulduğu belli değildir. Amasya'dan Taşova'ya gidilirken yolun sağında, asfalta bir kilometreden biraz daha uzakta olup, bir dere içerisinde orman içi bir köydür. Köyün girişindeki çınar ağacının 700 ilâ 800 yaşında olduğu tahmin edilmektedir. Bu ağaç için Türkiyemizin en yaşlı ağaçlarından birisidir, denilebilir. Çevresi yaklaşık oniki metredir.

Halkının geçim kaynağı meyvecilik isede, yörede arazinin dar olmasından son zamanlarda ulaşım imkânlarının gelişmesi sonucunda geniş arazi bölgelerine bir göçün vukuu bulunduğu açıkça göze çarpar.

Bugün köyde Belediye Teşkilâtı, bir ilkokul ve ortaokul vardır.

Yukarıda da söylemiş olduğum gibi köyün kuruluş tarihi belli değildir. Ama yine de bu konuda şu bilgiler verilebilir.

Erzurum Atatürk Üniversitesi Ebebiyat Fakültesi Öğretim Üyelerinden Doçent Dr. Mustafa Çetin Varlık 1520 yılına ait Amasya Vergi Kayıt Defteri Hakkındaki Tez'de bu köyün timar olarak vergi bağlı olduğunu tesbit etmiş bulunmaktadır.

Bu konuda bir diğer bilgi de şudur. Bugün köy halkının rivayetine göre Lokman Hekim bu köyün kenarında bugün bilinmeyen bir noktaya kadar gelmiş. Burada yanındakilere dönerek köye girmekten vazgeçtiğini söylemiş. Kısaca sözlerine şöyle devam etmiş. Bu köyde ne bana ne benim bilgime ve ne de ilmime asla gerek yok. Zira bu köyün doktoru içerisinde demiş. Lokman Hekim'in milâttan evvel yaşamış bir zat olduğu kesinlikle bilindiğine göre bu köyün kuruluş tarihi çok çok daha eskilere istinat etmektedir.

Lokman Hekim'in (Bu Köyün Doktoru İçerisinde) demesinin sebebi, bu köyde bugün bile az da olsa halâ yetiştirilen ve yöre halkının kızcılık diye isimlendirdiği meyvenin

bolluğu imiş. Lâtince adı **Cornus Mas L.** diye bilinen bu meyvenin ishal hastalıklarını tedavi ettiği bilinen bir gerçektir.

EFSANESİ : Yeşil Yenice Köyü bugün bilinmeyen bir zamanda bugün yörede Eşliğışla ismi ile anılan mevkide yedi haneden müteşekkil imiş.

Samsun İli Merkez İlçeye bağlı Lâdik İlçesinin Karaabdal köyünde bu isim ile anılan türbede yine bu isim ile anılan ve yatan zat bir seyahati esnasında Eşliğışla'ya gelmiş. Köyde kadın ve çocuklardan başka kimseyi görememiş. Bunun üzerine Karaabdal bir kadına: Erkekleriniz nereye gittiler? Neden görünmüyorlar? Diye sormuş. Karşılığında da erkeklerin bağ ve bahçelere ağaçlardaki gökçe hastalığı ile mücadeleye gittikleri cevabını almış. Bunun üzerine Karaabdal ellerini semaya kaldırarak Allah'a bir duada ve niyazda bulunduktan sonra orada bulunanlara dönerek:

Bundan sonra sizin ağaçlarınızda gökçe olmayacak. Olmasın. Demiş.

Gerçekten de bugün Yeşil Yenice Köyü'ne ait arazilerde bulunan tüm ağaçlarda gökçe hastalığına raslanmaz.

Karaabdalin köye geldiği esnada kadınlar evlerinin önlerinde ocak yakmışlar, çamaşır yıkamak için su ısıtıyorlarmış. Karaabdal, dua ve niyazdan sonra yanmakta olan bir ocaktan üç öğseğe alarak bunları bulunduğu yerden aşağıya doğru tek tek fırlatıp atarak, birinin düştüğü yerde hamam, birinin düştüğü yerde namazgâh ve bir diğ erinin düştüğü yerde cami yapmalarını söylemiş. Daha sonra da Karaabdal bugün Direkli köyü diye bilinen köye gitmiş. Köylüler Karaabdalin tavsiyesini tutmuşlar. Namazgâhı, hamamı ve camiyi Karaabdalin istediği yerlere yapmışlar.

Karaabdal öğseğeleri atarken yanında bulunanlara burası size yerleşim yeri olmaz. Diye bir gerekçe de göstermiş.

Zamanla köyde yaşayanlar bulundukları yerden aşağıya göç etmişler. Yani Karaabdal'ın isteği ile yaptıkları hamam, namazgâh ve caminin etrafında evlerini yaparak buralara yerleşmişler.

Lâtince ismi **Viscum album L.** diye bilinen ve tanınan bu parazit bitkiye yöre halkı gökçe ismini vermiş bulunmaktadır.

Meyve ağaçlarında özellikle de armutta ağacın dal ve çataklarında tohumu çimlenerek, ağacın topraktan aldığı tüm su ve besin maddelerine ortak olan, meyvesi kuşlar

tarafından çok sevilen ve bulaşmasında kuşların çok önemli rol oynadığı bilinen bu hastalığın bu yörede olmayışı ilgi çekicidir.

Yenice Efsanesi İbrahim ÇİTİR tarafından Amasya'dan derlenerek YEŞİL-IRMAK rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

YABAN GÜLÜ

Köy halkınca senenin 140. günü çeşitli eğlenceler düzenlenirdi. Bu eğlence gününe kırk çubuk denir.

Yine böyle bir günde köyden Çavuşoğlu lakabıyla anılan bir adam Fakma'cık adındaki kızıyla değirmene un öğütmeye gitmişler. Dönüşte Karamurat denilen yerde büyük bir kar tufanına yakalanmışlar. Baba kız mağaraya sığınmışlar. Öküzleri koşulu kalmış bir öküz boyunduruktan kurtulmuş köye gelmiş, köylüler Fatma'cıkla babasına aramaya gitmişler Fatma'cıkla babasını mağarada donmuş olarak ölü bulmuşlar.

O günden sonra öldükleri yerde kaynak çıkmış. Bu kaynağın başında dilek tutulurmuş. Tutulan dilekler gerçekleşirmiş. Mağaranın girişinde Fatma'cık diye bağırınca tekrar Fatma'cık sesi gelirmiş.

HAMZA BABA

Hacı Bektaş Veli ve Balım Sultan'dan sonra 3.Bektaşî lideri olarak kabul edilen Hamza Baba bir efsaneye göre de Fatih Sultan Mehmet'in babası Sultan II.Murat zamanında Turgutlu civarına gelir ve yerleşir. Tek başına yaşamaya ve yaşadığı yerin civarını ekip biçmeye başlar. Bu arada onun kerametlerini görenler kendisine mürid olurlar. Yavaş yavaş müridlerin sayısının artması neden bilinmek kendisini çeke-meyenlerin pek hoşuna gitmez ve o sırada tahtını oğlu Fatih Sultan Mehmet'e bırakıp, kendisi Manisa'da dinlenmekte olan Sultan II.Murad'a Hamza adında birinin kendisine karşı isyan hazırlıklarına başladığı haber verilir. Aylardan şubat ya da mart ayıdır. Sultan II.Murad hemen gereken hazırlıkları yaparak bir müfreze kolunu Hamza Baba üzerine salar.

O zamanın jandarma kolu Hamza Baba'nın yanına geldiklerinde onu karpuz gözlerken bulurlar. Kendisini tutuk-lamak üzere geldiklerini söyleyip, bileklerine zincir vururlar. Hamza Baba hiç telaşa kapılmadan zaptiyelere Padişah'ın yanına eli boş gidilmeyeceğini söyler ve elleri zincirli cebin-den çıkarttığı karpuz tohumlarını açtığı evleklerle serpmeye başlar. Açtığı evleklerden birine karpuz serper ikinci evleğe karpuz tohumu serpmeye gittiğinde birinci evlekteki karpuzlar büyür, gelişir, olgunlaşır.... Bir süre sonra büyüyen karpuzlar-dan birini keserek askerlere ikram eder. Karpuz her şeyiyle karpuzdur. Konu bir göz aldatmacası değildir. Bunu anlayan askerler kendisini serbest bırakırlar. Hamza Baba bir mendilin içine bir parça ateş koyar ve padişahın yanına giderler. Sultan Murad kendisine niçin bir isyan tertiplemek istediğini soracağı sırada göze şubat ayında yetişen karpuz ve mendilin içindeki kora takılır. Karpuzu tadar, kora elini değdirir, eli yanar. Halbuki Hamza Baba'nın elindeki mendil yanmamıştır. Hamza Baba'nın kerametine inanır. Ve o tımarı ona bırakır, sorumluluğunu üzerine verir.

Bu efsanenin diğer bir şekli de şöyle anlatılır.

Yine Sultan II. Murad'ın Manisa'da olduğu bir sırada kendisine Hamza Baba adında birinin köy arazilerini ekip biçtiği haber verilir. Ekilen arazi 5-10 metrekafe boyunda

olduğu halde elde edilen ürün çok fazladır. Ve Hamza Baba'nın ektiği arazi bir başkasının arazisinin içindedir. Sultan Murad konunun araştırılması için bir zaptiye kolu gönderir. Aylardan yine şubat ya da mart aylarıdır. Zaptiyeler sözü edilen araziye geldiklerinde Hamza Baba'ya bağ çubuğu dikerken bulurlar. Kendisini yakalamak üzerelerken Hamza Baba kendilerine padişahın yanına eli boş gidilmeyeceğini biraz beklemlerini söyler. Bir yandan da çubukları dikmeye devam eder. Diktiği çubuklar ardından üzüm vermektedir. Birkaç dakika önce dikilen çubukların üzüm verdiğini gören zaptiyeler Hamza Baba'nın kerametini inanırlar. Hamza Baba onlara üzüm ikram eder. Biraz da Sultan II. Murad için koparır. Zaptiyelere gidip kendilerini Manisa'da beklemlerini söyler. Zaptiyeler Manisa'ya at sırtında vardıklarında Hamza Baba'yı kendilerini elinde üzüm salkımlarıyla beklerken bulurlar. Ve Hamza Baba Sultan II. Murad'ın huzuruna çıkartılır. Sultan II. Murad Hamza Baba'ya adeta derebeyi gibi neden hareket ettiğini soracağı sırada gözü Hamza Baba'nın elindeki üzümlere takılır. Ve onun kerametini anlar. Fakat yine de kendisinin neden başkalarının arazisini ekip biçtiğini sormadan edemez. Bu soruya Hamza Baba:

"Oralar bana verildi." şeklinde cevap verir.

Sultan Murad Hamza Baba'ya bu konunun şahidinin kimler olduğunu sorunca,

"Dağlar, taşlar...." şeklinde cevabını sürdürür ve devam eder:

Siz mi oraya gelirsiniz? Yoksa onlar mı şehre gelsin?" der.

Neticede dağların taşların şahitliğinin dinlenmesine karar verilir.

Ve şimdiki Hamza Baba'nın türbesinin olduğu yerin orta kısmındaki onun ekip biçtiği yerdeki dere kenarına gidilir.

Hamza Baba gücünün yettiğince haykırarak, ekip biçtiği yerlerin kendisinin olduğuna ilişkin dağların taşların şahitliğini ister. Dağ, taş ayaklanarak aşağı yuvarlanmaya başlar. Hamza Baba kendisine inanılması üzerine dağların taşların durmasını ister, bir kısmı durur, bir kısmı durmak istemez, Hamza Baba duranı durdurur. Durmayanı eliyle, yumruğuyla, belini yaslayarak durdurur. Belini yaslayıp durdurduğu kayaya "sürtünce" denilir. Ve Sürtünce kayasının bel ağırlarına iyi geldiğine inanılır. Bu inanç bugüne

kadar devan etmiştir. Bunun üzerine bu yerlerin idaresi kendisine verilir. Ancak nihakkak surette Manisa'da oturması istenir. Hamza Baba bir müddet için bunu kabul eder ve Müridi Sündüz Arap'la beraber Manisa'ya gelir. Sürekli dağları özlemektedir. Bir süre sonra müridleri ve Sündüz Arap'la beraber yine birkaç günlüğüne dağlara gezmeye gelir, yemek yenilmesi için ateş yakılması gereklidir. Sündüz Arap odun toplamaya çıkar bu sırada Azrail Aleyhisselam Hamza Baba'ya görünerek bir can alması gerektiğini söyler, Hamza Baba Allah'tan yanında bulunan müridleri için şefaât diler ve o an için gönlünden Sündüz Arap çıkar. Çok kısa bir süre sonra bir çınar topraktan fırlayarak devrilir, kökleri yukarı dalları aşağı gelecek şekilde toprağa saplanır ve öylece kalır. Hamza Baba o an Sündüz Arapı kaybettiğini anlar. Buna çok üzülür. Bir süre sonra da Manisa'da vefat eder.

Cenazesini Manisa ve Turgutlu paylaşamaz, bunun üzerine iki tabut yapılmasına Hamza Baba'nın naaşının iki tarafa konmasına ve evliya hangisine girerse o şehre gömülmesine karar verilir. Ertesi sabah tabutlar kontrol edildiğinde Hamza Baba'nın naaşının Turgutlu'lara ait tabutun içinde olduğu görülür. Tabut Manisa'dan Turgutlu'ya doğru yola çıkar. Yolda tabutu götüren zaptiye erlerine tabut adeta boş denecek kadar hafif gelmektedir. Hamza Baba'nın tabutunun içinde olduğuna inanmak istemezler, kalplerine şüphe düşer ve tabutu kontrol ederler. Hamza Baba'nın naaşı tabutun içindedir, ancak tabut birden haddinden fazla ağırlaşır ve Manisa'dan Turgutlu'ya kırk günde getirilemez.

Nihayet Hamza Baba Turgutlu'ya getirilir ve şimdiki türbesinin bulunduğu yere gömülür ve türbesinin yapımını bir gayri müslim üstlenir.

Gerçekten bir sanat eseri olan türbe yapılır, ancak eşîğe taş kalmamıştır. Buna çok üzülen gayri-müslüm mimar kendi kendine hayıflanır. O sırada Hamza Baba kendisine görünür ve hiç bir menfaat gözetmeden bu türbeyi kendisine yapan mimara eşik taşının da kendisinin olmasını, türbeye ziyarete girenlerin önce kendisine değmelerini niyaz eder. Bu efsanenin ne derece gerçek olduğu bilinmez ama bu efsaneyi bilen yöre halkı türbeyi ziyaretleri esnasında eşîğe basmazlar ve bu eşîğin türbeyi yapan mimar olduğuna inanırlar.

Hamza Baba'nın türbesi sekiz köşeli ve 12 percerelidir. Sekiz köşe Hamza Baba'nında dahil olduğu sekiz kardeşi, 12 pencere de 12 İmamı temsil eder.

Hamza Baba'yı anlatan geniş kaynaklı bir eser Vali Kazım Dirik zamanında kaybolmuş daha sonra Iğdır kütüphanesinde bulunmuştur.

Hamza Baba Efsanesi Altan Borahan DEMİR tarafından Turgutlu ilçesinden derlenerek ÜÇÜNCÜ EL numuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

AMANOS DAĞI

Akdeniz bölgesindeki amanos dağı, Kahramanmaraş'ın güney batısından kıyıya doğru uzanır. Bu dağlara 944 yılında "Hamdâni" ler zamanında "Nur dağı, veya Nur yağın dağ" olarak anılırdı. Bu dağın efsanesi, Hatay'ın 1084 yılında Türk Hakimiyetine geçtiği sıralarda yaşanmıştır.

1084'lü yıllarda amanos dağlarının etekleri, ormanlık, yeşillik düz arazilerle kaplıydı. O zamanlar da, bu dağ eteklerinde aşiretler yaz için yayla olarak kabul eder ve her sene buralarda konaklardı. Bu aşiretlerin birinde Gülbahar adında çok güzelmi, güzel bir kız vardı. Bütün herkes bu kızı sever, ayrıca öksüz olduğu için bağırklarına basarlardı. Şimdiki adı Kırıkhan olan Antakya'ya 40 km uzaklıkta olan bu kentin doğusunda Amanos dağının eteklerinde başka bir aşiret vardı. Burada'da Anasız Babasız adı Osman olan yiğit bir delikanlı vardı. Orada yaşayanların ineklerini güder geçimini çobanlıkla sağlardı. Bir gün Osman, gurbete çıkıp, gezmek aşireti için göçmeden yaşayabilecekleri rahat bir yer aramaya çıktı. Gece-Gündüz demeden yollar, dağlar, tepeler aştı. Sonunda Gülbaharın yaşadığı yere geldi. O sırada Gülbahar bir ağaç altında oturmuş, yün eğiriyordu. Osman onu görür görmez kalbine birşeyler saplandığını hissetti. Gülbahar'da birden başını kaldırınca O'da Osmanı görünce değişik bir hisse kapıldı. Bu ilk bakışta aşık olmuştu. Yani Yıldırım aşkıydı. İkisinde yüreğinde derin bir sızı oldu. Çünkü ikisi de ayrı aşiretin üyesiydi. Osmanın aşiretine kimse kız vermez ve almazdı. Nedenini ise kendileri bile bilmiyorlardı. Ama işte yıllardan beri süre gelen bir adetti. Bu koşullara rağmen Osman Gülbahar'ı babasından istetti. Ama baba nuh dedi. Peygamber demedi. Bir türlü kızını vermedi.

Sonunda bir şartla razı oldu. Amanos dağının bir yerinde bir geçit açmasını istedi. Ama bu olanaksızdı. Osmancık böyle bir şartı asla yerine getiremezdi. Aylarca günlerce amanos dağının çevresinde dolaştı. Sonunda bu günkü yarıkkayanın olduğu yere geldi. Dağın tam yamacında koca bir taş vardı. Eğer o taşı yerinden oynatıp yuvarlanmasını sağlayabilirse, bir geçit açabilirdi. Ama imkansızdı. Günlerce tek başına o kayayı nasıl yerinden oynatabileceğini düşündü. O kayanın

evresinde bulunan toprak çok yumuşaktır. Kışın yağın yağmurlarla toprak kayması çok sık olan bir olaydı. Bizim yiğit Osman yarı Gülbahar için bunla'ra katlandı. Bir sabah yine taşı yerinden oynatmak için çabalarken, çok garip gürültüler çıkmaya başladı.

Kayanın bulunduğu çevrede toprak kayması başladı. Bu kaymalar yiğit Osmanın felaketi oldu. Kayalar bu toprak kayması sonucu Osman'la birlikte aşağıya doğru kaymaya başladı. Ama olanlar yiğit delikanlıya oldu. Kayaların altında kalarak öldü.

Osman'ın ölüm haberini alan Gülbahar çılgına dnd. Yarıklayanın en yüksek yerine çıkıp "Aman Osman" "Aman Osman" diye feryat etti. Sonunda dayanamayarak kendini yamaçtan aşağıya attı. Mutlulukla başlayan Aşk, hüzünlü bir acıyla sona erdi. Gerçekten Amanos Dağının adı "A M A - N O S " değil " A M A N O S M A N " dır.

Bugünkü yarıkkeya bir aşkın eseri olarak gözler önünde durmaktadır. Yarikkaya rüzgarı eserken AMAN OSMAN diye ses çıkarılmaktadır.

Amanos Dağı efsanesi Kadir DEMİR tarafından derlendi. Sevmek Haram Olsun rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayınlanmaya değer bulunmuştur.

ZEYNEL ABİDİN ELİK

Tokat'ın Zile ilçesine bağlı Elik Tekke köyünde Efsanesi geçen Zeynel Abidin'in Elik koştüğünü geyik sağdığını duyan Amasya Padişahı o zamanın devriyesi olan zaptiyeleri Elik Tekke köyüne gönderir. Padişah Zeynel Abidini yanına çağırır.

Zeynel Abidin, zaptiyelerle gidip padişah'ın huzuruna çıkmayı kabul eder ve zaptiyelere "siz önden gidin ben arkanızdan gelirim" der. Bunun üzerine zaptiyeler yola çıkarlar. Hatun pınarı denilen yere vardıklarında Zeynel Abidin Eliğin burada namaz kıldığını görürler. Zeynel Abidin selam verir ve zaptiyelere "siz gidin ben gelirim" der ve yola devam ederler. Zaptiyeler Ferhat arası denilen yere vardıklarında Zeynel Abidin'in yine namaz kıldığını görürler ve bunun üzerine zaptiyeler birbirlerine şaşkınlıkla "bize mucizelerini şimdiden gösterdi" derler.

Zaptiyeler padişah'ın yanına vardıklarında Zeynel Abidin'e bir mucizesini göstermesini söyler. Bunun üzerine Zeynel Abidin padişah'a yarın sabah tellal bağırmasını söyler. Padişah bu teklifi kabul eder ve sabah olunca kimsenin dışarı çıkmaması için tellala bağırır. Sabah erkenden 6-6 saatlik yoldan Eliklerin ve geyiklerin tepeden aşağıya indiğini görürler. Zeynel Abidin bunlardan bir tanesini keserek Amasya ahalisine yedirir, yerken Zeynel Abidin kemikleri derinin içine koymalarını söyler. Yemek sonunda dua yapılır, duadan sonra amin demesiyle geyik canlanır ama geyiğin bir topaldır. Padişah bunun sebebini sorar. Zeynel Abidin de "arkadaşlardan birisi elmacık kemiğini sakladığını" söyler.

Bu mucizeleri gören padişah "dile benden ne dilerse" der. Zeynel, eliklerine ve geyiklerine otlak yer ister. Padişah'ta Akkaya'nın güneyini, boruk taşı, kara tuzlayı, çatış başı, sakal tutanı, ağıl kayayı, mercimek tepeyi, ağzuval denilen yerleri verir, birde maaş bağlatır.

Padişah, Zeynel'den bir istekte bulunur. Padişah'ın Sultan adında güzel bir kızı vardır. Onunla nikahı altına almasını ister. Zeynel Abidin'de Padişah'a evli olduğunu

söyler. Fakat padişah ısrar eder. Zeynel Abidin senin kızın benim geyiklerimi saçamaz der. Padişah'da senin yanında benim kızımın yapamayacağı iş olmaz der ve kızını Zeynel Abidin'e verir. Zeynel Abidin padişah'ın kızı ile evlenir. Sultan geyikleri sağmayı beceremediğinden Zeynel Abidin Sultanı babasının evine gönderir. Kız giderken dört yola ayrılan bir bölgeye gelir. Nereden gideceğini bilmeyerek "Hangi yoldan geldim yarabbi ben" der ve orada ölür.

Şimdi Zeynel Abidin bulunduğu Tekke'nin doğu poyrazında yatar, aldığı padişah'ın kızı Sultan köyün batı tarafında yatmaktadır. Zeynel Abidin'in önceki karısı olan Ayşe ve kızı köyün güneyinde yatar.

Yakın zamanda yaşlılardan duyduğumuz hadiseler bunlar. Ve çok zaman 20-25 sene öncelerine kadar köyün yaşlıları bazı mucizelerini görüyorduk diyorlar.

KAMBUR KAMBUR ÜSTÜNE

Sırtında kamburu olan bir adam yolculuğu sırasında bir köyün yakınındaki değirmenin yanından geçerken akşam olur, karanlık bastırır. Adam geceyi bu değirmende geçireyim der. Değirmende kimse yokmuş. Adam değirmene girer ve bir köşeye çekilir. Tam uyuyacağı zaman bir davul, zurna sesinin geldiğini görür. Derken bakıyor duvar açıldı ve içerisinden 8,10 kadar adam çıktı, bunlar başladılar halay çekip oynamaya kambur adam da bunlara katılıyor. O da onlar gibi oynuyor. Sabah yaklaşınca adamlar artık gidelim demişler. Sabah oluyor. Fakat gitmeden önce bu adam düğümüze şeref verdi, bize katıldı demişler. Hiç değilse bu adama bir mükâfat verelim. Orada bulunanların en yaşlısı şu adamın kamburunu kaldıralım en büyük mükâfatı bu olur demiş. Bunun üzerine adamın kamburunu sırtından kaldırırlar. Sabah olunca adam kamburunun sırtından kalktığını görünce çok sevindiler. Doğru evine gidiyor ve onları anlatıyor.

Bunu duyan başka bir kamburda kamburundan kurtulmak için aynı değirmene gelip geceliyor. Bir zaman sonra davul sesi geliyor. Yine aynı adamlar ortaya çıkıyor. Kambur adam korkudan bir köşeye saklanıyor. Bunları izliyor. Bu adamlar oynuyorlar. Sabah yaklaşınca gidelim artık sabah oluyor diyorlar. Fakat gitmeden önce şurada saklanan adama bir ceza verelim çünkü o adam bizim düğüne katılmadı demişler. Orada bulunanların en yaşlısı bu adamın kamburunun üstüne önce kamburunu aldığımız adamın kamburunu koyalım demiş. Böylece cezasını çekmiş olur. Oradakilerde uygun görmüşler, o adamın kamburunu da bu adamın kamburunun üstüne koymuşlar. Böylece adamın kamburu bir kat daha artmış.

Kambur Kambur Üstüne Efsanesi Ziyaddin DEMİRCİ tarafından derlenerek AH ŞU KAMBUR rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ZEHİRLİ SÜTÜN MARİFETİ

Amansız bir hastalığa yakalanmış, vücudunun her tarafı yara bere içerisinde kalmış bir adam. Lokman Hekim denen büyük bilgine gitmiş. Lokman Hekim adama sen iyileşemezsin demiş. Adam çaresiz ve yaraların verdiği acı ile dağa çıkmış. Dağda bir çobana rastlamış, çoban adamın halini görünce acımış ve o'na şu taşın yanına otur sana biraz süt sağayım demiş. Adam taşın dibine oturmuş. Fakat çobanın süt kabı yokmuş. Aramış taramış bir kaplumbağa kabuğu bulmuş, bu kaplumbağa kabuğunun içerisine sürüde bulunan bir kara koyundan süt sağmış. Sağdığı sütü adama getirmiş. Fakat yaralı adamın uyumuş olduğunu görmüş. Çoban buna çok acımış, hiç uyandırmadan sağdığı sütü yaralı adamın yanına koymuş ve gitmiş.

Bu sırada taşın yanındaki delikten bir kara yılan çıkmış, sütün yarısından fazlasını içmiş ve geri kalan sütün de içerisine bir miktar zehir akıtarak deliğine çekilmiş. Bir müddet sonra yaralı adam uyanmış, yanındaki sütü görünce almış ve içmiş, sütü içtikten sonra tekrar uykuya dalmış. Aradan bir zaman geçtikten sonra yaralı uyanmış. Birde ne görsün yaralarından eser kalmadığı gibi 15 yaşında da bir delikanlı olmuş. Tabi çok sevinmiş. Hemen doğru Lokman Hekim'e gitmiş. Durumu anlatmış Lokman Hekim de kardeşim. Ben senin iyileşmen için sana falanca yaylada falanca kara koyunun sütünü, falanca kaplumbağanın kabuğunu, Falanca kara yılanın zehirini nasıl bulacaktım ki seni iyileştireyidim demiş.

Zehirli Sütün Marifeti Efsanesi Ziyaddin DEMİRCİ tarafından derlenerek KARA YILAN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

DEDEOĞLU

Akçabay Köyünün en yaşlılarından olan ve herkesçe ermiş bir kişi olarak tanınan Dedeoğlu (Hasan Dedecik) oğlu Hüseyin'i askere yollamıştır.

Mevsimlerden güz mevsimiymiş ve Dedeoğlu akrabaları ve komşularıyla harmanda tınaz savuruyormuş. Dedeoğlu'nun elinde uzunca bir yaba varmış. Birden Dedeoğlu yabayı hızlı hızlı sallamaya ve asker sıkıştı asker sıkıştı diye bağır-maya başlamış. Herkesin şaşkın bakışları arasında bu hareketi bir kaç defa tekrarlamış ve yüksek bir yerde olan harmandan hızlı hızlı aşağı doğru koşmuş ve aniden gözden kaybolmuş.

O sırada askerde olan Hüseyin'in anlattığına göre Türk askeri gerçekten de çok durumdaymış ve büyük kayıplar veriyormuş. Türk askerleri siperlerinden çıkamıyor-larmış. Hüseyin birden kiminin elinde kasma, kiminin elinde kürek, kiminin elinde kılıç olan bir sürü yeşil cübbeli, sarıklı ve uzun beyaz sakallı adamların düşmana saldırdığını ve onların düşmanı kaçırdıklarını görmüş. Bunların arasında birini babasına benzetmiş. Bu adam elindeki yabayla düşmana saldırıyor ve her sallayışta bir sürü kişiyi yere seriyormuş.

Bu olay karşısında şaşırان Hüseyin o adamı takip etmeye başlamış. Birden düşmana salladığı yabanın ucundan bir parça koptuğunu görmüş ve o parçayı gözden kaybetmemiş. Düşman kaçıp ortalık tenhalaştıktan sonra babasının içlerin-de bulunduğu o sarıklı cübbeli adamlar gözden kaybolmuşlar. O kırılan o parçayı hemen alıp çantasına atmış.

Yıllar sonra askerden dönen Hüseyin babasının vefat ettiğini öğrenmiş ve akrabalarına babasını savaşta gördüğünü ancak emin olmadığını söylemiş. Onlarda sen askerdeyken o bir ara gözden kaybolduysa sonra geri geliydi, yalnız geldi-ğinde elindeki yabanın ucundan bir parça kırılmıştı demişler. Bunu duyan Hüseyin kendi gördüklerini anlatmış ve çantasın-dan o yaba parçasını çıkarmış. Birde samanlığa gidip kırık yabayla parçayı yan yana getirdiklerinde ne görsünler Kırık oraya tamıtamına oturmuş ve onun parçası olduğu belliymiş. Bunun üzerine iyice anlamışlar ki oraya giden ve savaşan gerçekten DEDEOĞLU imiş.

ŞEYH MERZUBAN-İ TÜRBEŞİ

Zara'ya 5 km. mesafede bir tekke köyü bulunmaktadır, bu köyde Şeyh Merzuban-î Hazretleri yatar. Bu zatın Zara'ya çok iyilikleri dokunmuştur.

Bu kişi fakir olarak bir delikte üstünden sular damlayarak orada yaşamış yaşamasına ama orada başını koyacak, üstüne oturacak hiçbir şey yokmuş. Bunu kimseler çıkaramazlarmış. Abdesini alır, namazını kılar orada yaşamış. Namazını kıldıkça dizkapaklarının, dirseklerinin yerleri oyuk oyuk belli olurmuş. Orada çilesini doldurduktan sonra, o deliğin adını çile koymuşlar. Suların içerisinde yosunlar bağlamış onun içerisinde yaşıyor, sanki ona göre bir cennetin köşesinde yaşıyormuş gibi. Hiçbir şey hayretmezmiş. İki yıl ne yemiş ne içmiş, sanki Allah tarafından doymuş., İki yıl sonra günün birinde Şeyh Merzubanî Hazretleri abdest almaya gidiyormuş, o zaman Zari ile Tekke arasında kavaklar ve çevirmeler yokmuş, akşam üzeri olduğu için, mum ışığını görmüş. Zara'da bulunanlara sormuş bu ışık nedir? Diye. Zara'nın ileri gelenleri "Hiç canım orada sarhoş bir şeyh var, içer içer böyle gezer" demişler. Alaattin Keykubat Şeyh'e katırlarla içki göndermiş askerler katırları götürürken katır kayası mevkiine gelince durmuşlar. Katırlar taşlaşmış. Askerler Şeyh'e durumu anlatmışlar. Şeyh'te onlara yeniden yük hayvanı bularak demişki "Bu getirdiklerinizi götürün, askerleriniz yesin doymasın" askerler yemiş yemiş bitirememişler. Durumu Alaattin Keykubat'a anlatmışlar, Alaattin Keykubat yalın ayak koşarak, Şeyh'in huzuruna varmış, Şeyh'le sabaha kadar sohbet etmişler. Sohbet ettikten sonra gitmiş. Günün birinde bütün düşmanlar tekkeyi basmışlar., düşman iyice ilerlemeye başlamış bir iki adım kalmış, bu kişide aralarındaymış, halk bıçağıımız, silahımız yok böyle düşmanın önünde öleceğiz diye telaşlanmış korkmaya başlamışlar. Bu kişide onlara korkmayın diye teselli vermiş. Şeyh Hükümdara "Savaşırken sağa bak, kible den tarafa beni göreceksin" demiş. Sırtındaki ceketin kolunu açmış, oradan sığırcıklar boşanmaya başlamış. Düşmanın üzerine. Önü arkası gelmeyen kuşlar halka, sığırcık şeklinde görünmüş ama düşmanada asker şeklinde görünmüş. Bu kuşlar düşmanları geriye püskürtmüş, düşmanları toprağımız-

dan çıkarmış. Tekrar geriye dönüp kuş şeklinde onunu kolunun arasına girmişler. Bütün halk hayretle bakmış.

Söylentilere göre bu kişi ölü ama gerçekte diridir. Orayı bir kulube halinde çevirmişler. Evliya olarak orada yatmaktadır. Gece sabaha kadar abdesini alır, namazını kılarmış. Oranın ışığı sabaha kadar yanmaktaymış.

Günün birinde Tekkenin köyünde bir eve gidip ekmek istemiş, ekmeği aldığı anda kadına birin bin olsun, bedini bereketini bulasın demiş, o kadın yiye yiye bitirememiş. Gerçek-tende o ekmeği o buğdayları bir türlü bitmemiş. Oradan ayrıldıktan sonra da, bir başka eve gidip gaz istemiş kadın gaz yoktur demiş, Şeyh'te kadına inşallah ateşini yakarkene içerdeki bir teneke dolu gazınan yanıp kül olasın demiş, o anda kaybolmuş, kadın sağına bakmış, soluna bakmış bulamamış. Kadın içeriye sobasını yakmaya gitmiş. Gazı dökmüş kibriti çalınca kadının elindeki teneke ile gaz tutuşmuş. Kadın alevin içinde yanarak kül olmuş. Alaaddin Keykubat, Tekkeye gelip orada konaklamış. Şeyh'in hatırası askerlere çanta ile kum çektirip, bir tep yaptırmış. Bu tepe halen durmaktadır. Adı SADAĞA Tepedir. Alaaddin Keykubatta tepenin üzerine çıkmışlar. Şeyh Zara sırtını dönmüş Tekke'ye yüzünü dönmüş. Büyüklerimiz Şeyh'in kerameti yüzünden Zara'nın toprağının bereketinin az olduğunu söylerler. Tekke ve civarının toprakları da çok bereketlidir.

Bu gün Şeyh'in Türbesi ziyaret edilir. Hastalar gidip şifa ve huzur bulurlar.

Şeyh Merzuban-î Türbesi Efsanesi Ayşe DÖKMETaş tarafından Zara'dan derlenerek ŞAHİN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

DİKİLİTAŞ

Çok eski bir zamanda Zara'da bir birini seven iki genç varmış. Bu gençler arasındaki aşkı Zara'da duymayan kalmamış. Oğlanın evi, tepenin dibindeymiş. Yani yukarı malle dediğimiz yerde, kızın evi ise Karşıyaka mahallesindeymiş.

Oğlan aşkını anasına, babasına anlatmış. Anası, babasıda Allah'ın emri ile dünür gitmişler. Oğlanla kızın işi olmuş. Kahve içme, nişan görme gibi işler bitmiş. Düğün günü çatmış. Çatmış çatmasına ama, kör talih olacakya eskiden Zara'da adetmiş kızı ata bindirip gezdirmek. Kızı ata bindirmişler sokak sokak gezdirmeye başlamışlar bu işe sabırsızlanan damat kızı görmek için tepenin en yüksek yerine çıkmış. Gelinin yanında atılan çiftelerden birinin saçmaları oğlana isabet etmiş. Oğlan hemen oracıkta ölmüş. Düğün evinin birden matem kaplamış.

Oğlanın vurulduğunu duyan kız, kendini Kızıl Irmağın coşkun sularına atmış, o da ölmüş.

İki aşığın birbirine kavuşamamasından dolayı halk arasında büyük üzüntü yaratmış.

O aşıkların anısına Zara'nın yüksek yerine taşlar dikilmiş. Taşlar birbirine biraz uzak aralıkta tüfek gibi duran bir de çalısı var.

Sonradan aşıkların mezarını da "DİKİLİTAŞ" mevkisine getirmişler. (Burası oğlanın vurulduğu yeri)

Dikilitaş Efsanesi Halime DÖKMETaş tarafından Zara'dan derlenerek KANAR-YA rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

BİR DEMET SEVGİ

Bilmem bundan ne kadar önce babamın olan Gölçük'te hristiyanlar varmış. Köyün tam çıkışında güzel iki katlı bir ev, bir evki periler diyarının pembe panjurlu evine taş çıkartır. Öylesine güzel..... Ev güzel olurda içindeki güzel olmaz mı? Ev sahiplerini merak mı ettiniz? Bakın onları anlatayım sizlere.

Bu evde yaşlı bir adamla genç torunu oturuyormuş. Torunu dünyalar güzeli bir kızmış. Neyse bilmem ne sebepten dolayı bu yörede bir savaş çıkmış. Bu deniz gözlü kızın büyükbabası düşmanla birlik olup vatanını satmış. Elbette bunu öğrenen yurtsever köylüler bunu onun yanına bırakırlar mı. Çiftliği basıp büyükbabayı öldürmüşler. Evet

Bu güzel kız için artık yalnızlık dolu günler başlamış.

Haa unutmadan bu deniz gözlü gece saçlı kızın yine kendi gibi bir sevdiceği varmış. Oda bu savaşta halkı, vatani için uğraşıyormuş. Savaş bitmiş aylar geçmiş köyün savaşa giden gençleri, yaşlıları hepsi gelmiş. Ama gece saçlı, deniz gözlü, nehir gibi kıvrak kızın sevdiceği gelmemiş.

Kız üzüntüsünden ağlaya ağlaya kendini öldürmüş. İşte onun öldüğü gece mehtaplı gökyüzü kararır ve korkunç bir yağmur yağmış. Sabah köylüler kalkıp baksalarki o güzel evin yerinde masmavi sular varmış. Bu olaydan birkaç ay sonra kızın sevdiği genç gelmiş. Olayı öğrenince kahrından ne yapacağını bilememiş. Bir kaç gün divane gibi gezmiş. Mehtaplı bir gecede oturmuş mavi gölün kenarına; bakmış göle uzun uzun. Ay tüm güzelliğiyle vermiş gölgesini göle. Genç sandala binmiş gölün ortasına kadar açılmış ve atmış kendini mavi sulara. Sarılmış ebediyen deniz gözlü, gece saçlı, nehir gibi kıvrak sevdiğine.

İşte köylülerin dediğine göre genç kız gölü bu yakışıklı oğlan'da gölde yaşayan balıkları temsil eder.

Bir Demet Sevgi Efsanesi Harika DUMAN tarafından Kırşehir'den derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

GELİN KAYALARI

1954 senesi Mayıs ayıydı. Akrabamız ve Komşumuz Adem Dayım'a beni de katarak yaylaya gönderdiler. Her ikimizde yaya olarak gidiyorduk. Tam Oluklu denilen yere varmıştık ki karşıda Gelin Kayaları güneşin karşısında parılıyordu. O sırada aklıma geldi. Adam Dayım'a bu taş dizilerine neden "Gelin Kayaları" dendiğini sordum.

O ca bana şöyle anlattı:

- O çevredeki köylerden birinde bir adam otururmuş. Adamın da bir kızı varmış. İsteyen birine Allah'ın emriyle sözünü kesmiş. Gel zaman, git zaman derken düğün günü gelmiş. Oğlan evinden düğün alayı içinde, gelin alıcılar da atları üzerinde, şemsiyeleri açık başlarına çekilmiş kız evine gelip gelinin hazırlanmasını beklemişler.

Kız gelinliklerini giymiş, gitmeye hazırlanıyor. Bir taraftan hazırlanmaya devam ederken, bir taraftan da eşyalarını topluyor. Kaşla göz arasında evde ne var, ne yok çeyiz sandıklarına doldurmuş. Ev tamtakır olmuş. Ocaktaki son eşya sacayağı alıp sandığına koyarken, babası dayanamamış, kızının evde ne yatacak, ne yiyecek, ne giyecek hiç birşey bırakmadığını görünce:

- Kızım Allah seni yolda giderken taş etsin, demiş.

Düğün alayı, gelin ve gelin alıcı kadınlar ellerinde şemsiyeleri açılmış, atların üzerinde giderken hep birlikte taş kesilmişler.

Gelin Kayaları Efsanesi Şükrü DURSUNOĞLU tarafından Ulubey'den derlenerek ÖĞRETMEN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değere bulunmuştur.

ONAN OĞMASIN ON HANEDEN FAZLA OLMASIN

ONAN : Tarihçesi, İsimden anlaşıldığı şekilde kuruluşundan 10 tane han veya han yeri olduğu sonradan köy şekline dönüştüğü yazılı bir tarihçesi olmamakla birlikte arazi tapularından 4-5 yüz yıllık bir tarihe sahip olduğu söylenmektedir.

Coğrafi konumu : Tokat, Niksar'ın güney batısına düşen Onan köyü Niksar ovasının kenarında yer almakta Tokat Erbaa asfaltı içerisinden geçmekte ilçeye uzaklığı 14 km dir. Rakım: 350 metre Nüfusu : 300 civarındadır. İnsanları Çifçilikle geçinmekte ovanın en verimli topraklarına sahiptir.

Efsanede olayın geçtiği yer : Cami Tepesi

Cami tepesi köyün ovaya bakan yani doğusunda yer alır alanı 1000 metre kara kırater bir yapıya sahip olup araziden biraz yüksekçe bir höyük biçimindedir. Tam üzerinde 300 metre karelik bir yer sonradan insan gücüyle tesfiye edildiği anlaşılmaktadır. Bu tepedeki düzlüğün etrafı halkın horasan dediği bir karışımla halen harabeleri bulunan duvarla çevrilmiş olup tıpkı bir açık hava tiyatrosunu andırmaktadır. Köye cami yapılıncaya kadar halk cuma namazlarını burada kılmakta idi. Şu anda eskiye oranla tahrir edilmiş bir vaziyettir.

Cami tepesine halkın ibadetlerini yapabilmesi için önce bilinmeyen kişiler tarafından önce üzeri tesfiye edilmiş bu iş gece yapılır ve halkın dikkatini çeker halkın bu iş acayibine gider olay bununlada kalmaz ertesi gece bu düzeltilen yerin çevresinde bir duvar inşaatı başlatıldığı görülür. 3'üncü gece duvar biraz daha yükseltilmiş ve bir caminin alt yapısı oluşturulmuş hale gelir. Yani duvarla birlikte mihrapda 2 metreye yakın yükseltilmiş bir vaziyete getirilmiştir. Halkın şaşkınlığı ve merakı gittikçe artar hiç kimse bu olayı ve bundaki sırrı çözemez. Olaydan bazıları memnun bazıları şaşkın ve bazılarıda kızgın bir duruma gelir. Olaya kızanlar şunu ileri sürerler. Bu işi yapanlar kim oluyorki bizim arazi-mize bizim iznimiz olmadan bize danışmadan yani bizi adam yerine koymadan böyle bir inşaat yapımına cesaret ediyorlar. Halk kendi arasından bu olayı tartışırken çevre köylerden duyanlarda buraya gelirler hiç kimse bu olayı bir dala konduramaz. Bu işe kızan gurup kendi aralarında toplanarak aşağıda

anlatılacağı şekilde bir plan yaparlar. Onandan 2 kişi, huru köyünden 2 kişi, yağır köyünden 2 kişi olmak üzere bir ekip kurup gece bu işi yapanları yakalamaya karar verirler. Silahlanan bu 6 kişi gündüzden tepenin çevresinde mevzilenirler, akşam karanlık bastıktan bir müddet sonra yani yatış vakti biraz geçerek o anda orası çok yakından görülecek biçimde aydınlanır. Yüzlerce insan ellerinde inşaat malzemeleri ve başlarında yaşlı bir pir ihtiyar çalışmaya başlarlar bunu yakalayacak 6 kişilik gurup bu kalabalığın karşısına çıkmaya cesaret edemediği için ellerindeki tüfeklerle kalabalığın üzerine ateş etmeye başlarlar bir kaç dakikalık ateşten sonra şöyle bir ses duyarlar;

ONAN OĞMASIN ON HANEDEN FAZLA OLMASIN
(Yani onan köyündeki hane sayısı onu içmesin.)

HURUDA YİĞİT YAŞAMASIN (Huru köyünün gençleri fazla yaşamasın).

YAĞAN KÖYÜNDE KÜÇÜK ELLİ KİMSE OLMASIN
(Yani herkesin eli büyük olsun).

Bunun üzerine çalışan kalabalık kaybolur. Olayın kahramanlarıda yarı korku yarı heyecan içerisinde oradan kaçarlar.

O günden sonra inşaat o şekilde kalır ve köy halkı yakın bir zamana kadar Cuma ve Bayram namazlarını burada kılarlardı.

Onan köyü ise, 10 haneyi geçmeden asıllarca yaşamını sürdürmüştü. 11 hane olduğu anda bir haneye bir hastalık, bir illet, ekleyip hane halkının hepsini alıp götürürmüştü. Daha 15-20 seneye kadar 10 hane idi şimdi çoğaldı. HURU Köyünde ise, gerçekten fiziki yapı olarak gürbüz gençler fazla yaşamadığı ya askere gidip dönmediği veya kendi aralarında bir kavga çıkarıp birbirlerini yok ettiklerine inanılmaktadır. Orılarda bu badireyi yeni atlattıklarını kabul ediyorlar.

YAĞAN Köyüne gelince; bu gün halen insanların el yapısı yani ellerinin görünümü fizik olarak büyüktür.

Onan Oğması On Haneden Fazla Olması Efsanesi Muzaffer DUYUM tarafından Niksar'dan derlenerek ONAN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

EBZER BABA

Bundan yaklaşık olarak 150 ya da 200 yıl önce Adıyaman ilinin Hoca Ömer mahallesinde dünyaya gelen Hacı Ebzer baba devrinin alimlerinden sayılan biriydi. Küçük yaştan bu yana dini bilgisini ve diğer bilgilerini iletmiştir.

Adıyaman'ın zatlarından biridir. Yaklaşık olarak 90 yaşında öldü. Hacı Ebzer babanın ölümü Adıyaman ilinde büyük yankılar yaptı.

Hacı Ebzer Baba öldükten sonra şimdiki yer olan Adıyaman sanayisinin arkasındaki yer diğer adıyla Eski Musalla mezarlığına gömülmüştür.

65 ya da 70 yıllarında Adıyaman belediyesinin şehri düzenlemesi sırasında bu eski musalla mezarlığı buradan kaldırılmaya başlandı. tek tek mezarlar şimdiki hıdırla mezarlığına taşınmıştır. Sıra Hacı Ebzer Baba'nın mezarına geldiğinde:

Belediye graderleri mezara vurduğunda graderin bozulduğu görülmüştür. Bu olay üç kez tekrarlanıyor. Üçüncüde yine grader mezara vurduğunda kepçesinin kırıldığı görülmüştür.

Bu olaydan sonra belediye mezarı yıkmayı durdurdu. Çünkü belediye mezara el atmaya korkuyordu. Yine bir gece belediye reisi evinde yatarken Hacı Ebzer Baba rüyasına giriyor, ve Hacı Ebzer Baba reise "beni yattığım yerde rahat bırakın yoksa iki parmağımı gözüne sokup gözünü kör ederim" demiş.

Bunun üzerine reis ertesi gün mezarın yıkılması için bizzat kendi gidiyor ve mezara yaklaştığında mezardan yeşil bir alev yükselmisti.

Bu olaydan sonra Adıyaman belediyesi bu mezarın etrafını çevirmiş, mezarın üzerine yeşil bir bez geçirttirerek buraya bir oda yaptırmıştır.

Günümüzde ise burası bir türbe olarak kullanılmaktadır.

Şimdi türbe içerisinde çeşmesi, yeşil türbenin bulunduğu oda ve burayı bekleyen bekrinin kulübesi yapılmıştır.

Günümüzde bile halen bu türbeye akın akın halk gelmektedir.

Ebzer Baba Efsanesi Ali Turan DÜZ tarafından Adıyaman'da derlenerek KARANFİL rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlamaya değer bulunmuştur.

TAŞ KESİLEN GENÇ KIZ

Kurtuluş savaşı yıllarında Hekimhan'ın şirin ve güzel olan şıpşıpı denilen bir bahçede geçmiş bir efsanedir.

Kurtuluş savaşı sırasında Ermeniler bu bölgeleri istila ederken şıpşıpı denilen yerde güzel bir köylü kızı görmüşler. Gördükleri bu kızın peşine düşerek ona saldırmaya çalışmışlar. Düşman elinden kaçan bu kız hem kaçıyor hemde ağlıyor ve Allah'a yalvarıyormuş. Kız bu yere gelmiş Allah'a şöyle yalvarmış ve şu sözleri söylemiş "Allah'ım ya beni taş et yada kuş et" demiş Allah'a o kızı taş etmiş, sonradan kızı kovalayan düşmanlar tarafından kızın taş olduğuna inanamamışlar ve gördükleri bu olayı halka anlatmışlar.

Günümüze kadar gelen bu hale kız şeklinde ve o anda ağladığı için, kız şeklindeki bu kayadan tuzlu su akmaktadır.

Taş Kesilen Genç Kız efsanesi Derya EKMEKÇİ tarafından derlenerek RANA rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayınlanmaya değer bulunmuştur.

GIDI-GID'I KUŞU

Efsaneye göre o zamanki adı Derindere olan Darende İlçesinin Kılıçbağı Mahallesinde öz anaları ölmüş, babaları da bir başka kadınla evlenmiş biri sekiz yaşında biri de on yaşında, küçüğü kız büyüğü oğlan iki çocuk varmış. Üvey anaları bu çocukları çokmu, çok döver hiç bakmamış. Üstelik babaları da üvey analarının sözüne kanar çocukları bir de kendisi dövermiş.

Efsaneye göre babaları evlerine bir keçi almış bu keçinin de iki tane Gıdığı (koyunu) olmuş. Bir gün Üvey anaları bu gıdıkları yaymak için çocukların önüne katar çocuklar da kendi bahçelerinde gıdıkları yayarlarken aralarında oyuna delarlar ve çocuklar oynarken gıdıklar da bir birlerini toslayarak bahçeden çıkıp gitmişler. Çocuklar da aradan epey zaman geçtikten sonra bir bakmışlarki gıdıklar bahçede yoktur. Aramışlar, aramışlar bulamamışlar ve gelip Üvey analarına söylemişler Üvey anaları da çocukları iyice dövmüş ve gıdın gıdıkları bulun getirin demiş. Çocuklar da tekrar gıdıkları aramaya başlayınca zaman geçer akşam olur, hava kararır bu defa çocuklar büsbütün korkarlar bu arada'da evin yolunu şaşırırlar ikisi'de korkudan titreyip dururlarken çocukların büyüğü olan oğlan, bacasına derki gıdıkları bulamadık yolumuzu da yitirdik eve gidemiyoruz o zaman biz de Allaha yalvaralım da bizi burada bir kuş etsin de Üvey anamızın ve öz babamızın dayağından kurtulalım demiş, hemen ikisi birden ellerini kaldırıp Allaha yalvarmışlar "Allahım nolursun bizim ikimizi de Kuş et" demişler ve orada kuş olmuşlar uçup gitmişler.

Aradan günler geçmiş bir gün kendi evlerinin damına gelip konmuşlar ve şöyle ötmüşler "Gıdı-Gıdı buldunmu, Gıdı-Gıdı buldunmu diye bir hayli ötmüşler.

O günden sonra da bilhassa akşam karanlığında uçar ve geceleri de Gıdı-Gıdı buldunmu diye öter dururlarmış. Bir günde bir avcı hava kararmak üzereyken avdan dönermiş ve bahçeler arasında ağaçta garip bir şekilde öten bu kuşlardan birini görmüş kuşun uçuşmasına fırsat vermeden avcı silahıyla kuşu varmış öldürmüştü.

Günümüzde de bu kuşun yaşadığı sanılıyor, sanılmaktan öte bende çok zaman çocukluğumun ve gençliğimin geçtiği bu yörede bilhassa güneş batıp da hava kararmaya başlayınca ve gecenin ilerleyen saatlerinde bu efsaneye konu kuşun sesinin geldiğini duyardım. Aynen şöyle öterdi Gıdı-Gıdı buldunmu, Gıdı-Gıdı buldunmu diye öter ve arkasından içten uğunarak hafif, hafif ağlayan bir çocuk gibi ses çıkardığını duyardım ve bu kuşun sesinin de biraz kabaca bir kuş sesi olduğu için efsanemizde anlatıldığı üzere avcının vurmuş olduğu kuşun küçük kardeş ve kızın olduğu bu günümüze kadar da sesini duyduğumuz kuşun da oğlan olduğu bilinmektedir.

Ayrıca bu sesin ta yıllar boyunca söz konusu yöre ve civarlarında duyulduğu anlatıldığı gibi anlatanlar bir kişi değil bir çok kişilerdir. Bu nedenle kuşun adı "GİDİ-GİD'I KUŞU" dur.

Gıdı-Gıd'ı Efsanesi Servet ERTAŞ tarafından Darende'den derlenerek YEŞİL VADİ rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

GELİN YUDAN

(Günümüzden 30 yıl kadar önce Kütahya'nın Yoncalı kaplıcalarında Dübecikler denilen yerde, kaynayan sular havuzlar halinde ayrılmış her birine çeşitli isimler veriliyordu: Altıntaş, büyük, küçük, gelinyudan gibi. Gelinyudan havuzu küçük bol sulu olup kaynak büyükçe bir kayanın altından çıkıyordu. Bu gün o kaynağın suyu büyük havuza akmaktadır.)

Vaktiyle genç bir gelin bir kayanın altından çıkan suyun oluşturduğu havuza girmiş, yıkıyormuş. İşte tam bu sırada Moğol Askerlerinden bir gurubun geldiğini görmüş. Bulunduğu yerden çıksa görülecek ve her türlü kötülüğe uğrayacakmış. Üstelik çıplakmış. Kendi kendine: "Allahım bana yardım et beni bu insanlara gösterme" diye dua ederek kayanın altına doğru sokulmuş. Ama gelenler onu görmüşler ve genç kadın görüldüğünü anlayınca kayanın altına daha da sokulmuş...

Moğol Askerleri gördükleri çıplak kadının bulunduğu yere geldiklerinde kimseyi bulamamışlar. Kadın yokolmuştu. Kaynak onu adeta yutmuştu...

İşte o kayanın altından çıkan kaynağın bulunduğu havuz, ondan sonra Gelinyudan adıyla anılır olmuştur.

Gelin Yudan Efsanesi Turgay ERTEM tarafından derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

MUALLİM DEDE

Cem'ciğim sana anlatacağım bu efsane Zile'lilere ait bir yatırıla ilgili. Bu yatırıda yatan kişi ise Zile'lileri etkisi altına almış bulunan Muallim Dede adında bir evliyadır.

"Muallim Dede" Zile'de bir yatırıdır. Muallim Dede deyince Zile'lilerin aklına yüce bir kişi bir evliya gelirmiş. Onun asıl adı "Muallim Dede" dir. Zile'lilerde ona "Muallim Dede" derlermiş. Muallim Dede hakkında bilinen bilgi çok az olmasına karşı Muallim Dede'nin Zile'lilerin üzerindeki etkisi çok büyükmüş.

Muallim Dede, Devlet hastahanesinin bahçe kapısından girişte sağ tarafta bulunurmuş. Epey zaman önce hastahane yapılırken hastahanenin görüntüsü bozulur düşüncesi ile o zamanın kaymakamı iki mezardan ibaret olan bu yeri kaldırtmak istemiş ama Muallim Dede'nin yatırına hiç kimse elini sürmek istememiş. Rivayete göre kaymakamın emri ile bu türbeyi kaldırmak için yapılan çalışmaların başladığı günün gecesi evliya kaymakamın rüyasına girip "beni yerimden edersen, bende senin yerini yurdunu belirsiz ederim" demiş.

Bu rüyadan etkilenen kaymakam hemen çalışmayı durdurmuş ve bugünkü türbeyi yaptırmış. Anlatılanlara görede yeni yapılan türbe biraz çukura yapılmış ve küçük bir türbeymiş. Bu türbenin etrafı dört köşeli ve koyu yeşil parmaklıklarla çevrilymiş. Beyaz badanayla da boyalıymiş.

Türbenin içine üç küçük basamakla girilirmiş ve bu basamaklardan aşağı inilirmiş. Bu yapının içinde iki tane taş mezar varmış. Türbede girişin sağ tarafında mum yakmak için duvarda dörtgen şeklinde bir oyuk, ayrıca gelen ziyaretçilerinde oturması için türbenin iki duvarına tahta sıralar konulmuş. Zile'lilerin başı sıkışınca bir derdi olunca hemen Muallim Dede'ye koşarlarmış. Onlar için Muallim Dede Tanrı'nın sevgili kuludur bu yüzden de bütün isteklerini Tanrıya yakın kabul ettikleri bu yüce kişiye anlatırlarmış. Bu yüzden Muallim Dede'ye adaklar adar mumlar yakarlarmış.

Bu nedenden ötürü;

--"Muallem Dede cınfımı geçeyim sana iki mum."

--"Ah bacım l bizim oğları hayırlısıylan bi evlendiriyim Muallim Dede ye bi horoz valla."

--"Allahım sevdiğime kavuşayım Muallem Dede için yoksula sadaka vereceğim."

--"Hayırlısıylan bi iyileşsem yarabbim Muallim Dede ye horoz adağım var." gibi yakarıları Zilede sık sık duymak mümkünmüş. Muallem Dede insanların en zor anlarında yardım için çektikleri bir imdat kolu gibiymiş.

Muallim Dede'yle ilgili şöyle de bir inanış varmış. Ayın ilk perşembesinden başlayarak yedi perşembe Muallim Dede ye gidilirse insanın dileği kabul olunurmuş.

Muallim Dede nin yolu kabristan yolunun üzerindeymiş. Ölülerini ziyarete gidenler özellikle arife günleri kabristana giderlerse Muallim Dede ye uğramadan edemezlermiş. Muallim Dede'yi ziyarete giderken önce sağ ayaklarını içeriye atar, besmele çekerler ve öyle içeri girerlermiş. Daha sonra da dualar okuyarak iki mezarın çevresinde dolanıp her dolanıştada mezarların başlarındaki taşları öpüp bir yere oturup dualar okurlarmış. Muallim Dede ye yalvarır yakarırlarmış. Mum adakları varsa mum yakarlarmış. Girişteki iki mezarın başındaki taşlarda mutluymuş. Etraftada irili ufaklı mumlu taşlar varmış. Bu taşları mezar taşına yapıştırdıklarında içlerinden tuttukları dileğinde çıkacağına inanırlarmış. Türbeden çıkarken yine sağ ayaklarını önce atmaya eşiğe basmaya özellikle dikkat ederlermiş.

Bu güne dek Muallim Dedeye bir çok adaklar yapılmış, yakarmalar, yalvarışlar olmuş ama bunların hepsinin yerine gelip gelmediği hakkında kesin bir bilgi elde yokmuş.

"Bilinen tek bir şey varsa oda Zilelilerin Muallim Dedeye candan bağlı olmasıymış. Bunun içinde Zileliler her zaman şöyle derlermiş.

"Bir Muallem Dedemiz var başka neyimiz var."

Muallim Dede efsanesi Cem GÖRAL tarafından Zile'den derlenerek BAŞARIM rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

TİRYAKİ GOCA

İsparta İli Eğirdir ilçesine bağlı Sorkuncak köyünde doğru ve dürüstlüğüyle, di ine olan bağlılığıyla ve güvenilir bir kişi olan 50-60 yaşlarında Tiryaki Goca isminde bir zat yaşamıştır.

Bu zat yıllar önce Sorkuncak Köyünün Gökbelen düzlüğünde her yıl olduğu gibi o yazda yine harmanıyla uğraşmakta elinde bulunan yabasıyla tınazı savurmakta, samanla buğdayı bir an önce ayırıp askere ekmek yaptırıp göndermek için tüm kuvvetince gayretlice bir çalışma yapmaktadır.

Tiryaki Goca yabası elinde çalışırken bir anda düşünceye dalar. Etrafındakilerin şaşkın bakışları arasında "Çanakkale' de din kardeşlerim kırılıyor, evlatlarım bitiyor" diye bağırmak dağlara doğru koşup bir anda kaybolur.

Tiryaki Goca elindeki yabasıyla Çanakkale'de düşmanla savaşır, düşmanı geri püskürtür. Savaş anında yabasının iki dişi kırılır. Tiryaki Goca'nın gözü düşmandan başka birşey görmez. Düşmanı kırar geçirir. Tiryaki Goca'yı düşmanla savaşırken hemşehrisi olan Eğirdir'in Yeşilada mahallesinden bir asker görür ve Tiryaki Goca'yı tanır. Cesaretine hayran kalır. Göğüs göğüse yapılan mücadelenin bir anında yeşil adalı asker Tiryaki Goca'nın yabasından kopan yabanın dişlerini yerde görür alıp çantasına koyar.

Düşman püskürtülmüş, hezimete uğratılmıştır. Tiryaki Goca aynı gün geri döner. Harmanına kaldığı yerden devam eder. Bir anda geri dönen Tiryaki Goca'ya nereden geldiği sorulunca "Yayladan soğuk su içip gelerek yanan yüreğini soğutmuşunu" söyler.

Çanakkale savaşı sona erer. Savaşta gazi olan Yeşiladalı Eğirdir'e mahallesine geri döner. Sorkuncak Köyünden Tiryaki Goca'nın kahramanlıklarını, düşmanla göğüs göğüse yabası ile yaptığı savaşı anlata anlata bitiremez. Yeşiladalılar buna inanmazlar. Tiryaki Goca'nın yaşlı olduğunu savaşa gitmediğini Eğirdir'de ve Sorkuncak köyünde gördüklerini söylerler. Savaşa katılan Yeşiladalı gazinin ısrarla Çanakkalede gördüm, düşmanı yabasıyla hezimete uğrattı, düşmanı geri

püskürttü demesi üzerine Tiryaki Goca'yı savaşa katıldığı yabasıyla birlikte Yeşiladaya çağırma kararı verirler. Tiryaki Goca Yeşiladaya çağırılır.

Bir akşam üzeri Yeşiladaya elinde diş kırık yabasıyla gelen Tiryaki Goca ile hâl hatır konuşması ve çeşitli hoş sohbet yapıldıktan sonra Çanakkale savaşına katılıp katılmadığı sorulur.

Tiryaki Goca'da yaşlı olduğunu, savaşa gidemeyeceğini, köyde harman kaldırdığını ve savaşan askerlere ekmek göndermek için gece gündüz çalıştığını belirtir. Bunun üzerine mahallenin sakinleri Yeşiladalı gaziye gördünmü Tiryaki Goca savaşa filan katılmamış sen başka birini Tiryaki Goca sanmışsın deyince Yeşiladalı Gazi Tiryaki Gocanın birlikte getirdiği ve yanında duran yabayı yanından alır kendi çantasından çıkardığı yabanın savaşta kırılan iki dişini yabanın kırık yerine kor. Dişler aynen yerlerini bulunca Yeşilada mahallesi sakinleri hayretler içerisinde kalır. Yaba ile Yeşiladalı gazinin Çanakkale'den çantasının içinde getirdiği kırık dişler birbirini tutmuştur. Yabanın parçası olduğu anlaşılmıştır. Tiryaki Goca bu durumu görünce hiçbirşey demeden oradan hemen ayrılır.

Sırrı ortaya çıkan ermişin aynı gece ölüm haberi bütün Sorkuncak köyünü ve Eğirdir'i yasa boğar.

Tiryaki Goca Efsanesi D.Ataman GÖRGÜLÜ tarafından Eğirdir'den derlenerek GÖRGÜLÜ rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

YILAN DAĞI

Tunceli ilinin Çemişgezek ilçesinin kuzeyinde bu adla anılan bir dağ vardır. Dağın başından kar, yaz kış hiç eksik olmamaktadır.

Çok eski zamanlarda, kucağındaki çocuğu ile bir taze gelin koyunlarını otarıyormuş. Dağın yücesinde, karşısına aniden büyük bir yıla çıkmış ve geline hücum etmiş. Çaresiz kalan gelin o esnâda Allah'a yalvarmaya başlamış:

"Yârabbi! Beni n'olursun bu belâdan kurtar! Ya da hem beni, hem de onu taş kestir!"

Gelinin ikinci dileği kabul olmuş ve kucağındaki çocuğu ile birlikte taş kesilmiş. Yılan da taş kesilmiş.

Halen bu dağın yücesinde ejderha taş kesmiş şekilde mevcuttur. Yılanın biraz uzağında gelin ile kucağındaki bebek de taş kesmiş bir vaziyette görülmektedir.

Bu hadesi sebebiyle, dağa "Yılan Dağı" ismi verilmiştir.

Yılan Dağı Efsanesi İsmail GÖRKEM tarafından derlenerek EMRE rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ŞARIK-ŞIVAN

(Elâzığ'ın Palu ilçesinin güneyindeki Akdağ'ın zirvesinde, bunlara ait kabirler bulunmaktadır ve bu türbeler, halk tarafından hâlen ziyaret edilmektedir. Metindeki kızın adı Şârik olup, "doğan, parlayan" anlamındadır; Şivan ise yörede "çoban" karşılığında kullanılmaktadır.)

Şârik ve Şivan kardeş-bacı olup bunların asılları Mekkeli imiş. Şivan davar çobanı imiş ve her gün davara gidip geliyormuş.

Bir gün bacısı Şârik kendisine şu soruyu sorar:

"Abi, bugün bu davarları sağdım; davarların sütünün kokusu çok güzeldi. Sen bu davarı çöllerde otlatmıyorsun? Nereye götürüyorsun ki, bu sütün kokusu böyle hoştur?"

"Bacı, sen benim işime karışma" der.

İki üç gün, durmadan bacısı ısrarla bu sorunun cevabını öğrenmek istiyor.

Şivan, nihayet dayanamayıp bacısına diyor ki:

"Bacı, ben mer'aya çıkıyorum; sen de gel."

Bacısı, ağabeyi Şivan'ı takip ediyor. Bakıyor, bir derenin içinde ellerini kaldırmış Allah'a yalvarıyor. Sonra ise ağabeyi ile sürüsü, bir top bulut gibi göğe yükselip gözden kayboluyorlar.

Şârik gördüklerini herkese söylüyor. Ağabeyi tembih etmiş olmasına rağmen, Şivan'ın sürüsüyle gittiği dağın adını da açıklıyor.

Ahâlden birkaç kişi develere binip yollara düşüyorlar. Bir ay kadar yol gittikten sonra, Şârik'in dediği dağın eteğine geliyorlar.

Öğle vakti olunca, bakıyorlar bir adam elindeki sepetiyle Murat suyundan bir sepet su alıp, hiç dökmeden Ak Dağ'ın üstüne çıkarıyor. Bu çıkarmış olduğu suyla o dağın tepesine çamurdan bir kulübe yapıyor.

Akşam olunca adam dua ediyor ve sürüsüyle birlikte bir toz bulutu halinde gökyüzüne yükseliyor. Gelenler Şivan'ı orada üç gün bekliyorlar. Üçüncü günde Şivan gelince, ona diyorlar ki:

"Sen Mekke'den sürünle beraber buraya nasıl geldin?"

Şivan bu soruya cevap vermeden ellerini açıp:

"Allahım! Sen benim canımı al; bacımın da canını al" diye dua ediyor. Duası kabul oluyor. İkisi de aynı anda ölüyorlar.

Şarık ile Şivan'ı Murat suyunun iki tarafındaki tepelere gömüyorlar. İkisinin de mezarları bellidir.

MELMETUN

Mardin İli, Kızıltepe ilçesinin yaklaşık 25-30 kilometre kuzeyinde Aslan dağı'nın eteklerinde eski adı ile meşhur Haferi bugünkü yeni adı ile Yurteri Köyü diye anılan bir köy vardır. Güneyden yani ilçeden bakıldığı zaman yüce dağların eteklerinde yemyeşil görünümü ile insana uzaktan bile bir haz veriyor, kendine özgü hoş ve tatlı bir görünümü vardır...

Sizlere anlatacağım efsâne bu köy ile ilgilidir. Adını andığımız Yurteri köyünün yaz, kış hiç suyu eksilmeyen bir pınarı veya çeşmesi vardır. Çevrede daha çok pınar diye anılır. Daha doğrusu köylülerce Melmetun çeşmesi, Melmetun pınarı diye anılır. Bu çeşme oldukça kutsaldır. Çevrede saygınlığı vardır. Tüm komşu köylerin su ihtiyacını bağ-bahçe, sebze, meyve gibi işler için bu sudan yararlanılır. Bereketli, hoş içimli bir suyu vardır, bu kutsal diye anılan Melmetun pınarının...

Yörede zaman zaman anlatılan bir efsane vardır. Bu efsane ile ilgili bir birine çok benzeyen varyantları çevre köylü yaşlılardan da duydum. Lakin en doğrusunu bizlere Esenli köyümüzün 25 yıllık köy muhtarı Abdurrahman TARI şöyle anlattı. Anlattığı gibi aşağıya alıyorum. Buyrun hep beraber dinleyelim:

"Efendim, çok eski zamanlarda bu Haferi/Yurteri-Köyünde Hristiyanlar yaşarmış. Daha doğrusu bu köy hristiyanların elinde imiş. Hala onlara ait eserler ve bir iki de Kilise kalıntısı vardır. O zamanlarda bu kiliselerde çok zengin bir papaz kalıyormuş. Papazın sözü çevrede oldukça geçerli imiş. Birde bu papazın dillere destan güzel mi güzel, şirin mi şirin, boylu mu boylu, pehlivan yapılı, güçlü, kuvvetli birde bir kızı varmış. Bu kızın adıda MELMETUN imiş. Anlatıklarına göre bu papazın evi yani kalesi köyden biraz daha yukarı Aslan Dağı'nın biraz yakın uçlarında birinde bir kale gibi evde yaşarmış. Evine hiç bir kimse papazın izni olmadan giremezmiş. Yöre de pek su olmadığından herkes su ihtiyacını eşşek, katır sırtından hayvan tulumları gibi araçlardan faydalanmak suretiyle taşırmış. Ancak Melmetun böyle değil,

manda derisinden yapılmış koca bir tulum ile ta aşağılardan günde en az iki defa, bu koca tulumla tâ kaleye kadar su alıp gidermiş. Terleme, merleme şöyle dursun "yoruldum" bile dememiş. Çünkü Melmetun bir pehlivan kadar güçlü imiş. Bilindiği üzere o zamanlarda Hristiyanlarla birlikte müslümanlarda o çevrede yaşarlarmış. Birbirlerine kız vermez, evlenmez lâkin kardeşçe geçinirlermiş. Melmetun'u bir kaç zengin müslüman istemiş ise de Papazın gönlü olmamış bir türlü... "Biz bizden olmayanlara kız vermeyiz" diye direnirmiş.

Böylece Melmetun adlı kızın bir türlü kısmeti açılmıyormuş. Melmetun böylece o güçlü, kuvvetli ve güzel haliyle kocaman Manda derisi ile yukardan aşağıya doğru su almaya gelir-giderken yakın mağaraların birinde bir fakir Derviş yaşamış. Bu derviş bir kaç koyun ve bir kaç keçi ile hayatını sürdürüyor ve barındığı küçük mağarada güzel sesi ile KUR'AN okurmuş. Derken Melmetun bu güzel sese ve bu fakir Derviş'e âşık olmuş. Buluşmaları çok olunca bir gün Melmetun gizlice, ailesinden habersizce müslüman olmuş. Müslüman olmuş lâkin hergün biraz daha güçlü, takatı azalmaya başlamış. Öyle bir an gelmiş ki Melmetun o koca Manda tulumu ile bir daha suya gidemez olmuş. Bu durum ailesi tarafından sezilince Nemrut adı ile anılan Papaz babası, oldukça kızmış. Melmetun: "Ben müslüman oldum, Kelime-i şehadet getirdim" demesi üzerine taş yürekli babası yani papaz kızın saçlarından tuttuğu gibi aşağılara doğru fırlatmış. Bir başka anlatışa göre Aslan Dağı'nın üst tepesinde mancınıklar koymak suretiyle Melmetunu aşağıya atmıştır. Zavallı Melmetun parça parça olup kaldığı yerden sular fışkırmaya başlamış. O günden bugüne kadar bu sular Melmetun Pınarı adı ile anılmış ve çevrenin hayat kaynağı olmaya devam etmiştir. Bu isimden dolayı bu akan suya da Melmetun adını vermişler... Çok eski bir olay olmasına rağmen o çeşmenin içinde, sağında ve solunda yüzlerce küçüklü, büyüklü çakıllar vardır. Bu çakılların yan ve üst kısımları kan lekeleriyle doludur. Sanki bu olay bugün olmuş bir vaziyette görülmeğe değerdir... Sizde gidin görün, suları da şifalıdır" dedi. Abdurrahman Tarı... Gerçekten o yörenin çocuğu olarak küçüklüğüm hep bu çevrede geçti, bu efsaneyi çoğu yaşlılardan dinledim. Birgün bende merak edip bizzat gittim. Olayı yerinde inceledim. Köyde papazlardan kalma, kaleler, papaz evleri ve kilise kalıntılarına şahit oldum. Melmetun çeşmesi ise aynen anlatıldığı gibi duruyor. Güzel ve tatlı suyu, çeşmedeki çakıl taşlarının bir yüzü kırmızı kan lekeleriyle renkli, renkli oluşu insanı ürkütüyor doğrusu.

Bu efsane ile ilgili olarak Melmetun Çeşmesi suyu bol

olduğundan yöre köylerin su ihtiyacını da karşılamaktadır. Çeşmenin içinde balıklarda vardır. Balıklarda kutsaldır. Kimse dokunmuyor. Ayrıca çeşmenin sağında ve solunda birkaç Dut, İncir ve Zeytin ağacı da vardır. İnanişâ göre suyundan içen, dut, incir veya zeytinlerden yiyenlerin kısmeti açık, şanslı bol, çocuğu olmayanlara Tanrı bir evlat verir inancı yörede oldukça hakimdir. Bu yörede genel olarak Çarşamba ve çoğunlukla Perşembe günleri bu çeşme ziyaret edilir, adaklar verilir. Kurbanlar kesilir. Şifâlı suyuna girilir ve kadınlar tarafından yudum yudum içilir. Yararlı olur inancı vardır. Bu amaçla çevre kadınları arasında Melmetun'un saygınlığı vardır. Buraya kadar gelmişken bizzat rahmetli annem ve yakın komşulardan duyduğum bir olayı buraya da aktarmak istiyorum. Çocukluğumda annemin yanına gelen, sohbet eden komşu kadınlar arasında aynen şöyle bir konuşma geçtiğini tazeliğiyle hatırlıyorum.

"- Ayşe hanım, kız kele Ayşe hanım, Hu hu!...

- Hayırdır inşallah, hayırdır inşallah..!

- Hele bakın, hele bakın hemi de maşallah!...

- Kız ne olmuş? ne olmuş?

- Duymadın mı? Duymadın mı?

- Bizim yedi yıldır beklediğimiz, çocuğu olmaz dediğimiz Fatma Hanımın bir kızı olmuş. Adını da Melmetun koymuş!.. Hele gördün mü?

- Gördüm Keziban bacı gördüm. Hemide çok güzel bir kızı olmuş.

- Öyle ya, geçen bildir Fatma Hanım komşularla birlikte Melmetun'a gitmişler ve orada kurban kesmişlerdi!..... Bundan böyle çocuğu olmuş.

- Melmetun deyipte geçme.. Keremeti bol, suyu güzel bir çeşmedir.Aman ha tekin değildir!..."

Kadınların bir sohbet anında annemle birlikte böylece sohbet etmeleri halâ da kulaklarımda çınlayıp duruyor... Gerçekten Melmetun'un tekin olmadığını bende kabul ediyorum. Melmetun çeşmesi her yönü ile bir efsâneyi güzelim Anadolu'muzda yaşıyor... Çocukluğum bu yörede geçti. Bir gün yolunuz bu İlınınİlçesinin Yurteri köyüne, yani Haferi köyüne düşerse Melmetun Çeşmesinden bir yudum su içmenizi özellikle tavsiye ederim.

Hasılı güzel Anadolumuz bir uçtan bir uca birbirleriyle ekli bir halkanın zincirleri gibi farklı da olsa Efsâneleriyle dipdiri yaşamaktadır. Bu güzel ve şirin yönleriyle bizde

gönülden seviyoruz. Melmetun adlı kızın Efsânesini Türk halk bilimine ulaştırabilmişsem kendimi mutlu sayacağım...

Melmetun Efsanesi Abdülkadir GÜLER tarafından Kızıltepe'den derlenerek BAŞAK rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ŞAK ŞAK MAĞARASI

Doğanşehir'e bağlı Polat kasabasında zalim bir ağa varmış. Bu ağanın Mehmet adında bir çobanı varmış. Çoban Mehmet ağanın kızı Fatmaya aşık olmuş. Sabah koyunlarını ününe katar kavalını eline alır - Fatma'ya aşkını kaval ile dile getirir yanık yanık çalarmış Mehmedin kavalını duyan her kişi Mehmedin aşık olduğunu anlaması içten bile - değilmiş. Fatma'da Mehmed'i severmiş gizli gizli buluşurlarmış. Fakat kimseye belirtmek istemezmiş. Çünkü babası duysa Mehmed'i ve kendisini öldüreceğinden kokarmış.

Mehmedin Fatmaya, Fatmanında Mehmede aşık olduğunu duyan Fatmanın arkadaşları Fatmaya kala kala bir çoban-
namı kaldın diyerek sitem ederlermiş, ayıplarlamış, Fatma-
nında bulunduğu bir toplumda kız arkadaşları sitem eder gibi
Fatmaya mani söylemişler:

Yazıya da yaban derler,
Topuğa da çoban derler.
Gız da sana ar değil mi?
Sevdiğine çoban derler.

Bu maniye duyunca yüreği Mehmedin aşkı ile kor gibi
yanan Fatma dayanamaz içindeki aşkı manilerle içeri vurur:

Yazı da yabansız olmaz,
Topuk da tabansız olmaz.
Niye bana ar gele
Davarda çobansız olmaz.

Dön kü bakayım çoban
Çiçek takayım çoban
O senin saf sütünden,
Bir tas içeyim çoban.

Tasta çaldım teleme
Kaşın benzer kaleme
Ben seni gizli sevdim,
Sen duyurdun aleme.

Fatma anlar ki kasabalılar Mehmed'i sevdiğini anlamışlar.

Babası duyarsa kendilerini öldürür, en iyisi Mehmet ile kaçmak diyerek Mehmet ile buluştuklarında kendisini kaçırmamasını söyler. Anlaşırlar gece yarısı herkesin uyuduğu zaman ağlın önünde buluşup kaçacaklardır. Gece yarısı buluşurlar. Kasabanın batısındaki kuduran dağına doğru kaçmaya başlarlar. Kuduran dağına aşsalar Elbistan köylerinde Mehmedin akrabaları vardır. Akrabaları kendilerini saklayacaklardır. Fakat gece bir tipi başlar göz gözü görmez. Mehmet dağı aşamayacaklarını anlayınca bir mağaraya sınığırılar.

Sabah olupta uyanan ağa kızının gece çoban Mehmet-le kaçtığını öğrenince küplere biner. Yakınlarına silahlanmalarını söyleyerek Fatma ile Mehmedin peşine düşerler.

İkindiye doğru Mehmet ile Fatmanın saklandığı mağaraya gelirler mağaranın içi karanlıktır, meşale yakıp mağarayı ararlar, Fakat taşın arkasına saklanmış olan Mehmet ile Fatma'yı göremezler. Tam çıkacakları zaman Fatma bizi bulamadılar, kurtulduk diye sevdiği Mehmedin boynuna sarılırken Fatma'nın boynundaki altınlar şak şak diye ses çıkarır. Bu sesi duyan ağa buradalar diyerek sesin geldiği yere ateş eder.

Fatma vurulacağını anlayınca Mehmedin önüne geçer; babasına -Ne olur baba bizi vurma. Biz bir birimizi seviyoruz. Sevenleri ayırma. Vuracaksan beni vur. Mehmedimi vurma diye yalvarmaya başlar. Kızının bu sözlerini duyan ağa daha da hiddetlenir kızına doğrultur Mehmet bakarki Fatması ölecek onun önüne geçerek beni vur der ağa tüfeği ateşler, beş mermiyide Mehmet ile Fatmanın üzerine boşaltır. Fatma ile Mehmet bir birine sarılarak kanlar içinde yere düşerler. Az sonra düştükleri yerden bir alev fışkırır, bu alevden mağarada bulunanlar kaçarlar fakat ağa kaçamaz. Alevin ışıklarından gözleri kör olur çılgın bir vaziyette dışarı fırlar. Dağlara doğru koşar. Ballı kayasının tam tepesine gelerek kendini aşağı atar. Köylüler ağanın düştüğü yere geldiklerinde ağayı ölmüş olarak bulurlar.

Bir kısım köylüler ağayı alıp köye dönerler, bir kısım köylüler ise mağaraya gelerek Fatma ile Mehmedin ölüsünü götürmeye çalışırlar. Mağaraya girdiklerinde Mehmet ile Fatma'yı bulamazlar düştükleri yerde iki göl görürler. Bu göller bir birine bağlanmıştı. Gördükleri manzara karşısında köylüler hayretlere düşerler.

Polat kasabasının batısında kuduran dağları eteklerinde devrentte bulunan bu mağaranın adı ŞAK ŞAK mağarası olarak kalır. Bu mağaranın ağzından yılın belirli gününde

alev fıřkırđıđı köylüler tarafından g r lm şt r.

Çevrede sevip  sevdiğine kavuşmak isteyenler bu mağaraya gelip Mehmet ile Fatmanın gölünden su i tiklerinde sevdiklerine kavuşacaklarına inanmaktadır.

şak şak Mağarası Efsanesi Metin GÜNAYDIN tarafından Doğanşehir'den derlenerek SERKAN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

AVCI AHMET

Her yaylaya gidişimde Avcı Ahmet Tepesi'ne çıkmadan dönmem. Avcı Ahmet Tepesi dedikleri yer; sıra sıra uzanan Kaçkar Dağları'nın üzerinde bir tepedir. Tepenin üzerinde tıpkı insana benzeyen bir dikilitaş durur. İşte bu dikilitaş Avcı Ahmet diyorlar.

Avcı Ahmet efsanesini yörenin tekmil halkı bilir. Hatta bu dikilitaşı kutsal sayıp yanında nafilâ namazı kılanlar bile varmış.

Avcı Ahmet Tepesi'nin tam altında yaklaşık üçbin metre karelik alanı kaplayan bir göl var. Bu gölde balık yaşıyamıyor. Oysa beş yüz metre kadar aşağıda kalan gölde binlerce balık yaşıyor.

Bunun efsanesini ömrünü Kaçkar Dağları'nın eteklerinde çobanlık yaparak geçiren Mehmet ÖZTÜRK'ten dinleyelim:

"Avcı Ahmet dedikleri kişi yörenin en müthiş avcısıymış. Yaz, kış demez, bütün mevsim Kaçkar Dağları'nın çeşitli yerlerinde avlanır dururmuş. Genelde yabani dağ keçileri avlanırmış. Avladığı hayvanların bir kısmını satıp kendi ihtiyaçlarını ve av malzemesini karşılar, artanını da yoksullara dağıtırmış. Avcılıktan başka da hiç bir işi yokmuş. Öyle bir avcıymış ki; avlayacağı hayvanların ruhunu okuyabiliyormuş. Hangi saatte, hangi yerde av bulunacağını çok iyi biliyormuş. Atıcılığına da diyecek yokmuş.

O sıralarda, yörede perili dağ keçilerinin olduğu söylentileri dolaşıyormuş. Böyle bir söylenti dolaşır da Avcı Ahmet duymaz mı hiç?

Artık bütün ava çıkışında perili dağ keçilerini arar olmuştı. Fakat bir türlü izlerine bil raslayamazmış.

Perili dağ keçilerinin sahibesi Perikızı da Avcı Ahmet'in müthiş avcılığını öğrenmiş, bu yüzden büyük bir titizlikle Avcı Ahmet'in gazabına uğramamak için köşe bucak kaçırıyormuş hayvanlarını. Avcı Ahmet'in Onlara hiç rastlayamamasının nedeni de buymuş.

Bir günü Avcı Ahmet iki rekât namaz kılıp duasını yapıp yatmış. Böylece perili dağ keçilerine bu güne kadar rastlayamamasının nedenini rüyasında görmüş. Aynı zamanda onlara nasıl ulaşabileceğini de anlamış oldu. Rüyasında gördüğüne göre; Perikızı hayvanlarını sadece sabah ve akşam gölün bulunduğu düzlüğe indirir, sağımını yapıp tekrar otlağa dağın öte yüzüne sürermiş. Kendisi de Avcı Ahmet'in yolunu gözlemek üzere tepeye çıkarmış. Avcı Ahmet gözüktüğü an hayvanlarını daha uzaklara sürermiş.

Avcı Ahmet hemen o akşam gecedan gidip tepedeki geçidin kenarında büyük bir taşın arkasına gizlenmiş. Sabahın ala şafağına doğru perili dağ keçileri gözükmüş. Ereğine kavuşmanın verdiği mutlulukla tüfeğini doğrultmuş Avcı Ahmet. Bunların da işini görüp bütün Kaçkar'a salacaktı ününü. Avcılığının bütün hünerlerini göstermeye başlamıştı. En arkadaki hayvandan başlamış vurmaya ki; 'kaçabilen olmasın' diye.

Perikızı böylesine kurt avcının Avcı Ahmet'ten başkası olamayacağını anlamakta gecikmemiş.

"Avcı Ahmet, Avcı Ahmet!" diye bağırarak, "taş üstünde taş olasin!" diye de beddua etmiş.

Avcı Ahmet o anda taş oluvermiş. Perikızı da aşağıdaki göle atmış kendini.

Şimdi o dikilitaşa Avcı Ahmet demeleri ondandır. Perikızı da o göle atladığı için o gölde de balık yaşayamaz olmuş..."

TOĞGALI DEDE

Toğga, iyice yayılarak yağı tamamen alınmış ayranla döğmenin hiç durmadan karıştırılarak kaynatılmasıyla yapılan, Osmaniyelilerin çok sevdiği bir yemektir.

Toğgayı çok sevdikleri için biri lüzumsuz bir laf ettiği zaman ona hemen "Ağız hiç toğga görmemiş" derler. Toğga deyip de geçmeyin... Ayranı ekşimiş olursa, bu ekşiliğini biraz da incecik doğranmış ebelik dallarından almışsa, küllenmiş bakır kazanda kaynatılmışsa, Zorkun'un kırmızı çamuruyla sıvanmış bir ocakta hele de meşe odunuyla ağır ağır pişirilmişse tadına doyum olmaz toğganın. Sadece bu kadar değil iyi bir toğganın sırrı. Mesela şu hergün kullandığımız minicik metal kaşıklarla tadı olmaz. Toğgayı şımşır veya ardıçtan özel olarak yapılmış çomçayla içeceksin. Ve daha da önemlisi toğgayı ya çok sıcak ya da çok soğuk içeceksin. Ilık toğga içipde here heçe toğga içtim diye konuşmak olmaz. Bu toğganın tadı, önemi nerden gelir bilir misiniz?

Osmaniye'nin Nur Dağları'na dayandığı yerde Karaçay derler bir ırmak vardır. Kış ve bahar aylarında sırtına ilk defa vurulmuş semeri atmaya çalışan yabani at gibi hırçındır. Üzerindeki köprüleri alır götürür Çukurova'ya doğru. Ama yazın, hele de ağustos ayında araki bulasın bir damlasını. İşte o çayın kıyıcığında Kabaktepe derler bir dağ vardır. Osmaniye'nin düşman işğalinden kurtuluşunda önemli bir yeri olan "Deli Top" dahi bu tepeye kurulmuştur. Bu tepenin biraz ilerisinde belli belirsiz bir mezar ve yanbaşında içi çanak gibi oyuk kocaman bir taş vardır. Diyorlar ki;

"Osmaniye'nin kuruluşundan çok daha eski olan bu mezarda Türkistan'dan gelmiş bir derviş yatarmış. Ak sakallı, nur yüzlü bir ihtiyarmış buralara geldiğinde. O büyük taştan çanakta yermiş yemeğini. En çok da toğgayı severmiş. Severmiş ama bir çomçacık bile içmezmiş. Hep başkaları, misafirlerim içsin, olmazsa kurtlar, kuşlar içsin dermiş. Yolcular içermiş, konu komşu içermiş, kuşlar içermiş. Hiç ekşik olmazmış çanakta toğga. İçildikçe artar, eksilmezmiş... O'nun

çanağındaki toğga, kaynayan bir pınar gibiymiş. Asıl garip olan da ateş yakmazmış toğgalı Dede. Yakmazmış ama kış günleri üşüyüp içini ısıtmak isteyenler buğuları üstünde bulurmuş toğgayı. Ama yorgun argın dağdan inen bir oduncu "Toğgalı Dede'ye ulaşısam da buz gibi bir toğga içsem" diye geçirse gönlünden, çanaktaki toğgayı buz gibi soğuk bulurmuş.

Gel zaman git zaman gün gelmiş Toğgalı Dede etrafı ııssız bırakarak ölmüş. Arkasından kurtlar kuşlar bile ağlaşmış. Mezarlığını toğga çanağının hemen yanına kazmışlar. O'nun ölümünden sonra da çanağı boş kalmamış. Yağmursuz, kurak günlerde çocuklar toplanıp:

Çomçalı gelin
Çomçalı gelin,
Ambarındaki döğmenden

Hani hakkı Toğgalı Dede'nin... diyerek döğme toplamaya başlamışlar. Döğmeleri toplar, kocaman yayıklarda ayranlar yayar ve toğga kaynatırdık biz bile. Toğgayı Toğgalı Dede'nin çanağına döküp içerdik. Kuşlarla beraber içerdik. Herkes toğganın tadına bakınca yağmur birden yağmaya başladı.

Fransız Gâvurunun gelipde evlerimizi ekinlerimizi yıktığında "KaçaKaç" buralara çekildiğimizde çetelerimize yemek yetiremez olduk. Anam, Hayriye Teyze, ortalığı onlar çekip çevirirlerdi. Bakmışlar ki yemek yapacak hiçbirşey yok. Rahime Hatun'da çetelere yemek diye helkelerle gelmez mi? Dede Efendi'nin karısı Hayriye Hanım, çaresiz yola koyulmuş. At pislikleri içindeki arpa tanelerini toplayıp bir güzel yıka-mışlar. Bir tas da ayran bulmuşlar. İkisini bir kaynatmışlar Toğgalı Dede'nin çanağında. Aldıkça taşmış toğga. Toğgalı Dede'nin çanağından helkeler, kazanlar dolmuş. Çeteler doymuş, cephe gerisindeki halk doymuş, kurtlar, kuşlar bile doymuş eskisi gibi...

Toğgalı Dede efsanesi Reşat GÜREL tarafından Osmanîye'den derlenerek KARAÇAY rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

KESİKBAŞ

Küffarın Anadolu'da bir çok kaleleri vardır. Bunlardan biride Kuş kalesidir.

Kale sarp kayalar üzerine Kafirler tarafından "Al Karabit, ver Karabit, al Serkis ver Serkis" diyerek Soladerede kaleye kadar dizilerek taşınan kevek taşlardan yapılmıştır.

Danişment Oğullarından Sultan Melik Mehmet Gazi Kaleyi almaga karar verir.

Melik Gazi cesur askerlerinden birini bu muhteşem kaleye sokmayı başarır. Yigit Türk olup bitenleri, konuşulanları günü gününe komutanlarına bildirir. Kimseye yakalanmamak içinde yün eğirip sirim çekmektedir. Bir kafir bunları ne yapacağını sorduğunda oda "Kalenin etrafını ölçeceğim" der. Kafirler ona deli diyerek donunmazlar.

Kale Tekfuru her salı İgideye tıraşa, halkta köşkerlere ayakkabı tamirine inerler. Yigit Türk kalenin en zayıf gününün salı günü olduğunu sezip komutanı Melik'e haber ucudur.

Melik ordusunu pusu çukurunda saklar. Kaleden haber gelir gelmez ordusuna çeki düzen verir. Salı günü yanık yanık ezan sesi gelmeğe başlar. Bunu duyan Türk ordusunun aslan askerleri "Allah Allah" nidaları arasında Kuş Kalesine doğru bir sel gibi akarlar. Üç gün üç gece çarpıştıktan sonra kafirler kaleyi bırakıp kaçmağa başlarlar. kaçarken arkalarına inci boncuk dökerler. Türk'ler toplanında biz kaçalım diye. Bunu gören Melik "Derme deşirme sür, taş kesilsin" der. O anda inci boncuk taş kesilir. O gündür bu gündür o yere Dermansur denir.

Bu gazada komutan Melik yaralanarak gazi olur. Bir süre sonrada ölür. Kalenin kapısını açan Türk'te başı kesilerek şehit olur. Melik Gazinin anısına kalenin yanına hemen bir türbe yapılır. Türbenin yapısı Kabenin yapısından harcıda Geyik sütündendir. Deli Melik şimdi burada mumyalı yatmakta Kesikbaş'ta ayak ucunda onu beklemektedir.

Her cuma günü doldurulan ibriklerden şehitler apdes alır saf saf halkla namaz kılarlarmış.

Her şafakla birlikte kaleden inen binlerce yeşil kaftanlı atlı Dermansur deresi' den Gavur dağlarına doğru uçarak giderler.

Ulu kişiler görürlermiş.

Kesikbaş Efsanesi Galip Hodul tarafından Kayseri'den derlenerek PELİN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

GÜRLAN

Bir gün Mübarek Peygamberimiz Hz. Muhammet S.A.S. ve Hz. Ali gavurlarla savaşırken çermik'in bir dağından geçmişler ve nasıl olduğu tam bilinmeyen çeşitli anlatılanla bilinen şu müharekeler savaştan yorgun düşmüş bir kayanın altında dinlenirken düşmanlardan bir gurup büyük bir kaya parçası onların başlarına indirecekleri anda Hz.Ali'nin atı bir kişnemekle ayağını kaldırıp kaya parçasını tutmuş o anda Hz. Peygamberimiz sağ eliyle ata yardımcı olmuş ve böylece kaya parçası kendiliğinden havada durmuş aynı anda atın nal izi mübarek Peygamberimizin elinin izi kayanın üstünde durmuş, şu anda bulunmaktadır ve ikinci namazı abdest almak için su koymuş Allahtan dilemişler temiz berrak su olsun demişler kayaların arasında ağaçların altında atın ayağının altında çukur açılmış ufak bir göl oluşmuş ve dua etmişler. Şimdiye kadar su aynı miktarda durur.

O su dört mevsimde rengini, kokusunu, miktarını olduğu gibi koruyor kim gitse dilek dilerse demir para atıyorlar dileği olacak kişinin parası suyun altında kayboluyor. Para ilerledikçe su kaynayarak iz yapıyor diğer tarafta para ortaya su üstüne çıkıyor uzaklık mesafesi nekadarsa dileğin gerçekleşmesi okadar yakın yada uzak olacaktı ve ayrıca parayı atan kişinin dileği olmayacaksa para atıldığı yerde kalıyor. Yada iz bırakmadan kayıp oluyor efsaneye göre para dilek konusu bir çoban tarafından denenmiş ve açıklanmış herkes tarafından inanılmış ben genç kız iken gittim iki dilek diledim biri terzilikti diğeri başkaydı terzilik için attığım param kaynadı terzi oldum. Diğer dileğim için attığım para kaynamadı kaybolan dileğimde kaybolmuş., Gürlan babama miras kalan bağlar bahçeler titinik adıyla anılır bağların en üst köşesinde ama hiç kimsenin de bir yıl bağlar bahçeler susuzluktan dökülürken birde bakmışlar bir kaynaktan su geliyor takip etmişler Gürlandan geldiğini görmüşler. Babamdan izin alarak teftişe başladılar dozerler geldi kayalar arasından suyun gelmesi için yol açmak istediler dozer ilerledikçe su kurudu. İki üç defa tam göle üç metre kala kayalardan gürleme sesi çıkmış ve o anda su ilk önceki haline dönmüş dozerler efsaneye saygı göstererek geri dönmüş diğer sulama kaynağı görevine başlamıştır.

GÜrlan Efsanesi Sevim İLÇİN tarafından derlenerek yarışmaya katılmış
ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

VAR OLAN

Bir efsane tarihler öncesinde asırlar öncesinde Mardin'in Hasakeyf ilçesinde olmuş ve halen var olduğunu bildiğimiz, inandığımız, gördüğümüz Türbeli ziyaretler vardır. İsimleri şöyledir; İmam Abdullah, Vekal ziyaretleri ve Derviş Baba ziyareti üçü birbirinin devamı, üçü aynı efsanenin tamamıdır. Türbeci ve tarihi ziyaretlerdir. Yılda bir günü vardır. O gün iyi niyetle giden ödüllendirilir. Tüm dileği kabul edilir. kötü niyetle giden cezalandırılır.

Ben kendim gittim gördüm, orada anfatılanları sordum. Dinledim ve inandım. Zaten görenler duyanlar inanır.

Hasankeyfin yüksek mağaraları içinde çok güzel bir ziyaret daima toprağı nemli, yeşil örtülü ılık kocaman büyük duruyor. O mübarek ziyaretin ismi Derviş Babadır derler. Daima gezermiş, kim zorda kalırsa çağırınca gider imdadına yetişirmiş.

Tabi inanarak çağıranların imdadına koşarmış ve gittiği zamanda tesbihi mezarın başına koyarmış. Beni ziyarete gelen tesbihi tevaf etsin dermiş ve gene bir gün mübarek ziyareti çağırılmışlar gitmiş, o gittikten sonra yabancı bir zat onun ziyaretine gelmiş ve tesbihini ziyaret etmiş geri dönmüş aç ve susuz, yorgun yürümüş. Çünkü senede bir gün olduğunu bir gününde o gün olduğunu onun için köyünden yol yürüdüğü-nü biliyormuş, düşünüyormuş ve o günde akşam olmak üzereymiş, Mübarek İmam Abdullahın ziyaretine çok yaklaşmış az bir mesafe kalmış ve büyük bir kalabalık görmüş çok bitkin bir vaziyette durmuş. Karşıdan iki kişi koşarak ona doğru geliyorlarmış, onunla konuşmuşlar. Nereden gelip nereye gidiyorsun nedir bu yorgunluk o zata anlatmış. İmam Abdullah ziyaretinin bu gün günüdür. Kismet olursa ziyarete geldim demiş. Derviş Babaya gittim onu bulamadım. Bana ait bir tesbihi vardı ona hediye bıraktım duvara astım geldim. Üç aydır yol yürüyorum. Açım susuzum çokta yorgunum. Bir adım atacak halim yok demiş ve o iki kişi onu aldatmışlar. Demişler İmam Abdullah çok çok uzakta üç gün sonra yetişirsin en iyisi sen vazgeç onun günü dündü bugün değil demişler ve o mübarek zat oracıkta diz çöküp ağlayarak yüce Allaha

yalvarmış. Yarabbim sana ayandır benim çektiklerimi sen bilirsin. Şikayet etmiyorum. Ziyaretimi yerine getiremedim çok üzüliyorum bu dünyada onları göremedim. Yalvarırım sana burada ruhumu kabzeye öbür dünyada onları göreyim demiş ve orada vefat etmiş.

Ve mübarek İmam Abdullah ziyareti bu olayı görmüş duymuş. O gece Şeyhler rüyalarında görmüşler İmam Abdullah ziyareti onlara demiş ve vefat eden zatı vefat ettiği yerde ziyaretin türbesini yapın ismini Verkal ziyareti koyun onu ziyaret etmeden kimse yanıma gelmesin. Her seneden bir gün ziyarete gelenler önce Derviş Babayı sonra Verkalı ziyaret etsin daha sonra benim yanıma gelsinler ve kimin ne dileği varsa Allahın izni ile kabul olunur demiş. Bu rüyayı aynı gece bir çok şeyhler görüp anlatınca hemen gerçekleştirmişler. Olduğu yerde derin bir mağara ve iki odalı bir kaç merdivenle inilen türbe yapmışlar bu türbe ziyaretidir. İçerde fenerler yanıyor, bekçiler bekliyor dışarı çıkıncada bir iki ağaç ve yerini bildiriyor.

Mübarek İmam Abdullah ziyareti Verkal ziyaretinden az ileride tepenin üzerindedir. Çok bir avlusu olan ziyaretin bir çok küçük odaları var. Odalarda namaz kılınır. Hastalar yatırılır ve avlunun ilerisinde büyük odalı insanı huzura kavuşturan türbesi güzelim yeşil örtüsü ile herkesin dilek dilemesini bekleyen kabul olmuş diye müjdeler görünümüyle insanı büyüleyen bir ziyaret vardır. Diyardan uzaktan bakınca tepenin üstünde kubbeli bir görünüme sahiptir. Yukarıdan bakınca güzelim bir köprü ve büyük akarsu alabildiğine uzanıp giden çayın kenarında çıplak ayaklı çocuklar bir biri ile konuşup gülen çamaşır yün yıkayan kadınlar, kızlar bir gören bir daha ayrılmak istemezmiş. Benim görümcemin evi oradadır. Ben 1973'te gittim gördüm ve bir gün kaldım.

Var Olan Efsanesi Sevim İLÇİN tarafından derlenerek İNANIYORUM rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

GELİNCİK DAĞI VE MASTLUĞ

Diyarbakırın Çermik ilçesinde çok yüksek dağı olan Gelincik dağının Efsanesi şöyleymiş. Yüksek dağın arkasında bir köy varmış o köyün ağasının Güzeller güzeli kızı varmış, bir de sesi ile Kavalı ile ün yapan yağızlığıyla tanınan çok yakışıklı bir çobanı varmış. Ağanın kızı ile çoban bir birine sevdalanmış sevdaları her yerde duyulmuş Ağa bunları bir birine vermeye karar vermiş ama tam o zamanlarda Kayanın diğer tarafından Maşatluğ adıyla tanınan Yörükler durağı varmış ahımlı şahımlı bir yörük kabinesi yerleşmiş sevdalıların konusu ordada duyulmuş. Talihsizlik başlamış Yörük Başının oğlu gidip Ağanın kızını görmüş Efsane bu yıldırım aşkı ile kızı vurulmuş. Hemen istenmiş dilekler yerine gelmiş Ağanın istedikleri fazlası ile önüne dizilmiş iki yanık sevdalılar böylece evlenmiş kırk gün kırk gece masallarda ki gibi düğünler yapılmış. Ağanın köyünde yapılmış son gün gelip çatmış çoban dayanamamış kızı kilitledikleri odanın penceresinin önünde yanık sesi ile yüreğini yakan ayrılık ateşi ile kavalını tuturmuş ve kız babasına şart koşmuş. Eğer çobanı görmeden bu köyü terk edersem şart olsun yörük oğluna kadın olmam demiş. Babası emir verip kızı çobanla buluşturmuş ikisi hasretle ağlarken dilekler dilemişler. Kız demiş bu kaya bizi ayıracak kayanın üzerinde taş olsam bu yere baksam ve gelen Misafirlere develere binip yol almışlar tam kaleyi geçecekleri sırada Çoban kavalına sarılmış göz yaşları arasında Allaha yalvarmış düğün alayı taş olsun sevdalıma el değmesin demiş bir bakmış gelin taş kesilmiş koşup onlara yetişmiş ve kavalı çalmaya başlamış. Bütün insanlar develer Çuallar heybeler çoban dahi taş kesilmiş ahımlı şahımlı efsanesi ile Surlaşmış gelincik dağı ile ün yapmış duruyor. Öte yandan yörüklerin düğün alayı bunu görünce darma dağın olmuş giden misafirler piknik yapmışlar o gündür bu gündür her yıl ilk baharda herkes maşatloğa gider dilekler diler adaklar keser piknikler yapar büyük bir çimenlik seyrek ağaçları ile okşayan su sesi ile gür berrak buz gibi akan suyu ile çemlik yeri seçilen efsane yaşıyor ama efsaneyi başka türde anlatıyorlar ve uygun olanı budur.

Gelincik Dağı ve Mastluğ Efsanesi Sevim İLÇİN tarafından Çermik'ten derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değere bulunmuştur.

EJDERHA

Bu anlatacağım olay Mersin ilimizin Tarsus ilçesinde geçmiştir. Günlerden birgün vatandaşın birisi bir kr kuyuya düşer. Bir türlü çıkamaz. Kuyunun dibinde bir delik görür, bu deliği eliyle genişletir, buradan geçer. Birde ne görsün bir ejderha konuşmaya başlar.

-Hey insanoğlu senin burada ne işin var.

İnsan oğlu cevap vereceği sırada, ejderhanın etrafında bir sürü yılanın, etrafında hareketsiz yattığını görür. Başından geçenleri anlatmaya başlar.

-Ey ulu yaratık, ben zavallı bir insanım, dolaşırken bu kuyuya düştüm, ne olur benim yukarı çıkmama yardım et.

-Benseni yeryüzüne çıkarırsam sen benim başıma bela getirsin der.

Çünkü ejderhayı gören insanın vücudu dalga dalga kahverengi benek olmuş. bu insanında vücudu aynen, böyle olmuş. İnsanoğlu yalvarır.

-Ne olur beni dışarı çıkar kimseye söylemem. vücudu-mu rterte gezerim beni çocuklarıma bağışla demiş.

-Ejderha İnsanoğlunun yalvarışına dayanamayıp onu yeryüzüne çıkarır.

Bu olaydan bir süre sonra o devrin padişah'ı hasta olur. Zamanın doktorları padişah'ın hastalığının ejderhanın gövde kanın içilmesiyle geçeceğini söylerler. Ejderhanın yerini bulmak için halkın hepsini bir hamamda toplarlar. Tabi bu insanoğlu'da hamama gelir. Hamama halkı muayene ederlerken bu insanoğlun grrleri. Ondan ejderhanın yerini söylemesini isterler. İnsanoğlu söylemek istemez ama bir sürü işkenceden sonra söylemek zorunda kalır, söyler. Ancak bu insanoğluna malm olur. İnsanoğlu ezile bzle ejderhanın yanına yaklaşarak konuşur.

-Ey ejderha senden çok özür dilerim. Ama beni zorladılar, sözümü tutamadım.

-Üzülme ben seni yeryüzüne gönderirken bunların olacağını biliyordum. Sana kızgın değilim, kaderim böyleymiş.

Bu arada ejderha emrinde bulunan yılanlar yeryüzüne zarar vermesin diye onlara emir verir.

-Benim bir işim var, yeryüzüne çıkacağım, ben gelene kadar kıınıldamadan uyumaya devam edin der.

Gelenlerle beraber kesileceği yere götürölür. Bu arada insanoğluna bir uyarıda bulunur.

-Şimdi beni kesecekler. Başımın kanını kesen adam içecek ve ilerde Lokman hekim olacak, gövdemın kanını hasta içecek ve iyi olacak, kuyruğumun kanında sana içirecekler ve sen hemen öleceksin. Sakın içme. Başımın kanını sen kuyruk kanımıla değıştir. Böylece sen Lokman hekim olursun, benim kesen kişide ölür.

İnsanoğlu bunu yapacağını söyler. Ejderhanın kesilişı, Tarsusun şimdiki erkek hamamına getirilir. Burada göbek taşı üzerinde kesilir. İlk akan kan burada leke bırakır. Duyduğuma göre bu kan hala mevcutmuş. Kesme işlemi bitikten sonra gövde, kuyruk ve başkanı üç bardağa konularak padişah'ın önüne getirilir. Bardaklar padişaha götürölürken bu bardaklardan, gövde kanının olduğu bardağa dokunmadan diğerkisisini yere değıştirir. Böylece kuyruk kanının kesen içere ve ölür. Padişah gövde kanını içerek iyileşir. Ejderhayı gösteren adam'da başının kanını içerek lokman hekim olur. (o zaman Lokman hekim'i) Rivayete göre(doğru'mu değıl mi bilemeyiz) Ölümsüzlüğünün ilacı olan sarımsak tohumunu bulan Lokman hekimdir. Fakat bu tohumları ALLAH'ın emri ile yok olur. Ayrıca ejderhanın emrindeki yılanların hala uyuduğu ve ejderha'nın öldüğünü duyarlarsa yeryüzüne büyük zarar vereceğı söylenir.

YUSUFÇUK

1957 yılının bunaltıcı bir Temmuz akşamıydı. Etrafını incir, dut, kavak ve servi ağaçlarının çevrelediği iki katlı kâgir bir evin güney-doğu köşesindeki çardakta akşam yemeğimizi neşeyle yemiş, şurdan burdan konuşuyorduk.

Çok geçmeden gökyüzünde yıldızlar belirmeye başladı. Çınar ağaçları arasında kıvrıla kıvrıla akan Kozan Çayı'nın tatlı çağlıtı, sessizci uyuyan mehtap altında bir senfoni gibi yükseliyordu.

Guuuuk! gugulu guuuuk!" diye bir kuş sesi duyuldu karşı tepelerden. Ardından bir başka ses ona karşılık verdi. Rahmetli nineme: "Bu kuş nasıl bir kuştur nine?" diye sordum. "Bu guşa göçoğlak derler olum. Sen onuğn heykâsini biliyoğn mu?" diye bana sordu. Ben de bilmediğimi söyleyince başladı anlatmaya:

"Hopka Dağı'nın eteklerindeki bir köyde, bir zamanlar bir kız, dört denesi erkek beş gardaş çocuğ varmış. Amma günüğn birinde çocuğlarığn anası ölür. Yavrucaazlar babalarıynan ortalığda gala galırlar. Adamcaazın bir kaç goyunuyunan geçisi varımış. Çocuğlar da olak, guzu güdüyorlarımış.

Aradan epiye vakit geçince herif bir daha evlenmiş. Amma Aldı avrat o gadar zalımımış ki, gâvuruğn gızı olanlara yapmadıını gomazımış. Gara derdler dutasıca sufrada bilen öğsüzleriğn gafalarından zopayı heç âsik etmiyor ve görpeçiglere gan gusturuyorumuş. Herif de gara derdler dutasıcanın birisiyimiş ki garısına heç sesini çıkarmıyormuş.

Bir gün, analığ bulgurluk buday gaynatmış. Budayı gara çullarığn üzerine sererek Elif gızı da başına bekçi goymuş. Oğna: "Budayığn bir denesiniğn başına bir zıyan dokunursa, seniğn deriğni yüzerim." demiş.

Dört olan gardaşdan Yusuf da olak gütmeye getmişimiş. "Göçoğlak" die çok haşeri bir olak varımış. Bu cierciî olasıca olak sürüden kaçarak eve gelmiş ve gızgın ısıcain altında uyuyagalmış olan Elif gızdan habarsız budaylardan yemiş ve bir gözölce de dört tarafa dağıtmış. Gomşulara gezmee

geden analıg eve gelince bir de ne görsüñn gôcoglak budayın üstünde cerit atıyor. Olaa govalaya govalaya dutmuş ve eviğn bir tarafına sağlamış.

Vakit aşam olunca gız gagmış. Budayları o halda görünce gorkudan ödü gopmuş. Analıg gıza: "Deneleri teker teker toplayacaan. Seniğnie daha soñnra görüşecaam. Ortalığ da eyice garağngılık olmuş. Bu arada olanlar da gelmişler. Orlara da: "Gôcolaa bulmadan sakın eve gelmeğn ha." demiş. Olanlar da gecenin kör garağngılığında olak aramaya gedmişmişler. Hava o gadar garagngılığımı ki, gözüğüne barnağığıni soksağn görünmüyorumuş.

Çocuglar gorka gorka Hopka Daana doru gedmişler. Gız da evden gaçmış ve olanların ardına düşmüş. Onlara dağığn depesine yakın bir yerde yetişmiş. Beş gardaş geceyi bir gaya goğuşunda geçirmişler. Zabah olunca gôcağlai aramaya çıkmışlar. Bulmak mümkün mü? Heç biri de eve dönme cesarat edememiş. Elif ile Yusuf: "Goca İrabbım, ne olur bizleri guş ed." demişler ve o anda guş olub uçmuşlar. Diğer üç gardaş da onlarığn duasınığn gabul olduğunu görünce: "Böyük Allah'ım, ne olur bizleri de daş yap." demişler ve oracığda daş olmuşlar.

İşde o geceden berli, Elif Yusuf'u çağırıyorumuş: "Yusuuuuf! gôcoğla buldun muuuu? Yusufcaaz da gız gardaşını arıyor ve onu çığırırımı ki, "Eliiiiif! bulguru topladığn mı?"

Ben gedip görmedim. Amma o üç gardaşın elele dutuşmuş vucudları gaya halında duruyorumuş. Şimdi o gayaların öğnünde üç dene de mezar varımı ki. Bunu bağna Tapanlı Güccalı anladı ki."

Bu "Gökçeoğlak" efsanesini değişik yörelerde, ufak tefek farklılıklarla değişik kişilerden dinledim. Çoğu da efsanenin nerede geçtiğini bilmiyor ve taş olan kardeşlerle ilgili bir örnek te gösteremiyorlardı. Sonunda, anlatılanların içinde en doğrusunun da rahmetli ninemin anlattığı efsane olduğu kanaatine vardım. Çünkü aynı efsaneyi, Feke'nin İncirci Köyü'nden bir ilkokul öğretmeni arkadaşımın dinledim. Efsanenin geçtiği yer kendi köylerine yirmi km. kadarmış. Anlatılan efsaneyi doğrular biçimde, elele tutuşmuş üç küçük çocuğu andıran kaya parçaları bugün, dokuzyüzelli metre yüksekliğindeki Hopka Dağı'nın doruklarını süslüyormuş. Dağın ön dibinde de gerçekten üç tane mezar varmış. Anlatılanlara göre, bu mezarları o günkü köylüler sembolik olarak oraya yapmışlar. Bugünkü köylüler ise, orasını kutsal bir yer

olarak görüyor ve "Üç Oğlan" adı altında çeşitli vesilelerle ziyaret ediyorlarmış."

Yusufçuk Efsanesi Nazım İNCE tarafından Kozan'dan derlenerek GOCOĞLAN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

GELİNTAŞ

(Anlatılan efsane, Adana'nın küçük ve şirin bir ilçesi olan Feke'nin İncirci Köyü'ne aittir. Bu köy, Adana'nın 110 km. Kuzey-doğusunda, Feke'nin ise 20 km. doğusunda kalır.)

Çok eski zamanlarda bu bölgede zengin, zengin olduğu kadar da zalim bir köy ağası yaşarmış. Yaşı oldukça ilerlemiş olmasına rağmen, bu zat hiç evlenmemiş. Fakat günün birinde, komşu köyden güzel bir kıza gönlünü kaptırmış. Kız ise, kendi köyündeki bir değirmencinin oğluyla konuşup, onunla arkadaşlık ediyormuş. Ama kızın yaşı küçük olduğu için, değirmencinin oğlu kıızı babasından istetmeye cesaret edemiyor ve kıza biraz daha beklemesini söylüyormuş.

Bir gün, köy ağası kıızı babasından istemiş. kim vermez böyle zengin bir adama kızını? Sonra babanın bir köy ağasına "hayır" demesi ne mümkün? Baba kızını bu zengin ve zalim ağaya vermiş. Fakat kızın gönlü değirmencinin oğlunda olduğu için bu evliliğe razı değilmiş ve için kan ağlıyormuş.

Bu arada, ağa her bir yana haberler yollamış ve daveti-yeler dağıttırmış. Nihayet düğün-dernek kurulmuş. Gelin alayı da gelini almaya gelmiş. Oğlanın, kızın verildiğinden geç haberi olmuş. O kızın bu evliliği kendi rızası ile kabullen-diğini sanarak hiç oralı olmuyormuş. O da sazını alarak düğün evine arkadaşlarıyla birlikte eğlenmeye gelmiş. Bir ara, oğlan kızın niyetini öğrenmek amacıyla, bir oyun havasıyla sazının tellerine hafifçe dokunmuş:

Kalamak dalla dalla.
Gelin boyunu salla.
Bir şeftali vermedin,
Sen bunu iyi belle.

Kız da söz söylemekte oğlandan geri kalmamış ve o da karşılık vermiş:

Kalamakta dal mı var,
Sallanacak hal mı var?
Yakında kuruyacak.
Başka çıkar yol mu var?

Oğlan hiç bozuntuya vermeden devam etmiş:

Kalamak dallanıyor,
Dalları sallanıyor.
şu gelin kimin nesi?
Doyumca sallanıyor!

Kız dayanamamış:

Kalamağım, dalım yok,
Küçücüğüm, yârim yok.
Yârini eller almış,
Cahilsin haberin yok.

Oğlan, kızın gönlünün kendisinde olduğunu anlamış. Ama ne yapsın gariban? Kız, oğlandan bir umut ışığı olmadığını görünce, onunla son bir kez görüşmek istemiş ve bir elçi aracılığıyla bir köşede buluşmuşlar. Kız oğlana kendisini kaçırmasını söylemiş. Fakat oğlan buna bir türlü cesaret edemişormuş ve kıza: "Ağa bizi nereye kaçsak bulur ve ikimizi de öldürtür." demiş. Kız da: "Seninle olmadıktan sonra, yaşamak bana artık haram." demiş. Bu söz üzerine oğlan dayanamamış ve kıızı alarak dağlara kaçırmış.

Düğün alayı yiyip-içip, eğlendikten sonra, sıra gelini almaya gelmiş. Fakat bir de bakmışlar ki, gelin odasında yok. Ağanın adamları atlanıp silahlanarak iki âşığın peşine düşmüşler. Kız ile oğlan üç gece dağda kalmışlar. Fakat dördüncü gecede etrafları sarılmış. Yapacak hiç bir şeyin kalmadığını gören iki genç: "Bizi bu zalim ağanın eline düşürmektense, taş eyle daha iyi Allah'ım." diye Allah'a dua etmişler. Çaresizlerin duaları kabul olmuş ve ikisi de oracıkta taş kesilmişler. Tabii ki ağanın adamları da birlikte.

şekil olarak geline benzediği için, bu taşa yörede "GELİNTAş" adı verilmiştir. Etrafında silahlı insanları andıran kayaların bulunduğu bu Gelintaş'ın, her yağmur yağışında gözlerinden yaşlar akar."

Gelintaş Efsanesi Nazım İNCE tarafından Fek'e'den derlenerek GÖZYAşI rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ÇARPIK OCAĞI

Vaktiyle kadınhanı'nın Meydanlı köyünde iki kardeş yaşarmış. Bu kardeşlerden biri bekar diğeri ise evliymiş. Harman yerinde buğdayı ceç yapıp daha sonra paylaşmışlar. Bekar kardeş kendi hissesinden bir kısmını arabayla eve götürünce evli kardeş,

"Kardeşim daha bekar. İleri de evlenecek. Paraya ihtiyacı var" diyerek kendi hissesinden beş-altı teneke alıp bekar kardeşininkine dökermiş. Evli kardeş de kendi hissesinden bir kısmını götürünce bekar olan kardeş,

"Abimin çocuğu var"

diyerek kendi hissesinden beş-altı teneke alıp abisinininkine dökermiş. Bu şekilde bir hafta devamlı buğdayı eve taşıdıkları halde bitirememişler. Daha sonra bir hocaya danışmışlar. Buğdayı çeke çeke bir türlü bitiremediklerinden dert yanıtmışlar. Hoca,

"Elinizin tersiyle buğdayı çarpıverin. O zaman bereketi kaçır" demiş. Hocanın tavsiyesine uyarak iki kardeş buğdayı ellerinin tersiyle iterler. Bu sırada buğday yığınının içinden bir çift kuş çıkar. Bu kuşlarda birini yakalamışlar diğeri ise Hicaz tarafına kaçmış. O gece evli kardeşin rüyasına ak sakallı, sarıklı bir ihtiyar girer ve

"Bu kuş ocak. Pabuç şekline girecek. Adamları şeytan çarpacak. Size gelecekler. Bununla sığayacaksınız, iyileşecekler. Senede bir kurban kesip yemek vereceksiniz" der.

Büyük kardeş sabah kalkıp bakmış; kuş kakikaten pabuç şekline dönüşmüş.

O gün bugündür hastaları bu pabuçla tedavi etmeye çalışmaktadırlar. Bu pabuç senede bir defa yeniden kuş şekline dönüşüp Hicaz'a -eşinin yanına- gider bir kaç ay sonra tekrar dönermiş.

Çarpık Ocağı Efsanesi H. Sadullah KAĞNICI tarafından Konya Kadınhanı'ndan derlenerek ALPER rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

HAMAM

Mutasavvuf İbrahim Veli Sultan ondördüncü asırda Akşehir'de yaşadı. Türbesi Akşehir'in Alanyurt köyündedir.

İbrahim Veli Hazretleri Hacca giderken oğlunu yanına çağırıp:

- Hamamın kazanlarına su doldur fakat altına hiç bakma, demiş. Hacca gitmiş.

Oğlu kazanlara su doldururken kazanların altını merak etmiş. Üstelik kazanların altına odun atılmaması merakını iyice artırmış. Bir gün merakını yenemeyip kazanların altına bakmış, şaşırmış. Kazanların altında sadece bir tane mum varmış. Kazanları bir mum ısıtıyormuş. Oğlan baktığı için de mum sönmüştü.

Bu hamam halen Akşehir Atatürk Müzesi yanında bulunan Şifa Hamamı'dır.

Hamam Efsanesi Kenan KAHRAMAN tarafından Akşehir'den derlenerek ZAMBAK rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

İMAM

Kula'da mevcut Kurşunlu cami adıyla anılan caminin eski yıllardaki imamlarından birinin iki oğlu varmış.

Baba bir din adamı olduğu için her iki çocuğunun aynı yolda yetişmelerinde büyük çaba harcamış. Her ikisi de kendileri için gerekli eğitimi almışlar. Ne var ki büyük çocuk babanın her dediğini yapıyor ve babaya son derece yakın olduğu halde babanın söylediklerine pek inan bağlamıyormuş.

Diğer yandan küçük oğul ise aldığı eğitime zıt olmasına rağmen ters işlerle meşgul bir hale gelmiş, ancak özü sözü mert bir kişiliğe bürünmüş ve baba ile geçimi pek zayıf imiş.

Günlerden bir gün baba ölüme adım adım yaklaştığını hissetmiş. Bu ara mevsimlerden kış ayı imiş. Halk dilinde zehmeri denilen bu zamanda büyük oğluna hitaben hem kendi durumunu göstermek hem de edrafında pervane olduğu düşünülen büyük oğlu ile hayırsız evlat gözüyle görülen küçük oğlunun durumlarını sergilemek açısından büyük oğluna,

- Oğlum bizim filanca bağdan bana bir sepet üzüm getir diyince büyük oğul,

- Baba, bu zehmeri içinde orada üzüm olur mu sözünü karşılık verince baba üzgün, umduğunu bulamamış bir araştırmacı misali bu sefer küçük oğlunu kastederek;

- Benim o kopili çağırın demiş,

Babanın davetini alan küçük oğul hemen babasının yanına koşmuş. Babanın ağabeyisinden isteyip yerine getirilmeyen isteğini memnuniyetle kabul etmiş ve koşup babanın adını söylediği bağlardan hasta başında bulunan vatandaşın hayret dolu bakışları arasında bir sepet üzümü getirir. Baba Allah emri eceliyle ruhunu teslim eder.

Tabi bundan sonra babanın imam olduğu cami bir zaman imamsız kalır. Bu babanın büyük oğlu daha öncekinin aksine hareketler içine düşer küçük oğul önceki haline devam ederken bir gün Allah tarafından kalbine düşürülen ilham yardımı ile babasının camisinin imamsız olduğunu ve cemaatinin

dağıldığını ve bunların yeniden derlenip toparlanmasının gerekli olduğunu düşünür. O gün hemen gidip ezan okuyarak baba camiiinde imamlık yapmaya başlar.

Ne var ki onun kötü haller içinde bulunduğunu görmüş olan cemaat camiye gitmez ve kendi aralarında,

- Şahroşun arkasında namaz mı kılınırmış gibi sözlerle onun içinde bulunduğu ortamı vurgulamışlar. Durum bir müddet böyle devam etmiş. Bizim yeni imam tek başına namaz kılmış. Yine durum böyle iken ezan sonrasında imam namaz kılarken cami önünden geçen bir vatandaşın açık kalan cami kapısından gördükleri bu şahsı çok şaşırtmış ki gördüğü kötü diye nitelenen geç imamın arkasında Kula'da bulunan bütün testilerin secdeye kapandığını görmesi olmuş.

Hemen giderek bu imamı çekiştirenlere gördüklerini anlatınca onlarda şaşırmışlar ve bunun imkansız olduğunu söylemişler iddia sahibi gördüğünün doğruluğunda ısrar edince durumu yerinde gözlemek için birazda alaylı bir hava içinde cami önüne gitmişler ve gerçekten aynı olayın yani testilerin imamın arkasında cemaat gibi secdeye gittiklerini görmüşler. Bu olaydan sonra hakkında olumsuz düşünceler besledikleri kişi hakkında yanlışlıklarını anlamışlar ve camide cemaat olmaya başlamışlar böylece cami eski cemaatine kavuşmuş.

İmam Efsanesi Alim KAHRAMAN tarafından Kula'dan derlenerek DERYA rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

BİR TAŞ VE BİR KUŞ

Adana'nın Tufanbeyli İlçesinin Güneydoğusunda, Sarız Suyu'nun kenarında, ilçeye yaklaşık yirmibeş kilometre uzaklıkta Çukurkışla Köyü vardır. İşte efsanemiz Çukurkışla Köyü civarında ve Sarız Suyu'nun kenarında geçmektedir.

Sarız Irmağı bahar aylarında coşkun akar. Yazınki o uysal, sakın haline hiç benzemez. Baharda karların erimesiyle birlikte suları çoğalır, yatağına sığmaz olur. Tufanbeyli İlçesi'ni geçtikten sonra birkaç köye daha uğrayıp Çukurkışla'ya ulaşır. Çukurkışla'dan sonrası Sarız için daha bir başkadır. Artık dar ve iki yanı sarp bir vadide başını taştan taşa çalarak köpüre köpüre akar. Bahar aylarında Sarız'ı buralardan geçmek olanaksızdır.

Efsaneye göre bir zamanlar burada bir grup insan yaşamış. Bir kabile mi, bir oba mı, bir köy mü? Bilinmez. Kınar mı, göçer mi? Bilinmez. Ama bilinen duyulan odur ki bir grup insan, eviyle barkıyla çoluğuyla, çocuğuyla, acısıyla, neşesiyle, nefretiyle, sevgisiyle yaşamış burada. Şimdiki köyde oturanlar o zamandan beri süre gelen insanlar mı? o da bilinmez.

Burada yaşayan insanlar arasında birbirini çok seven iki genç varmış. Ancak uyumsuz bir sevgi imiş bu. Olmayacak, olmaması gereken bir sevgi. Kız zengin kızı ve oldukça güzel. Oğlan zavallı biriymiş. Kız güzelliğiyle yedi köye nam salmış. İsteyeni peşinden koşanı çokmuş. Oğlanınsa bir yanık yüreğinden başka hiçbir şeyi yokmuş. Gönül bu ya... Bu güzelliği dillere destan kız, bu zavallı oğlanı sevmiş. Oğlan da onu çok sevmiş. Hemde umutsuzluğunu bile bile. Onu kendisine yâr etmiyeceklerini bile bile.

Bu iki genç gizli gizli Sarız Suyu'nun kenarında buluşurlarmış. Ay ışıığında, gün doğumunda, gün batımında, Sarız hep bu sevgiyi dinler, bu sevgiyle akarmış. Bazen bir pınar başında, bazen bir kaya dibinde, bazen da bir ağacın serin gölgesinde... Ama hep Sarız'ın kenarında buluşur, konuşurlarmış. Sarız'a hep güvenir, sırlarını yalnızca Sarız'a açarlarmış.

Nasıl olmuş, nasıl olmamış? Sarız mı sözünde durmamış? Yoksa başka biri mi duymuş? Bu temiz ve umutsuz sevgi duyulmuş. Her yerde bu sevginin olumsuzluğu konuşulur olmuş.

Kız eve kapatılmış, iki gözü iki çeşme. İçinden hep Sarız'ın kıyısını, o sevgiyi özler ağlamış.

Oğlan aynı pınar başlarını, kaya diplerini, ağaç gölgele-rini yalnız dolaşır olmuş. Ağaca sormuş, kayaya sormuş, pınara sormuş, bu sırrı kim söyledi diye. Hiç birinden yanıt alamamış, hep aynı sevgiyi Sarız'ın kenarında arar olmuş. Gece demeden, gündüz demeden, yaz demeden, kış demeden.

Yaz geçmiş, güz gelmiş. Güz geçmiş kış gelmiş. Kış geçmiş, bahar gelmiş. Bu temiz aşk unutulmuş. Artık her yerde konuşulur olmaktan çıkmış. Kız oğlanı, oğlan kızı unutmuştur diye düşünülür olmuş.

Sarız'ın sularının vadiye sığmadığı, bir bahar günü bir fırsatını bulan kız, hasret gidermek için Sarız'ın kıyısına doğru inmiş. Tepeden vadiye doğru, Sarız'ın köprüre köprüre akan sularına bakmış. Sarız'ın da ağıladığını düşünmüş. Oğlanı düşünmüşler ikisi birlikte.

Oğlan hergün Sarız'ın kenarında dolaşırken bu sevgiyi birgün yeniden bulacağı ümidiyle yaşarmış. Birgün bir bakmış, kız bir tepenin üzerinde kendinden geçmiş, Sarız'a bakıyor. Neredeyse kendini Sarız'ın azgın sularına bırakacak. Gözlerine inanamamış. Koşmuş... Koşmuş kendini yorgun argın sevgilisi-nin kucağına atmış. Kızda tam kendini suya atacağı zaman oğlanın bu şekilde kucağına düşmesini Tanrı'nın bir armağanı olarak düşünmüş. İkiside sarmaş dolaş hasret gidermişler. Bakmışlar zaman akıp gidiyor. Bir gören duyan olursa sonları daha kötü olacak. Ay doğduğunda aynı tepenin üzerinde buluşmak, yalnız ikisinin sevgisinin olacağı bir dünyaya kaç-mak üzere sözleşmişler.

Ay doğup gökte yükselirken oğlan tepenin üzerinde kızı beklemeye başlamış. Bir müddet sonra kız elinde bohça-sıyla tepeye gelmiş. Gel gör ki dedikleri gibi olmamış. Sarız mı susmamış, yoksa biri mi duymuş? Kızla oğlanın o gece kaçacakları duyulmuş. Kızın isteyen çok, yakınları güçlü. Hepsi birlikte o gece kızın peşine düşmüşler. Kızla oğlan tepede buluştıkları sırada tepenin etrafını sarmışlar. Kızla oğlan birbirine sarılıp açılırken etraflarında olup bitenden haberleri olmamış. Oğlan kızın elini tutup, "Hadi gidelim, kurtulalım bu dünyadan, kendi dünyamıza ulaşalım." dediği sırada birde bakmış ki ay ışığında kendilerine doğru gelenler

var. Ne olduğunu anlamakta gecikmemişler. Ama artık çok geç. Kaçacak zaman kalmamış. Sağa bakmışlar, sola bakmışlar, hiç kurtuluşu yok. Bir yanda azgın azgın akan Sarız, öte yanda etraflarını saran hırsından kudurmuş birsürü insan. Oğlan bir Sarız'a bakmış, bir insanlara. Ne yapacağını kesti rememiş. Hem Sarız'a küsmüş, hem insanlara. Sonra Tanrı'ya yalvarmış,. "Tanrım beni ne bu insanlara bırak, nede Sarız'a Beni taş eyle, kıyamete kadar Sarız'a ve insanlara bu tepeden bakayım. "Tanrı dileğini kabul etmiş, o anda taş oluvermiş. Kız da bakmış sevgilisi taş oldu, o da Tanrı'ya yalvarmış,. Tanrım beni de kuş eyle, her yıl gelip bu taşı ziyaret edeyim. "Tanrı kızın dileğini de kabul etmiş, o anda kız bir kuş olup uçmuş.

Onlara doğru hırsla gelenlerse ay ışığında bir kanat sesi duyup neler olduğunu anlayamamışlar. Tam tepeye çıktıkları zaman, oğlanın yerinde bir taşın durduğunu, başında da bir kuşun döndüğünü görmüşler. Neler olduğunu o zaman anlayıp bu sevginin büyüklüğü karşısında utançlarından kıpkırmızı olmuşlar. Hep birlikte Tanrı'ya yalvarıp yaptıkları hatayı anladıklarını, kendilerini affetmesini istemişler.

Tanrı onları bağışlamış mı, bilmiyorum. Ancak şimdi Çukurkısla'nın yakınında Sarız Suyu'na bakan bir tepenin üzerinde insana benzeyen bir taş vardır. Derlerki bu taş işte o gençtir. Yine derlerki her yıl baharda, Sarız köpüre köpüre akarken bir kuş gelir bu taşın üzerine konarmış. Saatlerce kalır, yorgunluk ve hasret giderirmiş. Hatta hatta esen soğuk bahar yeline aldırmadan bir gece o taşın üzerinde yatarmış. Yılda bir kere ve hep aynı zamanda gelirmiş.

Şimdi ne zaman o taşın üzerine bir kuşae konsa bu efsane yeniden canlanır. O sevginin büyüklüğüne bir kere daha inanılır.

Bir Taş ve Bir Kuş Efsanesi RÜstem KALKAN tarafından Tufanbeyli'den derlenerek SEVGİ rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

GELİN KAYASI

Erzurumun İspir kazasının Karahan Köyü Ruslar tarafından işgal edilir. Köyde herkes tarafından beğenilen çok güzel bir kız varmış. Rus işgal komutanı bu kıza gönlünü kaptırmış. Ne kadar çaba göstermişse bu kıızı razı edememiş. Rus orduları köyü terkedeceği sırada komutan kıızı da götürmek istemiş. Kız gitmemek için ne kadar direnmişse de elinden bir şey gelmemiş. Rus Komutanı kıızı zorla atına bindirerek ordusuyla birlikte yola çıkmış. Karahan'ın 1 Km. Kuzeyinde halen Gelin Kayası denilen yerde kız Allan'a yalvarmış. "Allah'ım beni burada taş kes, bunlara nasip eyleme." der. Allah bu kızın duasını kabul eder, kız atın üzerinde Rus komutanıyla birlikte taş kesilir. Halen bu mevki Gelin Kayası diye anılır.

Gelin Kayası Efsanesi Ruhi KARA tarafından İspir'den derlenerek MENGÜÇELİ 2 rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

KIZLAR SINISI

Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı Gemecik köyünde ziyaretgâh yeridir.

Ermeniler Refahiyeyi işgal ederler. Her yerde zûlümle-rini sürdürürlermiş. Ermenilerin zûlûmlerine dayanamayan beş kız kardeş köyden kaçmayı akıllarına koymuşlar. En sonunda köyden kaçarak Kızıldağın eteklerinde bir yere gelirler. Ermeniler bu kızların köyden kaçtıklarını sezerek peşlerine takılırlar. Kızlar iyice yorgun düşmüşler, daha ileriye gidememişler. Ermenilerin eline geçmemek için el ele tutarak çember şeklinde oturup Allaha dua etmişler: "Allah'ım bizi taş kes bu adamlara bırakma" derler. Allah bu kızların dualarını kabul eder, onları çember şeklinde taş keser.

Şimdi bu yerde bu taşların ortasından buz gibi su çıkmakta, taşlarda el değmeyecek kadar sıcakmış. Bu durum efsaneyi anlatan tarafından görölmüştür.

Kızlar Sinisi Efsanesi Ruhl KARA tarafından Refahiye'den derlenerek MENGÜÇELİ 3 rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

MOLLA KÖYÜ

Molla Köyü Erzincan'ın Güneyinde, Girlevik şelâlesi yolu üzerindedir. Rusların ve Ermenilerin işgali sırasında bu köyde köyün imamı olan bir molla varmış. Namaz vakitlerinde büyük bir seda ile ezan okurmuş. Ezanın ne olduğundan habersiz Rus ve Ermeni askerleri bu ezandan rahatsız olurlarmış. Askerler komutanlarına giderek: "Biz molladan şikayetçiyiz, her ezan okuyuşunda rahatsız oluyoruz." derler. Komutan askerlere mollayı huzuruna getirmeleri için emir verir. Askerler mollayı tarlasında çift sürerken bulurlar. Öküzleri geyik, elindeki massanın yılan olduğunu görürler. Askerler çok şaşırırlar. Mollaya komutanlarının kendisini çağırdığını söylerler. Molla: "Tamam oğlum, siz gidin ben arkanızdan gelirim." der. Askerler tarlada gördüklerini komutanlarına anlatırlar: "Komutanım gittik çift sürüyordu. Öküzleri geyikti onlar dağa gitti, Elindeki massası yılandı akıp gitti." derler. Komutan duruma hayret eder. Mollayı denemek için sağ olan bir askeri taputa koymalarını emreder. Daha sonra mollaya, bir askerin öldüğünü, bunun cenazesini kaldırmasını söylerler. Molla gelir. "Ölü niyetinem, yoksa diri niyetinem kılacağız." der. Komutan "diri adamın cenazesi kılınır mı, tabiki ölü niyetine" der. Molla ölü niyetine cenaze namazını kıldırır. Namaz bittikten sonra komutan: "Benim askerim diri idi sen nasıl mollasın anlamadın, ölü niyetine namazını kıldın" der. Mollayı azarlar. Molla "Açın bakalım ölümü, dirimi" der. Taputu açarlar bir de ne görsünler; asker ölmüş. O zaman komutan mollanın ermiş bir adam olduğuna kanaat getirir. Onu serbest bırakır. Köyde ezan okumasına müsaade eder.

Molla Köyü Efsanesi Ruhi KARA tarafından Erzincan'dan derlenerek MENÇÜÇELİ ırumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

MEMİK DEDE

Gaziantep'in köylerinden olan Göksüncük köyüne başka bir köyden gelen memikdede, bu köye gelip durumu iyi olan bir adamın yanına hizmetkar durur. Adamın çiftine gidiyor, odununu topluyor, bütün işlerini yapar. Memik dede akşamları öküzlerin yattığı ahırda yatar, hayvanların yerini temizler, yatmazdan önce öküzlerin yatacakları yeri düzler, kendisi soyunup yere yatarak yoklar kendisini batarsa, öküzlerle batacağını tahmin edip tekrar düzler öyle yatar.

Memikdedeyi hizmetkar durduğu evin ağası dağa oduna salar, ondan odun toplamasını ister memikdede dağda yaş ağaçları kesmeye kalkıncı, Ağaçlardan bizi kesme... diye seda gelir memik dedede oradaki çalı çırpıyı toplar ve köye döner. Ağası neden iyi odun toplamıyorsun diye memik dedeye kızar, oda buna dayanamayıp yarın oduna gittiği zaman, yaş ağacın birisine baltayı vurur ve ağaçtan kan fışkırır. Onu izleyen ağası bunları görür, eve gelip memikdede ne yaparsa yapsın kimse karışmasın diye evdekileri tembihler. Ağa günlerden birgün Hacca gider, Ağanın hanımı içli köfte yapar, memikdedeyle yerlerken: ağanın hanımı keşke ağanda olsa yerd der.

Memikdede ver ben götürürüm deyince, hanım arka-daşlarıyla yiyecek sanıp çıkın yapıp verir. Memikdede köfteyi daha piştiği andaki sıcaklığıyla, hacca ağanın yanına götürür. Ağa namaz kıldığı için sağ tarafına koyup geri döner. Ağa hacdan döneceği zaman köy halkı onu karşılamaya çıkar. Memik dedeyi bir elinde saban, bir elinde mesesle çiftten geldiğini gören ağa beni değilde memik dedeyi karşılayın der. Bunu duyan memikdede sabanı ve mesesi toprağa saplar, bu saplanan yerden iki sakız ağacı çıkar, memikdede bu iki ağacın arasındayken kaybolur. Ağaçların bulunduğu yer halk tarafından türbe haline getirilmiştir.

Memik Dede Efsanesi Yıldız KAŞUT tarafından Gaziantep'ten derlenerek HÜLYA rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

GELİN ARDICI

"Şimdiki zamane azdı. Ne saygı, ne sevgi kaldı. Büyük küçük belli değil. Eskiden böylemiydi yaaaah. Biz babamızın, kendimizden büyüğün karşısında gık diyemezdik. Laf bile ettirmezlerdi."

"Otur, sen, boyundan büyük işlere karışma"

"Kadın kısmının seçmeye hakkı yoktur; büyüğü yat dedimi yatar, kalk dedimi kalkardı."

Saygı, sevgi iyi şey emme: korku ile değil, içinden gelerek olmalı. Eskiden bizimkisi korku ile olurdu.

Eeeh bende ne sayıklıyorum ki? Eskiden ne kaldı? Şöyle düşünüyorumda kafam karma karışık oluyor. İsyân edesim geliyor. Kızıyorum kendime, atalarım, daha eskilere.

İkel yaşamak daha mı iyiydi ne?

Karnın doydu, üstün başın örtüldümü, başka bir şey aranmaz aç kalma korkusunda yoktu."

İĞDİR Köyünden - Denizli - Çardak - Gemiş Köyüne giderken Ürük Ahmet yolda anlatıyordu bunları. Arkasından da etrafını gösterirken; seksen beşlik vücudunu doğrultmak için sol elinin tersini beline destek edip etraftaki ağaçları, taşları gösterip devam ediyordu.

"Vay anasını vay. Etmi yok? deridende ucuz. Öşürcüler gelirdide; keçilerin etine beş para vermez. Derilerini on, onbeş kuruşa alırlardı. Ama niye avlar canlarını yakardık hayvanıkların bilmem?

O, geygel bacaklı geyikleri, sivri boynuzlu dağ keçilerini, hele uzun gerdanlı, camuz yavrusu malaklar gibi, sığırlar bir başkaydılar.

Alanlarda ot diz boyu olur, kimileri yavrularıyla otlar, kimileri yavruları ile yatmış, diğer yanda ürkek ürkek duran deve kuşları, küçük kuşlar. Kayalıklarda ötüşen keklıklar.

Su başlarında, hele zadan Boğazında karacalar. Şöyle kafanda canlandır hele bir.

Havadan katar katar geçen: Türkülerin dilindeki Turnalar. Daha aşağılarda birbirleriyle boğuşan kargalar, yaban ördekleri.

Tabiki hayal bile edemezsiniz. Çünkü yoklar da ondan.

Aslında bu anlattıklarım masal değil. Gerçek. Bir zamanların gerçeği.

İşte o zamanlarda, buralarda kaplan, sırtlan, yaban koyunu domuzdan geçilmezdi.

Tilkiler köyün içinde dolanır, ayılardan korkumuza evden dışarı çıkmaya korkardık.

Ulan Acı Göl sen mi yuttun? bu güzelim yaratıkları. Yoksa güneyinde senin sabah güneşini kesen, Söğüt Dağlarının acımasız yalçın kayalıkları mı?

Ne Acı Gölün acı suları, ne de Söğüt Dağlarının yalçın kayalıkları Ya kim?

Deden, dedelerin, ben.

Utaniyorum, ağlayasım geliyor. Domuz kurşunlarını koltuklarından yediler mi; çekirge gibi zıpladı zavallılıklar. Ve... acı yürekleri parçalayan bir çığlık.

Sesten ürken diğerleri, çıtırtılar, tıptırtılar, kanat sesleriyle paniğe kapılırlar, etrafa bir sessizlik çökerdi.

İleride ardıcı göreceksin. Ne yıldırım düşmüş, ne de insan yapmış. Gövdesi tam bir kapı gibi yarılmış. Yeni yetmelerden kaç kişi balta vermişse baltalarının bir tarafı kırılmış. Sihirli, kutsal ağaçtır o.

Çoook eskilerde; Tüfeğin icad yıllarında bir genç. Asınmış dolma tüfeğini çıkmış ava. Geyiğe bakmış, geyik güzel, Karaca ondan da güzel. Acıymış, kıyamamış, dokunmamış hiç birine. Kendini doğanın yeşilliğine, canlılığına kaptırmış dalgın dalgın, ha gider, ha gider. İstiyerek, farkında olarak mı ayaklarını götürür gider ya. Bir bakar akşam olmakta. Uykudan uyanır gibi kendine gelir.

"Eyyvah akşam olmakta. Hiç avsız eve dönmek olmaz. Bir ev bulayım" der.

Korkunç bir gürültü kopar. Ağaçların dalları birbirine çarpar.

Ne kuş, ne de bir mahluk sesi. İnlilik cinlik oluverir her yer.

Korkar, ürperir.

"Doğanın bir olayı bu." der.

Aşağı alanlığa doğru yürür. Alanın ortasında mum ışığı gibi bir ışık. Hemen yanında durgun kendi haline geviş alan bir sığın.

"Hasta herhal zavalcılık çekmesin bari bunu vurup götüreyim" der.

Tüfeği yüzüne alır, tam tetiğe dokunur elinde süt çömleği, güzel mi güzel bir gelin:

"Dur avcı vurma, kulun kurbanın olayım. O hayvan benim süt çanağım" demeye kalmaz sığın bir hayalet gibi yere yığılır.

Elinde süt çömleği ile avcıya bakan güzel gelinin bakışları avcının taa yüreğine işler. Yaptığından pişman gelinden özür dilemek ister. Tüfeğini yere koyup, ona doğru koşar. Tam yakalayacağı sırada gelin ışıklı bir topun içine girip avcıya gülererek ağacın gövdesi yarılır içine girer kaybolur.

Avcı.

"Dur gitme" der.

Ağacın derinliklerinden bir ses;

"Avcı can candan tatlıdır

Yar ise baldan tatlıdır

Çoğu avcılar atlıdır

Can seversen cana kıyma

Avcı gördüğü güzele aşık olmuştur. Şunları söyler.

"Ben bilmezdim acı

Giymedim aşk tacı

Çık dışarı güzel gelin

İflah etmez beni bu aşk

Kafayı üşütür. Diyar diyar dolanıp gördüğü o güzeli arar. Derlerki her nisan ayında o ışık orada akşam göşenisinde yanar. Pişman pişman avcıyı bekler.

Dokunmaz kimse ağaca. Ulu iri gövdeli bir ağaç şimdi. Tepesine bezler, poçula iplikler asılmış. Gövdesine madeni çiviler çakılmış. Adıda gelin ardıcısıdır.

Gelin Ardıcı Efsanesi Turhan KAYA tarafından derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ÇOBAN TAŞI

Güneşin ışıkları kıvrıla büküle, darala genişleye Susurluk Çayına günaydın demiştir. Günün bazı vakitlerinde sularla ışıklar saklanbaç oynarlar. Deredeki taşların arasına sular saklanır ve ışıklar suları bulamaz. Çünkü taşların arkası gölgedir. Öğlende hâlâ dokuyan kızların tezgaha durmadan giren çıkan parmakları gibi ışıklar gökten iyice yayılır çaya... ve her tarafa girer çıkar herşeyle oynasınlar... Çay artık kendini teslim etmiştir ışıklara... Güneş bir taş, ışıklarsa güzeliin arkasında rüzgardan oynayan saçlar gibi tomar tomar dökülür çaya... İki sevdalı gibidir su ve ışıklar.. Işıklar suyun koynunda serinlemeye, sular ise sıcacık sevgililerinin kollarında mesut ve bahtiyar...

İkinci vakti geçti.. Gün akşama dönmeye. Sevgililerin ayrılık saati geliyor.. Sevgili arkasındaki saçları artık toplayıp kafaya çelemete kuracakmış... Işıklar.. kararsız sevgililer.. hüznü gibi.. ama cilveli cilveli ayrılık mendilini sallamaya hazırlanıyorlar, ne temelli bırakıp gitmek ne de yıldızlı gök altında daim serili duran yatağa sevgiliyle birlikte uzanmaktalar.. Dünya kurulduğundan bu yana bir gececik bile sevgilisiyle birlikte olamamışlar... Bütün hasretlerini sevdalarını gündüze bağlamışlar...

Gölgeler iyice uzayarak karşığı yarnaçlardan inmeye, canım güneşte elini eteğini çekmeye başladı... Işıklar mı kararsız yoksa sular mı? Cilve cümbüş yaptığı ışıklı sevgili kaybolur kaybolmaz yeni bendesini buldu bile galiba.. İşte.. hülyalı bakışlarla semadaki binlerce kandilin refakatinde sevgilisinde gecelemeğe üzere olan Ay... O zarif hülya dolu sevgili.. yıldızlar suyun içinde sessiz sessiz oynamada.. Ay, anlaşılmaz fısıltılarla sabaha kadar aşkını anlatmada.. Sular sessiz.. Sular sakin.. Bu aşk nağmelerini dinlemeye...

Işıklar mı kararsız, yoksa sular mı.. Ya Ay... Ay'a ne demeli, sabaha kadar koynunda gecelendiği sevgilisini neden terk ediyor.

Yo.. yo.. sular vefasız, sular kararsız değil.. Sevgilileri vefasız. Onlar terkedip gidiyorlar... Sular çaresiz sular sessiz

katlanıyorlar bu ayrılığa dünya kurulduğundan bu yana.. Coşup taşsalar da, taşıp çağlasalar da, başlarını taştan taşta vursalar da, sular çaresiz, sular sessiz katlanıyorlar bu ayrılığa dünya kurulduğundan bu yana..

O da ne.. bu alçaklı yüksekli sesler de ne.. İşte Susurluk Çayı bir gün başında toplanmış kalabalığın sesiyle uyandı uykusundan.. Durdu. Kulak verdi bu seslere... Üzerine bir geçit mi ne yapılmak isteniyordu... Uyku mahmurluğunu henüz üzerinden atamamıştı... Dikkatini toplamaya çalıştı... Evet evet üzerine bir geçit yapmak istiyorlardı.

Konuşanlardan biri ;

- Bu, öyle bir geçit, öyle bir köprü olmalı ki, diyordu.

Demek yeni bir arkadaş gelecekti çaya.. Mutlaka yeni gelenle iyi arkadaş olurdu çay.. Hele de yeni arkadaşının bacakları arasında saklambaç, köşe kapmaca ne güzel olurdu..

Günler günleri kovaladı. Ay.. Güneş... Çay.. üçlüsü arasına devamlı yeni kişiler ve getirilen malzemeler ilave oluyordu.. İşçiler, taş, tuğla, kiremit parçaları... Bir gün geldi ki köprünün ayakları çay üzerinde olanca haşmetiyle yükseldi.

Konuşanlardan biri :

- Bu, öyle bir köprü olacak ki ... Diyordu..

İlerde.. ta ilerde.. Güneşin arkasından çıkıvermiş gibi durduğu yerde bir dağ vardı... Bu dağ çaya uzakçaydı... Uzakçaydı ama esen rüzgarlardan çay ve dağ birbirlerine selam sabah ederler, hatır sorarlardı... Bu dağda bir çok çoban.. bir çok çobanın da aklı karalı koyunları vardı..

Çobanlardan bir çoban vardı ki.. Dağ, Çatal olalı böyle bir çoban görmüş değildi... Sabahtan akşama dek sürüsüyle Çatal Dağ'ın yanında, yöresinde, gezmedik yer bırakmazdı.. Çoban, öyle bir çobandı ki Dağ, Çatal Dağ olalı öyle bir çoban görmemişti...

Esen sabah rüzgarı Çatal Dağ'ın selamını getirdi çaya. Çayda karşılığı ile birlikte üzerine kurulmakta olan köprünün haberini ilettiler dağ'a...

Günler günleri.. günler ayları kovaladı.. Köprü artık bitmişti.. Köprü ne köprüydü.. Köprü ne güzeldi. Köprü ne sağlandı... Çay sanki boynunda gerdanlıklar gibi görmeye başladı köprüyü... Evet... insanlar yapmıştı ama, çayındı o.. Üstelik Güneş gibi.. Ay gibi onu terketmiyordu... O çayın gerdanlığı idi ... Çay da, çay olalı böyle bir gerdanlığı hiç olmamıştı.

Konuşanlardan biri:

- Bu köprü, öyle bir köprü ki... Öyle bir köprü ki.

Dedi.

Durdu.. Düşündü... Evet evet dana birşeyler demeliydi.

- Bu köprü, Dedi.. Öyle güzel.. Öyle sağlam ki. Bunu Allah bile yıkamaz.. Dünya durdukça bu köprü duracak. Allah'ın bile yıkamayacağı bu köprüden insanlar, bir yandan öbür yana geçerken, ben yaptığım bu köprüyle öğüneceğim... dedi.

Suyun birden gözü karardı. Neler diyordu bu konuşan.. Rüzgar ılık çamaya başladı. Sular ve rüzgar kızdılar.. Çayın gerdanlığım dediği köprü, sanki sırtına vurulmuş bir semer gibi onu rahatsız etmeye başladı.

Konuşanlardan biri:

- Dünya durdukça, bu köprü duracak.. Bu, Allah'ın bile yıkamayacağı köprüden, insanlar bir öteye, bir beriye geçerken, ben köprümle öğüneceğim... dedi..

Konuşanı duydukça çayın nefesi daralıyor, gerdanlığım dediği köprü sanki boynunu olanca kuvvetiyle sıkıyordu. Rüzgar ışıklarına devam ediyordu.. Rüzgar çayda olan biteni Çatal Dağ'a iletti. Çatal Dağ'da bir çoban vardı.. Çayın rüzgar sırtında dağa ilettiği bu haber, Çatal Dağ'daki çobanın gönlüne vardı.. Çatal Dağ'daki çobanın gönlü öyle bir gönlüdü ki, rüzgar sırtında dağa gelen haberi duydu.. Çoban, gün doğumundan gün batımına kadar dağı gezerdi... Ama çoban gönlünde duyduğu bu haberden mutsuzdu.. Artık dağda kederli dolaşıyordu. Allah'ın bile yıkamayacağı bir köprü onun kederi olmuştı. Allah.... Yaradanına kurban olduğum Allah.. Senin gücünün ermediği, yetmediği bir şey var mı ki diyordu.. Çay sıkıntılı.. çoban kederli.. Konuşansa mutluydu.

Çatal Dağ'ın çobanı, manda göllerini dolaşıyordu.. Çatal Dağ'da tam yedi manda gölü vardı. Günlerce tam yedi manda gölünü gezdi çoban.. Gece demedi, gündüz demedi.. Tam yedi manda gölünden kendine yarayanları topladı. Gece demedi gündüz demedi çoban.. sürüsünü kösemeline emanet etti.. Tam yedi manda gölünden topladığı malzemelerle uğraşıyordu.

Çobanın gönlünde şiddetli bir ateş vardı... Çobanın gönlü koca bir mangal içindeki közler gibiydi. Çatal Dağ'ın çobanı konuşanın köprüsüne, Çatal Dağ'ın başından bir selam göndermeye hazırlanıyordu. Bu, öyle bir selamdı ki... ta

İlerdeki güneşin arkasından çıkıvermiş gibi durduğu yerdeki değören gelecekti... Eu, öyle bir selam ki... tam yedi manda gölünden yapılan malzemeyle yola çıkarılacaktı...

Çay sıkıntılı... rüzgar sıkıntılı . Çatal Dağ'ın çobanı sıkıntılıydı.. Günlerden birgün çoban, tam yedi manda gölünden topladığı malzemelerle yaptığı mancınığı bitirdi... Biten mancınığın yanı başında boynu bükük... kara mandanın sırtı gibi kara bir taş vardı... Çatal Dağ'da bir değil, bir çok taş vardı.. Ama çoban nasıl bir başkaysa o taşta öyle bir başkaydı.. Taş çobana, çoban taşta baktı... Kara mandanın sırtı gibi kara taş, çobanın ellerindeydi artık... Konuşanın köprüsüne selamın vakti mi, gelmişti ne... Evet evet... İşte Çatal Dağ'ın bir başka çobanı, kara mandanın sırtı gibi kara taşı Bismillah diyerek mancınığa yerleştirdi.. Mancınık gerilmeye, gittikçe çekilmeye başlandı... Mancınık tam yedi manda gölünden toplanan malzemeyle, Çatal Dağ'ın bir başka çobanı tarafından yapılmıştı.. Bir tek işi vardı mancınığın... Konuşanın köprüsüne selam götürebilmek...

Mancınığın tek isteği dağın, manda göllerinin ve Çatal Dağ'ın bir başka çobanının yüzünü kara çıkarmamak... Selamı yerine ulaştırmak, işte çekile çekile iyice gerildi... Atasında da kara mandanın kara sırtı gibi kara olan taş... Çoban "Ya Allah" deyip mancınığı bıraktı... Kara mandanın kara sırtı gibi kara taş. İlerde... güneşin arkasından çıkıvermiş gibi durduğu Çatal Dağ'dan, konuşan köprüsüne doğru hızla yel alıyordu..

O da ne.. sular şaşkın.. rüzgar şaşkın... konuşan şaşkın... Doğan güne karşı bacakları üzerinde gururla yükselen köprü nerde... Allah'ın bile yıkamayacağı bu köprü kara mandanın sırtı gibi kara bir taş, yedi manda gölünden yapılan bir mancınık ve Çatal Dağ'ın bir başka çobanı tarafından mı yıkıldı... Yıkıldı da bir kısmı dünya durdukça konuşana ibret olsun diye mi ayakta kaldı...

Çay bir yanda... Dağ bir yanda... Yarım köprü çayın üzerinde... Kara mandanın kara sırtı gibi kara taş da çayın başka bir yanında... Çatal Dağ'ın bir başka çobanı mı... O da Allah'ın yanında..

Göber Taşı Efsanesi Gülseren KILIÇ tarafından Susurluk'tan derlenerek MUKTEDIR rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitede yayımlanmaya değer bulunmuştur.

NİYET

Padişah Sultan Murat Bağdad'ı feth etmeyi düşünür. Hazırlıklarını tamamlarken paşalardan aralarında şele bi konuşma geçer.

-Padişahım asker gara yoluynan yorulur. Yol yiraktır.

-Beli paşa çare nedür?

-Yolu kısaltmak gerektir sultanım. der.

Padişah da bi çare düşünün der. Vezirler paşalar düşünüller öbür gün padişaha deller ki "Padişahım askeri vapurunan Samsun'a, Samsun'dan gara yoluynan Bağdad'a götürrebilirik.deller. Padişahınaklına yatar Şam'ınan Bağdat arasında köylülere zarar vermemeg için hanlar yaptırır. Hekimhan, Çelikhan, Çiftehan, Büyükhan gibi hanlar hemedan yapılmaya başlanır.

Sultan Murat bu hazırlıklardan sonra askerini ordusunu, otağını İstanbul'dan Samsun'a, Samsun'dan Adana'dan Diyarbakir arası gollar halinde endirir. Bösböyüg ordu atlar, askerler, heyvanlar Adıyaman Topraklarına dorğu lielleriken yiraktan yeşil yeşil asmalar, yüzün bağları görürük. Padişah beyaz atının üstünde ele bi babayit görüküyormiş ki heç tanımayan biri bile baktığında "Ellehem Padişah bu" derimiş.

Padişahın iki tarafında beyaz beyaz saçallı bele hörmət telkin iden paşaları, vezirleri varımuş. Paşalardan biri:

- Padişahım bu Adıyaman'ın Zey köyünde ölemadan değerli bir zat vardır. Deriken padişah bakarki bağların yakınında hatının bi tanesi çocuğunu dövdiğünü görür. "Şu hatını bana tiz çağırın" der. Padişah:

- Hanım ne uçun döversin bu sabi sehsimi

Hatın yere diz çöker. Bir yandan yüzünü gözünü örterken derki:

Bu yazam bağı benim bağımdır. Dana eşar tesbiti yazılmamışdır. Vergisi yazılmayan bir bağdan yüzüm kopartmak heramdır der. Gendisini onong uçun dövdüm der. Yüzümü alıp bağa attım der. Padişah paşalarına bakar.

- Fermanınmdır burada zebzelerden alınan vergiyi kaidir-
dim der. Hakikat böyün maliyede mevcut defterlerin gayit-
lerinde yaş mayva ve zebzelerden vergi alınır iken padişah
fermanınan bu vergi Adıyaman'dan kaldırılmışdır.

Ordu epeyce Adyaman içlerinde gelmiştir. Padişah
derki:

- Paşa sen bana ne söylemişdin? Bir alimden mi bahset-
mişdin. Paşa:

- Beli Padişahım der. Şeyh Abdurrahman'ı Erzincani
deller bir alim zat var imiş. Keramet ehliymiş. Padişah:

- El sinayalım öğreniriz demiş. Varmışlar gonaklamış-
lar. Ataşlar yakılmış çadırlar kuruluş, yimekler bişmiş.
Padişah demiş ki:

- Bu şeyhi sinayacım tiz bana çağırın. Onlar şeyhi
çağırmaya gittiğinde Padişah ta diri bi adamı tabıta koydurur
tabıtı kapatırır. Tabi herşe şeyhe eyan olur. Şeyh gelir
padişah nörmet eder tabıtı barmağınan gösterir derki.

- Ölü niyetine mi? yoçsam diri niyetine mi? Padişah:

- Ölü niyetine der şeyh namazı gıldırır, Namazdan
sona tabıt açıldığında essaten de adamın ölüğü açnaşır.
4.Mirat gendi gendine derki "Bu zat bizim Bağded'i feth
edep etmeyeceğimize bilir." Sabahnan şeyhi alıp esgerlerin
arasında gezmeye başıllar. Şeyh askerlere bakar iken biraz
ötede atı da genci de Zeif, halsız çok genç bi asker dikketini
çeker. Barmağınan işaret eder ora gideller. Padişah:

- Edep Bağdat fethi bize müyesser de miki? Şeyh,
elinnen geng Osman'nan atını göstererek:

Atlarınız ve askerleriniz bele kötü olursa feth edemez-
siniz der. Bunun üstüne askerlennen atları bakıma alınır.
Aradan bi kaç gün giden 4. Mirat tekrar askerinin arasında
şıhnan gezer iken bakailar ki geng Osman aslan gimin atı
da şanlanmış etrafında dolanıyor. "Hah der. İşte hindi feth
edebilirsiniz. El iznini teala der. Akşama doğru Erzincanlı
şeyh Ebdurrahmanı Erzincani hazretleri padişaha bi heber
salar derki:

- Bu akşam bütün eskerlerinnen barabar benim misafi-
rım ci. Padişah şaşırır. Bu çadek eskere hayvana nasıl yiyecek
bulacak diyin düşünürken şeyh de helen Zey kövüne ayıt
camının önündeki buçür sokularına üç beş kilo arpa üç beş
kilo gedek de semanı Bismillah der çoyar. Bütün askerler

heyvanlarının yemlerini buradan temin etsinler der. Koca Orduya ayit heyvanların bakıcıları, seyisleri bu üç beş kilo alabilen sokudan heyvanların yem torbalarına yiyecekleri gadek koyallar. Ne gadek alılırsa alsınlar sokudan ne arpa bitermiş ne de saman. Durumu hemeden padişaha söylemişler Padişah, "Tiz görüşmek dilerim." demiş. Şeyh huzura vardığında.

- Padişahım bu akşam yimeğini Allah ne verdise bu fakir size ikram edecek der. Oracıkta bulunan bir kuzuyu kesdirir, bişittirir, Padişahın huzuruna ikram edildiğinde "Padişahım etini yiyin gemiğini kuzunun postunun içine bırakın der. Yemek yindikten sona Abdırâhman'ı Erzincan'ı hazretleri kakar gemikleri postun üstünü düzer. O vakit azaplardan bir tanesi "Bakak ne olacak" diye ayak gemiklerinden bi tanesini çalar. Neyse efendim şeyh gemikleri düzer, postun üstünü de örter elindeki çabıknan posta vurur. Kuzu hoplayıp melemeye başlar ama ayağı topaldır. Padişah "Niye topallar ki" diyor ayağ gemiklerinden biri eksik padişahım der. Padişah gene sorar:

- Ecep Allah Bağdadın fethini nesip edermi şeyhim

- Bağdadı ııallah alacaksın yalanız eskerlerinden genç osman şehit olacak der.

- Ordu şeyhin heyir dualarınınan Zey'den ayrılır. Savaşın en kızgın zamanında Genç Osman'ın atının ayağı kayar. Şeyh te o vakit Zeyden cemaetin öğünde imamlık eder. Secde ederken yangışlığı eder. Yanı cemaet onun yangışlığı yaptığını beller. Nemazdan sona sorallar. Deller ki Şeyhim ne olduku yangıldınız.

- Genç Osman'ın hendekten atlarken atının ayağı kaydı, yardım ettim der. Bağdad'da savaş devam ederken Zey kövünde bi camıya ihtiyaç vardır. Camıyı yaptırmak uçun yırak yellerden ustalar getirilir ustalar çalışılırlarken sıcaktan bunalırlar, dellerki:

- Şeyhim kövde akan çayın suyu çok sıcak soğuk bi su olsada içsek. Şeyh esasını yere vurunca yerden su fışkırmaya başlar. Bu suya Zey'liler "Dümbüldök" deller. Hala da kullanılmaktadırlar. Gene camının yapımında Şeyhin oğlu Mehmed babasına derki "Baba olmayaki kible yanlış ola. "Şeyh oğlunun kolundan tutar "Bak" der, "Kabe'yi görüyor musun?" Mehmed bakınca Kabe'yi karşısında görür. Mehmed utandığından kövü terkeder gider.

- Sultan Murat seferden galip döneriken şeyhin vefat

ettiğini öğrenir. Bu günkü türbenin yapılmasını emreder. Adıyaman'a bağlı 25 köyün gelirini de bu türbeye vekfettiğini tapu kayıtlarında görmekteyiz. Bu köyler Hesenkendi, Mezgit, Çokpınar, Külükreş, gibi köylerdir. Halen bu türbenin sınır hestelerine eyi geldiği tercübelerle görülmüştür.

Türbenin dıştan görünüşü

Niyet [fsenesi Kadriye KILIÇKAYA tarafından derlenerek yarışmaya katılmış ve kâğıtta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

DÖNEM

Yurdumuzun kuzeydoğusundaki yüksek dağların biride Yalnızçamların uzantısı Sahara dağlarıdır. Sahara dağları kuzey yönde Ardahan'ı sipere alarak yükselir, koca tepeler, yüksek doruklar oluşturarak öte yüzünde birden alçalmaya başlar. Artvin'in Şavşat kazasına doğru yönde derin dereler, uçurum kayalıklarla dolu koca bir vadi oluşturur. Her tarafı orman olan bu derin vadinin görünümü, masallardaki insanı büyüleyen bir aleme benzer. Burada orman bir deniz gibidir. Dalga dalga, renk renk olan ormanın her köşesi birer efsane kaynağıdır. Sahara'nın yukarılarından vadi seyretildiğinde uzaktaki köyler ormanın seyrek yerlerinde arı kovanları gibi muhteşem bir manzara oluştururlar. Yamaçlardan akan şelale tipindeki suların şırıltısı, çam ve köknar ağaçlarının oluşturduğu yeşil alan insanı rüyalar alemine sürükler. Vadide kuzeye gidildikçe Şavşat'a doğru varmadan bakımsız kara bir şose ile bir kaç köy geçilir. Bu köyler dağınık ve çok sarp yamaçlarda kurulmuş ihtişamlı birer abide gibidirler. Şavşat'a varmadan geçilen köylerden biride Yavuzlu köyüdür. Yavuzludan kuzeydoğuya sapılırsa Kareler mahallesinin biraz aşağılarında yüksek bir kaya silsilesi altından geçilir. Kayalık bir vitrin dolabı gibi terek, terek yukarıdan aşağılara doğru sökeler oluşturmuştur. Bu sökelerin birinde insanı büyüleyen bir manzara göze çarpmaktadır. Bir çoban elinde değneği, aşağılara heybeti ile bakarak, meydanlardaki dikili heykeller kadar korkunç ve maanalıdır. Adam kayası denilen bu efsane kayalığın olayını Bilal ağa anlatırken ben sanki o geçmiş olayları yaşıyormuşçasına dalmıştım...

Bu yörede bir beq yaşamış. Bu beq çok zengin, çoğda hökümlü bir beğmiş. Güzelde bir qızı varmış. Gız o kadar güzel, o kadar cilveli bir gizimişki cilvesi milletin aklını başından alurmuş. Beg bu gızı kendi kimi zengin bir bağın oğluna nişanlamış. Dügün, dernek hazırlıkları başlamış. Begin birde çobanı varmış. Çoban hem koyunları otarur, hemde begin başka işlerinde çalışurmuş. Bu çobanda bağın gızını sevarmış. Gıza o kadar sevdalanmışki gece, gündüz gavel öttürür gezarmış. Bu sevdasını ne gıza, nede heç kimseye söylememiş. Gızın düğün günleri gelmiş çatmış.

Gızı gelin arabasına bindürmüş alıp götürüyermişler. Bu gördüğün kayanın altından gelin alayı geçeceği sırada çobanda çoyunlarını o terekluğa otarıyermiş. Gızın yad ellere gittiğini gören çobanın içi yanmış. Kahrolmuş hamaki. Herhalki çobanın o anda akli dengesi kayıp olmuş. Eline bir daş geçirilmiş ve gelin alayına doğru fırlatmış. Olacağı olur demişler. Daş gedip gelinin başına deşmiş. Gelinin başı kırılmış, ve de baş ortüsü açılmış. O devirlarda bir qelin kaynatasına ve yakınlarına yuzuni, qozuni on, onbes sene qostarmazmış. Gelinluğ edarmış. Bu yüzden çoğ utanmış qelin. Elini yukari kaldurup: Daşı atan, beni elaleme rezil rüsvay ettin. Allahta seni daş etsin... demiş. O anda çoban olduğu yerde daş kesilmiş. Bu olayı çoğ eski böyüklerimiz aynı sekilde anlatır dururlardi. O qün bu qün tu kayanın adıda adam kayası diya soylanur gedir.

Dönem Efsanesi Kamil KISAKOL tarafından Şavşet'ten derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

HEYBETLİ

Ağrı dağı Nuhun tufanından beri, yaz kış demeden şiddetli fırtınalara kara, borana belenidir. Uzaklardan o koca heybeti seyretildiğinde, insanın içi derin bir hayel alemine bürünür. Dağın bedeninde korkunç buzlu yamaçlar, derin dereler ve kar gölleri onun heybetini dahada muhteşem göstermektedir. Dondurucu soğuklar Ağrının eteklerinden his edilmeğe başlar. Şimdiye kadar Ağrının tepesine rahatlıkla gidip, gelen pek görülmemiştir. Bu yüzden bu dağla ilgili çeşitli rivayetler dilden, dile dolasmaktadır.

Hacı Kemal efsaneyi anlattığı zaman, ben derin bir hayel alemine dalarak çok eski yılları yaşamıştım. Hocam diye başladı... Bizim bu Ağrı dağının kaner köylerinden birinde, varlıklı bir adam yaşamış. O kadar zengin, bir o gadarda meraklıymış. Bu adamın bir sürü davarı varmış. Davar sürisini kendisi otlatır, çobana hâg vermeye göyni razı olmazmış. Nakas bir adammış. Sürisini ara, sıra Ağrının garsız yamaçlarına doğru yayarmış. Her akşam köyüsüne döndüğü zaman, ben bugün davarımı Ağrının yarısına yukarı çıkarmışım dermiş. Köylüler bu meraklı adama çoğ gülermişler. Ülen dermişler: Ağrı dağının yarısı kim? sen kim? Bu adamda onlere inat olsun diye. Ağrının tepesine kadar çığmaya garal vermiş. Bir sabağ gene davar sürisini Ağrının eteğine yukarı sürmüş. Abdestini almış, namazını kılmış. Ele bir düva etmiş, ele bir düva etmişki: Ya Ğude(Allahım) bene müsade edesin, hevayı güzel edesin davar sürimi bu koca Ağrının üstüne çığaram. Erge sürimle o tepeye vararsam bu kadar davarın içisinden en eyilerinden yedi tenesini sene gurban edeceğim demiş. Cenabi Allah neye gadir degilki?

O sırada heva açmış, Ağrının tepesi güllük, güneşlik olmuş. Her yer çayır çimene bürümüş. Davar sürisini yamaçlara doğru sürmüş. Vağit bir evla sırasında Ağrının tepesine ulaşmış. Yaymış süriyi dağın tepesine doğru. Heva iyice isinmiş. Adam o kadar isinmişki, üstünü, başını soymuş atmış. Davar otladığı sırada adamda elbisesi üstündeki bitlerini temizlemeğe başlamış. Tam yedi tene bit öldürmüş. Gafasını yukarı galdurup: De Ğude söz verdim, işte sene yedi gurban demiş.

Sözi bitmişki, o sırada bir tipi boran başlamış. Dağ birden gudurmuş. Adamda, süriside taş kesilmiş, gara borana karışmış. Ben bu olayı çoğ eski büyüklerimde dinlemişidim. Dedi...

Heybetli Efsanesi Kâmil KISAKOL tarafından Doğubeyazıt'tan derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

BELDEDE

Kökliktepe köyünde Beldede adında bir ziyaret vardır. Bu ziyaret biraz köyün dışındadır. Ziyaret bir ağaçtır. Köy halkı bu ağaca adak ederler. Bayramlarda yada bir dilek için murn yakarlar. Bu ağacın ziyaret olarak kabul edilmesine liling ve heyecan verici bir hikayesi vardır.

Köyde Curna adında bir kişi her zamanki gibi suğunu alıp sabah erkenden tarla beklemek için yolu çıkması, bir çöle yürüdükten sonra şimdiki Beldedenin yakınına gelince bir beyaz atlı ile karşılaşmış, at üstünde benbeyaz sakallı bir adam görmüş. Adam Yazı köyü yolundan Beldedeye doğru geliyormuş. Curna Beldedenin biraz ilerisinde adamla karşılaşmış. Adam Curnaya sormuş sen kimin oğlusun demiş, buralar da ne anıyorsun? Ben kökliktepe Hıtamle Mahmudun oğluyum, tarla beklemeye gidiyorum burada tarlamız var, ellile gıdirmiş adında ona eve gidmesini söylemiş.

Ancak Curna ben eve gidemem tarlayı beklemeye geldim beklemek zorundayım demiş. Adam bunun üzerine yoluna devam etmiş. Adam Curnanın çok ilgisini çekmiş, bu nedenle Curna adamı neraya gittiğini öğrenmek için onu biraz takip etmiş ve birde ne görsün Beldede ortadan kaybolmuş ve ağacın ortasındaki yarıktan içeriye girdini görünce düşünmeye başlamış.

Güneş batmış halde Curna eve gelmeyince avlasi inerek etmeye başlamış, anası kocasına Mahmud ben Curnaya hakk bakmaya gidiyorum demiş ve evden telaşla çıkmış, tarlaya vardığında Cumayı baygın halde bulmuş sırtına alıp eve getirmiş. Babası anası ve komşuları Cumayı bir gün sonra ancak ayılta bilmüşler. Anası Curnaya neyin var ağlum diye sormuş. Cumada gördüğü o adamı ve Beldedeyi ağaca nasıl girdiğinde onlar da anlatmış, dinleyenler hayretler içinde kalmışlar.

Çok geçmeden Curna 24 saat içinde ölmüştür.

Beldede Efsanesi İbrahim Güç tarafından derlenerek BÜYÜKLERİN RUMURU adıyla yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

GAZİ BALIKLAR

Bergama'ya 25 km. mesafede Albeyli (Alibeyli) köyünde, Bergama'daki "Kız Türbesi" diye anılan ve Tefrik Baba'nın kardeşi olduğu söylenen "Ecik Dede" yataının yanbaşında büyükçe bir kaynak su vardır. Alan düz olduğu için kaynak suyun akıntısı, küçük bir göl meydana getirmiştir. Bu gölün içinde, derisi lekeli benekler halinde balıklar vardır. Bu balıklara kimse dokunamaz ve bunları tutup yemezler. Daha önce yiyenler olmuş, ancak hemen ölmüşler... Bu balıkların "Ecik Dede" nin askerleri olduğu inancı yaygındır. Hatta bu balıkların Nuh Tufanı'ndan kalma oldukları inancı da mevcuttur. Derilerinin diğer balıklara benzemeyişinin sebebini de buraya bağlamaktadırlar.

1974 senesi Kıbrıs harekâtında bu balıkların yok oldukları, çevrede yaşayanlar tarafından gözlenmiş, on beş gün sonra vücutları yaralı olarak görünmüşlerdir. Böylece bu balıklar, Kıbrıs'a gidip savaşan mânevî güçler oldukları için "Gâzi Balıklar" diye adlandırılmaktadırlar.

Bu özelliklerinden dolayı bunlara kimse dokunmamakta ve niyetlerin tahakkuku için balıkların huzurunda dua edilmektedir.

Gazi Balıklar Efsanesi Dr. Hasan KÖKSAL tarafından Bergama'dan derlenerek EFE rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

KURBAĞA

Isbir, Erzurum'un girin bir ilçesidir. Yanıbaşından Çoruh nehri akmaktadır. İlçenin batı yakasında yer alan Gülhas mahallesi, bu Çoruh nehri üzerine kurulan bir köprü ile merkeze bağlanmıştır.

Eski yıllarda bu mahallede bir göze (kaynak su) çıkarmış. Mahallenin içme suyu da bu gözeden sağlanırmış. Ayrıca bu gözenin çevresi çayırılık ve otlaklık olduğu için hem piknik yeri olarak kullanılır hem de kadınlar çamaşırlarını burada yıkarlarmış. Bu gözede bir kurbağa uzun süreden beri yaşırmış. Bu yöredeki insanlarla dost olmuş. Gözenin başına gelen büyük-küçük herkes kurbağa ile konuşur ve cevap olarak da bolca "vak vak" seslerini dinletirmiş. Kurbağa halkın sevgilisi olduğu gibi tilsimi (doğa belli gözü) haline de gelmiş. Öyleki, kurbağa hastalandığında halk da hastalanıyor, neş'elendiğinde halk da neş'elenir olurmuş. Büyü-
lece kurbağanın adı da tilsimli kurbağa olmuş.

Bir gün Erzurum'dan bu mahalleye konuk olarak bir bayan ve bir de çocuğu gelmiş. Bu çocuk çok yaramaz mı yaramaz imiş. Burada kaldıkları zaman içinde mahalleyi biktirmiş. Bu arada bu çocuk, tilsimli kurbağayı da öğrenmiş. Aklını kurbağayı öldürmeye takmış. Bir gün gidip gözenin yanıbaşındaki taşın arkasına saklanmış. Kurbağa güneşlenmek için zıplayıp suyun dışına çıkmış ve "vak vak" ötmeye başlamış. Bu sırada yaramaz çocuk saklandığı yerden fırlayarak elindeki taşı kurbağaya savurmuş. Taş kurbağanın başına isabet atmış ve kurbağa oracıkta ölmüş.

Kurbağa ölünce yaramaz çocuk paniğe kapılmış... "Eyyvah beni mahalleli mahveder" diyerek koşmaya ve oradan uzaklaşmaya başlamış. Koşarken ayağı bir taşla takılmış ve yere yuvarlanmış. Kafası yol kenarındaki taşla değmiş ve beyin kanamasından orada ölmüş.

Vakit geçip de çocuk eve dörmeyince annesi ve misafiri kaldığı ailenin fertleri aramaya konulmuşlar. Nühayet göze'ye yakın bir yol kenarında ölmüş bir durumda bulmuşlar. Gözenin yanına vardıklarında kurbağayı da ölü olarak bulmuşlar.

Sonuçta, çocuğun kurbağayı öldürdüğü ve sonra da kendisinin ölümünü hazırladığını anlamışlar.

Bir zaman geçtikten sonra gözenin kuruduğunu yöredeki halk izler olmuşlar. Göze kuruyunca yeşillikler kaybolmuş ve ağaçlar da kurumuşlar.

Halk, mesire yeri olan bu yerin güzelliklerinin kaybolması ve uğur saydıkları kurbağanın ölümü üzüntüsü içerisinde hayatlarını yaşamaya devam etmişler.

Bu gün dahi bu sözü edilen gözenin kalıntısı mevcuttur. Halk, gözelerde yaşayan kurbağalara dokunmaz. Bunlar tılsımlı birer varlık olarak nitelendirilirler.

Kurbağa Efsanesi Dr. Hakan KÜKSAL tarafından İspir'den derlenerek SAKABABA rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

İSPIRO

Selçuklular'dan Önceki dönemlerde, bugün İspir olarak adı bilinen ilçe "İspiro" ve bu beldedeki kalenin adı da "İspiro Kalesi" diye anılıyor.

İspiro Kalesi'nin çok zâlim bir kralı ve kralın da çok merhametli bir oğlu varmış. Kral devamlı halka işkence ve zulüm yaparmış. Bu kare, Çoruh nehri yanbaşında yükselen, etrafı sularla çevrili büyük bir kaledir. Burasını İspiro denilen bu zâlim kralın yaptırdığı söylenir.

İspiro'nun oğlu bir gün Karadeniz dağlarında avlanmaya çıkmış. Dağlarda av gözetirken güzel bir ceylana rastlamış. Ceylanı atıyla kovalamaya başlamış ve Karadeniz kıyılarına kadar takip etmiş. Nihayet ceylan çok güzel bir bahçeye girmiş. Kralın oğlu da bahçeden içeri girmiş. Bir de ne görsün: Çok güzel bir köşk ve bahçede de akla gelen bütün hayvanat mevcut... Kralın oğlu büyük bir şaşkınlık ve hayranlık içinde çevreyi seyrederken köşkün kapısından dışarı kovaladığı ceylanla birlikte güzel bir kızın çıktığını görmüş. Kız oğlanı yanına çağırmış ve içeri dâvet etmiş. Oğlan kızın dâvetini kabul edip içeriye girmiş. Bu arada her ikisi de birbirine âşık olmuşlar. Kız, biraz sohbetten sonra oğlana, bir kaç gün misafir olarak kalması için teklifte bulunmuş oğlan da kabul etmiş.

Meğer kız, Rum Pontus İmparatorluğu'nda Namlioğlu diye anılan zengin bir Bey'in kızıymış. Bu köşkü, babası kızına bir sayfiye yeri olarak yaptırmış.

Aradan uzun bir müddet geçmiş ve Namlioğlu, İspiro kalesi kralının oğlunun, kızının köşkünde olduğu haberini almış. Bunun üzerine derhal köşke bir haber göndererek, oğlanın köşkü terketmesi aksi halde ölümüyle sonuçlanacağını bilinmesini duyurmuş. Kız babasının buyruğunu kabul etmemiş ve oğlandan ayrılmayacağını bildirmiş. Namlioğlu, adamlarını silahlendirip kızının kaldığı köşke göndermiş. Bu durumda kız ve oğlan atlanıp bahçenin diğer kapısından çıkarak İspiro kalesine doğru yola çıkmışlar. Namlioğlu'nun adamları da köşkte kız ve oğlanı bulamayınca takibe koyulmuşlar. Derken

İspiro yakınlarına kadar gelmişler. Çoruh nehri mevsim bahar olduğu için çok gür bir şekilde akıyormuş. O dönemde, nehir üzerinde köprü de yokmuş. Kız ile oğlan nehri geçmeye çalışırken Namıoğlu'nun adamları da yetişmişler. Oğlanla kız atları nehir suyuna salmışlar. Su çok fazla olduğu için kızın atı bir kayaya çarpıp düşmüş ve kız sulara gömülmüş. Oğlan da kızı kurtarmak için atının dizginini o yöne çevirmiş, fakat kızı kurtarayım derken o da sulara karışmış ve boğulmuş.

Bu olanları İspiro kalesinden seyreden gözcüler durumu Kral İspiro'ya iletmışler. Kral: "Oğlumu kurtarana ağırlığınca altın veririm..." demiş. Bir iki kişi Çoruh nehrine, kurtarmak için atlamışlarsa da onlar da boğulmuşlar.

Namıoğlu'nun adamları bu olanlar karşısında geri dönüp gitmişler.

Zâlim Kral İspiro, bir tek oğlunu kaybetmenin üzüntüsünü çekerken, halka zulmetmekten vazgeçip, kalenin kapılarını açmış ve iltifatlar ve ikramlar yağdırmaya başlamış. Kalenin adını da değiştirip "Merhamet Kalesi" olarak koymuş.

Bugün bu kalenin adı "Merhamet Kalesi" olarak söylenmektedir.

İspiro Efsanesi Dr. Hasan KÖKSAL tarafından derlenerek ÇORUH rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

NİZAM-I ALEM HAKKINDA ZİNCİRLEME EFSANELER

İnsanoğlu çoğalıp, haksızlıklar artmağa başlayınca Allah gökten bir zincir sarkıtmış. Her kim ki gasp ya da haksızlık yaparsa gelip bu zincirin altında yemin edermiş. Şayet haksız ise, Allah'ın zinciri boynuna geçer onu öldürürmüş. Zincir, Berohot Çölü'nde imiş.

Bir gün uzak bir sefere çıkan birisi dönüşte işde etmesi şartıyla birisine emânet yüz altın bırakmış. Döndüğünde altınlarını almak için adamın yanına gitmiş. Adam, kendisine altın verilmediğini söyleyip, inkâr etmiş. Bunun üzerine Allah taâlanın zincirine gitmeğe karar vermişler. Altın sahibi zincirden tutup demiş:

-Ey Allah'ın zinciri, eğer ben falan tarihte bu adama yüz altın vermediysem, benim boynuma geç.

Zincir, adamın boynuna geçmemiş. Sıra altını alan adama gelmiş. Bu adam içi oyuk bir paston yaptırıp, altınları da onun içine yerleştirmiş. Yemin etme sırası kendisine gelince, pastonu altın sahibine verip, bu da geçmiş zincirin altına. Başlamış yemin etmeye.

-Ey Allah taâlanın zinciri, şayet ben bu adamdan aldığım yüz altını kendisine vermediysem, benim boynuna geç.

Zincir, bunun da boynuna geçmemiş. Allah görmüş ki, insanlar bunun hilesini buldular, zinciri yukarı çekmiş.

Allah zincirini çektikten sonra bu sefer devamlı dönen bir hızar indirmiş. Bu hızar şimdiki Ermenistan'daki Emçiedzın kilisesi yakınlarında imiş.

Bir Ermeni, gelininden-başkalarıyla alâkası vardır diye şüphe eder. Gelinini tâkip ettirir. Şüphesinin yersiz olmadığını öğrenince, durumu gelinine söyler. Fakat gelin bunu inkâr eder. Meseleyi hızarın halletmesine karar verilir. Durumun ciddiyet kazandığını gören gelin, dostunu çağırıp der ki;

-Yarın yemin için beni hızara götürecekler. Sen falanca yerde bekle. Biz gelip oradan geçerken, sen çık ve bana

kayınpederimin yanında sarkıntılık yapmaya çalış.

Gelinin dostu her ne kadar buna yanaşmak istemezse de, gelin iknâ eder. Gelinle kayınpederi giderken, adam saklandığı yerden çıkıp, geline sarkıntılık yapmaya başlamış; orada bulunanlar duruma müdahâle edince de kaçıp gitmiş. Hızarın altına geçen gelin, başlamış şu şekilde yemin etmeye:

-Ey Allah'ın hızarı eğer ben yolda gelirken tecâvüzüne uğradığım erkekten başkasıyla düşüp-kalkmışsam, ilişki kurmuşsam, beni zîf eyle (katlet, öldür).

Hızar, gelinin kafasını bedeninden ayırmaz. Çünkü gelinin gerçekten o adamla ilgisi varmış ve adam da sarkıntılığı birçok kişinin gözü önünde yapmış. Allah bakar ki, burada da insanlar bunun hîlesini buldular; hızarını çeker.

Allah taâla hızarını çektikten sonra haksızlıklar ve yolsuzluklar alabildiğine artmış. Bu sefer Bahr-ı Umman kenarına bir çark indirmiş. Bu çark devamlı dönermiş. Hem de çok hızlı bir şekilde. Haklı-haksız, bu çarkın huzûrunda meydana çıkarmış. Bu çarkın üzeri yazılıymış ve yılda bir sefer kısa bir müddet dururmuş. Cadı işiyle uğraşanlar gelip bu çarkın yanında beklerlermiş. Çünkü çarkın ne zaman duracağı belli değilmiş. Çark durunca, önceden hazırladıkları balmumunu çarka yapıştırıp, yazıların kopyasını çıkarırlarmış. Sonra da bu yazıları birleştirip, cadı kitapları meydana getirirlermiş. Çark-ı Devvâr haksızlıkları ortadan kaldırmaya çalışırken, bu sefer sihir ve cadı yaygınlaşmaya başlamış. Kimse rahat edemez olmuş. Mir Dâmat adlı bir pehlivanın cadı kuvvetiyle karısını alıp götürmüşler. Bunun Çark-ı Devvâr'dan kaynaklandığını öğrenen Mir Dâmat bir balta yaptırıp gitmiş Bahr-ı Umman'ın kenarında; başlamış beklemeye. Çark durunca, elindeki balta ile onu parçalamış. Böylece cadı ilminin daha çok yayılmasını önlemiş. Allah da bakmış ki, insanoğlu bu şekilde ıslâh olmayacak, ne hâliniz varsa görün diyerek, bir daha da böyle şeyler indirmemiş.

NİZAM-I ALEM HAKKINDA ZİNCİRLEME EFSANELER

İnsanoğlu çoğalıp, haksızlıklar artmağa başlayınca Allah gökten bir zincir sarkıtmış. Her kim ki gasp ya da haksızlık yaparsa gelip bu zincirin altında yemin edermiş. Şayet haksız ise, Allah'ın zinciri boynuna geçer onu öldürürmüş. Zincir, Berohot Çölü'nde imiş.

Bir gün uzak bir sefere çıkan birisi dönüşte iâde etmesi şartıyla birisine emânet yüz altın bırakmış. Döndüğünde altınlarını almak için adamın yanına gitmiş. Adam, kendisine altın verilmediğini söyleyip, inkâr etmiş. Bunun üzerine Allah taâlanın zincirine gitmeğe karar vermişler. Altın sahibi zincirden tutup demiş:

-Ey Allah'ın zinciri, eğer ben falan tarihte bu adama yüz altın vermediysem, benim boynuma geç.

Zincir, adamın boynuna geçmemiş. Sıra altını alan adama gelmiş. Bu adam içi oyuk bir paston yaptıırıp, altınları da onun içine yerleştirmiş. Yemin etme sırası kendisine gelince, pastonu altın sahibine verip, bu da geçmiş zincirin altına. Başlamış yemin etmeye.

-Ey Allah taâlanın zinciri, şayet ben bu adamdan aldığım yüz altını kendisine vermediysem, benim boynuna geç.

Zincir, bunun da boynuna geçmemiş. Allah görmüş ki, insanlar bunun hilesini buldular, zinciri yukarı çekmiş.

Allah zincirini çektikten sonra bu sefer devamlı dönen bir hızar indirmiş. Bu hızar şimdiki Ermenistan'daki Emçiedzin kilisesi yakınlarında imiş.

Bir Ermeni, gelininden-başkalarıyla alâkası vardır diye şüphe eder. Gelinini tâkip ettirir. Şüphesinin yersiz olmadığını öğrenince, durumu gelinine söyler. Fakat gelin bunu inkâr eder. Meseleyi hızarın halletmesine karar verilir. Durumun ciddiyet kazandığını gören gelin, dostunu çağırıp der ki;

-Yarın yemin için beni hızara götürecekler. Sen falanca yerde bekle. Biz gelip oradan geçerken, sen çık ve bana

kayınpederimin yanında sarkıntılık yapmaya çalış.

Gelinin—dostu her ne kadar buna yanaşmak istemezse de, gelin iknâ eder. Gelinle kayınpederi giderken, adam saklandığı yerden çıkıp, geline sarkıntılık yapmaya başlamış; orada bulunanlar duruma müdahâle edince de kaçıp gitmiş. Hızarın altına geçen gelin, başlamış şu şekilde yemin etmeye:

—Ey Allah'ın hızarı eğer ben yolda gelirken tecâvüzüne uğradığım erkekten başkasıyla düşüp—kalkmışsam, ilişki kurmuşsam, beni zîf eyle (katlet, öldür).

Hızar, gelinin kafasını bedeninden ayırmaz. Çünkü gelinin gerçekten o adamla ilgisi varmış ve adam da sarkıntılığı birçok kişinin gözü önünde yapmış. Allah bakar ki, burada da insanlar bunun hilesini buldular; hızarını çeker.

Allah taâla hızarını çektikten sonra haksızlıklar ve yolsuzluklar alabildiğine artmış. Bu sefer Bahr-ı Umman kenarına bir çark indirmiş. Bu çark devamlı dönermiş. Hem de çok hızlı bir şekilde. Haklı-haksız, bu çarkın huzurunda meydana çıkarmış. Bu çarkın üzeri yazılıymış ve yılda bir sefer kısa bir müddet dururmuş. Cadı işiyle uğraşanlar gelip bu çarkın yanında beklerlermiş. Çünkü çarkın ne zaman duracağı belli değilmiş. Çark durunca, önceden hazırladıkları balmumunu çarka yapıştırıp, yazıların kopyasını çıkarırlarmış. Sonra da bu yazıları birleştirip, cadı kitapları meydana getirirlermiş. Çark-ı Devvâr haksızlıkları ortadan kaldırmaya çalışırken, bu sefer sihir ve cadı yaygınlaşmaya başlamış. Kimse rahat edemez olmuş. Mir Dâmat adlı bir pehlivanın cadı kuvvetiyle karısını alıp götürmüşler. Bunun Çark-ı Devvâr'dan kaynaklandığını öğrenen Mir Dâmat bir balta yaptırıp gitmiş Bahr-ı Umman'ın kenarında; başlamış beklemeye. Çark durunca, elindeki balta ile onu parçalamış. Böylece cadı ilminin daha çok yayılmasını önlemiş. Allah da bakmış ki, insanoğlu bu şekilde ıslâh olmayacak, ne hâliniz varsa görün diyerek, bir daha da böyle şeyler indirmemiş.

Nizam-ı Âlem Hakkında Zincirleme Efsaneler Yrd.Doç.Dr. Zenelâbidin
MAKAS tarafından İğdır-Zülfikâr köyünden derlenerek yarışmaya katılmış
ve kitapta yayı lanmaya değer bulunmuştur.

HENDİLLE PEYGAMBER

Iğdır'ın Gökçeli köyü Kültepe mevkiinde ulu bir şehir varmış. Burada Hendille adında bir peygamber zuhûr eder. Şehirdeki kadim salkım söğüdün altında iki gözlü bir çeşme varmış. Bu gözlerin birinden bal şerbetin, diğerinden de billûr gibi su akarmış.

Gel zaman, git zaman ahali âsileşmiş. Peygambere inanmaz olmuşlar. Peygamber her ne kadar bunları iknâ etmeğe çalışmışsa da, kimseye laf dînletememiş. demişler ki, şayet sen gerçek peygamber isen, şu söğüt ağacını kurut Peygamber, söğüdü kurutmuş. Kerâmetine inanmamışlar. Şu çeşmeyi de kurut demişler. Peygamber çeşmeyi de kurutmuş. Yine inanmamışlar. Sen cadûgersin demişler.

Asiler, onu öldürmeye karar vermişler. Fakat öyle bir zamanda öldürüp, öyle bir yere gömelim ki, bunun Allah'ının haberi olmasın demişler. Düşünüp taşınmışlar ve peygamberi gece öldürmeye karar vermişler.

Gece, peygamberin evine girmişler. Öldürüleceğini anlayan peygamber onlara;

-Allah'ın varlığını kabul edin ve beni öldürmeyin. yoksa belâyâ düşür olursunuz.

Asiler, inanmamışlar. Seni mutlaka öldürmeliyiz. Son sözün nedir diye ona bir cellât amanı vermişler. Peygamber ellerini semâyâ açıp demiş:

-Ey âlemlerin rabbi, ümmet-i Muhammed'e kalacak olan bu beldeyi senin birliğine inanmayanlardan arındır. Burayı taştan ve külden ibâret kıl.

Peygamberi öldürüp bir keçeye bûktükten sonra Aras nehrine gömmüşler. Peygamberin ölümü üzerine bütün böcekler ilâhi bir güçle bağırmaya başlamış. İlk bağırıtıda herkesin kulakları sağır olmuş. İkinci bağırıtıda bütün insanlar dizüstü çökmüş. Üçüncü bağırıtıda ise, insanlar taş kesilmiş, şehir ise bir kül yığını hâlini almış.

Aras nehri taşıdığı zaman bu taşları götürüp set yapı-

mında kullanmışlar. KÜltepe adı verilen mevkiden ise hâlâ kül çıkmaktadır. Burada ziraat yapılmamaktadır. Taban kül olduğu için, mensû yakıyor

Hendille Peygamber Efsanesi Yrd.Doç.Dr. Zeynelâbîdîn MAKAS tarafından İğdir-Zülfikar Köyü'nden getirilerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

TÜM TÜM OĞLU ÇENESİ

Zile'nin Haznedar Sokağı'nda eskiden sıralar halinde esnaflar varmış. (Ki halen vardır.) Bir cenaze olduğunda esnaflardan biri daima cenazeye bakıp, daha sonra bu cenazelerden pekçoklarının arkasından "SENİN DE ERVAHINA YUH OLSUN" dermiş. Bu sözü hemen hemen pek çok cenazelerin arkasından söylediği için halk kendisine "YUH BABA" lakabını takmış.

Bir gün esnaflar aralarında lâflaşırlarken içlerinden biri "Yahu bu adam burdan geçen cenazelerin çoğuna -Senin de ervahına yuh olsun- diyor. Biz de bu adam ölünce -Senin de ervahına yuh olsun- diyelim demiş ve fikir kabul edilmiş.

Gel zaman git zaman "YUH BABA" ölmüş. Cenazesi omuzlarda taşınırken Haznedar Sokağı'nın esnafları hep bir ağızdan "SENİN DE ERVAHINA YUH" demişler.

Yuh Baba tabuttan başını kaldırıp, esnaflara "Bende öncekiler gibi gidiyorsam bana da yuh olsun" demiş.

Bu gün Zile'de olan bütün cenazeler şehrin neresinde olursa olsun "Yuh Baba'nın dükkanının bulunduğu köşeden cenazeyi geçirirler. Bu köşeye Zile'de Tüm Tüm Oğlu Köşesi denir.

Hatta halk arasında şakalaşma esnasında "ELBET SEN DE TÜM TÜMOĞUN ÇENEYİ DÖNERSİN" sözü halen kullanılmaktadır.

Tüm Tüm Oğlu Çenesi Efsanesi Yusuf MERAL tarafından Zile'den derlenerek AYBİKE rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

AHMET'İN ÖKÜZÜ GİBİ BAKMA

Zile'nin 8 Km. kuzeybatısında Kepez Köyü üzerinde Şeyh Ahmet yatırını bulunmaktadır. Bugün Zile'nin her tarafında Orman kesilip tamamen yok edildiği halde, yatırın bulunduğu çevre sık ormanlarla kaplıdır.

Buraya ziyarete gelen ve kurban kesip, yiyip içen halk buradan bir çöp almadan gider. Buraca istediği kadar ağaç kesip yakar. Fakat kesinlikle bir çöp dışarı çıkmaz. İnanca göre burada yatan evliya, buradan çıkan ve orman ürünlerini götüreren şahısları gece sabaha kadar rahatsız eder, götürülen ağaç ve kozalakların yerine geri bırakılmasını ister.

Bugün boz bir alanda, yemyeşil ve göğün görümediği sık ve gür ormanların hala ayakta durmasının tek sebebidir. Oysa yakınlarında pekçok köylerin bulunmasına rağmen.

Vaktiyle burada şeyh Ahmet adında bir zat, ormandan çeşitli ürünler elde eder, (Kepçe, kaşık, nalın vs.) bunları öküzün boynuna asar ve bir ihtiyaç listesini de ekliyerek öküzü şehre salarmış. Öküz şehir esnaflarının dükkanları önünde durur, dışardan dükkana bakarmış. Dükkan sahipleri de, bizim Ahmet'in öküzü geldi der, ihtiyaç listesine ve alacaklarına bakar, alacaklarını alır vereceklerini verirmiş. Öküz bütün esnaflar önünde durduktan sonra yola revan olurmuş.

Bugün Zile'de mat mat, bön bön, aptal aptal bakan insanlar için halk arasında "AHMET'İN ÖKÜZÜ GİBİ NE BAKIYORSUN" sözü bir darbimesel olarak halen kullanılmaktadır.

NOT: Ormandan dışarı bir çöpün çıkmayacağına belki inanmayanlar çıkabilir. Ben onların bütün geliş-gidiş ve burada kalma masraflarını karşılamaya her an hazırım. Ancak ters bir durum zuhur ettiğinde hiç bir sorumluluğu kabul etmem. Misafirim olarak ağırılarım.

Ahmet'in Öküzü Gibi Bakma Efsanesi Yusuf MERAL tarafından Zile'den derlenerek AYBALA I rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kâğıtta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

TOMARA ŞELALESİ

Efsanede adı geçen Tomara Şelâlesi, Gümüşhane ilinin Şiran ilçesine bağlı Seydi Baba köyü sınırları içindedir. Efsaneyi bize anlatan Hüsnîye Uğuz, adı geçen bu şelâleyi görmüş. Siz de bu şelâleyi bizzat gördük. Ayrıca, efsanede adı geçen Mindaval köyü Giresun ilinin Alucra ilçesine bağlı bir köydür. Bu köyde de şelâle vardır.

Bizim Tomara Şelâlesi'nin Gırk Gözeleri'ni, esgiden bi çoban varmış. Çoban, sürüyü yayanmış gendü gendüne, getirür ıssız bi çuhurda sürüyü yaturur, abdes alur, namaz gılamış. Köylü deve atmışgi bu, sürüyü ıssız yerde susuz behladiy, su yoh ya. Gedmiş gollarıñlar ki çoban, böyle vahdi sürüi indürende ayanı yere çahdu gibi bi su çırmış. Sürü suyu içmiş. Gendüsü abdes almış, namazını gılmış, dönmüş gi millet onu seyrediy. Milletin onu golladunu görü gibi gavalını savurmuş bi tarafa, gırnı da savurmuş bi tarafa. Biri düşünüş bizim Tomara Şelâlesi'ne o su fısgırmış, biri de düşünüş Mindaval köyüne, ora gibi bir su da ordan çıhmış. Ondan sora buriya Gırk Gözeler demişler. Gırk yerden su çıhdı içün.

Tomara Şelâlesi Efsanesi Bünnyamin UĞUZ tarafından Şiran'dan derlenerek KIRK GÜZELER numuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ALI BALI

Gümüşhane ilinin Şiran ilçesine bağlı Seydi Baba köyü sınırları içerisinde, adına halk arasında "Alı Balı" denilen bir tepe vardır. Burası, adı geçen köyün Güneybatı'sında olup köye uzaklığı yaklaşık iki kilometredir.

Bu efsanede adı geçen Seydi Baba'nın kendi ismi ile anılan köyde türbesi vardır. Türbenin üzerinin açık olduğu dikkati çekmektedir. Ayrıca, metinde adı geçen gelin Balı'nın da türbesi bu köydedir. Bu türbeye "Gelin Ebe Türbesi" derler.

Efsaneyi bize anlatan Mustafa Işık da adı geçen köyde oturduğundan dolayı "Alı Balı Tepesi"ni, "Seydi Baba" için yaptırılan türbeyi ve "Gelin Ebe Türbesi"ni görmüştür. Biz de derleme sırasında adı geçen tepe ve türbeleri bizzat gördük.

Efendim, ben şöyle duydum: Seydi Baba eşde seksen bin evliyyan İrak'ın Horasan diyarından bu tarafa doğru hareket ediy, geliy Rum diyarına. Gelende tabi ayrılıggendüsü. İlk gelişi Refaye'nin Salur köyüne geliy. Salur köyünde bir müddet galiy, Salur köyünü beenmiy, oraya ısınmiy. Ordan galhiy Gal'a geliy, Gal köyüne. Gal'da da bir müddet galiy, crayı da beenmiy. Oriya da ısınamağu için galhiy geliy bu Seydi Baba, gendü ismiye alan köye geliy. Buranın esgiden ismi Aluşlı'ymış, esçi ismi, Seydi Baba gelmeden ileri Aluşlu köyüne geliy, mekân dutiy. Şu arhada gendünün zilliyet eddüğü tarlalar var elimizde. Orda adam çif sürermiş oğlıynan beraber. Doğudan gelen yola da esgiden Ağ Yci derlerimiş Ağ Yol. Ağ Yol'dan bahiy ki üç atlı aşdı geliy. Gendisi de yamır gelmiş, bi çise de, çamların dibine gedmiş gi daldalana. Atlılar dcru sürüp yanına geliy.

"- Selamüreleyküm."

"- Aleykümselem."

Atlılara hoşgeldin eddükdən sora soriy, dey ki:

"- Habuynıyızdaki" dey "gadun neci, neyiiz" dey. =

Cnarda deyler ki:

"- Bu yanıımızdaki gadun bizim bacımız, hemşiremiz."

"- Ey" dey "habu hemşireyzi" dey "Allah'ın emriynen"

dey "benim oğlum" dey "Ali'ye verü müsiyz."

"- Verürük" deyler "şeyh."

"Verürük" dedükleri gibi orda şeyh diz çökiyr, oğlu Ali'ye nikah ediy gızı. Nikah eddükden sora şöle dey, dey ki: Gızın ismi Balli'ymış, oğlunun ismi de, büyük oğlunun ismi de Ali'ymiş. "bu yerin ismi" dey "gıyamete gadar" dey "Ali Balı galsın" dey, Ali Balı, Alı Balı. "Yanı, hem gızın ismiyner alurmuş şimdi bu toprah, hem oğlanın ismiyner. Zaten biz Alı Balı derük, aynı şekilde konuşuruk. Aşama adamları davat ediy, gelmiy. Adamlar dönüp gıbleye, Çimen Dağları'na doğru çekip gediylar. Atlara binip gediylar. Gelinini getürüy. Aşam, gelin eve girerkene biraz gelin uzun boylu eşig alçamış. Gelinin gabline daniy, dey ki:

"- Ey vah" dey "eşig de birez alçamış."

Gelinin gabline gelen şeyhin da gabline geliy, Seyidi Nuri Baba'nın. Seyidi Nuri Baba da gabilinden dey ki:

"- Hey vah gızım! Ne yapacan elin eşini" dey. "Seni yarın bu zaman" dey "seyate çıhardacam" dey. İşde gerdee gelini girmeden befat eyliy. Gelinin türbesini ayrı yabdurıy, şu oyanda. Gelin Ebe Türbesi derük. Şöyle dey, dey ki:

"- Beni" dey "ziyaret edip de" dey "gelinim dünyalığa girmedü için" dey "gelinimi ziyaret etmiyenin dile gabil olmasın" dey ve bu söz üzerine de şimdi Seyidi Nuri Baba'yı, gendüsünü ziyaret ederler ilk ewela, sonra da giderler gelinini ziyaret ederler.

Seyidi Nuri Baba öleceği zaman sormuşlar:

"- Şeyhim, senin ziyaretçilerin ne zaman ziyaret etsinler, mekânında ne zaman bulunursun, hangi günler?"

O mübarek de dey ki:

"-Ben" dey "mekânımda" dey "cuma günler gelürüm" dey, "cumartesi günü ayrulurum" dey "burdan."

Onun o sözü üzerine şimdi ziyaretçileri de cuma günü gelüler. Ekseri cumartesi günü gelüler. Bu iki gün gelüler; iki günden harıç ziyaretçisi gelmez.

BÜYÜK HIRAM

Posuf, Kars'ın güzel ilçelerinden biridir. Pek çok efsâneyi bünyesinde yaşatan bu ilçenin bir efsaneside Al köyü ile Çamyazı köyü arasındaki bu gün büyük bir uçurum olan "Büyük Hiram Efsanesi"dir.

"Şi di Böyük Hiram denilen bu hiramın çok esgi zamanlarda göl olduğu söyleniyor. Bu gölden esgiden bir boğa çıkarmış. Yakın köylerden getirilen boğalarla güleştirmiş. Gölden çıkan boğa zamanın ağaalarından birinin boğasını yenmiş. Ağanın çok zoruna gitmiş. Boğasının boynuzlarını kalıp şeklinde demürden buynuz yapmış. Birgün gölden çıkan boğaynan bu boğayı güleştürmeye getirmişler. Boğa gölden çıkar çıkmaz ağanın boğası nasıl vurmuşsa kafasının acısından geçerek göle hızlıca kendini atmış. İşte boğanın bu düşüşünden göl kuzey-Doğu tarafından delinmiş. O günden bu güne bu büyük Hiram olmuş. Her sene haziran ayında yağmurların yağmasıyla çok büyük taş toprak gelen Hiram köyümüzün yolunu kapatıyordu. Ailah devletimize zaval vermesin. Devletimizin kurucusu yüce önder ATATÜRK'ün adıyla anılan A atürk köprüsü kurulmuştur. Biz yöre halkı olarak bu hiramın oluşunu böyle öğrendik böyle biliyoruz."

Büyük Hiram Efsanesi Öztürk ÖDEN tarafından Posof'tan derlenerek AL rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitede yayımlanmaya değer bulunmuştur.

TAŞ KESİLEN ÇOBAN

"Bu anlatacağım efsane bu gün bizim yaylaların olduğu yer olan Arsiyan dağının eteğinde ve hâlâ daha isteyenlerin gelip görebilecekleri bir efsanedir. Rusya ile Türkiye sınırının olduğu yerde bulunan bu efsane şöyle:

"Çok eski zamanlarda bu bizim Posof'i Türkler fethe-dince burda tarım ve hayvancılık yaparlarmış. Nasıl olmuşsa komşularıyla aralarında savaş çıkmış. Öyle tahmin ediyimki Rusyaynan savaşa başlamışlar. İşte o zaman bu Arsiyan dağının eteğinde Urema yaylalarında davar(Koyun) otlatan bir çoban ALLAH'a yalvarmış ki: "Düşmanın benim vatanımın topraklarına ayak bastığını bana gösterme." Dediğinde öbür yandan da düşmen atlıları geliyermiş. Ellerini havaya kaldıran çobanın bu dileği kabul olmuş. Orada iken koyunlarıyla birlikte taş kesilmiş. Bu gün aynen koyun şeklinde taşlar mevcuttur."

Taş Kesilen Çoban Efsanesi Öztürk ÖDEN tarafından Posof'tan derlenerek OĞUZ rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

KIZ KALESİ

Kars'ın Posof ilçesine bağlı 5 km. uzaklıkta olan Al köyü şirin bir orman köyüdür. Halk geçimini tarım ve hayvancılıkla sürdürmektedir. Rusya sınırına 12 km. uzaklıkta bulunan köy bünyesinde bir çok efsaneyide barındırmaktadır. Bunlardan biride bu "Kız Kalesi" veya "Kız Kilisesi" dir.

"Kız Kilisesi veya halkın deyimiyle "Kızlar Kalesi" denilen yer bizim Al köyünün yaylalarının yanında Ulgar dağının tepelerinden birinin üzerinde bulunuyor. Bu kalede çok eski zamanlarda hayvancılık yapılmış. Öyle tahmin ediyorum ki Kıpçak Türkleri zamanında olsa gerek. Bu kalede beslenen hayvanların sütü orda bulunan kızlar tarafından her gün sağıldıktan sonra yer altından döşenmiş taş borularla 8 km. uzaklıktaki bugünkü adı Yurtbekler köyü olan yere taşınarak burada oturan bey tarafından peynir yaptırılarak satılmış. Kaledeki günümüze kadar adı gelmiş olan kızların reisi meşhur "Tamar Dodopal" imiş. Bu gün bu kalenin harabesi mevcuttur. Özelliği ise taşların yuvarlak oluşudur."

Kız Kalesi efsanesi Öztürk ÜDEN tarafından Posof'tan Derlenerek KIPÇAK rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

BALIKLI ÇEŞME

Olay, Kığı ilçesinin hemen 10 kilometre ilerisinde Hacı Halil mevkiinde geçmektedir. Halen aynı yerde olayla bahsi geçen çeşme ve taş bulunmaktadır.

Vaktiyle, çok zengin bir kişinin, çok güzel bir kızı vermiş. Bütün çevredekiler, gençler bu kıza hayranmışlar. Bu kızı görmek isteyenler, eften, püften sebepler bulup, evin çevresinde dolaşırlarmış. Kız fazla dışarı çıkmazmış. Köyün hemen önünden büyük bir su çeşmekteymiş. Halende bu su geçmektedir. Peri Suyu adını almıştır. Karşı köyden bir zenginin oğluda bu kıza vurgunmuş. Kızın bu gençte gönlü yokmuş. Köyünde bulunan başka bir fakir genç aşıkmiş. Bu gençte bu kıza öyle aşıkmiş, öyle sevdalıymışki, kavalını, sazını alıp, gece ve sabah erken çalar gezermiş. İşitenler, Abdi yine sevdalanmış, diyorlarmış. Aradan zaman geçmiş, kızın babası kızının bu gençte aşık olduğunu öğrenmiş. Kızını evde hapsedmiş, gençde çağırarak..

-- Hey delikanlı, kızımın peşini bırak, yoksam kendini yok bil.

-- Ağam, ağam kızınla biz birbirimizi seviyoruz, bizi ayırma demiş.

---(Ağa kızarak) Defol, yoksa seni sürüm sürüm süründürürüm ha. diyerek gençi kovalamış. Çocuk yine dağlara çıkmış. Bir zaman sonra karşı köydeki zengin adam, gelip, kızı oğluna istemiş. Kızı vermişler. 15 gün 15 gece düşün devam etmiş. Kızı köyden çıkarmışlar. kızın iki gözü iki çeşme misali ağlıyormuş. Bu arada köydeki gençte, köyün alt kısmında, suyun kenarında onları seyrediyormuş. Hem ağlayıp, hem çalıyormuş. Elini yukarı kaldırarak, kendisine, kıza bir çözüm getirmesi için tanrıya yalvarmış. Kızın atı suyun kenarında, topraktan kayarak, suya düşmüş kız ve at kaybolmuş. Çocuk bunu görür görmez koşmuş suyun kenarına Allahım benimde canımı al kurtulayım. Bu arada çocukta kaybolmuş. Çocuğun bulunduğu yerde bir taş görünmüş. Bu taş aynen bir insan modelini andırmaktadır. Taşın hemen altından bir su çıkmış. Bu sudan ner cuma günü akşamları

Balık akmaktadır. Bu halen devam etmektedir. Fakat bu balıkları yiyenler hastalanmaktadır. Bu kaynak suyu akmaktadır. İsteyenler Cuma günü akşamları çuval dolusu balık toplayabilirler.

Balık, Çeşme Efsanesi Erkan ÇRĞUÇ tarafından Kızıllı'dan derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

GUGUK KUŞU

Çok eskiden Hekimhan İlçesine bağlı Kocaözü Kasabasında Küllek Hüseyin adında bir köylü varmış. Bu köylünün beş uşağı ile hasta bir avradı varmış. Eskiden bütün köy halkı tarlada çalışmış. Tarlada çalışmak o günün şartlarına göre çok zormuş. Küllek Hüseyin çok fakir olduğundan avradı ile birlikte hiç durmadan çalışırlarmış. Hasta olan avradı iyice hastalanmış. Köyde ne tohtur ne de hastahane varmış. En yakın Hastahane Sivas'ta imiş. Araba ve yol olmadığından gitmek çok zormuş. Küllek Hüseyin avradını ata bindirerek yola çıkmış. Uzun yola dayanamadan Mehri hatın yolda ölmüş. Küllek Hüseyin avradını yolda gömmüş. Yetim kalan beş uşağa hiç bakacak kimsesi kalmamış. Küllek Hüseyin yeniden evlenmiş. Analık eline kalan uşaklara çok kötülük ediyormuş. Uşaklara yemek ekmek vermiyormuş. Babası tarlaya çalışmaya gidince onlara olmadık kötülükler edip babaları gelince şikayet etmesin diye uşakları korkuturmuş. Çevredeki komşular bu duruma çok üzülüyorlarmış. Birgün evin büyük kızı, ortancılı gardaşını üvey anasının elinden kaçırıp dağa götürmüştü. Koynuna bir torba koymuş bir de keser almış. Bunları uzaktan izleyen bir çoban varmış. Zeynep kengeri toplamış Yusuf'un torbasına doldurmuş. Yorulunca bir yere oturup dinlenmişler. Az sonra torbaya bakmışki torbada hiç kenger yok. Torbanın dibini delik olduğundan hepsi dökülmüş. Yusuf küçük olduğu için kengerin döküldüğünün farkına varmamış. Buna çok sinirlenen ablası keser ile gardaşının başına vurup öldürmüştü. Korkusundan eve gidemeyen Zeynep ağlaya ağlaya yürüyecek hali kalmamış gece sabaha kadar oturmuş ağlamış. Allah'a yalvarmaya başlamış ve demişki: "-Allah'ım beni bir kuş eyle kanadımı gümüş eyle. Gakgoğ diyem, babbağ diyem, gardaş diyem ağlıyam." bunun üzerine Allah tarafından kuş kesilmiş bunları izleyen çoban Zeynep'in nasıl kuş olduğuna inanmamış. Zeynep aynen guguk kuşuna benziyormuş. O günden sonra guguk kuşu gardaşını öldürdüğü taşın başına konup hiç durmadan ötüyormuş. Bu olaydan önce köylüler hiç böyle bir kuş görmemişler, günümüze dek gelen bu efsane nedeniyle çevremizde ne zaman bir guguk kuşu görsek büyükler Zeynep geldi derler.

Guguk Kuşu Efsanesi Gülhan ÖZDEMİR tarafından Hekimhan'dan derlenerek TALİH cumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ÜÇ KARDEŞLER HAMAMI

Çok eski zamanlarda bir adamın iki oğlu bi de gızı varmış. Gız onbeş onaltı yaşlarına geldinde hayvan otlatmak için bayıra gidermiş. Biğün bayırda hayvan otlatırken bi ağacın dibinde uyuyagalmış. Uyurken gızın ağzına güççük bi yılan girivemiş. Fakat gızın bundan haberi yokmuş. Gel zaman git zaman gızın garnında yılan büyümüş. Tabi gızın garnı da büyümeye başlamış. Bu durumdan gızın babası ve ağabeyleri şüphelenmeye başlamışlar. Durmadan gızı sorguya çekiyolamış.

Gızla bi araya geldiklerinde "senin garnında çocuk var, bu çocuğu nirden buldun, bu çocuk kimden?" diye soruyorlarmış. Gız yalvarmış yakarmış. "Benim hiç bi şeyden haberim yok" demiş. Bi gün gızın babası iki oğlunu yanına çağırmış. "Evlatlarım bu gız bizim başımıza beladır, namusu-muz on paraya düşecek, ele güne karşı irezil olmaktansa bu gızı alın ıssız biyere götürün ve urda öldürün." demiş.

Bu emir üzerine gızın ağabeyleri gızı ıssız bi yere götürmüşler. Gız ağabeylerine: "Beni öldüreceksiniz, yalnız sizden bi iricam var. Ben şu derede abdest alayım, iki rekat da namaz gılayım, beni undan sona öldürün" demiş.

Gardaşları gızın bu isteğine razı olmuşlar. Gız dereden akan suyla abdest almış. Sona iki rekat namaz gılmış. Gardaşları da gızı takip ediyolamış. Gız namazı bitirdikten sona dua itmiş. Dua bittikten sona da olduğu yerde uyuyagalmış. Biraz sona gızın başını koyduğu yerden güldür güldür su kaynamaya başlamış. Su gaynarken gın ağzından da gosgocaman bir yılan çıkarak akan suya girivemiş. Bu olayı gızın ağabeyleri olduğu gibi görmüşler. Gız da bu olaylar olurken uykuda olduğundan hiç bi şeyden haberi yomuş. Gız uyandığında ısıcak su içinde galivemiş. Ağabeyleri olanları gıza bi bi anlatmışlar. Yanıldıklarını anlamışlar. Olanları açık açık babalarına anlatıvemişler. Gıza söyledikleri sözlerden bin pişman olmuşlar. Babaları da gızının suçsuz olduğunu anlamış ve gızını bağışlamış.

Aradan yıllar geçmiş. O çevreden bi kövde bi gız

amansız bir derde yakalanıvemiş. Her tarafı yara içinde galagalmış. Gız artık insan içine çıkamaz olmuş. Yakınları gıza ne ittiler ne yaptılarsa bi türlü çare bulamamışlar.

Çaresiz kalan gız bi gün en iyisi gideyim de kendimi öldürüvereyim dimiş. Sıcak su çıkan yere gelmiş. Bi daşın üzerine oturmuş. Derin derin düşünmeye başlamış. Ni yapsam da kendimi öldürsem deye düşünürken sıcak suyun içinden gocaman bi yılan çıkıvemiş. yılan gızın yanına gelmiş. Gızın önünde gusmuş. Tekrar suya dalmış.

Gız "nasıl olsa kendimi öldürecem, en eyisi şu yılanın gusmuğunu yiyeyim de kendimi zeyirleyivereyim" dimiş. Didiği gibi de yapmış. Gusmuğu yemiş. Biraz sona gız zeyirle-nip öleceğini umarken bütün yaraları aniden iyioluvemiş. Eski-sinden de güzel oluvemiş. Gız geri dönüp olanları ailesine anlatmış. Gızı bu kötü dertten gurtaran yılan daha önceki gızın garnından çıkan yılanmış.

Olanlar u çevrede duyuluvemiş. Derdi olanlar bu suda yıkanmışlar. En onmaz dertlerden yıkanınca gurtuluve-mişler. Burdaki yılanlar artık gutsal sayılmış. Hiç kimse bu yılanları öldürmemiş. Öldürenler de delirmişler. bu yılanlar ılıcada çok görünürmüş, emme insanlara hiç zarar vermezler-miş.

U zaman bu zaman bu ılıcanın adı "ÜÇ KARDEŞLER HAMAMI" olarak galagalmış. Biz de şimci bu ılıcaya hep ÜÇ KARDEŞLER HAMAMI" deyiyoruz.

Üç Kardeşler Hamamı Efsanesi Metin ÖZGÜR tarafından Savaştepe'den derlenerek HALK EDEBİYATINDA BALIKESİR rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

YEŞİL TÜRBE

İzmir İli Bayındır İlçesi sınırları içinde bir türbe vardır. Bu türbe Jandarma Birliğinin eğitim sahası içinde koruma altına alınmıştır.

Türbede bir ermiş dede ve iki askerin yattığı söylenmektedir. Kısaca efsanelerinin anlatımına gelince:

Eskiden Osmanlı İmparatorluğu zamanında bu yörede namaz kılmak mecburiymiş. Namaz vakti geldiğinde her esnaf dükkanını kapatır ve ibadetini yerine getirmek için camiye gidermiş. Fakat bu esnaflar içinde bir kişi varmış ki dükkanını kapatmasına rağmen camiye gittiğini kimse görmezmiş. Bu durum diğer esnaflar arasında huzursuzluk yaratmış. Günlerce arkadaşlarını takip edip onun camiye gitmediğini görünce sonunda zaptiyelere şikayet etmişler. Bunu öğrenen zaptiyeler namaz kılmayan esnafın dükkanına hemen iki asker göndermişler. Askerler dükkana girdiklerinde namaz vaktinin gelmesini beklemişler. Bakmışlarki esnaf dede hiçbir hazırlıkta bulunmuyor; namaza gideceklerini, bu ibadeti hep birlikte yerine getireceklerini söylemişler. Esnaf dede bunun kabul etmemiş. Askerler ellerinden birşey gelmediğini, birlikte namaza gitmezlerse kendisini götürmek zorunda olduklarını ve büyük ceza alacağını söyleyince esnaf dede durumu açıklamak zorunda kalmış.

Ben demiş: "Her vakit namazımı Mekke'de kılarım. Şimdi sizde gözlerinizi yumacak ve benimle Mekke'de namaz kılacaksınız. "Hep birlikte gözlerini yumunca Mekke'de ibadetlerini yerine getirip geri dönmüşler. Askerler bu durum karşısında şaşkına dönmüşler. Fakat Esnaf Dede onlara bu durumu kimseye açıklamamalarını tembih etmiş.

Askerler Karakoldaki amirleri tarafından zorlanınca uğradıkları hakaret ve eziyet karşısında durumu açıklamak zorunda kalmışlar. O anda Esnaf Dede ve iki asker taş haline gelmiş. İşte bu ermiş kişilerin mezarları: Bayındır'da Yeşil Türbe'de bulunmaktadır.

Daha sonra bu türbe şehrin merkezinde kaldığı için tahliye edilmek istenmiş. Ama Yeşil Türbeye hiçbir kimse

kazma vuramamış. Hiç kimsenin yıkmaya gücü yetmemiştir. Şimdi bakımlı, tertemiz bir halde İlçenin ortasında durmakta ve Allah'a yalvaranların isteklerinde yardımcı olur ümidiyle ışı ışı mumlarla donatılmaktadır.

Yeşil Türbe Efsanesi Mualla ÖZMEN tarafından İzmir'den derlenerek GENÇ EDEBİYATÇILAR rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ŞİH MANSUR

Gaziantep'in Oğuzeli ilçesinin Doğanpınar bucağına bağlı, bugünkü Demirkonak olan Barna köyünde, köy halkı Şih Mansur'la ilgili bir efsane anlatır.

Demirkonak köyünde zamanın birinde Şih Mansur adında ermiş biri yaşarmış. Şih Mansur ölünce köylüler onun için bir türbe yaparlar ve ona ziyaret adını verirler. Mübarek gecelerde de onun için mum yakarlar.

Köy sakinlerinden Şekir adlı bir adam ziyarete ve Şih Mansur'un ermişliğine inanmaz. Bir gün elinde baltasıyla gelir ve ziyareti yıkar; direklerini de evine götürür, yakar. Sonra yıktığı yere dönerek şöyle der:

- Eğer sen ziyaretsen, bunu bana sabaha kadar bildir!..

Şekir, sabahleyin uyandığında çok sevdiği oğullarından birinin ölmüş olduğunu görür.

Şih Mansur Efsanesi Ahmet ÖZPAY tarafından Oğuzeli'nden derlenerek ERENLERDEN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

KIZLAR KUYUSU

Gaziler şehri Gaziantep'in mesire yerleriyle ünlü şirin ilçesi Oğuzeli'nin sınırları içinde bulunan Delikli tepe yakınındaki bir kuyu hakkında halk arasında şöyle bir efsane anlatılır:

Halkın Kızlar Kuyusu adını verdiği bu efsane, Delikli tepe ile Oğuzeli ilçesinin Doğanpınar bucağına bağlı Tılbaşar köyü yakınındaki Tılbaşar kalesi arasında bulunan gizli bir geçitten ve geçidin sonundaki hazineden bahseder. Kızlar kuyusu ile Tılbaşar kalesinin arası tahminen 15 km. kadardır.

Kızlar kuyusundan Tılbaşar kalesine gizli bir geçidin olduğunu öğrenen bir âlim, yanına cüretkâr birini alarak kuyuya girer. Bu cüretkâr adamla anlaşmıştır. Kuyuya girdikleri andan itibaren her ikisi de dünya kelâmı konuşmayacaklar ve adam alimin peşinden ne tür bir tehlike olursa olsun ayrılmayacaktır. Orta boylu bir insanın yürüyebileceği şekilde olan bir tünelden biraz ilerledikten sonra, her şeyi önüne katmış getiren bir selle karşı karşıya gelirler. Alim, hiç korkmaz, bir şeyler okur ve sel aniden kaybolur. Yola devam ederler. Bu defa bir eşekarısı sürüsünün hücumuna uğrarlar. Adam yine âlimi takip eder, o da yine bir şeyler okur ve eşek arıları da gözden kaybolur. Biraz daha gidince dehlizin ağzını kapatan, biri inerken diğeri kalkan kılıçlarla karşılaşır- lar. Alim hiç aldırmaz, devam eder. Kılıçlar da diğerleri gibi kaybolurlar.

Sonunda gözleri kör edercesine parlayan ve kamaştıran som altından yapılmış, üzeri mücevherlerle düzlü bir kapıya gelirler. Bu defa karşısına insanoğlunun dayanamayacağı güzellikte anadan üryan bir kadın çıkar. Alim, hiç aldırış etmeksizin devam eder. Tam kapıyı açacağı sırada kendisini takip eden arkadaşı:

Buna da can mı dayanır hoca, diyerek kadının üzerine atılır. O anda suratlarına birer sille yerler ve kendilerini tekrar Kızlar Kuyusunun ağzında bulurlar. Bu olay üzerine ikisi de felç olur.Dışarıya çıktıklarında âlim şöyle der:

Beni bu kadar takip ettin, ancak sonunu getirmediñ. Eğer biraz daha sabretseydin, ben tam hazinenin kapısını açacaktım. Sen de hazineyi görünce kadını zaten unutacaktın.

O günden sonra Kızlar Kuyusuna girmeye kimse cesaret edememiştir.

PAZAR GÜNÜ AKAN SU

Doğu Karadeniz'in şirin görüntüleriyle karışık bir bahar günü. Günlerden pazar. Erzurum (İspir) İlçesinin Çamlıkaya Nahiyesinin Kivut Köyünde küçük bir ortaokul öğrencisi, ellerini gözlerinin üstüne siper ederek aşağılara baktı. Çoruh Nehrinin aşılması zor dağlarda yol açarak nazlı nazlı, biraz hırçınca aktığını küçücük aklına sığdıramadı. Sonra karşı yamaçlardan ta yukarılara, dağın eteklerine gözü ilişti. Dağın doruğundan aşağı doğru bembeyaz bir şerit gibi su akıyordu. Kendi kendine "Dün baktığımda bu su akmıyordu galiba. Nasıl oluyorda şimdi akıyordu? Diye düşündü. Küçük çocuk daha önceleri de oralara göz gezdirmiş, fakat böyle kar gibi beyaz bir suyun aktığını görmemiş veya farkedememişti. Kafasına takılan bu muamma onu o günün gecesinde geç vakitlere kadar uyutmadı. Sabahı zor etti. Ertesi gün büyük bir heyecanla uyandı. Dışarı koştu. Tekrar o karşı yamaçlara baktı. O kar gibi beyaz su akmıyordu. Gözlerini elleriyle oğuşturdu. Tekrar baktı. Evet yoktu. Bu gün o su akmıyordu. Kafasına koymuştu. Bunu birisine soracaktı. Dün akşam su bugün niye akmıyordu? Acaba kendisi hayal mi görüyordu?

O gün köy içine doğru gezmeye başladı. Köyün çoban köpeği Karabaş'ı davara gitmeden önce bir kez okşamak istiyordu. Köyün tam ortasında harmanlıkta Karabaş her zamanki gibi yatıyordu. Küçük çocuğu görünce kuyruğunu alısmış gibi salladı. Çocuk onun yanına giderek onu okşadı. Bu sırada geçen sürülerle beraber Karadeniz'in o yemyeşil gür orman örtüsüne, özgürlüğe doğru (Karabaş) çobanla yürüdü gitti.

Küçücük çocuk yine yalnız kalmıştı. Tam o sırada yine aklına geldi. Bu gün su niye akmıyordu? Kime sormalıydı? Dedesine sormazdı. O çoktan tarlanın yolunu tutmuştu bile. Hemen aklına köylünün severek, değer verdikleri, danıştıkları Salli Nine geldi. Tamam ona sorabilirdi. Evine doğru yöneldi. Evi harman yerine yakındı. Kapısı kapalıydı. Zaten kapısı hep kapalıdır. Pek çıkmaz, gerekmedikçe kimseyle konuşmazdı. Ama yine de dış görünüşüyle şen, sevecen, cana yakındı. Herkese güven verirdi. Kapıyı tıklattı. Ses yoktu. Tekrar

vardı. Neden sonra kapı yavaş yavaş gıcırtyla açıldı. İçeriden dut, ceviz, meyve, bal, pekmez kokusunun karışımı, hoş bir koku yayıldı. Nine "Ne o oğul, bi şeymi oldu?" dedi. Çocuk "Nineciğim, kusura bakma, sana bir şey soracaktım. Onun için geldim" dedi. Nine: "Geç içeri hele" diyerek oradan ayrıldı. Az bir zaman sonra tabak içerisinde kurutulmuş dut, ceviz içi, kurutulmuş üzüm salkımıyla çıka geldi. Çocuğun yanına oturdu. "Bunnarı hem ye, hem de bahim "Çocuk o çok sevdiği yiyecekleri unutmuştu bile. Hemen sordu: "Dün (Pazar günü) Çoruh nehrinin karşı yamacının ta üstlerinde, dağın eteğinden akan su, bu gün neden akıyordu? Yaşlı kadın hafif bir gülümsemeyle çocuğun başını okşayarak "Oğul, o suyun hekayesi vardır. Çoh acıhlıdır. Hem o su Ahbirikten çıkar, Karab'a akar. Hep pazar günneri akar. Dur sene annatım" diyerek efsaneyi anlatmaya koyuldu. Küçük çocuk büyük bir heyecanla dinlemeye başladı.

EFSANENİN O GÜN DİNLENDİĞİNE YAKIN ŞEKLİ:

"O suyun acıhlımı acıhlı bir higayesi var oğul. Annatım: Ahbirig'deki su, Karaba akar. Hemi yalnız pazar günneri akar, bağşa gün ahmaz.

Bi çoban varmış. Karabın en zengün beginün kızını sevmüş. Onu istemiş. Gızda oni gizli gizli severmiş. Ama neysün ne çoban, ne gız açıklayamazmış. Gimseye söylemişler. Bu beg gızı, çobana verürler mi? Anasına demiş "Aman oğul, sahin gimseye dime. Beg seni gestürür" demiş amma çoban bu gızsız yapamermiş. Getmiş Begden isemiş. Beg onu az daha öldirtecegmiş. Çoban yalvar, yakar etmiş. Beg en sonunda ona "Eger, Ahbirikten, Karaba suyu gem tahtasıyanan getirürsen gızımı verürüm" demiş. Çoban çoh sevmüş. Getmiş olduğu gibün, gazmayi, küregi, balyozi başlamış gazmaya, daşları kırmaga. Habar her yerde duyulmuş. Amma bağşa bir Beg garisi de istetürmüş o gızı oğluna, Çoh gızmış, çobana kötülüh yapmeye garer vermiş. Çoban'a köylide gizliden gizliye yadım edermiş. Arhin bitmesine az galmış. O Beg garisi çobanın çalıştığı yere gelmiş. Çobana demüşki "Ey zavallı çoban sen niye boşa uğraşersin. O gızı bir beg oğli aldı. Everdiler oni. Sen burada boşa uğraşersin "Çoban bunu duyer, o gaten üzüler ki elindeki balyozi başla-mış çobanın daşlarına hızlı hızlı vurmaya. O çoban altındaki sarsıntiden, daşlar çobanın üstüne gelmeye başlamış. Gafasına düşmüş, ölmüş. Habarı duyanlar üzilmişler. Beg de sevinmiş. O göti beg gariside. Amma gız o gaten üzilmişki neydeceğini şaşurmuş. Gizlicen getmiş çobanın çalıştığı gayaların üzerine çıhmış. Gendini atmış aşşagi. İşte o günden sona su heb

bazar günneri ahar olmuş. Meger, çobanının, o kız bazar günü ölmüşler" dedi.

EFSANENİN ANLATANCA YAZIYA GEÇİLMİŞ ŞEKLİ:

"Torun o karşıda gördüğün su Akpirik (Köy)'ten çıkar ve Karap'a (Köy) akar.

Zamanın birinde bir çoban Karap'ın Beyinin güzel kızını çok sevmiş. Onu gizli gizli gözetlemiş. Beyin kızıda çobanı ilk gördüğü günden beri seviyormuş. Ama ne yapsın, babasının kendisini ona vermeyeceğini bildiği için bunu kimseye açıklayamazmış. Çobanda aşkını hep içine atarmış. Ama dayanamamış bir gün annesine demiş. Kadıncağız "Aman oğul, sakın kimse duymaya, Bey kızını sana verirler mi? Senin kafanı kestirir." demişse de aşk bu. Çoban sevmiş bir kere. Gün geçtikçe eriyormuş. Nihayet dayanamamış gitmiş Bey'e, kızını sevdiğini söylemiş. Bey önce kızmış, kükremiş, az daha öldürtüyormuş çobanı. Ama çoban yalvarmış, yakarmış "Ne dersen yaparım, istersen hemen öldürt beni? demiş. Bey biraz durmuş ve çobana "Bak çoban sana bir şartla kızımı veririm. Şöyleki: "Akpirik'ten çıkan suyu, Karap'a akıtmak için bir ark yapacaksın. Ama bu öyle bir ark olacak ki, Akpirikten bu su kanalına bir kem tahtası attığımda hiç bir yere takılmadan Karap'a kadar gelecek. Eğer bunu yapabilirsen kızımı sana veririm. Ha birde şu var. Eğer bu işten vaz geçer, ya da başlar yarım bırakırsan seni öldürtürüm. Bunu bilmiş ol" demiş. Çoban Akpirik'ten akan suyu Karap'a akıtacağına yemin ederek oradan ayrılmış. Çoban büyük bir sevinç içerisinde Beyin kızına kavuşacağı günün hayaliyle, balyozu, kazmayı küreği aldığı gibi başlamış çalışmaya.

Fakat, Çorup Nehrinin yılların geçmesiyle su kuwetiiyle yontarak açtığı büyük yarları (Kabanları) kırarak bu suyu akıtmak hayal gibi bir şeydi. Çobanın büyük bir şevkle çalışmaya başlamasıyla bu haber her yerde duyulmuş. Köy çalkalanmış. Hele köyde bulunan ve Beyin kızını oğluna almak isteyen bir başka Bey karısı bu durumdan hiç hoşnut olmamış. Kendince "Nasılsa bu işi başaramadan ölür gider, hem başarsa da Bey onu öldürtür, kızını vermez. Zaten Bey kızını kendisinin de istettiğini biliyordu ya. Ama "Ya bu çoban başarır ve Beyde sözünde durarak kızını verirseydi "Fikri onu çileden çıkarıyordu. Kötü kadın bir müddet daha beklemeye karar vermiş.

Aradan aylar geçmiş. Çoban zamanını çok iyi değerlendirmiş. Canla başla çalışıyormuş. Hayal gibi görünen işi bir hayli yol almışmış. Bu işin olabileceğine inanan köylülerde

gizli gizli bu çobana yardım ediyorlarmış. Onlarda iki aşığın bir araya gelmesi ve köylerinin bir an önce suya kavuşmasını istiyorlarmış. Nihayet arkin bitmesi yakınlaşmış. Bu haberi alan Kötü Bey Karısı çobanın bunu becereceğine artık inanmıştır. Kafasında bir plan yaparak gizlice çobanın yanına sokuşmuş. Çoban sonuca ulaşmak üzere olmanın sevinciyle, dünyadan habersiz ha bire kayaları parçalamakla meşguldür. Kadının yanına geldiğinden haberi olmaz bile. Kadın ona "(Sesine acıklı bir ton vererek)" A çoban, sen burada uğraş dur. Senin Bey kızını el çoktan aldı. Bir bey oğluyla evlendirdiler. Senin dünyadan haberin yok mu? deyip, geldiği gibi gizlice uzaklaşmış oradan. Çobanın gözleri sanki alev alev, yanmış ta bağı içerden. Sanki dünya üstüne yıkılmış. Birden hiddetlenmiş deliler gibi. Başlamış bağırıp, çağırmaya ve elindeki balyozu rastgele kabanın taşlarına vurmaya başlamış. O kadar çok vurmuş ki, tepeden kopan kocaman, kocaman parçaların üzerine geldiğini farketmedi bile. Taşlar olanca hızıyla kafasına vurduğu anda hayal gibi, sevdiği kızı yanı başında görür gibi oldu, kendisine gülümsüyormuydu, neydi o kadar....

Çobanın kayaların altında kalarak öldüğü haberi duyuldu. Bütün köyde bir matem, üzüntü hakimdi. Herkes "Yazık oldu çobancağıza, neredeyse bitiriyordu. Sevdiğine kavuşamadı" dediler. Annesi kahroldu. Bey memnundu. Hem kızını çobana vermeyecekti ve hem de ark neredeyse bitmişti. Ama Bey kızı olayın şokunu gizlice yaşıyordu. Ağladı, sızladı, kendini yerden yere attı. Niçin çobanı ölmüştü? Kendisinin de onu çok sevdiğini bilmiyormuydu? Bu azaba daha ne kadar dayanabilirdi? Şimdi kendisini bir de istemediği biriyle zorla evlendireceklerdi. Akılı başından gitti. Yaşamak istemiyor, düşünemiyordu bile. İçinden gelen sese yük uydurdu. Gizlice evden çıktı. Çobanın öldüğü yarıların altına geldi. Onu bir an, elinde kazmasıyla çalışırken görür gibi oldu. Kendisine gülümsüyordu sanki. Şöyle etrafına baktı. İki yüksek tepe gördü. Yanyanaydılar. Tıpkı kendisiyle, çoban gibi. Arkadan dolandı, tepelerin birinin üstüne çıktı. Çoban ona altta el sallıyor gibi geldi. Kendisini boşluğa bıraktı, hiç düşünmeden. Birazdan Ona kavuşacaktı.

Bey kızının da ölümü duyulunca üzüntüler büsbütün arttı. Bey kızı kendisini kayalardan atarak öldürmüştü. demek çobanı o da seviyordu. Herkes çok üzüldü. Kötü kadın bile hırsından ağlıyor, yaptıklarına pişmanlık duyuyordu. İçindeki vicdan azabı onu Bey'e götürdü. Olayı ona olduğu gibi anlattı. Vicdanını rahatlatmak istiyordu. Bey kahroldu. Köylü de olayı duyunca kadını lanetlediler.

Aradan zaman geçti. Su yolunun az kalan kısmı tamamlandı. Karap Köyü suya kavuştu. Ama sevinemiyorlardı. İçleri buruktu. Bey çok sevdiği kızının durumundan yataklara düşmüş. Vasiyetinde "Bu su hep pazar günleri aka, başka akmaya" demiş. Çünkü Çobanın ve kızının ölümü pazar gününe tesadüf etmiş. Bundan sonradır bu su Pazarları akmaya başlamış. "Nine efsaneyi anlattıktan sonra çocuğun başını okşadı. Çocuk kalktı. Sallı Nine'nin bıraktığı yemişleri cebine doldurup ayrıldı.

Aklı, suyun niçin yalnız pazar günleri akıp, diğer günler akmama nedenine yatmadı. Akşam olunca dedesi gelecek birde ona soracaktı. Akşamleyin dedesine sordu: "Nene, doğru anlatmış oğul, efsane aynen öyle. Fakat suyun yalnız Pazar günleri akmasını Beyin vasiyetiyle ilgisinin olup olmadığını bilemem (bilinmiyor). O su sulama amacıyla kullanıldığından, Akpirik Köyünden aşağı tam 7(yedi) köy vardır. Bu su her gün birine akar. Pazar günleride sulama sırası Karap'a gelir. Pazar günleri bu suyun kendi köylerine akmasını Karaplılar istemişler" dedi.

Pazar GÜNÜ Akan Su Efsanesi İlahi ÖZTÜRK tarafından İspir'den derlenerek KİVUT rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

İNCİ KEMER

Aydın yol üzerinde Hacıbaşıla köyünden söğütcük köyüne Grence'de oturan graliçe, gızı ve uşakları yaşepduru-
muş. Hacıbaşıla köyünden Bahrat usta adlı delikanlı graliçe'nin gızını sevmiş. Birgün graliçe'nin yanına gitmiş gızını istemiş. Grence'de yani graliçe'nin sarayında akar su yokmuş. O söğütcük köyüne akarsu getirmek imkansız decek gada zormuş. Graliçe gızını isteyen gence moreli gırılmasın diye ona; sizin köyden bizim köye su getirirsen gızımı sana veririm demiş. Bahrat usta buna çok sevinmiş. Bu Bahrat usta iri yarı, yarma gibi bir gençmiş. Cebinin biri 15 kilo bıyde alıcek gada büyükmüş. Günlerce çalışmış çabalamış. Alın teri dökmüş, aç galmış, uykusuz galmış tek gızı alen diye. Sonunda bizim usta su yolunu yapmış yapmış emme. Graliçe'nin canı sıkılmaya başlamış. Bahrat ustanın tek yapceyi kemer galmış. Kendi köyüne geçmek gelini geçirmek için kemeri yapmaya başlamış. Graliçe'de bu durumu çok canı sıkılmış. Gızımıdev bir adama veremem der dururmuş. Nasıl gurtercen gızımı diye cadı garının yanında dert dökmüş. Cadı garının aklına parlak bir fikir gelmiş. hemen graliçe'ye;

Graliçem, graliçem siz hiç merak etmeyin. Ben bir çaresini bulurum. Yalnız sen nokma döküver, demiş.

Birkaç gün sonra nokmalar hazırlanmış. Bir çanak nokma ile bizim Bahrat ustanın yanına gelmiş. bu kemer bir deve geçcek gada genişlikte, kenarları da daşla çevrili. Daşlar birbirine kenetlenmiş. bir iki adım gada bir yer galmış. Tam o sırada elinin çanana cadı garı gelmiş. Bahrat usta! Bahrat usta! graliçe'nin gızı öldü. Nokması size nasip olsun diye getirdim demiş. Bunu duyan Bahrat usta Pancar gibi gızarmış. Hemencik yürümeye başlamış kayaya bağlı olan 50 kilo gada ağırlığındaki şükülün ipini tutmuş ve altına gelmiş. Cadı garıya dönmüş, eliyle işaret ederek; -Aha bu kemerden hiç bir allı gelin geçmesin, geçerse kemer yıkılsın ölsün demiş. Ve tuttuğu şükülün ipini asılınca 50 kilo ağırlığındaki şükül bizim dev güçlü Bahrat ustanın başına düşmüş. Bahrat usta ölmüş. Cadı garı durumu graliçe'yi anlatınca graliçe çok etkilenmiş. Pılını pırtını toplamış o köyden ayrıl-

mış. Ondan sonra kemere çok tamir eden demişle emme edememişler. Suyu da geçirememişle, yeni kemer de yapamamışla. U zamandan bu zamana hiç alılı gelin geçmemiş. Kim bilir. Belki Bahrat ustanın bedduası geçer diye korkuyorlar. Ordan deve, inek, eşek ve insan geçipduru.

İnci Kemer Efsanesi Fatma SARI tarafından Aydın'dan derlenerek ŞELÂLE rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayınlanmaya değer bulunmuştur.

HORASAN BABA - ÇOBAN DEDE

Horasan Paşa, çok eskiden Horasan valisiymiş. Halka çok eziyet edip, vergileri zorla topladığı için halkın düşmanlığını kazanmış, çocuklarının yuvasını dağıtmış, ocağını söndürmüştü.

Horasan Paşa, bir gece düşünde, hakın kendisini astığını, cehennemde cayır cayır yandığını görmüş. Çok korkmuş. Tövbeler etmiş Allah'a yalvarmış. O gecenin sabahında, valiliğini ve bütün zenginliğini bırakıp kaçmış. Ora senin, bura benim kaçarken Beydağı'na gelmiş. Bir zaman Beydağı'nda eğleşmiş. Beydağı'ndan Banazı'ya geçmiş. Mal-mülk edinmiş, teyekler yapmış, şimdiki Horata suyunun dolayına yerleşmiş.

Halk, Horasan Paşa'nın nerden, niye geldiğini bilmediğinden, o'nu ululardan, iyilerden saymış, sevmiş, saygı göstermiş. O'na "Horasan Paşa" yerine "Harasan Baba" demeye başlamış. Şimdiki Horata dolayı ve ordaki teyeklere "Horasan" adını takmış. Ordaki suya da "Horata suyu" demiş. O buz gibi sudan içenin, dileklerinin olacağına inanmış. Daha sonra, oraların adı Horata olmuş çıkmış.

Horasan Baba, uzun yıllar Horata'da yaşamış. İyilerden, ululardan olmuş. Herkese iyilik etmiş, yardım elini uzatmış. Horata'da hocalık, doktorluk yapmış. Yıl gelmiş, Horasan Baba bu dünyayı koyup gitmiş. Halk o'nu Horata suyunun kıyısına gömmüş, birde türbe yapmış ki, kubbesi topraktan.

Yıl gelmiş, Yüzbaşı Mümtaz, Horasan Baba'nın topraktan türbesini yıktırmış. Çarpılmış, kırk gün içinde ölmüş. Bu olayı Seydahmet adında bir delikanlının düşüne düşmüş. Askere gidip geldikten sonra, o türbeyi yaptırmaya söz vermiş. Askere gidip gelmiş ama, türbeyi yaptırmayı unutmuş. Horasan Baba düşüne girmiş, demiş ki:

- Çağam, söz tutmamak erkekliğe sığmaz. Sözünü tutasın ha:

Bunun üzerine, Seydahmet türbeyi daha geniş, daha güzel bir şekilde yaptırmış.

Gel zaman, git zaman, türbenin olduğu yolu genişletmek istemişler. Türbeyi biraz geriye çekmek istemişler. Horasan Baba, türbeyi yapacak olan ustanın düşüne düşmüş. Usta çok korkmuş. Bu işten vazgeçmişler. O zamandan bu zamana da, türbeye kimse dokunmamış. En son, belediye şimdiki türbeyi yaptırmış.

Horasan Baba'nın Nebi adında bir kardeşi varmış. Çobanlık yaparmış. Horasan Baba Horasan'ı koyup gidince çok dertlenmiş. Hem çobanlık yapmış, hem de kardeşini aramış. Çobanlık yapa yapa Beydağı'na gelmiş.

Günlerden birgün, Çoban Nebi Beydağı'nda koyunlarını güdüyormuş. Hava çok sıcakmış. Bir taşın daldasında serinlemeye oturmuş. Bir bakmış ki, taşın uçultular geliyor. Merak edip, taşı kırmaya başlamış. Bir hafta çalışmayla taşı kırmış. Taşın kırıldığı yerden koca bir su çıkmış, orası hemen göl olmuş. Çoban Nebi, değneğini göle atmış. Değnek döne döne yüzmeye başlamış. Çoban Nebi değneğin izini süre süre Horataya gelmiş. Değnek, Horata suyundan çıkmış, döne döne yüzmüş. Çoban Nebi bir bakmış ki, orda, suyun kıyısında bir türbe var. Sormuş soruşturmuş, kardeşi Horasan'a ait olduğunu anlamış.

Çoban nebi, hem kardeşini, hem kardeşini bulanda iyilere karışmış. Halka demiş ki:

- Ben, kırk gün içinde ölürsem, beni değneğimin çıktığı, Horata suyunun gözünün üstüne gömün.

Kırk 'gün içinde Çoban Nebi ölmüş. Halk o'nu dediği yere, Horata suyu gözünün yakınındaki bir ağacın daldasına gömmüş.

O zamandan sonra, her bahar Çoban Nebi'nin mezarı yanındaki su üç gözden patlamaya başlamış. Her bahar, ağaçlar çiçek açtığında, o suyun üç gözü üç kere patlar, üç kere çekilir olmuş. O suyun gözüne halk "Çoban Dede'nin Gözü" adını vermiş. Gözdeki su çekilince, "Çoban Dede suyunu salmıyor" demişler. Çoban Dede suyunun gözü patladığında halk oradaki ağaca çaputlar bağlamaya, dilekler dilemeye başlamış. Dileği olan, kurban kesmiş, etli pilâv dağıtır olmuş.

Gel zaman, git zaman, Allah'ın rüzgârının esmediği bir kuraklıkta, Çoban Dede'nin gözü kurumuş. Çoban Dede suyunu salmaz olmuş. Halk susuzluktan kırılmış, çok perişan olmuş. Öyle olmuş ki, Horata'dan göç bile başlamış.

Büyükler öne geçmişler, çare aramışlar, bilenlere

danışmışlar. Bir çare bulamamışlar. Birisi çıkmış, demiş ki:

- Bu işi, yapsa yapsa Sarı Gâvur yapar.

Aramış, sormuşlar. Eski Malatya'da yaşayan, Ermeni Usta Sarı Gâvur'u bulup getirmişler.

Sarı Gâvur, kazmasını- küreğini - çekicini almış, suyun gözüne girmiş. Bir saat geçmiş çıkmamış, iki saat geçmiş çıkmamış. Sonunda çıkmış. Halk merak içinde kalmış ve sormuş. Sarı Gâvur:

- Suyun gözünde bir değirmen taşı var. Taşın deliğinden baktım, denizi gördüm. Malatya'nın kökü su. Ama suyun seviyesi düşmüş. O koca su, bu değirmen taşının deliğinden akmaktaymış. Seviye düştüğü için su akıyor. Taşı kırmam gerek. Ama, taşı kırarsam ölebilirim. Demiş.

Ölümü göze almış ve yeniden suyun gözüne girmiş. Beş dakika geçmeden geri çıkmış. Yüzü safra sarısı gibiymiş. Korkudan gözleri dört açılmış bir haldeymiş. Halk da korkmuş, merak edip sormuş. Sarı Gâvur:

- Taşı kırmak için çekici kaldırdığım bile önüme insan ayağı geldi. Bir daha kaldırdım, bir daha geldi. Bir daha kaldırdım, bir daha geldi. Bir ses bana, "bu taşı kırarsan Malatya'yı su basar. Taşı kırma. İş Allah'ın hikmetine bırak" dedi. O ses muhakkak Çoban Dede'nin sesiydi. Bana İslâm'ı öğretin. Eğer kırk gün içinde ölürsem, ölümüm bundandır. Demiş

Halk korkmuş, bu işten vazgeçmiş. Sarı Gâvur'a İslâm'ı öğretmişler. Sarı Gâvur Müslüman olmuş ama, kırk gün içinde ölmüş.

Allah'ın hikmeti bu ya, Horata'nın suyu akmaya başlamış. halk susuzluktan, perişanlıktan kurtulmuş. Horata suyu coştukça coşmuş, aktıkça akmış.

O gün bu gündür, halk Çoban Dede'nin Gözü'ne gider, dilek diler.

Horasan Baba'nın türbesine gider, taş atarlar. Eğer atılan taş, türbedeki taşa yapışırsa dilekler olur. Hastalar iyileşir, çocuğu olmayanın çocuğu olur, parası olmayanın parası olur. Dileği olan kurban keser, etli pilâv dağdır.

Her baharda Banazı'lılar Horata'ya, yemişe giderler. Her Ramazanlık'da, herkes evine Horata'nın suyundan götürür. Horata'nın suyu cana can, dertlere devadır.

Horata'nın suyundan içesin, sonra ölesin...

Horasan Baba Çoban Dede Efsanesi Nursel SAYGINAR tarafından Malatya'dan derlenerek UMUT rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

KIZ OĞLAN KAYASI

Efsanede adı geçen Kuşluğan köyü Samsun-Bafra'nın bir köyüdür. Asıl adı Kuşluğan. Çevrenin yöresel ağızı onu Kuşluvan olarak değiştirmiş tir.

Efsaneye ait kalıntı taş, bu gün Kuşluğan ile Ellezi (İlyaslı) köyü yolu üzerinde, yüksek bir dağın tepesindedir. Yoldan görülebiliyor, yanına çıkılabiliyor. Siyah bir taş. Başı ve bedeni belilidir.

Kuşluvan adında bir köy varmış. Bu köyde birbirlerini çok seven iki genç varmış. Bir kız, bir oğlan. Bunlar her akşam çayda buluşurlarmış.

Yine bir gün çayda buluşmuşlar. Çaydan geçerlerken büyük bir sel gelmiş. Bu sele kapılan gençler birbirlerinden kopmuşlar. Oğlan bir tarafta, kız bir tarfta. Oğlan çayın bir tarafından kızda karşı tarafında kalmış. Canlarını zor kurtarmışlar. Bunlar birbirlerine bakan dağlara çıkmışlar. Bir türlü buluşup birleşemedikleri için bu dağlarda kaybolmuşlar.

Bunlar her Hıdırellez akşamı çaya inip buluşuyorlarmış. O akşam yine çaya inmişler ama buluşamadıkları için çıktıkları dağlarda taş kesilmişler.

Bir Hıdırellez akşamı çıkan fırtınadan, yağmurdan ve selden bu taşlar incemiş, dağlar taşlar toprak olmuş. O akşam nihayet taş kesildikleri dağlardan yuvarlanarak bir araya gelmişler. Bir dağın tepesinde tekrar birleşip bir kız, bir oğlan olarak yapışık ikiz taş kesilmişler.

Kız Oğlan Kayası Efsanesi Kezban ŞARVAN tarafından Bafra'dan derlenerek CEYLAN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ESKİ HAMAM (ATİK KAFİR HAMAMI)

Çok çok eskilerde, müslümanlık gelmemişken, İsa yenidoğmuşken Merzifon'da Ziyokrüs adında bir kral hüküm sürermiş. Bu kralında Varvara adında bir kızı varmış.

O zamanlar Anadolu'da hristiyanlık pek yokmuş. İnsanlar ateşe, putlara, güneşe tapıyorlarmış. Bunlar adına tapınaklar yapıyorlarmış.

Varvara adaleti seven güvenilir bir kızmış. Şehirdeki insanlar bir yere giderken eşyalarını ona emanet ederlirmiş. Hatta kral bile bir yolculuğa çıkmadan önce hazinenin anah-tarlarını ona teslim edermiş. Ama hristiyanlarda Varvara'ya eşyalarını bırakmaya başlayınca babası şüphelenmiş. Üstüne üstlük sarayda bazıfitneciler krala kızının İsa'ya ibadet ettiğini, hristiyan olduğunu söylemişler.

- Kızın İsa'nın peşinden gidiyor. Hristiyan olmuş, diye babaya kızını gammazlamışlar.

Babada bu söze kanmış. Fakat kızına da kıyamamış. Şimdiki Çorum yolundan solda içerek bir vadi tabanında Selhan çayının kenarından başlayıp koca bir kayayı oydurarak birgöz oda yaptırmış. Kızını bu odaya hapsedmiş. Oda o şekilde yapılmış ki, gün ışığı almazmış. Tek çıkışıda dik bir merdivenle vadi tabanındaki dereye imiş.

Aradan az bir zaman geçmiş ki kral, kızını rüyasında görmüş. Kızı bir kayanın üzerinde ak-pak oturuyormuş ve ağlıyormuş. "Ben günahsızım istersen gel bak, gözlerinle gör" diyormuş.

Kral ertesi sabah erkenden atlanmış. Adamlarıyla birlikte kızını hapsettiği kayanın başına gitmiş. Bir de ne görsün? Aynı rüyasındaki gibi kızı bir kayanın başında oturup ağlamıyor mu? Kızını hapsettiği taşın oyulmuş oda yıkılmış. Yalnızca dere kıyısına inen üstü kapalı merdiven kısmı kalmış. Kızıda merdivenin başında oturmuş ağlıyor. Kızına bu işin nasıl olduğunu sormuş:

- Akşam büyük bir gürültü ile mağara başıma yıkıldı. Ama ben kurtuldum. Yanıtını almış. Kral "Bu işte bir keramet

var" diye düşünmüş.

- Ben seni boşuna suçlamışım. Adalet yerini buldu, diyerek kızını sarayına geri getirmiş.

Aradan çok zaman geçmiş. Kral kızı Varvara bu kez ciddi olarak hristiyanlığa geçmiş. Babasından gizli gizli İsa'ya ibadet etmeye başlamış. Bu arada da Kral Ziyokrüs'ün yine savaşa gitmesi gerekmiş. Kızının hristiyan olduğunu bilmediği içinde çağırıp hazinesinin anahtarlarını ona teslim etmiş. Giderkende:

- Göreyim seni ben dönünceye kadar Güneş tanrıya yakışır bir tapınak yaptır demiş.

Varvara'nın ise inanmadığı bir tanrıya tapınak yaptırmak zoruna gittiğinden kilise yaptırmaya karar vermiş. "Babam savaştan dönerse hamam yaptırdım derim, dönmezse kilise olarak kullanırım" diye düşünmüş.

Kral Ziyokrüs'ün savaştan dönmesi gecikmiş. Kızı Varvara'da babasından ümidini kesmiş. Yaptırdığı binayı kiliseye çevirip ayinler yapmaya başlamış. Ama ne var ki kral dönmüş ve kızı Varvara'yı öldürerek bugün Hıra köyü yakınlarındaki "cin kalesi" denilen tepeye güneş tanrısına adak olarak gömdürmüş. Üzerine de güneş tapınağı yaptırmış.

Varvara'nın yaptırdığı kilisemi hamam mı belli olmayan binayı ve diğer hristiyanların binalarını ise içindekilerle birlikte toprağa gömdürmüş. Böylece bu rezaleti tanrısı güneşten saklamak istemiş.

Tüm bu olayların üzerinden bin yılı aşkın bir zaman geçmiş. Müslümanlar, Türkler Anadolu'ya gelmiş. Bir müslüman Türk köylüsü tarlasını sürerken sapanın ucuna hamam mı, kilise mi karar verilemeyen binanın bir kenarı takılmış. Toprağı eşeledikçe toprağın altında koca bir bina yattığı anlaşılmış. Şehir halkı hep birlikte binayı açığa çıkarmışlar. Binanın içi samanla dolu imiş.

- Boşaltmaya uğraşmayalım samanı yakalım. Demişler.

Aslında yakmayıp boşaltsalarmış daha iyi olacaktı. Çünkü binanın içi altın yaldızla işlenmişmiş. Bu işlemler yangınla erimiş yok olmuş.

Bina ortaya çıkınca şehirdeki hristiyanlar binayı kilise olarak kullanmak istemişler.

- Bu bina efsanelerde adı geçen, İsa'nın havarilerinden kutsal Varvara anamızın yaptırdığı kilise olmalı. Bize verin

kilise olarak kullanalım, demişler.

Müslümanlar ise buranın bir kilise değil bir hamam olduğunu söylemişler. Çünkü kurnaları ve su şebekesi varmış. Yalnız su haznesi yokmuş. Onu da Çelebi Mehmet yaptırmış ve bugün bile kullanılan eski haman ortaya çıkmış.

Türnük bucağına bağlı Lışduğun köyünün batısında ve Salhan çayının yatağını teşkil eden bir boğazın içerisinde "kız kayası" denilen eski bir eser vardır. Bu eser silvri bir kayanın içi oyularak yapılmış, tabanından tepesine kadar merdivenle dolambaç bir yol açılarak tabii ve sağlam bir kule şekli verilmiştir. (Minare merdivenleri gibidir ama içinde insan ayakta duramaz. Oturarak inmek çıkmak zorundadır.) Bu eseri ben kendimde gördüm.

Yalnız halk arasında söylendiğine göre; ilk hristiyanlar bu vadi tabanına sakanıp yaşamışlar. Vadi tabanında bir takım oyuklar gördüysem de insanların yaşayabileceği gibi derin değil. İnsan eliyle mi oyulmuş yoksa doğal oyuklar mı onuda anlayamadım.

Ayrıca Taşan dağının yuvale tepesi mevkiinde her yıl yaz mevsiminde rumlar toplanır ve Varvara adındaki bu kadın azizenin adına ayinler yaparlarmış. Yaşlılardan dinledim. Bugün Merzifon'da rum olmadığından bu alışkanlık devam etmiyor. Yaşlıların eski bir manastırın kalıntısı olduğunu söyledikleri yıkıntılara köylüler "cin kalesi" demektedirler. Kalıntıların manastır kalıntısı mı yoksa kale kalıntısı mı olduğunu anlayamadım.

Eski hamamın küllhanı da kendisine göre daha yakın zamanda yapılmıştır. Bu da bir bakışta farkedilmektedir.

Eski Hamam Efsanesi İlhan TARHAN tarafından derlenerek EMİNE HATUN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ÇİFTE HAMAM

Çok eski zamanlardan birinde Merzifon'da fakir bir Türk yaşamış. Bu fakir Türk'ün üç tane oğlan çocuğu varmış. Bu üç çocuğun üzerine karısı yine gebe kalmasın mı? Aile sevinmiş. Belki bu kez de bir kızımız olur diye ümitlenmiş. Bebek yolu beklemeye başlamış.

Gel zaman git zaman bu fakir Türk'ün karısı doğum yapmış. Ama bu doğum normal bir doğum değilmiş. Bir batında nur topu gibi dört oğlan doğurmuş. Dördü de sağlıklı ve güzelmış.

Fakir Türk kızım olmadı diye üzülmeye zaman bulamamış. Merzifon halkı akın akın çocukları görmeye, evine koşmuşlar. Elleri de boş gelmemişler. Dört çocukla birlikte evine berekette yağmış.

Sağlıklı dördüzlerin ünü Merzifon dışına da taşmış. Bir batında sağlıklı dört çocuğun doğabileceğine inanmayan başka kasabalardan kişilerde akın akın çocukları görmeye fakir Türk'ün evine koşarlarmış.

Merzifon halkı kırk gün; geceyi gündüzüne katıp bebelerin başını beklemiş. Kırk gün geçipte bebelerin sağlığı bozulmayınca daha bir coşkuya kapılmışlar:

- Bebelerin doğumunu Padişah'ımıza da ulaştıralım. O da gelip bu mucizeyi gözleriyle görsün demişler.

Şehrin ileri gelenleri fakir Türk'ü bir tarafa çekmişler.
- Dördüzlerin olduğunu git Padişah'a ulaştır demişler.

- Padişah çok ender görülen olaylara, az bulunur metalara ihsanda bulunurmuş. Sana da kese kese altın bağışlar demişler.

- Bu çocuklar mucize Padişahımız mucizeleri; Allah'ın hikmeti olan olayları, ulaştıran kullarına ihsanda bulunuyormuş demişler.

Tüm Merzifon halkı birlik olmuşlar. Şehrin kadısına; bir batında dört çocuğu olduğuna dair belge niteliğinde yazı hazırlatmışlar. Şehrin ileri gelenlerine mühür bastırmışlar.

Bir eşek yükü yolluk hazırlayıp, diğer bir eşeğinde Fakir Türk'ü bindirmişler. Şehrin çıkışına tuğları dikmişler. Sancakları kılıfından çıkarıp başlarının üzerinde taşımışlar. Davullarla, zurnalarla; hayırlı yolculuklar dilekleri ve iyi niyet gösteren ayin ve büyüklerle fakir Türk'ü uğurlamışlar.

- Padişah'a ulaşmadan sakın geri dönme demişler.

- Sakın yılma. Ne yap et Padişahımızı bul. İhsanın bol olsun demişler.

.....

Fakir Türk az gitmiş uz gitmiş; sonunda Konya'ya ulaşmış. Sormuş, soruşturmuş, Padişah'a ulaşamamış. Konya halkı fakir Türk'ün çevresini sarmış. Onu alaya almış.

- Konya'dakiler "Sultan"dı. Sen Padişah nerede oturuyor onu bile bilmiyorsun. Demişler.

- Bursa'ya git demişler.

- Yok yok... Edirne'de demişler.

- Akılsızlar! Artık Padişah İstanbul'da oturuyor demiş bir başkası.

Sonunda fakir Türk'ü Konya Beyinin huzuruna çıkar-mışlar. Zavallı adam başından geçenleri Konya Beyine anlatmış. Beyin çok hoşuna gitmiş. "Padişah'ımıza bir eylence çıktı" diye düşünmüş.

Padişah'da rastlantı bu ya; iç Anadolu'da küçük küçük Rum Krallıklarını almakla uğraşıyormuş.

- Konya'lılar yanılmışlar. Şansın varmış. Padişah'ımız yakınımızda. İstanbul'a gitmene gerek yok demiş.

Fakir Türk çok sevinmiş. Padişah Rumeli'nde olsaymış gitmekten cayacaktı.

Neyse efendim; Konya Bey'i yol göstermiş. Fakir Türk'ün yanına adam katmış; onun zamanın Padişah'ının huzuruna kadar çıkmasını sağlamış.

Padişah kazandığı başarının keyfiyle şölen kurmuş eylenirken fakir Türk'ü karşısına çıkarmışlar. Öyküsünü anlat-tırmışlar. Sonra da şölene katılan tüm vezirler, beyler fakir Türk'e takılmaya başlamışlar.

- Bu işi ne ile başardın önce onu bize bir göster de inanalım demişler.

Şöleni eğlenceyi sürdürmek için hep birlikte bir hamama gitmişler. Fakir Türk'ü çırlıçıplak soymuşlar, biraz da orada adamcağızla eğlenmişler şaka yapmışlar, takılmışlar. Fakir köylü utanmış, arlanmış, büzülmüş bir kenarda kalmış. Sonunda Padişah fakir Türk'ün haline acımış.

- Senin memleketin neydi o? Merzifon mu? Orada han hamam, kervansaray gibi yapılar varmı? Diye sormuş.

Zavallı fakir Türk başına daha da kötü şeyler gelmesinden korkmuş. Korka korka soruyu iki kelimeyle yanıtlamış.

- Hamam var. Diyebilmiş.

Padişah:

- Başka? Başka neler var? Diye sorduysada korkusundan ve ürküntüsünden yanıtlayamamış.

Padişah'da hemen orada fermancısını çağırmış; yazdırmış.

- Merzifon'da bulunan hamamı sana başıslıyorum. Han, hamam, çarşı ne var dediyse sana başıslayacaktım. Ama sen yalnızca hamamdan söz ettin demiş.

Böylece Merzifon'daki hamamın fakir Türk'e verilmesini ferman etmiş. Ayrıca hemen o gece Merzifon'lu fakir Türk'ü kral kızlarından biriyle evlendirmiş gerdeğe sokmuş.

- O kadar çok krallık aldım. Elimde o kadar çok kral kızı var ki tüm vezirlerime birer kral kızı verdim everdim. Bu da senin kismetinmiş demiş.

- Senin Merzifon'daki karın dört çocuk doğurduktan sonra artık sana kardaş olmuştur. Bundan sonra senin karın bu kral kızı. Hamamı işletin. Mutlu yaşayın? Demiş.

Kral kızını fakir Türk'ün eşeğine bindirmiş. Azıklarını ve ellerine hamamın fermanını vermiş. Yola göndermiş.

İşte böyle... Merzifon'daki tüm diğer hamamlar; ya vakıfların veya belediyenin malı olduğu halde bu gün bile çifte hamam bir ailenin elindedir. Bu ailenin geçmişini de yüzyıllar öncesinde Padişah'ın fakir Türk'e armağan ettiği kral kızına dayandırırılar.

"Kral kızı çok çirkinmiş ama o kadar akıllıymış ki. Dört kurnalık hamamı büyötmüş büyötmüş. Önce erlere, kadınlara diye iki ayrı hamam şekline sokmuş. Daha sonra oğulları da akıllı çıkmış; çifte hamam büyötmüş büyötmüş 70 kurnaya ulaşmış.

Erler hamamının sülüsünde (üçde birinde) keçeciler keçe tepmişler. Diğer üçtö birinde dabağlar sema rengi, sarı kırmızı şantiyar işleyip boyamışlar. Ama zamanla aile büyüdükçe anlaşmazlıklar çoğalmış. Hamam parçalanmış. Evliya Çelebi Merzifon'a geldiğinde kırk kurnası kalmışmış. Daha sonra daha da küçölerek bugün ki ana bina ayakta kalmış".

Merzifon'un büyükleri. Olayın kahramanı olan Padişah'ın adını "Çelebi Sultan Mehmet" diye söylerler. Bugün ayakta olan hamama da "Çifte hamam" veya "Çelebi Sultan Mehmet Binası" derler. Ama yanlış olarak da "Padişah'ı görmeye İstanbul'a yollanmış derler" derler. Çelebi Sultan Mehmet mi doğrudur yoksa Padişah'ın İstanbul'da oturduğumu bilemem. Ama ikisini bir arada bağdaştıramadığım için Padişah isminden söz etmedim. Aslında efsanede Konya ismi de geçmektedir.

Ben kendim bizzat efsanede sözü geçen hamamda yıkandım. Bugün kurna sayısının onu geçmediğini gördüm.

Çifte Hamam Efsanesi İlhan TARHAN tarafından Merzifon'dan derlenerek HACI NACİYE rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

SIRAKAYALAR EFSANESİ

Uşak ile Afyonkarahisar illeri arasında sınır teşkil eden Bulkaz Dağı'nın batı yüzü Uşak'ın Sivaslı İlçesine bakar. Sivaslı İlçesi Uşak'ın 35 km. güneydoğusunda Uşak-Denizli karayolu üzerindedir. Sivaslı'dan yüzünü doğuya çevirip baktığınızda Bulkaz Dağı'nın bağrında uzunca ve yüksekçe bir sıra kaya dizisi ile bu dizinin biraz önünde büyükçe tek bir kaya görürsünüz. Sivaslı ve yöresinde dizli kayalara SIRAKAYALAR, öndeki tek kayaya da KIZKAYASI denir.

Sivaslı ve yöresinde bu kayalar üzerine kurulan SIRAKAYALAR EFSANESİ yüzyıllardan beri nesilden nesile söylenegelmektedir. Kız babalarına ibret dersi veren efsaneyi duymayan, bilmeyen yoktur.

Tanrı'nın insanların her dileğini kabul eylediği çok eski zamanlarda Bulkaz Dağı'nın başındaki düzlükte zenginliği-ne ölçü bulunmayan bir yörük beyi yaşamış. Adamın koyunu, keçisi dağa taş sığmazmış. Bu beyin ZELİHA adında güzelliği dillere destan bir tanecik kızı varmış. Zeliha bir gece rüyasında bir çoban görmüş. Çoban yanık yanık kaval çalıp türküler söylemiş. Aradan günler, aylar geçmiş, kızcağız bir türlü o rüyayı unutmamış. Hayalinde yaşattığı yoksul çobana her geçen gün biraz daha sevdalanmış. Zeliha'ya doğudan batıdan görücüler, dönürler gelirmiş bir yandan da. Fakat hepsi de eli boş dönerlermiş.

Günlerden bir gün kara çadırın kara gölgesine oturup düşünürken Zeliha'nın kulağına biraz öteden kaval sesi gelmeye başlamış. Can kulağıyla dinlemiş. Aylar önce rüyada dinlediği kavalın ta kendisiymiş bu. Bir sevinç ateşi almış yürümüş yüreciğini. Kaval o kaval ama çoban da o çoban mı bakalım? Hemen eteklerini tutup koşmuş sesin geldiği yöne. Gitmiş, gitmiş bir ulu çamın altında durmuş. Meğer aradığı çoban, orada çamın gövdesine yaslanıp dururmuş. Ayaklarının ucuna basa basa iyice yaklaşmış kız. Çobansa dünyadan habersiz. Kendini çaldığı havaya öylesine kaptırmış ki, ne göttüğü koyunların çok ötelere gittiğinden, ne de yanına dünyalar güzeli bir bey kızının geldiğinden habersizmiş. Çobanın çalması, Zeliha'nın kendisinden geçerek onu seyretmesi kimbilir daha ne kadar sürecekmiş. Fakat az ötede başka bir çamın gölge-

sinde yatan çoban köpeği havlayarak manzarayı bozmuş. Zeliha korkudan bir "ayy" çekince çoban kendine gelmiş. Kaval sesi kesilmiş. Esmer yüzlü, ince kara bıyıklı genç çoban ayağa kalkmış, kendisine iyice yaklaşan kıza merakla sormuş:

"- İn misin, cin misin; ne işin var burada?"

Zeliha çobanın kavalı kadar okşayıcı bir sesle cevap vermiş:

"- Ne inim, ne de cin... Kavalını dinlemeye geldim."

"- Bari beğenseydin?"

"- Beğenmesem dinler miydin?"

Daha konuşup tanışıp ayrılmışlar. Her gün bu ağacın altında buluşmaya söz vermişler. Aradan günler geçmiş. Bir gün yörük beyinin adamlarından biri kızla çobanı orada el ele tutuşup konuşurlarken görmüş. Boşboğaz herif hemen gidip haber vermiş beye. Bey, bir kızmış bir kızmış ki öfkesinden küplere binmiş. Çobanı bir güzel dövdürtüp o yöreden kovalatmış. Kızını da dövüp kara çadıra kapatmış.

Bey kızı Zeliha yemeden, içmeden kesilmiş çadırda. Durmadan "of" çekmeye, gözyaşı dökmeye başlamış. Aşkta, kara sevdadan anlayanlar:

"- Beyimiz, " demişler. "Gel etme, eyleme. İki gönlün arasına girme. kızın hali çok kötü. Ne yiyor, ne içiyor; geceyi, gündüze katıp ah çekiyor, gözyaşı döküyor. Ver şunu sevdiceğine de kapansın bu iş."

Nuh demiş, peygamber dememiş bey. "Olmaz." diye direktmiş kim ne derse. "Olmaz... Benim biricik dünya güzeli kızım bir yoksul çobanla evlenemez. Aşkmış, sevdaymış bence hükmü yok bunların. Hepsi kuru laf. El alem ne der bana? Bey kızı bey oğluna eş olur. Söyleyin o kızım olacak haddini bilmeze. Bu sevdadan çabuk vaz geçsin. Yoksa ömrü boyunca o 'karanlık çadırdan çıkartmam onu..."

Günler haftaları, haftalar ayları tamamlamış obada. Kimse beyin taş yüreğini yumuşatamamış. İş dönmüş dolanmış yufka yürekli anaya düşmüş. Ana bu... Daha fazla dayanamamış biricik kızının kara çadırda sararıp solmasına. "Çobansa çoban, yoksulsa yoksul." demiş direktmiş ana." O da insan. O da Tanrı kulu değil mi? Gidin, tez elden haber iletin benden yanı. Gelsin, kaçırırsın kızımı."

Gün geçmemiş, haber çobana ulaşmış. Hemen o gece

girmiş çadırların arasına çoban. Anayı çağırtmış; öpmüş elini. "İşte geldim." demiş.

"- İyi ettin oğul." demiş ana da." Güzel ettin. Bekle buracıkta. Ben çıkarıp geleyim sevdiceğini. Kaçın, gidin uzaklara. Mutlu olun, unutun bizleri..."

Çok geçmeden Zeliha gelmiş. İki sevgili bir. al ata binip batıya doğru kaçmışlar. Olacak bu ya; aradan üç beş dakika geçmeden bey, Zeliha'nın kaçırıldığını haber almış. Hemen adamlarını toplamış ve düşmüş peşlerine. Bayır aşağı kızla çoban önde; beyle adamları arkada at koşturmuşlar. Öndekiler kaçmış, arkadakiler kovalamışlar. Derken şafak sökmeye başlamış. Araları iyice kapanmış. Yakalanmak üzere imişler. Zeliha işte tam o zaman kaldırmış ellerini yukarı, yalvarmış her şeye kadir olan o yüce Tanrı'ya: "Tanrım." demiş sevdalı yüreğinin olanca gücüyle. "Yüce Tanrı'm, şu babam olacak zalim kulunu insan yaratıp taş yürekli baba edeceğine taş yaratsan olmaz mıydı...."

Şafağın ulu sessizliğinde bu yakaşırılar dalga dalga göklere yükselmiş. Arkasından yer gök sarsılmaya, dağ taş inim inim inlemeye başlamış. Tanrı, Zeliha'nın dileğini kabul eyleyip taş yürekli babalara ibret için beyle adamlarını oracıkta bir sıra kaya halinde taşlaştırmış. Gel ne var ki, çobanla zeliha da az ötede aynı akibete uğramaktan kurtulamamışlar.

İşte o gün bu gündür Bulkaz Dağı'nın batı yamaçını süsleyen ve Sivaslı ilçesine tepeden bakan SIRAKAYALAR'LA KIZKAYASI yeni kuşaklara taş kesilmiş yörük beyi ile güzel kızı Zeliha'nın ve talihsiz çobanın ibret dolu acı öyküsünü fısıldar dururlar.

Sıra Kayalar Efsanesi Kadın TEKİN tarafından derlenerek GÖCE rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

NAZLI KAYA

Almus'un Kınık Köyünden çıkıp yaylaya giderken bir kaya yükselir Çal Dağının eteğinde. Tuzla yakınlarındaki bu kaya Nazlı Kaya'dır.

Söylentiye göre yıllar yıllar önce çevrenin zengin bir beyi varmış. Beyin sürüsünü otlatan kimsesiz mi kimsesiz, fakir mi fakir bir çobanı varmış. Çoban sürüyü otlatır oğlu kaya ile karısı Nazlı da çobana yardım ederlermiş,

Günün birinde çoban hastalanmış ve ölmüş. Hiç kimsesi, hiçbir geliri olmayan Nazlı ve Oğlu Kaya beye çıkıp: -Beyim, çobanınız olan kocam öldü. Sığınacak yerim, bakacak kimsem yok. İzin ver kocamın yerine ben bakayım sürüye demiş. Ey: -Kadın halinde sürüye sen nasıl bakacaksın deyince Nazlı, beye yalvarmış, yakarmış. Bey Nazlı'nın yalvarmalarına dayanamayıp razı olmuş Nazlı'nın sürüye bakmasına. Ama demiş bey: -Sürüden bir koyun eksilirse kendini yok bil.

Nazlı oğlu Kaya ile birlikte çobanlık yapmaya başlamış. Her gün sürüsünü otlatıp kocasının arkasından ağıtlar söyler, yalnızlığına ağlarmış. Sesi öylesine yanık öylesine içtenmiş Nazlı'nın, sürüdeki koyunlar dağlar taşlar kulak verip dinlermiş Nazlı'nın yanık nağmelerini.

Bir gün aç bir kurt sürüsü saldırır koyun sürüsüne. Sürü çok kayıp verir. Nazlı'nın için yanar beye ne derim diye. Bey duyar felaketi. Sürer hışımla Tuzla'ya. Nazlı korkusundan alır kayayı Çal dağının eteğine doğru saklanacak yer arar. Öylesine korkar ki beyin eteğinden: -Çal dağııı, Beni sakla bey görmeye beni ne olur, Çal Dağııı... diye bağırır. Tam bey yaklaşmışken Çal Dağıından kocaman bir parça kopar. Nazlı ile Kaya'nın üzerine kapanır. Kimsecikler bulamaz Nazlı ile Kaya'yı. Çal dağı onları beyden saklamıştır. Kaya ile Annesi Nazlı'yı saklayan bu büyük kayanın adı o günden bugüne Nazlı Kaya olarak anılır.

Nazlı Kaya Efsanesi Selvi ÜLKÜ tarafından derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

BÜKSOR

Babam; dedemin dedesi Haskan'dan naklen anlatırdı ki: Galyan'dan bir kızı, Medan'dan bir oğlana gelin vermişler. Önde gelinin çeyiz sandığı, arkada at üzerinde gelin ve düğün alayı olmak üzere, Galyan'dan tepe yukarı çıkarak Medan'a gitmekte iken, Büksor Tepesi denilen yere kadar gelmişler. Tepenin arkasına pusan, dızı dızan, eşkıya mı eşkıya beni ademler tarafından çevrilmişler.

Gelini düşüncülerden kapmak istemişler. Kıran kırana şer yapmışlar. Taraftarlarının yenilmekte olduğunu gören gelin, ellerini semâya kaldırarak Allah'a dua etmiş. Bilesiz ki ne dua etmiş:

Ya Râb...;

İbrahim Nebi'nin dini hakkı için, Nemrud'a secde eden Harami haşaratını muzaffer eyleme. Beni rezil-ü rüsvâ ve esir-î kâfir edeceğine taş eyle... demiş ve devam etmiş:

Ya Rab...

Vâsıl olmadım yara
Özüm düşmede nâra

O, Nebi'yi attı nâra
Nârı naçar eyledin

Nemrud'un terkisine
Düşürmeden taş eyle...

Allah Kaadirdir. Dilediğini yapar. Gelinin duası kabul olup, cümle ademler taş kesilmişler. O gün, bu gündür, yere çömelmiş at ve atın sırtında ehrama bürünmüş oturur gelinin ve gelinin belinde sarı kuşağı halâ görenleri hayrete düşürür.

Önde giden çeyiz sandığı dört köşe taş olmuş, kendini bilmezler zaman zaman kırmak isterlerse de, sert taş olduğundan halâ kırılmamış olup, yerinde durur, gelip geçene seyran olur. Tepenin üstünde kısa ve uzun adam boyunda dikili taşlarla dolu olup, karda, kışta ve yağışta aşındığı halde, uzaktan bakıldığı zaman taşlanmış insanlar gibi gözükür.

Büksor Efsanesi Abdurrahman VARÇİN tarafından Elazığ'dan derlenerek HASKAN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

İSKAN AĞALARI EFSANESİ

Molla Feyad ve Ali adlarında iki yiğit ve yoksul kardeş, Hakkari'den kalkıp Silvan'a iş aramaya gelmişler. Silvan beylerinden olan Baykara Ailesi'nin yanına kapılanmışlar ve mîre (beye) hizmetkar olmuşlar.

Bir gün bu kardeşlerden birisi Veysikan Köyü'nden saman getirirken, yolda mirin (beyin) adamlarından yaralı bir grup görmüş ve ne olduğunu sormuş. Onlar da Kulfa (Yüksek-köy) Köyü'ne beyleri adına, salma almaya gittiklerini, fakat köylülerin, salma vermek şöyle dursun, bir de kendilerini dövüp geri gönderdiklerini, söylemişler.

Bunu duyan genç de, "Mir, mir değil ki, mir olsaydı, samana gidecek adamı ölüme, ölüme gidecek yığıdı ise samana göndermezdi" demiş. Bu söz mirin kulağına gitmiş ve iki kardeşi yanına çağırıp "kendinize bu kadar çok güveniyorsanız, gidin o köylülerden, salmayı siz alın" demiş.

Kardeşler gidip salmayı almışlar ve karşı çıkan kırk köylüyü de bağlayıp, beyin huzuruna getirmişler. Bey de onları, baş hizmetkar yapmış.

Kardeşler bir zaman sonra kendilerini güçlü bulup, beyden o bölgenin aşarını kendilerine vermesini istemişler. Bey de "Aşar istenmez, zorla alınır. Buradan Muş'a kadar olan yerlerin aşarını, Gürüz adında birisi alır. Gidin de ondan isteyin" demiş.

Kardeşler, Gürüz'un oturduğu Kayadere (Ferhand) Yaylası'na gitmişler. Yaylaya yaklaşırlarken Gürüz ve yedi arkadaşı bunları karşılayıp, kılıç çekmişler. Kardeşlerden birisi, diğerine "Gürüz bana, diğer yedisi sana" demiş ve bir kılıç salayışta, havaya sıçrayan Gürüz'un, elbisesinin eteğinde salıyan, oniki püskülü birden kesmiş.

Gürüz bu yiğitlik karşısında, kılıcını indirip "Haydi gidin, Silvan aşarı sizin olsun, siz bunu hak ettiniz" demiş.

Silvan'a dönen kardeşler, mirin ailesini yok edip, beyliği kendileri almışlar. Bu kardeşlerin soyundan gelenlere

de "İskan Ağaları" denmiş.

Not: İskan Ağaları'nın torunları, şu anda Silvan'da yaşamak tadırlar.

İskan Ağaları Efsanesi Muhsine (Helimoğlu) YAVUZ tarafından derlenerek BORA rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayınlanmaya değer bulunmuştur.

TAŞTAN ADAM EFSANESİ

Eskiden adamın biri gelin götürüyormuş. Gelini götürürken yolda bir çobana rastlamış. toy sahibi çobandan bir toklu istemiş. Çoban evet vereyim demiş. Toy sahibi, bizim adet şöyledir. Çoban tokluyu gelinin yanına getirir. Gelin tokluyu attan inmezden kucağına alırsa tokluya para yok o gelinin olur demiş.

Çoban buna razı olmuş. Gelin tokluyu sırtından tutup atın üzerine çıkarınca yollarına devam etmişler. Çobanın toklu parasız gitti diye morali bozulmuş. Ve hemen bir yüksek kayaya çıkıp taş atmış gelinin duvağını yere düşürmüş. Gelin kahr etmiş. Çoban seni Allah taş kaya kessin demiş. Çoban değneği elinde tavarıcığı dalında öylece taş kaya kesilmiş.

(Taş halen Şavşat-Yavuzköyünde bulunmaktadır.)

Taştan Adam Efsanesi Berna YAZAR tarafından Şavşat'tan derlenerek PAPAT-YA rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

EJDERHA

Bayburt'u Gümüşhane'ye bağlayan yolun üzerinde, sağ tarafta kurulmuş şirin mi şirin, yalancı cennet gibi Nişantaşı Köyü vardır. Bu şirin Anadolu köyümüz bir dağın eteğinde kurulmuştur. Bu dağ üzerinden kıvrıla kıvrıla köyün üzerine doğru gelen bir taştan yılan bulunmaktadır. Şaşılacak derecede de yılanı benzemektedir. Köyün içerisine kadar girmiş olan bu taş yığınının baş kısmı yılan başını andırmaktadır. Bu yılan iskeletinin boyu yüz metreyi aşmaktadır.

Halk dilinde ejderha diye anılan bu dehşet büyüklükteki yılanın köye gelmekte olduğunu görenler evlerini bırakarak kaçırlar. Herkes bu koca ejderhaya yem olmamak amacıyla çılgınca koşmaya başlarlar. O sırada hiç kimse hamile bir kadının koşmakta zorluk çektiğini ve geride kaldığını farketmemiştir. Can havliyle kaçmaya çalışan kadın artık yorulmuş ve en sonunda yorgun ayaklarının ve sıkışan nefesinin sesini dinleyerek bir kenara oturur. Çaresizdir. Bu çaresizlik içinde ejderhanın gelip kendisini yemesini bekler. Bir taraftan da için için Allah'a dua etmektedir: "Duamı kabul eyle ya Rabbi, ya onu taşet, ya beni. "Duası o kadar içtendir ki Yüce Mevlâ duasını kabul eder. Yılan orada taş kesilir.

Bu anlattığım taştan ejderha halâ bütün haşmetiyle orada, köyün üzerinde durmaktadır. Dikkatle bakıldığında sanki yeniden canlanacakmış gibi durmakta ve insanın için ürpermektedir. Bayburt'tan Gümüşhane'ye geçen yolcular dikkat ederlerse ana yoldan bu ejderhayı görebilirler.

Ejderha Efsanesi Pervin YERLİTAŞ tarafından Bayburt'tan derlenerek YILDIZ rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

DİKİLİ TAŞ

Çok eski zamanlarda Karaman'a bağlı Süleyman Hacı Köyünde koyun otlatmak için yaylaya çıkan iki aile yörenin en iyi otlağına çadır kurmuş oturmuşlar. Günler geçmiş aylar geçmiş bu iki aile çok iyi geçinmişler, Bir gün sürülerini otlatacakları yer konusunda anlaşılamayıp kavga etmişler ve birbirlerine düşman kesilmişler.

Bu yaylaya gelen bu iki aileden birinin gelinlik çağında bir kızı diğer ailenin ise evlenecek çağda bir oğlu varmış. Bunlar birbirlerini çok severlermiş, ama sevgilerini Ailelerinden gizlerlermiş. Ailelerinin birbirleri ile kavga etmelerini hiç istemezlermiş.

Aileler birbirlerine düşman kesildikleri halde bu iki genç çok iyi anlaşır, ve birbirleri ile çok iyi geçinirlermiş.

Aileler kızla Oğlanın birbirlerini sevdiklerini bir gün farkına varmışlar, ve her iki ailede buna karşı çıkmışlar fakat çocuklarına bir türlü söz dinletememişler.

Kızla Oğlan birgün anlaşarak kaçmaya karar vermişler, ve Oğlan kızı olarak kaçmaya başlamışlar, Fakat otlaktan uzaklaşmadan her iki ailenin de haberi olmuş ve çadırlarından çıkarak, çocuklarının kaçtıkları yere bakmaya başlamışlar.

Çocuklarının kaçtıklarını gören her iki aile relside çok kızmışlar ve her iki ailede arkalarından beddua ederek

Allah sizin İkinizide taş etsin diye bağırmışlar.

O anda kaçmakta olan iki gencin ikisinde oldukları yerde taş kesilip kalmışlar.

Birbirlerine beş on adım aralıkla dikili taş olarak tarlanın ortasında kalan bu gençlerin hikayesi

O gün bugündür efsane olarak anlatılıp durmaktadır.

Dikili Taş Efsanesi Fatma YILMAZ tarafından Karaman'dan derlenerek TAŞ rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

SÜLEYMAN HACI

Süleyman Hacı köyü Karaman ilçesinin bir köyüdür. Bu köy çok eski zamanlarda başka yerden gelip yerleşmiş bir köydür, bu köyde çok eskilerde çok zengin bir Ağa varmış, Bu ağanın arazilerinin çok olması ve yardım edecek ailede başkada birinin bulunmaması nedeniyle Ağa yanına çalışkan dürüst terbiyeli bir çırak almış bu çırağın adı ise Süleymanmış, Ağa bu çırakla birkaç yıl beraber çalışmış, birkaç yıl sonra Ağa Hacca gitmeye karar vermiş ve Hacca gitmiş.

Evde Ağanın hanımı ile çırak kalmışlar, birgün çırak tarladan döndüğünde Ağanın Hanımını börek yaparken görmüş, Hanımına demişki abla yaptığın böreklerden üç,beş tane fazla yaptır sıcak sıcak ağama götürüyem demiş, hanımı ise Süleyman sen benimle alayımı ediyorsun Ağan nerde biz nerdeyiz demiş, fakat çırak hanımını dinlemeden börekleri aldığı gibi çıkıp gitmiş ve börekleri soğutmadan ağasına götürmüş, ağası börekleri sıcak sıcak yemiş, ve börekleri getirene bakıp bu gelen benim çırak Süleyman ama buraya nasıl geldi diye düşünmeye başlamış, herhalde hayal görüyorum demiş.

Ağa birgün Mekke'de tavaf yaparken çırağını gene görmüş çok tuhafına gitmiş. Hac görevini bitirdikten sonra köyüne dönmüş ve olayı önce hanımına anlatmış hanımda çırağın Ağama börek götürceğim dediğini fakat köyden ayrılmadığını söylemiş bunun üzerine Ağa çırağı Süleyman'ın erişmiş bir kişi olduğuna karar vermiş.

Köylüler ağa hacdan geldi diye hep ziyarete gelmeye başlamışlar, ziyarete gelip ağanın elini öpmeye gelen herkese, Ağa karşısında duran çırağı Süleyman'ı göstererek, Ben hacı değilim Süleyman Hacı diye çırağını gösterirmiş, gelenlerde önce çırağın elini sonra da Ağanın elini öperlermiş.

Ağa ile Süleyman birlikte uzun yıllar beraber çalışmışlar, Ağa birgün yaşlanmış ve ben ölürsem bu köyün adını Süleyman Hacı koyun diye vasiyet etmiş.

Ağa öldükten sonra da köyün adı Süleyman Hacı olarak kalmış.

Süleyman Hacı Efsanesi Fatma YILMAZ tarafından derlenerek HACI rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

KRAL KIZ TÜRBEİ

Urfanın büyük mezarlığında haien bir çok küçük, büyük türbe bulunur. Bu türbeler bir çok isimle anılırlar. Bunlardan birisi "Kral Kızı Türbesi" adıyla bilinir.

Halk arasında, bu türbe ile ilgili şöyle bir efsane anlatılır. Osmanlı-Rus savaşlarının birisinde Urfalı bir asker Ruslara esir düşer. Asker esarette Rus komutanlarından birinin bahçivanı olur. Bu arada dinî vecibelerini de yerine getirir. Askerin bu hali komutanın kızının dikkatini çeker. Kız gizlice müslüman olur. Artık asker ibadetini nasıl yaparsa kız da onu taklit ediyormuş. Bir müddet sonra kız hastalanır. Bahçivanı yanına çağırır. der ki:

"Ben öleceğim. Âdetlerimize göre; benimle birlikte bütün altınlarım ve mücevherlerim mezarıma gömülür. Fakat ben ölmeden önce, babamdan seni hatırım için serbest bırakmasını isteyeceğim. Sende bir kaç gün burada kalır, bir gece mezarımı açıp bütün altınlarımı alır, memleketinde zengin bir hayat yaşarsın."

Kız bir müddet sonra ölür.

Asker kızın dediği gibi yapar. Mezarı açtığıında içinde kendisini okutan hocasının cenazesini görünce şaşkına döner. Asker "Bu işte bir keramet var," diye düşünür.

Memleketine dönünce, asker ilk iş olarak hocasının evini sorar. Hocanın karısı, kocasının bir müddet evvel öldüğünü söyler. Mezarını askere gösterir. Gecelayın, asker hocasının mezarını açar. Bakar ki mezarda komutanın ölen kızı. Kızın bütün altınlarını alır ve sabahleyin durumu hocanın karısına anlatır. Kadın da:

"Hoca, cinsi münasebetten sonra 'keşke gusül abdesti olmasaydı. Hristiyanların hali ne kadar güzel,' diye söylenirdi. Bunun kerameti bundandır." der.

Daha sonra, asker kızın mezarına bir türbe yaptırır.

Kral Kızı Türbesi Efsanesi Mehmet YILMAZ tarafından Urfa'dan derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

AŞIK TAŞI

Nizip'e yirmi beş kilometre uzaklıkta bulunan Eren Köyü'nde "Aşık Taşı" ismiyle bilinen, insan şeklini andıran iki taş vardır. Bu taşlar Fırat nehrinin her iki yakasında karşı karşıya dururlar.

Halk arasında bu taşlarla ilgili şu efsane anlatılır.

Vaktiyle köyün birinde birbirini seven iki geç varmış. Erkek kızı istemeye gider ancak kızın anne ve babası çocuğa: "Bizim sana verecek kızımız yok," derler. bu delikanlı bir gün kızı kaçıır. Fıratın kıyısına varırlar. bu sırada kızın akrabaları bunların peşlerine düşer, kızı kıyıda yakalarlar. Delikanlı da karşıdaki kıyıda, çaresizlik içinde ellerini havaya kaldırarak Allah'a niyazda bulunur:

"Allah'ım, ikimizi de burada taş yap."

O anda, kız ile erkek bulundukları yerlerde taş kesilirler.

Aşık Taşı Efsanesi Mehmet YILMAZ tarafından Nizip'ten derlenerek DİVAN rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

TÜRKCEVHER

Osmanlı padişahlarından 4. Murat Bağdat seferine çıktığı zaman ordusu Malatya-Adıyaman üzerinden geçmiş. Ordunun içinde padişahın Nedimleri'de varmış. Bunlar Kahta üzerinden geçerken bir boy beyinin evinde misafir olmuşlar. Boy beyinin adı MİRRİZA imiş. Mirriza'nın 16-17 yaşlarında uzun boylu, pembe tenli, güzel mi güzel ceylan gibi hareketli TÜRKCEVHER adında bir kızı varmış. Mevsim İlbaharmış. Akşam üzeri otlaktan dönen yüzlerce koyun, kuzularını emzirmek için tatlı tatlı meliyecek bu arzularını dağa, taşa yansıtırken, kuzularda aynı duygularla o, incecik sesleriyle meliyecek annelerine karşılık veriyorlarmış. Bu ahenk cümbüşü içinde Türkcevhre, bu yüzlerce koyunun yüzlerce kuzularını birer birer anneleri ile buluşturuyor emzirtiyor geriye kalan sütlerini helkelere sağarak kazanlara dolduruyormuş. Bu işleri yaparken sanki kendine GAİPTEN birisi yardım ediyormuş gibi düzenli ve sistemli olarak yürütüyormuş. Bu faaliyeti dikkatle izleyen Nedimler, Türkcevhre'e hayran hayran bakıyorlar. Bunun üstün kabiliyeti ve güzelliği karşısında hayretten hayrete giriyorlar. Misafirler akşam yemeklerini yiyip içtikten sonra yatak odalarına geçince, Türkcevhre hakkındaki duygularını birbirine anlatıyorlar. (Bu kız sanki bir Melek. Bu buralara değil Padişahımız efendimize layık, saraylara layık bir insan. Bunu babasından isteyip Padişahımız efendimize hediye olarak götürelim.) Diye karara varırlar.

Sabahın erken saatinde Türkcevhre yine kuzuları emzirmek üzere koyunları sağmaya başlıyor. Bütün koyunları kuzularıyla emzirirken koyunlardan bir damla süt çıkmıyor. Hergün çeşmeden akar gibi akan memelerden bu sefer bir dirhem süt çıkmayınca Allah tarafından ermiş olan Türkcevhre durumu hemen anlıyor. Annesine seslenerek. (Anne hele gel hele, koyunlarda bir dirhem süt yoktur. Olaki, Misafirlerimizin kalbinden bir fenalık geçmiş olmasın.) Diye duygularını dile getiriyor.

Misafirlerde yataklarından kalkmışlar, kahvaltılarını yapmışlar. Mirriza'yı bir kenara çekerek düşüncelerini anlatmışlar. (Kerimenizi çok beğendik. O'nu Padişahımız Efendimi-

ze eş olarak uygun gördük. O, bu dağlara değil, Saraylara layık bir insan. O'nu düşünüşümüzde alıp götürceğiz, siz ona göre hazırlanın.) Diye Mirriza'yı ikna etmeye ve emrivaki yapmaya çalışmışlar. Mirriza ise, (Efendim malımız, canımız her şeyimiz Padişahımıza feda olsun, ama kızımız çok küçük. Oldukça da dağ çocuğu. Padişahımız efendimize hizmette kusur eder, oralara uyamaz, bizi affediniz ne olur Kızımızı elimizden almayın. Annesi ve ben bunun hasretine dayanamayız.) der ise de Onlar, kesin konuşur. (Biz Türkcevhre'i Padişahımız efendimize layık gördük. Seferden dönerken götürceğiz.) derler ve giderler. Onlar gittikten sonra, Mirriza karısı ile bu durumu görüşür konuşurlar. Sonuçta: İçinden çıkmaları mümkün olmayan bir devlet gücü olduğuna kanaat getirerek, ümitlerini savaştan sonra bir daha geri dönecekler diye) teselli olurlar.

Gün gelir Bağdat alınmıştır. Ordu zafer sevinci içinde tekrar aynı yoldan İstanbul'a dönmeye başlamıştır. Zafer mutluluğu içinde dönenler arasında Nedimeler de vardır. Nedimeler doğru Mirriza'nın evine gelirler. Bu sefer emirleri katidir. TÜRKCEVHER'i beraberinde götürcekler ve Padişahlarına zafer hediyesi olarak takdim edeceklerdir.

Durumu Türkcevhre'e açarlar. Zavallı kız, onların fikirlerini zaten sezmiş ve anlamıştı. Onlara: (Bu işin yanlış düşünüldüğünü kendisinin dünyasının bu dağlar, bu ovalar olduğunu, bu yöreden ayrılmayacağını ve saraylarda yaşayamayacağını kesin bir şekilde anlatır, kensinini anne ve babasına bağışlamalarını yalvararak ister.) Onlar kararında ısrarlıdır. Aile zor karşısında istemeyerek kızlarını onlara teslim ederler. Yalnız beraberinde (12) yaşlarında bir erkek kardeşinin gitmesini isterler. Böylece kardeşi ile birlikte onların arasında yola çıkarlar. Öğleye kadar yol aldıktan sonra bir su başına gelirler. Türkcevhre onlardan müsaade alarak ABDEST ALIP NAMAZ KILMAK ister. Onlarda izin verirler ve biraz uzakta beklerler.

TÜRKCEVHER abdest alır, yönünü kıbleye döner, namaza durur. Secdeye vararak yalvarır. YARABBI BENİM RUHUMU AL BENİ BU DİYARDAN UZAKLAŞTIRMA DİYE DERUNİ BİR DUYGU İLE SECDEYE VARIR. SECDEDEN BİR DAHA KALKMAZ?

Kardeşi bir bekler iki bekler ablası bir türlü eğildiği yerden kalkmıyor. Nihayet yanına varır. Abla abla kalksana kalksana diye seslenir. Bir cevap alamayınca eliyle dokunur ki ablası hakkın rahmetine kavuşmuştur. İşte o zaman büyük bir acı içinde var gücü ile bağırır. (Alçaklar haydi gelin,

Ablamı padişahınıza'mı götüreceksiniz, sarayınıza mı götüreceksiniz ne yapacaksınız yapınız, ablam ölmüş diye haykırır.

Nedimeler koşa koşa gelirlerki TÜRKEVHER yönü kiblede başı secdede öğlece ruhunu teslim etmiş. Gördükleri manzara karşısında donup kalırlar. Çok üzürlüler. Olayı Mirri-zaya ve obaya haberci gönderek bildirirler. Bunu duyan herkes oraya koşarlar. Türkcevhre ruhunu verdiği yere bir TÜRBE YAPARLAR VE ORAYA DEFNEDERLER?.

Türkcevhre Efsanesi Mevlüt YILMAZ tarafından derlenerek M.Y. rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

KADI GÖLÜ

Erzincan İlinin Kemaliye İlçesinde o yöreye hayat veren ve Kadı Gölü diye anılan yazın o kavurucu sıcaklığında bile buz gibi köpük, köpük akan bir kaynak yer almaktadır. bu kaynağın adı için anlatılanlar şöyledir:

Vaktiyle Kadı'nın (bugün; hakimlik mesleğini yürüten kişi) biri bu kaynağa serinlemek için gelir ve atıyla birlikte oldukça derin olan kaynağı geçmek ister, yanındakiler geçemeyeceğini aksi takdirde boğulabileceğini söylerlensede, Kadı onları dinlemeyerek atını göle sürer ve atıyla birlikte kaybolur.

O günden itibaren bu kaynağa Kadı Gölü yanında yaptırılan camiyede Kadı Gölü Camisi denilmektedir.

Kadı Gölü Efsanesi Nihal YİĞİT tarafından derlenerek BUGÜNDEN YARINLARA rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

BİT KURBANI

Kurbanî, Erzurum Çat ilçesine 25-30 km uzaklıktadır. Ejderha deresinin yukarısında, tam derenin içinde ve altından su akar. Bu su köye bir güzellik kazandırmıştır. Adeta köyün süs, güzellik zinciridir.

Halkı hayvancılıkla uğraşır. Yazın yaylaya çıkarlar. Bu eskiden beri süregelen bir gelenektir. Köyün altında bir yayla vardır. Burada taş olmuş ejderha, koyunlar ve kadınlar bulunur. Kadınların başı kırmızıdır, çoban ve köpeği kuşburnu ağacının dibinde taş olmuşlar. Anlatılanlara göre bunlar şöyle olmuşlar.

Kurbanî köyünün halkı, yazın bu yaylaya çıkarmış. Yaylanın ortasında cenneti andıran bir yeşillik ve pınar varmış. Pınarın suyu buz mu buzmuş. Berrak suyu, görünüşü ile iştah açıcıymış. Halk tanıdım tanımazlıktan geldim şeklinde bir dini inanca sahipmiş. Her yaz bir çoban tutarlarmış. Çoban sürüyü otlatır. öğle vakti yaylaya getirmiş. Kadınlar buraya gelip koyunları sağarlarmış. Sonra köye dönerlermiş. Çoban öğleden sonra koyunları alıp oradan uzaklaşmış. Kavalı ile dertli dertli çalıp geçermiş. Derdini kavalı ile koyunlara ve deryaya anlatırmış. Ertesi gün tekrar pınarın başına getirmiş. Bu böylesine devam edip gidermiş.

Bir gün öğleliğin kadınlar koyun sağmaya gelmişler. Fakat çoban daha gelmemiş. Pınardan sularını içip çobanı beklemişler az sonra çoban çıkıp gelmiş. Koyunları bir araya getirdikten sonra, kuş burnu ağacının dibinde uzanıp dinlenmeye başlamış.

Tam o sırada aşağıda gürültü kopmuş. Aşağıdan, kos kocaman bir ejderha çıkıp gelmiş. Koskocaman ağız varmış. Dişleri adam boyunda kılıç gibi sivriymiş. Ağzını açıp bağırdığında köpükler dökülmüş. Koskocaman vücuduyla dereye sığmıyormuş. Başı yaylada iken kuyruğu derenin başında imiş durmadan kuyruğunu sallarmış. Kuyruğunu her sallayışta yerler sallanıyormuş. Yere sürtünen kuyruğu otları tutuşturup kül edermiş. Bu arada kadınlar korkudan ne yapacaklarını şaşırılmışlar, birbirlerine sarılıp bağırmağa başlamışlar. Kimileri

dua etmişler. Kadının biri ağlamış, oyanı buyanı koşuyormuş ve bağırarak; ey bizi yaradan bize acı bizi kurtar... vadolsun ki, bizi kurtarırsan, sana kurban keseceğim sana ibadet edeceğim... diye dua etmiş, diğer kadınlar da aynı duayı ederek Allah'a yalvarmaya başlamışlar. Koyunlar birbirine sokulup meliyorlarmış. Tam bir mahşer günü gibi olmuş kimse bir şey düşünmüyormuş. Tek istekleri kurtulmaktan kimkaha kimseyi tanımıyormuş. Ne oğul babayı, ne baba oğulu tanımıyormuş.

Kadınların duaları kabul olmuş ve dilekleri yerine gelmiş, tam o sırada ejderha dumanlar içinde kalmış kendi durmadan yerden yere... Vurup durmuş başından dumanlar püskürüyormuş. Biraz sonra dumanlar çekilmiş. Ejderha koskocaman bir taş olmuş. Kadınlar kurtuldukları için sevinip kahkaha atmışlar. Artık mahşer günü sona ermiş ve kullar cennete doğru adımlar atmaya başlamışlar.

Dua eden kadın, başında bir bit bulmuş ve onu ben dilekte bulundum "eğer Allah bizi kurtarırsa kurban kesip ibadet edecektim. İşte bu kurbanı kesiyorum. Yeter değil mi?... demiş." Sonra biti öldürmüş. Diğer kadınlar kahkahalar atmışlar. Allah'la alay etmeye başlamışlar. Allah'ı kandırdıklarını sanmışlar. Allah'ın cenneti cehenneme dönüştüreceğini unutmışlar. Elbette ejderhayı taş eyleyen Allah buna razı olmayacaktır. Alay edilmesine tahammül etmeyecektir.

Yine bir gürültü kopmuş ve bütün kadınlar, koyunlar, çoban, köpek ve süt kovaları taş kesilmiş o güzelim yeşillikler ve pınar kurumuş, cennetten eser kalmamış, bir ibret tablosuna dönüşmüş, o olay üzerine bölge halkı hızla müslüman olmuşlar. Çünkü halk bir sınav dünyasında olduğunu anlamıştır. Dünyaya olduğu kadar ahirete de çalışmak lazımdır.

Köyümüz, Kurbanî köyünün kuzey batısındadır. Köyümüzün yolu buradan geçer. Ben köye gitmiştim. Bunu duyunca, dönüşte uğrayıp gördüm. Çoban ve köpeği ağacın dibindedir. Koyunlar ve kadınlar düzdedir. Kadınların başı kırmızıdır. Halkın söylediğine göre kırmızı olmasının sebebi başlarında kırmızı tülbent olmasındandır. Ejderha ise tam derededir.

Bit Kurbanı Efsanesi Nihat YÜCE tarafından Çat'da derlenerek yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

NENEKAYA

Posof, Kars ilimizin 180 Km. kuzeyinde, Sovyet Gürcistan'ına 15 Km. mesafede, aynı adı taşıyan vâdinin kuzeyinde, Kodiyan dağı yamaçlarında kurulu şirin bir ilçe merkezidir. Alt tarafı bayır tarlalar, sağı solu da küçük tepelerle kuşatılmıştır. Neresinden bakılsa sağ yanındaki kayabaşı tepesinin yamaçlarındaki NENEKAYA görülür.

Posof, ilki 1828'de olmak üzere, 1917 yılına kadar birçok kereler Rus işgaline uğramış, korkunç mazelimlere sahne olmuştur. Öyleki, katliam, talan, yakıp yıkma, hatta ırza tecavüze kadar yürekler ürperten cinayetler icra edilmiş buralarda.

İşte bu Nenekaya'nın hikâyesi bunlarla ilgili, Derler ki:

Posoflu bir Türk anası, mezalim yıllarının bir gününde tarlaya eşine, çocuğuna (veya cepheye askerlerimize) yemek götürüyormuş. Kolundaki sepetiyle Kayabaşı tepesinin yamacına varınca, bir de ne görsün! Karşı tepelerden Rus askerleri gelmektedir!.. O güne kadarki korkunç mezalimler bir anda hafızasında canlanmış. Ne yapacağını şaşırmış. 'Ya bunların eline düşersem!?' diye korkulu bir hayale kapılmış. Hayır hayır, düşünmesi bile ölümden beter.

Çareyi Yaradan'a sığınmakta bulmuş: 'Yarabbi, beni bu Moskoflar'ın eline bırakma; ya canımı al, ya taş kes!' diye gönülden Allah'a yalvarmış.

Böylesine gönülden kopan bir dileği Hak Taalâ geri çevirir mi hiç... Ve dilek sahibi orada taş kesilmiştir.

Bir yanda zâlim ve zulüm; bir yanda mazlûm ve maziûmun duası... Ve ibretli son...

Nenekaya Efsanesi Yunus ZEYREK tarafından Posof yöresinden derlenerek YADA TAŞI rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ARSIYAN'IN TAŞLARI

Türkiye'mizin en kuzeydoğu köşesi olan Posof ilçemizin üç yanı eski Türk yurdu, şimdi Sovyet Gürcistan'ı olan topraklarla çevrilidir. Bu sınır boylarında yemyeşil ve buzdan kaynaklı dağlar ve yaylalar bulunmaktadır. Arsiyan dağı, ilçenin batısında, Artvin il sınırlarıyla Gürcistan sınırının kesiştiği yerdedir. Eteklerinde Urama yaylaları vardır.

Arsiyan'ın Kenciyan tepesi, bazı ağustos ayları dışında çoklukla dört mevsim kar bulunduran taşlık bir zirveye sahiptir. Bu taşlıkları alacalıyan, ceylânların seyrân ettiği çimenlikler de yok değil. Burada insan kendini bulutlarda hisseder. Etekleri buz pınarlarla çağılayan bu tepelerin zirvesinde su yoktur.

Kenciyan tepesindeki esrarengiz taşların hikâyesi şöyle:

Zaman, kar bırakmayan bir ağustos ayı. Havanın sıcaklığı son haddinde. Çoban koyunlarıyla beraber bu tepelerde susuzluktan yanmaktadır. Eteklerdeki pınarlara inip geri çıkmak, bu sıcak havada çok müşkül. Ne'dip ne'ylemeli?...

Çoban düşünür, düşünür... Çareyi bulur: Ninesinin anlattığı bir usûl aklına gelmiştir. "Kırpiğinin bir teline düşüm atıp koyduğun yerde adağını ada, su çıkar." Çoban öyle yaptı. Sürüsünden bir seçme koyunu da kurban edecekti.

Dilek Allah tarafından kabul edildi. Buz gibi su fışkırdı o tepede. Çoban içti, içti, içti... Koyunları da susuzluğunu giderdi.

Nerden oldu, neden oldu bilinmez; çoban kendinden geçti, verdiği sözün unuttu. Sonra ne akılsa, ceketini, zıbını çıkardı. Derken iç gömleğini de çıkarıp iki eliyle gerdi. Bitlenmeğe başladı. İç gömleğinde bulunduğu bitleri iki elinin baş parmak tırnakları arasında 'çat!' diye kırarak 'Al sana kurban!' dedi. Dedikçe de keyiflendi.

Bu nankörlük Mevlâ'nın gücüne gitti.

Bir ân... Ve çobanla sürüsü oracıkta taş kesilmiştir!...

Arsiyan'ın Taşları Efsanesi Yunus ZEYREK tarafından Posof'tan derlenerek YADA TAŞI rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

ŞERAH GÖLÜ

Milletimizin efsanelerle Türkleştirdiği vatan coğrafyasının bir parçası olan Trabzon ilimizin Çaykara ilçesine bağlı Şerah kasabası da böyle bir efsaneye konu olmuştur.

Of'tan Karadeniz'e dökülen Solaklı deresinin doğu kolu kenarında ve sahilden elli km. içeride bulunan Şerah kasabasının eteğinde bir göl vardır. Bu göl, iki tarafı, çam ağaçları ile kaplı dağlarla çevrili olan bir set gölüdür. Denizden elli km. içeride küçük bir dere üzerinde ve sık çam ormanlarının kapladığı dağlarla iki yandan kucaklanan bu gölün teşekkülü, aşağıda vereceğimiz efsane metninde olduğu gibi izah edilmektedir.

Mayısa adında bir cadı kadın varmış. Bu kadından da koyunları, kuzuları varmış. Mart ayının otuz günü dolmuş, bahar gelmişti. Mayısa Kadın:

Mart gözüne parmağım,
Divdiv eder oğlağım"

diyerek yaylaya gitmek için koyunlarını, kuzularını önüne katıp yayığını ve kazanını da sırtına alarak yola koyulur.

O vakitlerde mart ve şubat aylarının ikisi de otuz gün imiş. Mart ayı çıktı diye "Mart gözüne parmağım" diyen Mayısa Kadın'a kızan mart ayı, şubat ayına giderek:

-Aman kardeş, canım kardeş, şubat kardeş! Bana bir gün verirmisin? der.

Şubat kardeş de onu kırmaz ve mart ayına bir gün verir. Artık ondan sonra şubat ayı yirmi dokuz, mart ise otuzbir gün olur.

Bir gün alan mart ayı, hemen bir kasırga, bir fırtına koparmışki, yer yerinden oynamış. O anda yaylaya gitmek için yolda olan Mayısa Kadın, fırtınaya tutulur. Bütün koyunları, kuzuları, yayığı ve kendisi de orada soğuktan donarak taş olurlar. Kazanı ise oradan Şerah'a yuvarlanır. Ondan sonra yağın yağmur suları ile kazan dölarak büyük bir göl olur. Daha sonra bu göle, "Şerah Gölü" denir.

Bu meselenin doğruluğu söylenir. Kazanın gölü olduğu kesin olarak bilinmiyor, ama Mayıs Kadın'ın koyunlarını, kuzularını, yayığını ve kendisini orada taş olarak görenler çoktur.

Şerah Gölü Efsanesi Arif ZOR tarafından Of'tan derlenerek ÇOTANAK rumuzu ile yarışmaya katılmış ve kitapta yayımlanmaya değer bulunmuştur.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ	3
Efsane Derleme Yarışması Jüri Üyeleri	4
SUNUŞ	6
Efsane Derleme Yarışması Sonuçları	7
Hayri YILDIZ "Kanlı Mağara"	9
Muhsine(HELİMOĞLU) YAVUZ "Baho Gölü" ...	13
Rasim KUBAT "Gudret Köprüsü"	15
Selvi ÜLKÜ "Taş Mercimek Tarlası"	17
Servet ERTAŞ "Fatmacık Kayası"	19
Hamdi DEDE "Sis Dağı-Gelinkaya"	21
İlhan TARHAN "Piri Baba ve Eski Hamam"	24
Türkan MİSKİOĞLU "Dede Balıkları"	27
Memnune AKAR "Eren Gülü"	30
Erdoğan AKIN "Bilâl Dede"	32
Salih AKSOY "Gelin Kaya"	33
Salih AKSOY "Yaşmaklıağaçbaşı"	34
Suna AKKOYUN "Tödürge Gölü"	35
Ekrem ANDİÇ "Kennir Baba Efsanesi"	36
Ekrem ANDİÇ "Üç Şehitler Efsanesi"	38
Metin ALKAN "Çeç Tepesi"	40
Metin ALKAN "Katır Yavrulatan"	41
Narin ARIGÖZ "Niğar Kayası"	42
Halit ARPAS "Ali Baz"	47
Halit ARPAS "Hacı İbrahim Dede"	49
Selma ASLAN "Gelinkaya"	51
Kadir ASLAN "Cabbar Dede"	52
kadir ASLAN "Kara Taş"	56
Kadir ASLAN "Murtaza Dede"	58

	<u>Sayfa No</u>
Mehmet ATAK "Murat Dede"	62
Mehmet AVCI "Kervan Sarayı"	63
Mehmet AVCİ "Taş Kesilen Çoban"	65
Muttalip AYBARS "Beddua"	66
Emriye AYDIN "Paşa Pınarı"	68
Mehmet AYDIN "Fırın Köseğisinin Yeşermesi"	70
Şükrü AYDIN "Deles Tepesi (Deli İlyas Tepe- si)"	72
Nurettin AYGÜN "Çıldır Gölü"	74
Raziye AYKUT "Düldül İzi"	75
Sıtkı AYYILDIZ "Somuncu Baba"	77
Ayhan BACAK "Mahmut ile Mehmet"	79
İsmet BAŞ "Guguk Baba"	80
İsmet BAŞ "Beyazıbesten"	81
İsmet BAŞ "Balıklı"	82
Ahmet BAŞARAN "Kızılırmak"	83
Özdemir BAŞAT "Sepetteki Kar"	85
Bilal BENGÜ "Bir Başka Sevda"	90
Metin ÇANKAYA "Taş Olan Kervan"	94
Recep ÇAVUŞOĞLU "Gözyaşı Köprüsü"	97
Emine ÇELİK "Asar Kaya Efsanesi"	100
İsa ÇELİK "Gazemir"	101
Keziban ÇINAR "Sarıköz"	103
İbrahim ÇİTİR "Direkli"	104
İbrahim ÇİTİR "Serçoban"	105
İbrahim ÇİTİR "Yenice"	107
Nesrin ÇORAK "Yaban Gülü"	110
Altan Borahan DEMİR "Hamza Baba"	111
Kadir DEMİR "Amanos Dağı"	115
Zübeyde DEMİR "Zeynel Abidin Elik"	117

	<u>Sayfa No</u>
Ziyaddin DEMİRCİ "Kambur Kambur Üstüne"....	119
Ziyaddin DEMİRCİ "Zehirli Sütün Marifeti" ...	120
Yaşar DEMİRKOL "Dedeoğlu"	121
Ayşe DÖKMETAŞ "Şeyh Merzuban-ı Türbesi".	122
Halime DÖKMETAŞ "Dikilitaş"	124
Harika DUMAN "Bir Demet Sevgi"	125
Şükrü DURSUNOĞLU "Gelin Kayaları"	126
Muzaffer DUYUM "Onan Onmasın On Haneden Fazla Olmasın"	127
Ali Turan DÜZ "Ebzer Baba"	129
Derya EKMEKÇİ "Taş Kesilen Genç Kız"	131
Servet ERTAŞ "Gıdı-Gıd-ı Kuşu"	132
Turgay ERTEM "Gelin YUDAN"	134
Cem GÖRAL "Muallim Dede"	135
D. Ataman GÖRGÜLÜ "Tiryaki Goca"	137
İsmail GÖRKEM "Yılan Dağı"	139
İsmail GÖRKEM "Şarık-Şivan"	140
Abdulkadir GÜLER "Melmetun"	142
Metin GÜNAYDIN "Şak Şak Mağarası"	146
Yusuf Ziya GÜNAY "Avcı Ahmet"	149
Reşat GÜREL "Toğgalı Dede"	151
Galip HODUL "Kesikbaş"	153
Sevim İLÇİN "Gürlan"	155
Sevim İLÇİN "Var Olan"	157
Sevim İLÇİN "Gelincik Dağı ve Mastluğ"	159
M. kemal İMAN "Ejderha".....	161
Nazım İNCE "Yusufcuk"	163
Nazım İNCE "Gelintaş"	166
H. Sadullah KAĞNICI "Çarpık Ocağı"	168
Kenan KAHRAMAN "Hamam"	169

Alim KAHRAMAN "İmam"	170
Rüstem KALKAN "Bir Taş ve Bir Kuş"	172
Ruhi KARA "Gelin Kayası"	175
Ruhi KARA "Kızlar Sinisi"	176
Ruhi KARA "Molla Köyü"	177
Yıldız KAŞUT "Memik Dede"	178
Turhan KAYA "Gelin Ardıcı"	179
Gülseren KILIÇ "Çoban Taşı"	182
Kadriye KILIÇKAYA "Niyet"	186
Kâmil KISAKOL "Dönem"	190
Kâmil KISAKOL "Heybetli"	192
İbrahim KOÇ "Beldede"	194
Dr. Hasan KÖKSAL "Gazi Balıklar"	195
Dr. Hasan KÖKSAL "Kurbağa"	196
Dr. Hasan KÖKSAL "İspiro"	198
Yrd.Doç.Dr.Zenelâbidin MAKAS "Nizam-ı Alem Hakkında Zincirleme Efsaneler"	200
Yrd.Doç.Dr.Zenelâbidin MAKAS "Hendille Pey- gamber"	202
Yusuf MERAL "Tüm Tüm Oğlu Çenesi"	204
Yusuf MERAL "Ahmet'in Öküzü Gibi Bakma"	205
Bünyamin OĞUZ "Tomara Şelalesi"	206
Bünyamin OĞUZ "Alı Balı"	207
Öztürk ÖDEN "Büyük Hiram"	209
Öztürk ÖDEN "Taş Kesilen Çoban"	210
Öztürk ÖDEN "Kız Kalesi"	211
Erkan ÖRGÜÇ "Balıklı Çeşme"	212
Gülhan ÖZDEMİR "Guguk Kuşu"	214
Metin ÖZGÜR "Üç Kardeşler Hamamı"	216
Mualla ÖZMEN "Yeşil Türbe"	218
Ahmet ÖZPAY "Şişh Mansur"	220

	<u>Sayfa No</u>
Ahmet ÖZPAY "Kızlar Kuyusu"	221
İlhami ÖZTÜRK "Pazar Günü Akan Su"	223
Fatma SARI "İnci Kemer"	228
Nursel SAYGINAR "Horasan Baba-Çoban Dede"	230
Kezban ŞARVAN "Kız Oğlan Kayası"	234
İlhan TARHAN "Eski Hamam (Atik Kafir Hamamı)"	235
İlhan TARHAN "Çifte Hamam"	238
Kadir TEKİN "Sırakayalar Efsanesi"	242
Selvi ÜLKÜ "Nazlı Kaya"	245
Abdurrahman VARÇİN "Büksor"	246
Muhsine (HELİMOĞLU) YAVUZ "İskan Ağaları Efsanesi"	247
Berna YAZAR "Taştan Adam Efsanesi"	249
Pervin YERLİTAŞ "Ejderha"	250
Fatma YILMAZ "Dikili Taş"	251
Fatma YILMAZ "Süleyman Hacı"	252
Mehmet YILMAZ "Kral Kız Türbesi"	253
Mehmet YILMAZ "Aşık Taşı"	254
Mevlüt YILMAZ "Türkcevhre"	255
Nihal YİĞİT "Kadı Gölü"	258
Nihat YÜCE "Bit Kurbanı"	259
Yunus ZEYREK "Nenekaya"	261
Yunus ZEYREK "Arsiyan'ın Taşları"	262
Arif ZOR "Şerah Gölü"	263

